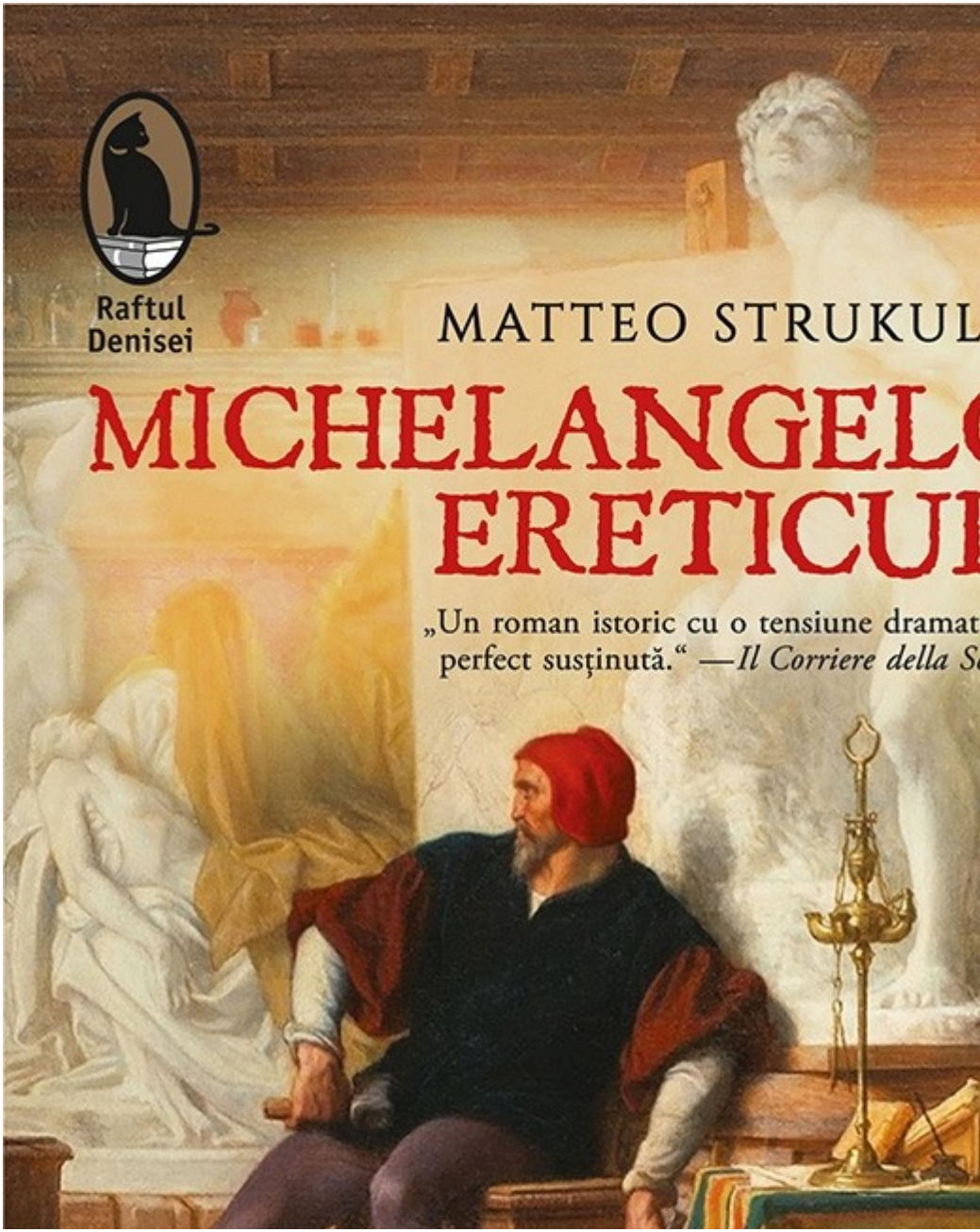
Raftul
Denisei
MATTEO STRUKUL
MICHELANGEL
ERETICU
„Un roman istoric cu o tensiune dramat
perfect susținută.“ —*Il Corriere della S*

MATTEO STRUKUL

MICHELANGELO ERETICUL

EDITURA HUMANITAS

2021

Colecţie coordonată de

DENISA COMĂNESCU

MATTEO STRUKUL
INQUISIZIONE MICHELANGELO
© 2018
Newton Compton Editori s.r.l.

This edition published in agreement with the Proprietor
through MalaTesta Literary Agency, Milan
All rights reserved.

© HUMANITAS FICTION, 2021, pentru prezenta versiune românească (ediţia digitală)

ISBN: 978-606-779-792-3 (epub)

EDITURA HUMANITAS FICTION
Piaţa Presei Libere 1, 013701 Bucureşti, România
tel. 021/408 83 50, fax 021/408 83 51
www.humanitas.ro

Comenzi online: www.libhumanitas.ro
Comenzi prin e-mail: vanzari@libhumanitas.ro
Comenzi telefonice: 0723.684.194

Acest e-book este protejat de legea drepturilor de autor. Reproducerea sa integrală sau parţială, multiplicarea sa prin orice mijloace şi sub orice formă, punerea sa la dispoziţie publică pe internet sau în reţele de calculatoare, stocarea sa temporară sau permanentă pe diverse dispozitive sau în sisteme care permit recuperarea informaţiei, gratuit sau în scop comercial, precum şi alte fapte similare, fără permisiunea scrisă a editurii reprezintă o încălcare a legislaţiei privind protecţia dreptului de autor şi se pedepsesc conform legilor în vigoare.

Silviei,
Pe care o iubesc dintotdeauna şi o voi iubi întotdeauna,
şi Romei, pentru că frumuseţea ei mă emoţionează de fiecare dată.

Lui Antonio Forcellino, stimat maestru.

TOAMNA 1542

1
Macel de' Corvi[1]

Se simţea obosit şi fără vlagă. Îşi privi mâinile albite de praful de marmură, degetele puternice, care în tot acel timp ţinuseră isonul tumultului inimii, căutând figurile în piatră, explorând materia cu o cunoaştere antrenată în studiul corpului, al muşchilor, al expresiilor.

Oftă. Casa lui era simplă şi goală. Ca întotdeauna. Era refugiul său, portul sigur în care găsea alinare. Privi cuptorul. Jăraticul roşu care arunca scântei sângerânde

[1] Stradă în centrul Romei (demolată în 1902), unde se afla şi modesta casă a lui Michelangelo.

sub cenuşă. Câteva unelte aruncate grămadă pe masa de lucru.

Se ridică în picioare. Deschise larg uşa. Ieşi. În faţa lui se întindea Macel de' Corvi, cartierul popular, murdar, în care casele păreau să se fi înălţat una pe alta, ca şi cum ar fi fost nişte erupţii pe pielea cenuşie a unui cadavru.

Roma agoniza în faţa ochilor lui, dar ceea ce vedea nu era decât reflexul unui rău mai mare, o durere sufletească ce părea să distrugă oraşul. Zi după zi, bucată după bucată. La cheremul papilor, stăpâni vremelnici care pierduseră orice pic de spiritualitate.

Privi fulgii de zăpadă aşezându-se pe scheletele ferestrelor şi arcadelor de la Colosseum, care ieşeau din pământ ca nişte bolţi neregulate de peşteri şi cariere de piatră. Copacii morţi, ucişi de toamna aceea rece şi nemiloasă, erau stropiţi cu alb. Liniştea care domnea în clipa aceea răspândea o aureolă ireală în jur.

Dar, în spectacolul acela mizer şi simplu, Michelangelo regăsea sensul lucrurilor, esenţa unui oraş învins de înşişi demonii lui, care se încăpăţâna să rămână în picioare. Roma îşi etala comorile trecutului ca pe nişte splendide cicatrici, vestigii uitate, dar luminoase în vârtejurile de zăpadă şuierătoare. Coloanele templului lui Saturn se înălţau spre cer asemenea degetelor unui gigant rănit, dar în viaţă încă.

În timp ce zăpada continua să cadă, simţi cum îl cuprinde melancolia, invadându-i pieptul ca şi cum ar fi fost un foc lichid, imposibil de stins. Ştia perfect că face parte din mareea aceea crescândă, gata să corupă orice în oraş, care îşi lua numele de Biserică. Iar el era arma cea mai eficientă şi subtilă, în stare să ia privirea săracilor şi a celor marginalizaţi, distrând-o, înceţoşând-o prin măreţia operelor sale atât de dorite. Bolta Capelei Sixtine, *Judecata de Apoi*, *Pietà,* aflată la Vatican, ştiau să încânte şi să

cucerească, şi tocmai de asta ascundeau în splendoarea lor adevărata esenţă a puterii şi a dominaţiei.

Era un iluzionist şi nimic altceva, primea bani de la papi şi-şi punea arta în serviciul lor. Slăvea puterea amplificându-i astfel ecoul. În timp ce privea zăpada căzând pe acoperişurile murdare, înţelese că succesul sculpturilor sale, al frescelor, al înseşi vieţii sale nu era altceva decât o crimă, umbra neagră a unui rău pe care-l hrănea el însuşi.

Şi îi fu ruşine.

Plânse.

Pentru că înţelese cât de greşit era ceea ce făcea.

Crezuse că se poate apropia de Dumnezeu modelând marmura, sculptând cele mai frumoase forme, folosind pensule şi culori ca şi cum ar fi fost un cântec al naturii, dar speranţa aceea se făcuse ţăndări. Cedase atracţiei banilor şi, mai rău încă, faimei. Cât se complăcuse în faptul că fusese dat ca exemplu de campion absolut în artă? Era corupt. O ştia prea bine. Şi, deşi încercase să se convingă de contrariul, în adâncul sufletului era conştient de cât de mult îşi hrănise nemăsurata ambiţie.

Riscase să se piardă.

Îşi strânse pumnii şi-şi promise că va încerca să se salveze. Cu orice preţ. Pentru că avea nevoie, mai mult decât de orice, de aerul acela curat şi rece care-i şfichiuia obrazul.

Un vânt nou sufla dinspre nordul Europei. Cuvintele unui călugăr neamţ inflamaseră atmosfera cu neaşteptate focare de incendiu. Tezele lui fuseseră stigmate pe corpul ecleziastic, cuie care sfâşiau carnea luxului şi a fastului unui cler care se închina de prea mult timp puterii materiale, depravării sexului şi traficului de indulgenţe. Cultul iubirii de sine, care pierduse semnificaţia iniţială a cuvintelor credinţă, milostivire, milă, sacrificiu.

Chiar şi la Roma focul acela, chiar dacă slab, alimentase o credinţă nouă, o meditaţie continuă, în vremea aceea scelerată, o briză călduţă care nu voia altceva decât să devină vânt, ca să le poată vorbi tuturor bărbaţilor şi femeilor de bună-credinţă.

Acestei forţe senine şi sincere îi va dedica anii ce vor urma. O va apăra ca pe o comoară, o va purta ca pe o torţă în noapte, încercând să lumineze ce-i mai rămânea din viaţă.

Va înceta să se mai teamă.

Îşi strânse umerii. Începea să simtă frigul, dar zăpada albă, pufoasă, curată i se părea acum un mesaj ceresc, un semn de pace trimis să liniştească sufletele oamenilor. Iubea liniştea aceea, în stare să acopere zgomotul oraşului.

Înconjurat de mantia albă care acoperea Macel de' Corvi i se părea că se află în faţa lui Dumnezeu, că-i aude respiraţia adâncă şi regulată, că-i descoperă vocea într-un murmur grav, dar potolit, aproape blând.

Departe de Castel Sant'Angelo, de insula Tiberina, de acea zonă din Roma unde Bramante şi Rafael construiseră şi decoraseră de-a lungul anilor palate de o magnifică frumuseţe, albe şi strălucitoare, împodobite cu preţioase decoraţii şi coloane zvelte şi îndrăzneţe, Michelangelo îşi jură că nu se va mai supune niciodată orbeşte la ordinele papilor.

Va folosi timpul care-i mai rămânea pentru a-şi cerceta propria inimă, ca să-i simtă bătăile şi rugăciunile. Şi va transfera în marmură ecoul lor. Mult mai mult decât o făcuse înainte.

2
Inchiziţia romană

Lângă biserica San Rocco, în palatul Sfântului Oficiu din via Ripetta, cardinalul Gian Pietro Carafa îşi chinuia lunga-i barbă neagră. Degetele lui butucănoase răsuceau nervos şuviţele. Monseniorul oftă adânc. Era nervos.

Pietrele preţioase din multele inele pe care le purta pe mâini sclipeau puternic în razele soarelui de toamnă. Lumina crudă şi palidă pătrundea printre draperiile grele de catifea de la ferestre. Alături de rubine şi smaralde, mari cât alunele, piatra cea mai puţin strălucitoare era cea din inelul pastoral, de parcă ar fi vrut să denunţe opacitatea care caracteriza în vremea aceea Biserica.

Îmbrăcat în purpura sacră de cardinal, cu pelerină şi tricorn roşu aprins, cu o etolă, purpurie şi ea, brodată cu fir de aur, Gian Pietro Carafa stătea aşezat pe un jilţ, aşteptând să fie introdus cel mai bun om al său. Servitorii tocmai îl anunţaseră.

Se ridică în picioare şi se îndepărtă de jilţul din lemn fin sculptat, privind în jur. Salonul era atât de vast, încât orice vizitator, doar dacă nu era cumva obişnuit cu mobilierul acela spartan şi esenţial, s-ar fi simţit pierdut înăuntru. Era ca şi cum ai pluti în gol. Şi exact aceea era senzaţia pe care cardinalul Carafa voia s-o transmită oricărui interlocutor: una de rătăcire.

Cu excepţia altor cinci jilţuri şi a unui şemineu imens, singurul mobilier din încăpere erau mai multe corpuri de bibliotecă, pline de manuscrise şi volume, acoperind toţi pereţii.

Cardinalul, aflat în fruntea Inchiziţiei romane, se apropie de un raft. Luă un mic volum învârtindu-l în mână. Îi atinse uşor coperta şi-l răsfoi distrat. Nici nu se uitase la titlu. Era doar un mod de a avea ceva de manipulat. Simţea nevoia asta. Dacă, aşa cum se temea, risca să-şi piardă răbdarea, ar fi putut cel puţin să strângă volumul în mână.

Ţinând cont de temperamentul lui şi de irascibilitatea pe care şi-o stăpânea cu greu, o asemenea precauţie era cât se poate de necesară.

Secretarul anunţă oaspetele.

După care Vittorio Corsini, căpitanul gărzilor Sfântului Oficiu, îşi făcu intrarea cu o plecăciune. Cardinalul îi întinse mâna şi Corsini sărută inelul pastoral cu multă devoţiune. Apoi îşi îndreptă spatele. Avea o statură impunătoare.

— Eminenţă, spuse, vă ascult.

Căpitanul era un bărbat nu prea vorbăreţ, dar cu un farmec magnetic; robust, cu umerii laţi, ochii de un cenuşiu intens şi mustăţile pomădate cu vârfurile în sus. Se spunea că e un mare seducător, dar pentru cardinal asta n-avea nici o importanţă. Era îmbrăcat cu o elegantă jachetă roşie, pe care erau brodate două chei, una cu fir auriu şi alta cu fir argintiu, pantaloni de culoarea purpurei, cizme negre până la genunchi. O pălărie de fetru cu borul larg şi o capă groasă, tivită cu blană, îi completau ţinuta. La brâu erau vârâte un pistol cu cremene şi o spadă cu garda traforată şi bătută în aur şi argint.

Cardinalul îşi drese vocea. Strânse cartea în mâini şi-l informă pe Vittorio Corsini despre lucrurile care-l îngrijorau în zilele acelea.

— Căpitane, credeţi sau nu, dar trăim vremuri teribile. Bine a făcut bunul nostru papă Paul III că a constituit acest Sfânt Oficiu cu scopul de a reprima erezia, căci ea se răspândeşte nu numai în Sfântul Imperiu Romano-German, dar încolţeşte, ca o plantă otrăvitoare, până şi aici, în inima Statului pontifical.

— Chiar aşa, Eminenţă? întrebă Vittorio Corsini cu o sinceră neîncredere în voce.

— Sigur! Îndrăzniţi să vă îndoiţi de adevărul spuselor mele?

— Nu, sigur că nu.

— Foarte bine. De altfel, vă aduceţi aminte ceea ce s-a întâmplat numai cu câteva luni în urmă, sau poate greşesc?

Şi spunând asta cardinalul strânse şi mai tare în mâini micul volum. Dacă cineva l-ar fi observat în momentul acela, şi-ar fi dat seama că părea pornit să-l facă praf.

Vittorio Corsini era un interlocutor atent şi observă asta. Răspunse deci cum trebuia.

— Eminenţa Voastră face aluzie la cazul lui Bernardino Ochino? Predicatorul?

— Exact! şuieră sec cardinalul.

— Dacă memoria nu mă înşală, Eminenţă, i-aţi ordonat să se prezinte la Sfântul Oficiu, şi Ochino s-a străduit atât de bine să nu dea curs ordinului, încât odată ajuns la Florenţa a luat-o spre Elveţia.

— Exact. După ce a tunat împotriva credinţei catolice de la amvonului bisericii Santi Apostoli din Veneţia, s-a dus să-l îmbrăţişeze pe ereticul de Calvino! Dar nu e tot!

— Cu adevărat, monseniore? Ce vă îngrijorează? Spuneţi-mi şi o să rezolv problema.

Cardinalul lăsă să-i scape un zâmbet feroce.

— Bunul meu căpitan, devotamentul şi credinţa voastră sunt demne de laudă. Zelul pe care l-aţi pus întotdeauna în rezolvarea sarcinilor pe care vi le-am încredinţat îmi este mai preţios decât iubirea unui fiu şi, adaug, mai necesar ca niciodată. Căci, trebuie să ştiţi, dar cu siguranţă aţi intuit deja, că poziţiile politice din interiorul Sfântului Scaun sunt multe. Fiecare dintre ele corespunde unei orientări precise sau unui interes diferit, fie cel al împăratului Carol Quintul, fie cel filofrancez al ambiţiilor lui Francisc I sau, în sfârşit ultimul, desigur nu prin importanţă şi mărime, al blestemaţilor din familia Medici, la Florenţa. Ca să nu mai punem la socoteală că Veneţia, ca o prostituată a mărilor ce este, n-are cu siguranţă intenţia să

stea deoparte. Şi totuşi toate aceste direcţii diferite de conduită sunt nimic în comparaţie cu cea pe care un cardinal, unul singur, a hotărât să o adopte în contrast făţiş cu poziţia intransigentă pe care eu am ales-o.

— Luminăţia Voastră, faceţi aluzie la cardinalul Reginald Pole?

La auzul acelui nume Gian Pietro Carafa închise ochii, ca şi cum ar fi vrut să sublinieze mai bine momentul suprem: cel al adevărului. Când îi deschise din nou, privirea păru să i se lumineze de la roşul intens al jăraticului din căminul aflat în fundul sălii.

— Aţi spus bine, prietene. Chiar el. Chiar cardinalul Reginald Pole e ţepuşa din coastă, şarpele perfid care, bazându-se pe familia din care provine şi pe inevitabila sa cutezanţă provenită din faptul că e susţinut de regele Angliei, hrăneşte în propriu-i bârlog o grămadă de demoni târâtori!

Spunând asta vocea cardinalului inchizitor era răguşită, vibrând de furie şi, fără să mai adauge ceva, Gian Pietro Carafa azvârli cartea pe jos.

Vittorio Corsini rămăsese nemişcat, fără să trădeze nici cea mai mică emoţie. Era obişnuit cu răbufnirile de furie ale Eminenţei Sale şi n-avea nici o intenţie să-l irite mai mult decât era deja. Exista în cardinal o supărare latentă pe care el părea s-o nutrească cu o grijă iubitoare, de parcă ranchiuna ar fi fost pentru el o formă artistică, un dar divin care nu trebuia pierdut, ci, dimpotrivă, îngrijit şi hrănit în fiecare zi, şi apoi ascuţit şi transformat în ceva letal, asemenea celei mai infailibile dintre arme.

— Ce pot să fac deci pentru a vă alina tulburarea, Eminenţă?

Corsini ştia cât se poate de bine că trebuie să fie linguşitor şi alunecos, complet supus voinţei cardinalului inchizitor, cel puţin dacă nu voia să aibă de-a face cu furia

şi, în consecinţă, cu răzbunarea lui, care, fără îndoială, se va face simţită.

— Credeţi, Corsini, că sunt nebun? Că îmi face plăcere să mă comport aşa? Că de abia aştept să mă înfurii?

— Nici vorbă, Înălţimea Voastră. Eu cred că sunteţi ultimul bastion în faţa valului năvalnic al ereziei.

Carafa dădu din cap.

— Încă o dată aveţi dreptate, căpitane, ba chiar nici că se putea să răspundeţi mai bine. E chiar aşa! Căci se ştie deja că tezele lui Luther au avut un succes extraordinar pe teritoriul german. Ba şi în Olanda, în Flandra, şi mă tem că pot ataca şi Franţa, chiar dacă, deocamdată Francisc I de Valois pare să reuşească să-i ţină în frâu pe cei care critică religia catolică. Dar până când va mai putea? Cât despre englezi, ei bine, au fost întotdeauna o adunătură de credincioşi pe jumătate. Vedeţi deci cât de rău am ajuns? Şi-atunci ce ar trebui să fac eu? Să-mi înclin capul? Să mă las învins fără ca măcar să lupt? Niciodată! De aceea v-am chemat, dragul meu Corsini. Pentru că, vedeţi, nu numai erezia despre care v-am vorbit pare să încolţească pe buzele cardinalului Reginald Pole, dar ea pare a înflori şi pe gura de coral a unei femei.

— O femeie?

De data asta căpitanul gărzilor fu cu adevărat surprins. Deci pentru asta îl convocase cardinalul? Din cauza unei femei? Ameninţarea părea să se topească în mister.

— Exact. Vittoria Colonna, dragul meu Corsini. Ea e femeia despre care vă vorbesc.

— Marchiza de Pescara?

— Tocmai ea!

— Şi de ce anume, dacă-mi e îngăduit să întreb, s-ar fi făcut vinovată?

— Încă nu ştiu exact. Dar denunţătorii şi spionii îmi semnalează că s-ar întâlni cu Reginald Pole. Nu reuşesc să

înţeleg cu ce scop, desigur, îmi pot imagina, dar am nevoie de informaţii, de dovezi. Aşa că motivul pentru care v-am chemat e acesta: puneţi să fie urmărită. Vreau să nu fie scăpată din privire zi şi noapte, iar un spion să-şi dedice întreaga existenţă numai şi numai ei. Cel puţin până când voi afla ce vreau. Alegeţi cu grijă persoana care va trebui să se ocupe de asta. Astfel încât marchiza să nu ştie că este urmărită şi mai ales să nu poată face o legătură între spionul pe care-l veţi pune pe urmele ei şi noi.

— Am înţeles, spuse Corsini.

— Foarte bine. Ştiu că aveţi multe lucruri la care să vă gândiţi, dar aveţi în vedere că aceasta e o prioritate absolută. Deci alegeţi-vă omul cel mai bun. E clar?

— Perfect cristalin.

— Splendid. Atunci, dacă-i aşa, vă rog să începeţi imediat această cercetare. Aştept de la voi un raport până la sfârşitul săptămânii. De acord?

— Aşa va fi.

Şi, spunând asta, căpitanul gărzilor tuşi uşor. Spera să-i atragă astfel atenţia cardinalului asupra unui detaliu care părea să-i scape mult prea des. Evident soiul acela de amnezie era voită.

— Mai sunteţi încă aici? întrebă nepoliticos Carafa, care nu înţelegea cum de Corsini nu se făcuse încă nevăzut.

— Ar mai fi un lucru de mică importanţă, desigur, dar care inevitabil trebuie rezolvat, Înălţimea Voastră...

În ochii cardinalului inchizitor apăru un fulger neaşteptat.

— A! Sigur! Am înţeles.

Şi fără să mai adauge ceva, scoase din buzunar o pungă de catifea care suna îmbietor.

— Cinci sute de ducaţi. Nu speraţi că-mi veţi stoarce mai mult, Corsini.

După care Carafa îi aruncă punga căpitanului. Acesta o prinse rapid, cu un gest rapace al mâinii înmănuşate.

— Bine, şi-acum plecaţi.

Şi cu o tăcere care nu admitea nici un alt cuvânt, cardinalul îl eliberă pe Corsini cu un gest al capului.

În timp ce căpitanul ieşea pe uşă, Gian Pietro Carafa se întoarse spre mijlocul încăperii. Se lăsă să cadă pe jilţ, ca şi cum ar fi fost rănit de o invizibilă ghiulea de plumb. Cu mâinile sprijinite fără vlagă pe braţele jilţului şi cu privirea în gol.

Partida începuse.

Ştia în străfundul sufletului că nu-şi putea permite s-o piardă.

3
Întâlnirea

De câte ori o vedea, Michelangelo rămânea orbit de graţia ei, care o făcea irezistibilă.

Şi în ziua aceea, Vittoria Colonna era pur şi simplu magnifică. Părul lung, castaniu era strâns sub o bonetă albă. Ochii vii şi purtând în ei o melancolie indescifrabilă scânteiau în lumina lumânărilor. Gâtul îi era împodobit cu un simplu şirag de perle, furate parcă zorilor. Era îmbrăcată cu o splendidă rochie albastră. Decolteul, chiar dacă nu era prea adânc, nu-i ascundea totuşi sânii.

Michelangelo era subjugat de frumuseţea aceea reflexivă şi inteligentă, care era în primul rând spirituală şi abia apoi fizică. Când îşi petrecea timpul cu ea, simţea o năvalnică forţă interioară, o flacără, care, apropiindu-se, ar fi putut incendia inima oricărui interlocutor.

De câtăva vreme o vedea regulat, pentru că discuţiile cu ea erau o plăcere la care nu mai voia să renunţe.

Vittoria ştia să-şi aleagă cuvintele, şi înainte de-a o face, ştia deja ce gândeşte el, nu din cine ştie ce intuiţii, ci dintr-un fel comun de a simţi, o afinitate, aceea da, supranaturală.

— Vă văd obosit, *messer* Michelangelo, îi spuse în şoaptă, credeam că o să fiţi în sfârşit satisfăcut, mulţumit de ce aţi realizat în trecerea voastră pe acest pământ.

Fără să răspundă, Michelangelo clătină din cap. Ce mult ar fi vrut ca Vittoria să nu-şi dea seama de furia care-l devora.

— Dar, continuă ea, simt o tulburare în voi, o ranchiună, pe care în loc să o revărsaţi asupra altora, o întoarceţi, ca lama unei spade, spre voi înşivă, ca şi cum aţi fi făuritorul nefericirii voastre. Greşesc, oare? Şi spunând asta, îi prinse faţa între mâini, obligându-l să o privească.

El simţi cum degetele ei albe şi subţiri i se afundă în barba pe care o lăsase să crească de-o palmă şi-i strâng chipul până când aproape îl duru. Îl surprindea din nou, aşa cum făcea de câte ori se întâlneau. Venea până şi aici, în casa asta goală şi rece, unde doar cuptorul de topit părea să cunoască răsuflarea focului. În schimb, marmura sculpturilor pe care încerca să le termine, ciocanul, cuţitele, dălţile cu cap pătrat şi cele scurte nu erau altceva decât gratiile reci ale cuştii căreia-i spunea furie şi în care ajunsese să se închidă.

— Lăsaţi toată durerea asta să iasă. Ce anume vă macină? Spuneţi-mi, vă rog, căci nu pot să vă văd în halul ăsta!

Michelangelo îşi scăldă pentru o clipă privirea într-a ei, o lăsă să se piardă în ambra lichidă a irişilor ei: caldă, blândă, fermecătoare.

— Poate cândva voi reuşi să vă spun, răspunse plecându-şi privirea. Dar sunt atât de ocupat să-mi plâng de milă că aproape uitam să vă dau ceva.

— Adevărat? spuse Vittoria deschizând larg ochii.

Michelangelo îi luă mâinile şi le îndepărtă cu blândeţe de chipul său.

— Aşteptaţi aici, şi, fără să mai spună ceva, se îndreptă spre încăperea care-i servea de atelier.

În afară de o statuie, care se ghicea a fi impunătoare, acoperită cu o pânză, mai erau acolo câteva blocuri de marmură albă, un şevalet, o masă de lucru, mojare pentru pisatul pulberilor şi pregătitul culorilor şi al smalţurilor, cartoane pentru schiţele pregătitoare, desene şi creioane colorate, piuliţe, borcane, spatule şi pensule şi o grămadă de alte lucruri pe care ajutorul lui, Urbino, leneş peste poate, uita întotdeauna să le pună în ordine.

Acolo, într-un colţ, aproape ascuns de îngrămădeala aia de obiecte şi unelte, se afla un pachet, o mică legătură de pânză, căreia cu greu îi ghiceai forma şi natura.

Michelangelo se apropie, îl luă şi ţinându-l cu o deosebită delicateţe şi grijă, se întoarse în încăperea în care îl aştepta Vittoria Colonna.

— E ceea ce cred? întrebă ea neîncrezătoare.

— Uitaţi-vă, răspunse el întinzându-i pachetul.

Vittoria începu să desfăşoare pânza cu care era acoperit obiectul. Descoperi o coală de desen făcută sul şi legată cu sfoară. Desfăcu nodul şi întinse coala. Când o avu în faţa ochilor tresări.

Îşi lăsă privirea plină de adoraţie, pe o imagine de mici dimensiuni, dar de o asemenea inefabilă frumuseţe, că, fără să vrea îi dădură lacrimile. Şi nu reuşi să le oprească.

Ţinea în mâini un desen. În ciuda dimensiunilor sale reduse, Vittoria descoperi o imagine atât de puternică, încât simţi pentru o clipă că-i tremură mâinile. Îl văzu pe Isus ţintuit pe cruce, cu muşchii perfect reliefaţi şi încordaţi de durere, cu venele ca nişte sfori, iar pe chip cu o asemenea suferinţă că-ţi frângea inima.

La picioarele crucii se afla o ţeastă, iar doi mici îngeri, abia schiţaţi, îl priveau pe Cristos în momentul suprem al răstignirii.

Era ca şi cum Michelangelo, pentru că el era autorul acelei minunăţii, ar fi vrut să folosească trupul lui Isus ca pe o hartă a durerii şi a milei, fără să piardă însă un fir de speranţă. Dorinţa aceea îi apărea în ochi, ca şi cum cineva ar fi privit-o pe Vittoria de sub suprafaţa lichidă şi mişcătoare a unei ape.

Simţi un fior rece pe şira spinării. I se păru dintr-odată că are febră.

Oftă.

Nu reuşea să se deprindă cu frumuseţea absolută. Iar pentru Michelangelo contemplarea divinului părea să fie norma, cotidianul. Nu era însă nici el obişnuit cu asta, ci, dimpotrivă, primul care se mira, iar uşurinţa cu care picta, desena şi sculpta la perfecţiune îi lăsa pe contemporanii săi fără cuvinte.

Dar ceea ce o lăsă cu adevărat fără cuvinte pe Vittoria era importanţa rezervată figurii lui Isus, sau mai bine spus faptul că aceasta era redusă la o esenţă pură, aproape la o abstracţie, ca şi cum Michelangelo ar fi vrut să o dezbrace de orice posibil omagiu şi de orice slavă, reducând totul la o viziune deosebit de modestă, simplă şi personală.

În acea reducere la esenţă erau toată durerea, iubirea şi lupta interioară pe care le trăia cel mai mare artist al timpului său.

Acum Vittoria înţelegea ce îl chinuia, ce îi măcina sufletul zi după zi.

Şi, pentru că desenul acela îi dezvăluise tot ce trebuia ştiut, cuvintele pe care voise să le pronunţe mai devreme nu mai existau, ca şi cum s-ar fi uscat la soarele rece al acelei dimineţi de toamnă.

Nu spuse decât „mulţumesc”, nereuşind să-şi dezlipească privirea de pe desen. Şi dacă pe de o parte înţelegea că Dumnezeu îi făcuse marele dar de a înţelege sufletul lui Michelangelo, pe de alta îşi dădu seama că el părea inspirat de un plan divin, pentru că era clar că figurile acelea, atât de esenţiale, de goale şi singure, se bucurau de o forţă iconografică nouă, care părea cea mai potrivită cu modestul limbaj al bunului ei prieten, cardinalul Reginald Pole.

Aşa că îşi luă inima în dinţi şi încercă să-i vorbească lui Michelangelo despre el.

— *Messer* Michelangelo, spuse, darul vostru îmi e cât se poate de drag, nu numai pentru că descopăr în el tulburarea voastră, ci şi pe aceea a bărbaţilor şi femeilor atinse în aceste timpuri de un viciu care pare să devoreze Roma. Ştiu că lucrul pe care vi-l voi spune vă va surprinde poate, dar, în acelaşi timp, cred că nu sunteţi pe deplin neştiutor de faptul că, în ultima vreme, câteva persoane, cu un mare sacrificiu personal, încearcă să lupte pentru o nouă viziune a lumii: mai simplă, mai modestă, mai esenţială.

— Adevărat? întrebă Michelangelo aproape neîncrezător. Există astfel de persoane, în afară de voi, buna mea Vittoria?

Marchiza de Pescara încuviinţă.

— Desigur, spuse, şi dacă nu aveţi nimic împotrivă, mi-ar face plăcere să vi le prezint.

Michelangelo o privi. Pentru prima oară în ziua aceea Vittoria zări o lumină blândă în ochii lui, ca şi cum vestea aceea i-ar fi dăruit primul moment fericit din ultima vreme.

— Nu aştept nimic mai plăcut, răspunse el.

— Chiar dacă ar putea fi periculos?

Michelangelo oftă.

— Vittoria, spuse, am deja şaizeci şi opt de ani. Vedeţi în ce mizerie trăiesc. Şi nu mă refer la situaţia mea economică, de care, evident, nu mă pot plânge... ci la tot restul. E ca şi cum, în numele sculpturii şi al picturii, aş fi renunţat la mine însumi. Şi, într-un anumit sens, e chiar aşa. Arta cere rigoare şi devotament absolute şi e cea mai geloasă şi egoistă dintre amante. I-am dăruit viaţa mea şi acum, la această vârstă, singur şi obosit, cu sufletul şi trupul rănite, nu mai am nimic altceva decât plăcerea companiei voastre, care e cel mai bun leac pentru amărăciunea de care, slab cum sunt, m-am lăsat copleşit. Aşa că vă răspund: sigur că da! Chiar dacă persoanele pe care mi le veţi prezenta ar reprezenta un pericol, ei bine, vă rog să mă ajutaţi să le întâlnesc, pentru că voi, Vittoria, sunteţi singura lumină pe care o cunosc.

La auzul acestor vorbe, marchiza de Pescara simţ cum i se strânge inima.

— Bine, atunci. În curând veţi primi veşti de la mine. Acum trebuie să plec, spuse.

4
Refugiul

Era frig.

Umblase multă vreme, prin zăpada ce cădea în pădure. Copacii zgâriau cu ramurile goale un cer inefabil, ca şi cum ar fi fost o balenă de argint lustruită, uitată acolo de un telal distrat.

Michelangelo simţea parfumul iernii. Era greu de explicat, dar avea în el un uşor miros de lemn, arome de fum şi zăpadă, ce se simţeau în acel amestec ciudat, pe care totuşi îl recunoştea perfect pentru că fusese deja de câteva ori în trecut printre stâncile şi pe cărările acelui loc,

în trecătorile abrupte ale muntelui Altissimo, nu departe de Seravezza. Turlele acelea de stâncă erau ale Alpilor Apuani, ce-i aminteau cu povârnişurile lor rapide şi sălbatice zilele petrecute la Carrara, când mergea în cariere să aleagă blocuri pe care urma să le taie cu mâna lui, ca să le sculpteze apoi. Era un relief aspru, unde vizitase fiecare colţişor, împreună cu tăietorii de marmură şi cu cioplitorii în piatră.

Şi chiar dacă acum îi era aproape interzis să intre în Carrara, de când, din cauza lui Giulio de' Medici, fusese obligat să renunţe la o comandă atât de importantă încât riscase să-i prejudicieze grav pe toţi extraordinarii muncitori împreună cu familiile lor, nu putea să nu vină să vadă pădurea şi carierele de piatră, iarna. Era un soi de ritual, de obişnuinţă adânc înrădăcinată, la care nu voia să renunţe nici măcar acum, când mâinile şi muşchii îi erau obosiţi, sleiţi de loviturile de ciocan date o viaţă întreagă.

Ieşirile acelea în natura desfrunzită şi învinsă de toamnă îi dădeau din nou o senzaţie de sacrificiu şi de renunţare care, dintotdeauna, îl ajutau să nu devină sclavul plăcerilor lumeşti.

Şi astfel, de-a lungul anilor, îşi găsise un alt refugiu, o altă zonă de cercetat, unde se găsea o marmură pură şi compactă asemenea celei de la Carrara, de foarte bună calitate, dar, mai presus de orice, se afla pe terenuri la fel de aspre şi de pustii, care-i garantau acea tăcere şi acea linişte ce păreau să reprezinte singura hrană posibilă pentru inima sa frântă.

Aşa că, fără întârziere, o pornise la drum.

Călărea pe un cal mare şi negru. Îi dăduse numele Inchiostro[2] din cauza părului său lucios şi întunecat la culoare.

---

[2] Cerneală (în ital.).

Străbătea un drum întortocheat, de căruţe. Copitele calului răsunau în trecătoarea pustie într-un ritm înfundat. Michelangelo zări un mic luminiş, un cerc neregulat care apărea în dreapta drumului, întinzându-se pe câţiva paşi, un soi de ciudată cicatrice în zona aceea cu copaci golaşi, stânci netede şi cenuşii, acoperite ici-colo cu zăpadă.

Când ajunse în mijlocul lui, descălecă.

Apoi începu să pregătească focul pentru noapte.

Mâncă nişte carne friptă la proţap. Îi plăcu gustul şi mirosul ei intens, aproape înţepător. Bău o înghiţitură de vin tare şi, la lumina flăcărilor sângerii, se apucă să scrie.

Mai târziu, înfăşurat în pătură, îşi întoarse privirea spre cer. Pentru o clipă simţi că i se taie răsuflarea contemplând frumuseţea intensă a acelui spectacol: bolta cerească spuzită de sute şi sute de mărgele.

Auzi, în depărtare, urletul lupilor, ce păreau că vor să-i aducă aminte cât de nemiloasă este viaţa în afara marilor oraşe: Roma, Florenţa, Bologna. Le cunoscuse fremătând de viaţă, aglomeraţie şi certuri, dar, în ciuda atâtor succese şi a comenzilor care-i aduseseră faimă, visa mereu să se întoarcă pe pământul acela sălbatic ce părea să dezvăluie nopţii secretele unui spirit ancestral şi neîmblânzit.

Lăsă pana să mai alunece scriind câteva cuvinte.

Rânduri negre brăzdau hârtia, devenită aproape roşie la lumina flăcărilor. Aproape de foc Michelangelo simţi o căldură atât de plăcută şi de intensă, că începu să moţăie, până când, obosit şi recunoscător lui Dumnezeu, adormi.

Ceva îl trezi însă imediat.

Auzi un lemn scârţâind, apoi, pe neaşteptate, un mârâit înfundat se strecură printre copacii golaşi şi printre stânci, umplând luminişul.

5
Natura sălbatică

Văzu aprinzându-se în întunericul din faţa lui două lumini. Străluceau ca nişte monede de aur.

Mârâitul se înteţi, umplu pădurea, atacă pietrele, luminişul. Părea că se multiplică în timp şi spaţiu.

Apoi se auzi un nechezat: ascuţit, puternic, terorizat.

Inchiostro! Trebuia să-l apere.

Michelangelo se ridică în picioare, luă o bucată de lemn arzând încă şi lumină spaţiul din jurul lui. Dârele de foc desenate de flăcări păreau să capteze alte luminiţe care scânteiau în noapte.

Fără să piardă timpul, Michelangelo înfipse lemnul în zăpadă. Scoase alte ramuri aprinse din foc şi le implântă în pătura albă, creând într-o clipă un brâu de foc în jurul culcuşului său. Acum reuşea să vadă mult mai bine. Nu-i plăcu deloc ce descoperi. În faţa lui se aflau cel puţin o jumătate de duzină de lupi. Nu chiar o haită, dar suficienţi ca să-l sfâşie cu cal cu tot, dacă ar fi atacat toţi împreună.

Căută în tolbele de călătorie şi scoase un ciocan pentru marmură. I-ar fi plăcut să aibă o unealtă cu o coadă mai lungă ca să poată ţine la distanţă fiarele, dar n-avea nimic mai bun. Scoase un vreasc aprins din foc, cel mai mare pe care-l găsi, şi se pregăti să se apere.

Lupii se apropiau. Înaintau din mai multe părţi, înconjurând cercul de foc pe care Michelangelo îl pregătise cum putuse mai bine. Erau mari, aveau blana deasă şi ochii străpungeau noaptea, ochi fioroşi.

Le văzu boturile masive şi labele albe, gingiile vinete şi balele curgând din gurile înfometate.

Unul dintre ei, mai aproape decât ceilalţi de cercul de foc, sări în faţă şi începu să alerge cu toată viteza ţintind prada.

Michelangelo simţi cum o sudoare rece îi curgea pe frunte. Pentru o clipă mâinile şi picioarele îi deveniră parcă de marmură. Scutură capul şi părul lung îi flutură în aer. Exact în clipa în care lupul cel mare îşi luă avânt să sară peste flăcările înalte ale vreascurilor înfipte în zăpadă, Michelangelo strânse ciocanul, ridică torţa pe care o ţinea în cealaltă mână şi, când animalul îi apăru în faţă, îl lovi în cap cu toată puterea.

Se auzi un zgomot sec şi teribil, în timp ce oasele ţestei se spărgeau sub lovitura de ciocan, dată cu o violenţă incredibilă. Fiara căzu în zăpadă cu craniul sfărâmat. O dâră de sânge coloră în arabescuri plapuma albă.

Un alt urlet înspăimântător şi, în timp ce al doilea lup sărea la el, Michelangelo reuşi, cu o scurtă mişcare a bustului, să-i implânte între fălcile căscate vreascul aprins. Fiara fu aruncată într-o parte, dar, în timp ce se prăbuşea la pământ, reuşi să-l lovească pe Michelangelo cu laba. Ghearele îi sfâşiară tunica de lână, rănindu-l profund la umăr. Dâre sângerii îi brăzdară pielea.

Simţi cum întregul corp îi ia foc, dar nu putea să-şi permită să se gândească la asta.

Inchiostro, care necheza, înnebunit de spaimă, cu ochii enormi, larg deschişi ca nişte lanterne, izbi cu copita lupul rănit, făcându-i praf capul şi reducându-l la o grămadă de oase şi sânge.

Între timp Michelangelo luă unul din vreascurile aprinse înfipte în zăpadă şi începu să-l agite ca pe o torţă.

Fiarele rămase păreau să dea înapoi.

Mârâitul deveni mai slab.

Michelangelo luă un alt vreasc, aruncându-l pe primul, care era aproape consumat. Începu să agite torţa aceea improvizată, desenând dâre luminoase în aer. Locul, luminat de flăcări, părea scăldat de o ploaie arzătoare. Michelangelo speră ca fiarele să se retragă.

Rana zvâcnea cu o durere insistentă, feroce. Avea senzaţia că îi pătrunsese în trup ceva din sufletul lupului, lăsându-i în sânge foamea şi instinctul său.

Urlă.

Tot mai tare.

Ştia că nimeni nu-l va auzi.

Apoi încetul cu încetul lupii se retraseră. Doi dintre ei rămaseră nemişcaţi pe zăpadă, cu oasele zdrobite.

Imediat cum îi văzu fugind cu coada între picioare, Michelangelo se apropie de cal. Îl mângâie pe gâtul musculos, îi răsuci pe degete coama, jucându-se cu firele lungi de păr, îi puse palma dreaptă pe bot.

Încetul cu încetul Inchiostro păru să se liniştească. Bătu cu copita piciorului din faţă în pământul aspru acoperit ici-colo cu zăpadă, nechezând uşor. După ce-l mai mângâie o clipă, Michelangelo luă un pumn de zăpadă, o topi în mâinile făcute căuş şi le apropie de botul calului. Aşteptă ca el să bea până la ultima picătură. Când îi simţi limba mare şi aspră atingându-i palmele, îi dădu un bobârnac peste bot şi-l mai mângâie puţin pe crupă.

În sfârşit hotărî să aţâţe focul.

După ceea ce se întâmplase, n-ar mai fi reuşit să adoarmă. Trebuia să dea la o parte hoiturile animalelor şi să supravegheze adăpostul în aşteptarea zorilor. Şi trebuia să-şi îngrijească rana ca să nu dea în cangrenă.

Era obosit. Iar Inchiostro mai mult decât el.

Speră ca animalul să poată dormi. Dacă a doua zi ar fi fost prea obosit, ar fi riscat să-şi rupă un picior şi doar gândul la o asemenea eventualitate îl îngrozea.

6
Cariera de marmură

În timp ce se apropia de carieră, ţinându-şi calul de căpăstru şi înaintând cu grijă printre pietrele acoperite de gheaţă, se duse cu gândul în trecut, amintindu-şi imaginile unei obsesii. Dintotdeauna, atunci când se afla pe colină, se gândea la papa Iulius II, papa rege, războinicul care ţinuse în pumn Roma mai mult ca un monarh decât ca un om al Bisericii.

De altfel, el fusese cel care cucerise Bologna pentru Biserică, alungându-i pe francezii obligaţi să se întoarcă dincolo de Alpi. El ceruse Florenţei să-l alunge pe gonfalonierul Pier Soderini, vinovat de a-i fi refuzat trupele de sprijin şi favorizându-l în felul aceste pe mult urâtul Ludovic XII. Şi astfel, ameninţând cu interdictul, îi obligase pe florentini să-l exileze.

De atunci trecuse mult timp, dar opera la care continua să lucreze şi care însemna aproape patruzeci de ani de chinuri şi suferinţe, părea să nu se mai termine niciodată: mormântul lui Iulius II. El murise, dar moştenitorii lui, familia Della Rovere, şi mai ales Guidobaldo II nu renunţase la monumentul acela funerar. Ba chiar, nu trecea lună să nu-i ceară informaţii despre cum merge treaba şi cât mai durează până la terminarea ei. Michelangelo îi putea înţelege motivele, dar, pe de altă parte, după o atât de lungă perioadă de timp, îi venea tot mai greu să acorde atenţie şi energie unui proiect care nu-l mai pasiona şi care-l găsea obosit şi dezgustat, într-o stare sufletească total diferită.

Iar acum, când trebuia să-l înfrunte pentru a şasea oară, în virtutea celui de-al şaselea contract, numai gândindu-se la asta, simţea cum îi bubuie tâmplele, de parcă ar fi auzit un urlet continuu, care-l făcea să-şi piardă somnul şi liniştea.

Tocmai de aceea, după ce va fi ales şi tăiat grosolan blocurile de marmură, va trebui să se urce din nou pe cal

şi să-i dea bice pentru a ajunge cât mai repede la Rovigo. Acolo urma să-l întâlnească pe Guidobaldo II della Rovere, comandantul trupelor de militari profesionişti şi al armatei veneţiene de uscat, pentru a discuta cu el ultimele clauze şi condiţii din contract.

Iulius II fusese un om dificil, cu mult temperament, mereu pe punctul să explodeze, lăsându-se cuprins de furie şi indignare, ca şi cum viaţa lui şi-ar fi tras izvorul din ele. Îşi amintea ochii lui mici, gata să se aprindă de furie, să cerceteze şi să demaşte până şi cele mai subtile prefăcătorii, chipul tăiat de buzele subţiri şi mereu strânse într-o strâmbătură de dezgust.

Desigur, formidabila lui energie, entuziasmul, care îl făcea uneori să roşească într-un mod binevoitor faţă de cei pe care-i iubea, erau recompense cu atât mai preţioase, cu cât le oferea rar. Michelangelo putea să spună cu siguranţă că făcuse parte din cercul protejaţilor lui Iulius II. Cel puţin pentru o vreme. Dar era şi un om volubil, mereu deschis spre orice schimbare, gata să se lase condus de impulsuri şi de dorinţe. Aşa încât un proiect judecat de el de neamânat şi comandat cu urgenţă, putea să fie abandonat înainte de a fi terminat, pentru că voia un altul complet diferit şi mai îndrăzneţ şi nebunesc decât precedentul.

Michelangelo clătină din cap.

Coborî de-a lungul unei uşoare ridicături a terenului stâncos.

Rana îl durea. Avusese grijă s-o cureţe cu oţet ca să nu se inflameze riscând să se infecteze şi să dea în cangrenă. Aşa că, după ce o spălase bine, îi cususe marginile cu ac şi aţă. Se ajutase cu o mică oglindă pe care o avea mereu la el. În final, se bandajase cu o o pânză subţire din in.

Mai făcu câţiva paşi până când ajunse la un soi de esplanadă pietroasă. De abia atunci îi văzu pe cei doi prieteni venindu-i în întâmpinare.

Erau Piero Menconi şi Lorenzo Ceccarelli, primul tăietor şi al doilea pietrar. Erau nişte bărbaţi tăcuţi, modelaţi de o viaţă de sacrificiu şi tăceri. Primul avea ochi albaştri şi pătrunzători, părul tuns scurt şi buzele strânse într-un soi de îmbufnare continuă. Era un om direct şi preţios.

Lorenzo era slab ca un ţâr, uscat, dar agil, antrenat de o muncă din cauza căreia stătea tot timpul agăţat de un perete de marmură strălucitoare, ocupat să cureţe marmura albă de impurităţi şi pietre ascuţite care, dacă s-ar fi desprins de la înălţime, ar fi putut să-i zdrobească şi să-i omoare pe minerii aflaţi jos. Era un pericol real. Câţi nu muriseră aşa de-a lungul anilor!

Şi chiar dacă soarta se arăta miloasă, un braţ sau un picior tot ajungeau să fie strâmbate, rupte, zdrobite.

Michelangelo îi salută ca pe nişte fraţi, îmbrăţişându-i.

Lorenzo îl luă în grijă pe Inchiostro. Îl mângâie pe bot cu dragoste, prinzându-l cu o blândeţe fermă de căpăstru şi ducându-l după el, fiind foarte atent să nu pună vreun picior greşit şi să şi-l frângă.

Când intrară în carieră, Michelangelo amuţi. Soarele palid de iarnă se reflecta pe pereţii abrupţi şi albi, strălucitori ca nişte oglinzi naturale. Blocurile de marmură netăiate încă stăteau aşezate unul peste altul la picioarele uriaşei prăpăstii. Erau aranjate pe marginea coridorului incredibil de larg şi profund care dădea într-un soi de amfiteatru natural. Michelangelo amuţea ori de câte ori se afla în faţa acestui miracol, observând marmura albă, complet lipsită de venaturi; era netedă, pură, orbitoare.

În vârful peretelui abrupt, muncitorii delimitau cu grijă un bloc ce trebuia scos. Însemnaseră deja dimensiunea şi

grosimea printr-o fantă de-a lungul căreia urmau să lucreze cu unelte potrivite ca să-l desprindă.

La picioarele carierei, în jurul blocurilor mai mari, încă neşlefuite, dar magnifice în frumuseţea lor aspră şi sălbatică, zeci de tăietori se chinuiau să cureţe colţurile, să le spargă şi să dea o formă marmurei, ca să obţină blocuri perfect definite. Erau nişte bărbaţi slabi, uscăţivi, pe care munca grea lăsase urme, în stare să lucreze din zori până la apusul soarelui, fără să se plângă, atenţi să găsească liniile care ar fi garantat cel mai bun desen posibil.

Michelangelo îl privi pe Piero în ochi. Prietenul său încuviinţă.

Nimic nu-l bucura mai tare decât să vadă marmura translucidă prinzând formă sub loviturile ştiutoare ale dălţii şi ciocanului.

Era o naştere primordială, o geneză cu parfum de Biblie. Michelangelo îşi lăsă privirea să cadă pe marmură, pe blocurile acelea perfecte, imaginându-şi şi explorând cele mai intime vene şi ascunzişuri.

Apoi îşi puse mâna pe umărul lui Piero.

— Bine, spuse, să pornim la treabă.

7
Alegerea unui spion

Giulia îl privise cu dorinţă. Încă din prima zi în care îl întâlnise, se simţise pradă unei pasiuni care-i ardea trupul, cu o tulburare şi o poftă atât de intense, încât erau pur şi simplu de nestăpânit.

I-o spusese. Şi vorbele acelea care păreau atinse de însăşi esenţa concupiscenţei îl măguliseră.

Corsini ştia că place femeilor. Natura fusese generoasă cu el, dăruindu-i umeri largi şi puternici, un trup musculos,

plin de vigoare şi palpitând de viaţă. Iar senzualitatea lui animalică, atât de evidentă încât părea neruşinată, nu putea să nu atragă atenţia fetelor din familii nobile, la fel ca a curtezanelor sau a damelor mai trecute, dar tocmai de aceea experte şi dorind să-i dăruiască plăcerea în miile de feluri pe care le învăţaseră în viaţă.

Cât despre el, când putea, îi plăcea să se întreţină cu florile cele mai proaspete, aproape nedeschise încă, atât de tinere erau.

Iar în momentul acela, fata cu ochii întunecaţi ca o pădure toamna întruchipa cel mai irezistibil lucru pe care şi l-ar fi putut dori. Pielea ei albă, părul negru, lung şi parfumat, strălucitor ca pana corbului, erau o promisiune de pierzanie pe care ochii aproape că n-o puteau îndura.

Avea sânii mici, sfârcurile obraznice şi tari, nerăbdătoare să fie atinse de degetele lui puternice şi pline de cruzime în oferirea plăcerii.

Întârzie cu privirea pe trupul acela tânăr, catifelat, bine făcut. Îşi apropie buzele de cele ale Giuliei, abia atingându-le. Apoi, prefăcându-se că se îndepărtează, se întoarse cu gura la ea, aproape înşfăcând-o, şi o muşcă până la sânge. Simţi gustul dulce al sângelui şi limba o atinse pe a ei.

— Ia-mă, iubitul meu!

Giulia era nerăbdătoare şi lucrul acesta îl stârnea şi mai tare pe căpitanul Corsini. Excitaţia i se răspândea în corp, umplându-i pieptul şi abdomenul de o furie rece, care, în clipa când o pătrunse, se topi ca gheaţa în foc.

Comoara ei umedă şi voluptoasă îi provocă un vârtej de senzaţii.

Giulia îl primi şi aproape leşină în clipa în care îl simţi arzând între picioarele ei.

Gustă în acelaşi timp durerea şi plăcerea într-un amestec sălbatic. Îl prinse cu picioarele, iar micile ei

călcâie îi apăsară fesele tari ca marmura. Mai voia. Încă şi încă.

Îl lăsă s-o descopere în cele mai secrete cotloane, bucurându-se de toată plăcerea posibilă. Apoi când el păru să fie satisfăcut, îşi duse mâna între picioare, îi prinse penisul mare şi fremătător şi îl scoase din ea.

Se aşeză în genunchi şi i-l luă lacomă în gură. Când îl auzi pe căpitan gemând de plăcere, se opri.

Îl obligă să se întindă pe spate şi se urcă pe el ca o tânără amazoană sălbatică. El îi prinse cu mâinile fesele perfecte. Erau mici şi tari ca nişte piersici, arzând de căldura unei pasiuni nestăpânite.

Fata îi acoperi mâinile cu ale ei, voia ca trupurile lor să se lipească cu totul, să se unească în toate felurile posibile.

Continuă să se mişte deasupra lui, impunându-şi un ritm languros, aproape distrat, lent dar nemilos. Îşi muşcă buzele, arcuindu-şi spinarea şi încercând să stoarcă de la trupul căpitanului toate picăturile de lichid, până când se simţi în sfârşit inundată de o ploaie fierbinte, în timp ce el lăsă să-i scape un geamăt atât de răguşit şi de profund, că părea gata să se înece într-o furtună a simţurilor.

Fusese o dimineaţă grea.

Micuţei Giulia îi era cu adevărat foame de el. Iar el nu avea câtuşi de puţin intenţia să-i ofere mai mult decât putea. Sexul şi plăcerea erau singurul său obiectiv. Nici nu-i trecea prin cap s-o ceară de soţie.

Corsini era unul dintre bărbaţii care păreau că vor să trăiască numai pentru a-şi satisface orice plăcere. Avea două pasiuni: armele şi femeile. Dar amândouă erau atât de profunde, încât păreau de neînţeles. De aceea îşi rezerva o parte deloc neglijabilă din timpul pe care-l avea la dispoziţie îngrijirii corpului şi hainelor. Ştia să poarte o conversaţie şi avea episoade de pasiune şi curaj cu

duiumul, pe care le povestea în saloanele romane sau în taverne, ajustându-le în funcţie de câte ascultătoare avea.

Ca un bun seducător, îşi cunoştea şi punea în toate felurile în valoare atuurile: chipul cu trăsături aristocratice şi marcate, ochii limpezi ca nişte picături de ploaie, mustăţile perfect ceruite. În plus, statura remarcabilă şi purtarea temerară completau o apariţie irezistibilă pentru toate femeile, chiar dacă aveau de-a face cu el doar pentru o clipă.

În orice caz, căpitanul gărzilor ştia deja încotro să se îndrepte în ziua aceea. Cunoştea foarte bine persoana care putea să-i găsească spionul perfect pentru a duce la bun sfârşit sarcina ce-i fusese încredinţată de cardinalul Carafa. Era poate singura femeie care, spre deosebire de toate celelalte, nu fusese fascinată de el. Iar asta o făcea în ochii lui foarte periculoasă.

Cât despre spion, cu siguranţă nu putea fi un soldat mercenar, un Lanzo[3], unul dintre cei care îşi duceau veacul prin taverne şi se agăţau de primul care le ieşea în cale pe străzile oraşului. Să pună să fie urmărită marchiza de Pescara de către un asemenea individ sau, în orice caz, de către un soldat oarecare era maniera cea mai bună de a isca suspiciuni. Şi odată deconspirat, omul său ar fi devenit complet nefolositor. Nu, exista o manieră mai subtilă şi inteligentă ca să-şi atingă scopul.

Şi totuşi soluţia pentru problemele sale trecea întotdeauna şi în orice caz printr-o tavernă. Odată ajuns în Campo de’ Fiori, după ce trecu de târgul de cai, unde

---

[3] Lanzichenecchi sau Lanzi erau soldaţi mercenari, înrolaţi în legiunile Sfântul Imperiu Roman, care au luptat între sfârşitul secolului XIV şi începutul secolului XVII, faimoşi pentru violenţa şi cruzimea lor. Culmea violenţelor s-a manifestat în luna mai a anului 1527, când Roma şi Statul Papal au fost jefuite, episod cunoscut în istorie sub numele de *Sacco di Roma*.

splendide animale cu păr lucios şi greabăn robust se vindeau pe bani grei, şi lăsă în urmă Palatul Orsini, Căpitanul gărzilor o luă spre Parione până la o locantă pe care o ştia bine.

Pe firmă trona o gâscă albă pe un fundal roşu.

Imediat cum intră, Vittorio Corsini se regăsi într-o lume pe care o cunoştea bine şi pe care o aprecia nespus de mult, atunci când putea să renunţe să mai fie căpitanul gărzilor pentru a se dedica activităţilor care-i plăceau cel mai mult: să bea vin şi să defloreze fete tinere. Era, în fond, un bărbat căruia nu-i era străin viciul, dar care, în momentul acela, trebuia să ţină bine în minte motivul pentru care se afla acolo.

Îi privi deci cu o oarecare detaşare pe clienţii care, la acea oră matinală, se îndopau deja cu vin roşu şi carne friptă. Erau mercenari, tâlhari, contrabandişti, hoţi, pictori, studenţi, cerşetori, care-şi puneau la mezat vieţile pentru singura beţie posibilă. Ca întotdeauna vorbeau despre Papă şi despre împărat, despre cât de mult îi asuprea Biserica pe oameni cu taxe şi despre cum plăţile pe care le primeau de la stăpânii lor erau cele mai mici de când erau pe lume. Fiecare dintre ei, în felul său, preconiza că Roma avea zilele numărate, pentru că nu era nici un dubiu că starea de degradare în care, în numele Domnului, o împinseseră papii era doar anticamera unui infern care urma să-i înghită pe toţi.

Nu le dădu prea multă atenţie celor doi mercenari care-l priveau câineşte, recunoscând în el braţul armat al Inchiziţiei romane. Nu că asta i-ar fi neliniştit în mod deosebit, căci, dacă teribilul Corsini ar fi trebuit cu adevărat să-i aresteze pe toţi cei care încălcau legea, în locanta aceea n-ar mai fi rămas nimeni. Dar, fiind Lanzichenecchi, urau în mod deosebit tot ce avea de-a face cu religia catolică. Aveau păr lung şi mustăţi pe oală,

jachete în culori vii şi ochi ticăloşi, dar aveau grijă să nu le scape vreo obscenitate sau vreo ameninţare, cum se întâmpla de obicei. Comportamentul lor fanfaron era bun pentru cei slabi, dar total nepotrivit cu unul ca el.

Ca nu cumva să le treacă prin cap vreo idee trăsnită, Corsini le făcu semn să nu cumva să îndrăznească să atingă spadele cu gardă solidă pe care le ţineau la brâu.

Ascultători, cei doi îşi văzură în continuare de conversaţie în limba aia barbară care era germana.

Căpitanul le aruncă mai mult decât o privire femeilor care serveau la mese. Erau cinci, frumoase şi provocatoare, pentru că aşa le voia stăpâna. Îmbrăcate cu rochii adânc decoltate, ce nu ascundeau mare lucru, ştiau cum să atragă privirile clienţilor. Totul era studiat ca să scoată cât mai mulţi scuzi posibili de la gloata care mânca şi bea acolo.

Trecând pe lângă mese şi pe lângă tejgheaua la care hangiul servea şuncă şi brânzeturi, Corsini urcă scara care ducea la etaj.

După două rampe scurte, ajunse pe galerie care se deschidea într-un coridor în care dădeau mai multe uşi. Îl străbătu până la capăt. O draperie de catifea groasă părea să fie intrarea în ceea ce, cu o oarecare indulgenţă, s-ar fi putut numi un birou.

Ajuns în faţa draperiei, îşi drese vocea ca să se anunţe.

După o clipă, un bărbat cu un aspect ieşit din comun dădu la o parte draperia. Avea ochii închişi la culoare şi părul lung, negru. Era îmbrăcat cu o jiletcă de culoarea sângelui de bou, bine croită. Cizmele înalte îi ajungeau până la genunchi şi o spadă cu garda lată i se legăna la şold. Dacă n-ar fi fost aspectul aproape sălbatic al părului, ar fi putut fi luat drept un gentilom.

— Căpitane, spuse cu uimire sinceră, mărturisesc că nu vă aşteptam.

Ultimele cuvinte le spuse pe un ton amuzat, ca şi cum, după un moment de ezitare, ar fi redevenit stăpân pe situaţie.

— Gramigna[4]! exclamă Căpitanul. Ce mai faceţi? Vreau să cred că n-aţi comis nici o faptă de care să trebuiască să vă căiţi?

— Nici vorbă, nici vorbă! se grăbi să răspundă înţepat celălalt. Vedeţi, mă aflu aici s-o servesc pe prietena noastră comună. Cum aş putea să fiu altundeva şi să fac lucruri rele?

— Sfinte Sisoe, Gramigna! Vorbiţi ca din carte! Complimentele mele. Accentul vostru nemţesc aproape că nu se mai recunoaşte. În orice caz, fiţi atent să nu aveţi iniţiative prea îndrăzneţe. Pentru că aş afla-o imediat, puteţi fi sigur de asta, încheie Corsini cu un avertisment.

Gramigna părea să cântărească afirmaţia. Nu fu însă impresionat.

— O căutaţi pe frumoasa Imperia?

— Pe cine altcineva?

— Daţi-mi o clipă doar şi veţi fi anunţat, spuse Gramigna, în fond vorbim despre o doamnă.

Căpitanul gărzilor Sfântului Oficiu ar fi putut foarte bine să se anunţe singur, dar lăsă să treacă de la el. Avea nevoie de una din cele mai puternice curtezane din oraş, aşa că, măcar o dată, merita să-i facă jocul.

— De acord, zise. Aştept.

Făcând un semn cu capul, Gramigna dispăru în spatele draperiei.

Corsini nu avu prea mult de aşteptat, căci, în scurt timp, Gramigna reapăru şi, cu o plecăciune, dădu la o parte draperia grea de catifea şi-l invită să intre.

---

[4] Buruiană (în ital.).

8
Curtezana

Imediat cum o văzu, Corsini zâmbi. Imperia era încă o femeie frumoasă. Sigur, pielea ei nu mai putea fi considerată proaspătă, iar ridurile de pe faţă se vedeau cât se poate de bine, şi totuşi nu-i atingeau cu nimic frumuseţea, dimpotrivă, adăugau o notă de viaţă trăită care nu putea să nu atragă atenţia interlocutorului. O cascadă de bucle castanii îi încadra ovalul perfect al chipului, ochii de culoarea mierii maronii sclipeau atent şi buzele cărnoase, lucind atrăgătoare, îi întregeau faima ademenitoare de curtezană. Era îmbrăcată cu o rochie simplă de culoarea acvamarinei. Stătea în spatele unei mese de scris. Când îl văzu, se lăsă pe spate în micul fotoliu pe care stătea.

Corsini o privi fără nici o reţinere, îi admiră umerii goi şi sânii plini care se ridicau la fiecare respiraţie. Imperia îl făcu atent, prefăcându-se că tuşeşte.

Căpitanul îşi ridică privirea la chipul curtezanei. Cândva o femeie uşoară, perfectă în arta de a simula refuzuri şi de a se dărui doar după ce golise cum trebuie buzunarele multor clienţi, era acum o întreprinzătoare de succes care cumpăra şi vindea hanuri, încasa şi administra banii, realizând profituri şi ajungând să cumpere în cele din urmă terenuri şi palate.

Imperia devenise în felul acesta una din cele mai puternice şi influente femei din Roma. Şi asta din două motive: pe de o parte pentru că fetele ei dădeau ce aveau mai preţios pe informaţii de prima mână, şi nu exista prelat, ambasador şi om politic care să nu frecventeze localurile şi lupanarele aparţinând frumoasei Imperia; pe de altă parte, ea folosea informaţiile pentru a şantaja şi

corupe, într-un târg al vorbelor care răneau mult mai mult decât spadele sau archebuzele gărzilor.

Exista în ea o viclenie aproape de fiară, cu care viaţa o obişnuise să stăpânească perfect arta înselătoriei şi a intrigii, condiţia primă şi necesară pentru a o face foarte bogată, într-un cuvânt, respectabilă.

Dar cu tot lustrul de femeie cumsecade, de curtezană onestă, apetitul nu i se potolise, dimpotrivă, rămăsese neschimbat, aşa că Imperia era perfect conştientă că dacă ar fi cedat un singur pas ar fi însemnat să piardă tot, ajungând să îmbrace din nou hainele tocite ale curtezanei de rând, şi n-ar fi putut scăpa de cele patru etape ale decăderii: chiriaşă, lucrătoare într-un bordel, spălătoreasă şi cerşetoare pe treptele unei biserici.

Nimic n-o speria mai tare, şi tocmai din acest motiv îşi ţinea mereu ochii bine deschişi şi urechile ciulite şi, chiar şi atunci când părea că o conversaţie n-o interesează deloc, ar fi fost mai bine să se ţină cont de faptul că orice cuvânt al ei nu era niciodată spus la întâmplare, ci pronunţat cu un scop precis.

Corsini cunoştea temperamentul Imperiei, dar şi calităţile ei, şi de aceea avu grijă să n-o subestimeze nici măcar pentru o clipă.

— Deci, frumosul meu căpitan, spuse într-un mod afabil şi neruşinat frumoasa curtezană, cărui fapt îi datorez plăcerea vizitei voastre? – şi în timp ce pronunţa aceste cuvinte ochii îi sclipiră pentru o clipă.

Corsini zâmbi. Exista în femeia aceea ceva magnetic care îl prindea în plasă pe cel cu care vorbea. Ştia deci că trebuie să fie atent, dar nelăsând să se vadă. Dacă ar fi comis o asemenea greşeală, Imperia ar fi înţeles imediat că există ceva care mergea dincolo de ceea ce îi cerea. De fapt poate că ar fi înţeles oricum, ţinând cont de cine era el, dar căpitanul gărzilor Sfântului Oficiu voia să se bucure

de senzaţia de a nu fi, cel puţin pentru o clipă, o carte deschisă în faţa frumoasei curtezane.

— Divina mea Imperia, începu cu o oarecare gravitate, vin să vă deranjez în dimineaţa asta, în speranţa că-mi puteţi fi de ajutor într-o mică problemă, care, deşi simplă, va trebui rezolvată cu toată discreţia şi grija necesare.

Curtezana încuviinţă, fixându-l cu privirea ei dulce şi maliţioasă. Îi făcu semn cu capul să continue.

— Ştiţi, mi s-a întâmplat de curând să-mi cadă cu tronc o femeie de origine nobilă, o marchiză cu o poziţie atât de înaltă, că n-aş putea spera să-i cuceresc inima...

— Vă rog, Corsini, nu-mi insultaţi inteligenţa îndrugându-mi o minciună atât de proastă. Povestiţi-mi faptele aşa cum sunt.

Căpitanul oftă. Fusese într-adevăr atât de stângaci în încercarea lui? Imperia avu bunul-gust să-i zâmbească. Şi zâmbetul acela reuşi să îndulcească adevărul.

— De acord, spuse el. Nu vi se poate ascunde nimic, constată neputincios. O s-o iau de la început.

— Vă mulţumesc.

— Persoana pentru care lucrez, inutil să vă spun despre cine e vorba, pentru că ştiţi foarte bine, mi-a ordonat s-o urmăresc pe una din nobilele cele mai de vază din Roma. Zi şi noapte. Cu grijă şi discreţie, evident. O dată pe săptămână, voi veni la voi, ca să fiu informat despre progresele făcute. Pentru prima lună veţi prima suma pe care sunt pe punctul să v-o dau pentru deranj. Nici un ducat în plus.

Spunând asta, Corsini scoase de sub pelerină un săculeţ de catifea. Îl puse pe masa de scris. Curtezana îl făcu să dispară într-o clipă, şi căpitanul îi văzu privirea schimbându-i-se, devenind rapace, nemiloasă, rece. Imediat după aceea ochii îi deveniră din nou calmi şi strălucitori ca ambra lichidă.

— Despre cine e vorba? întrebă ea.

— Despre marchiza de Pescara.

— Vreţi să spuneţi Vittoria Colonna?

— Exact.

Imperia îşi încrucişă privirea cu cea a căpitanului.

— Probabil e vorba de ceva cu adevărat serios.

— Este. Apropo de asta vă întreb: aveţi pe cineva cu adevărat capabil să facă faţă unei asemenea sarcini?

— Cum să nu. Şi, credeţi-mă, nu va da greş.

— Sunteţi sigură? Pentru că, vă avertizez, într-un caz ca acesta nu putem greşi.

Imperia se bosumflă. Deşi era puţin nepotrivit pentru o femeie de vârsta ei, gestul reuşea încă s-o facă irezistibilă.

— V-am dezamăgit vreodată în toţi aceşti ani?

Corsini păru să cântărească întrebarea, dar era doar o prefăcătorie.

— De fapt, nu.

— Atunci, valorosul meu căpitan, lăsaţi pe mine.

— Suntem deci de acord?

— Nu puteaţi fi mai clar. Ne vedem de azi într-o săptămână?

— Sigur că da, răspunse Corsini şi spunând asta, cu teama de a cădea în ispită dacă mai rămânea în locul acela de păcat şi pierzanie, dar ştiind că nu putea să şi-o permită în acest moment, adăugă: Acum trebuie să plec. A fost o plăcere să vă văd. Ca întotdeauna.

— Vă mulţumesc de vizită, căpitane. Vă aştept aici peste şapte zile, cu toate noutăţile despre caz, îşi luă rămas-bun curtezana.

Ridicând draperia de catifea, Vittorio Corsini părăsi încăperea.

În timp ce se îndepărta avu senzaţia neplăcută că Gramigna îl privea ironic, ca şi cum trepăduşul Imperiei şi-ar fi râs de el.

Îşi promise să-l facă să-şi piardă buna dispoziţie într-o întâlnire viitoare.

Chiar dacă va trebui să fie foarte atent.

Pentru că, în ciuda poreclei sale, Gramigna era un Lanzo şi aparţinea deci celei mai sângeroase şi nemiloase tagme de luptători din lume.

9
Dizgraţia[5]

Imperia trimisese după ea în ziua aceea.

În femeia aia trăia un diavol. Era sigură de asta. Nu devii ceea ce este ea dacă nu te-ai culcat cu diavolul. Şi, odată ce-o făceai, rămâneai ţiitoarea lui pentru totdeauna. Dar îi datora totul Imperiei. Aşa că ieşise, fără să mai piardă vremea, îndreptându-se spre locanta Gâştei roşii.

Dizgraţia mergea pe străzile înguste din Trastevere, un labirint de străduţe şerpuitoare, unde cu mare greutate putea să treacă un om. În ciuda faptului că soarele era deja sus pe cer, străzile erau pustii chiar şi la acea oră a dimineţii, deoarece căruţele nu puteau străbate locuri atât de înguste. Fără să mai ţinem cont de faptul că pavajul era cât se poate de neregulat: câteva cărămizi aduse de pe cine ştie unde şi aşezate în formă de oase de peşte erau cel mai bun mod de a rupe roţile căruţelor.

Pe Dizgraţia, desigur, n-o deranjau. Îi plăcea să rătăcească pe străzi, admirând palatele nobiliare cu faţadele lor impunătoare, ca să zărească apoi dintr-odată o piaţă sau o biserică ciudată şi surprinzătoare ca Santa Maria in Trastevere. Ce spectacol! Deşi era aproape iarnă, soarele strălucea pe cer şi o lumină orbitoare învăluia piaţa. Rămase încântată la vederea coloanelor şi a figurilor

[5] În original, Malasorte (ghinion).

de pe mozaicul din partea superioară a faţadei: mai multe femei stăteau în jurul Fecioarei Maria care-l alăpta pe Isus. Fiecare dintre ele ţinea în mână o lampă. Dizgraţia nu ştia de ce, dar figurile acelea îi înseninau ziua, ori de câte ori le vedea. În mintea ei prindeau viaţă. Se amuza să şi le imagineze mişcându-se, vorbind, slăvind pruncul într-un soi de ceremonial liniştit.

Era un secret al ei să se piardă în fantezii imposibile. În timp ce visa cu ochii deschişi, privirea îi căzu pe chioşcurile vânzătorilor ambulanţi, pe tarabele cu fructe şi legume şi pe firmele tavernelor. Piaţa era plină de lume. Pe esplanada din faţa bisericii poporani şi neguţători stăteau adunaţi în grupuri, făcând aproape imposibilă trecerea. Vocile se ridicau într-o larmă veselă care părea să sfideze rigoarea dimineţii. Nori albi de aburi umpleau atmosfera.

Cineva fluieră după ea. Dizgraţia schiţă un zâmbet timid. Se făcea mare şi simţea tot mai mult efectul pe care-l avea asupra bărbaţilor. N-ar fi spus despre ea că e o frumuseţe, dar ştia că are o piele proaspătă şi bronzată, părul creţ şi negru şi ochii de un verde intens. Ar fi vrut să aibă sânii mai mari, dar picioarele ei lungi nu treceau nebăgate în seamă şi, chiar şi cu o rochie cârpită şi un şal pe spate, arăta cât se poate de bine.

Dar ştia şi că aduce ghinion. Maică-sa i-o spunea mereu, încă de când era mică, încă de când trebuia să aibă grijă de fraţii ei şi nu făcea nimic ca lumea, cel puţin aşa îi spunea. Aşa că fugise de acasă, pentru că se săturase de predici şi bătăi. Merita ceva mai bun.

Câtăva vreme trăise de pe o zi pe alta, furând pe ici-colo şi intrând într-o bandă de adolescenţi. O socotiseră destul de bună să fie admisă în ceata Şobolanilor din Trastevere. Dormeau pe unde se nimerea, se spălau puţin şi trăiau din

mici furtişaguri. Împărţeau între ei toate lucrurile pe care, într-un fel sau altul, reuşeau să pună mâna.

Trecuseră trei ani. Într-o dimineaţă de primăvară, la târgul din piaţa Navona, cu complicitatea aglomeraţiei şi a mulţimii, Dizgraţia încercase să fure de la o femeie foarte frumoasă, îmbrăcată elegant. Era convinsă că reuşise, când se izbise de un bărbat înalt şi solid care o obligase, doar din priviri, să restituie ce luase. Înţelesese imediat că avea de-a face cu un profesionist al violenţei, o gardă de corp.

Aşa o cunoscuse pe Imperia. Dar, spre marea ei surpriză, curtezana n-o pedepsise sau, mai rău, n-o dăduse pe mâna gărzilor, ci începuse să aibă grijă de ea. Îi dăduse un acoperiş şi bănuţii necesari să supravieţuiască. Şi-i vorbise cu cuvinte blânde şi cu înţelegere până şi pentru numele ei care, admisese, oricât de fără noroc, era magnific şi tulburător ca şi chipul ei.

Dizgraţia îi fusese extrem de recunoscătoare. Îi plăcea să ştie că avea cel puţin un lucru frumos. Imperia avea dreptate, nu cunoştea pe nimeni cu un nume ca al ei, şi chiar dacă toţi îşi făceau cruce imediat cum îl auzeau, nu puteau totuşi susţine că nu avea un oarecare farmec ciudat. Cu atât mai mult cu cât era al unei fete cu chipul proaspăt şi maliţios totodată.

Aşa că zâmbi când auzi fluieratul bărbatului care o privea pofticios. Dizgraţia izbucni în râs şi grăbi pasul.

După ce lăsă în urmă Santa Maria in Trastevere, se îndreptă spre podul Sisto. Trecu pe lângă biserica San Lorenzo de Curtis şi merse înainte pe strada del Cinque până când ajunse în piaţa podului Sisto.

Continuă şi ajunse lângă gărzile care păzeau intrarea pe pod. Stăteau acolo şi erau cu adevărat impresionanţi cu lungile lor spade, coifurile lucitoare şi vestoanele în culori vii. Dizgraţia trecea deseori pe acolo şi cunoştea deja

întreaga garnizoană. Nu lipsiseră cei care, profitând de faptul că era singură, încercaseră s-o abordeze, uneori chiar într-un mod agresiv, dar Dizgraţia reuşise întotdeauna să-i pună la punct şi nimeni nu-şi mai permisese s-o provoace. Munca într-o locantă te învăţa să te aperi imediat şi fata avea o limbă ascuţită şi suficient curaj ca să-l scuipe şi pe diavol în ochi. Aşa se răspândise vorba că era mai bine s-o laşi în pace. Căci avea ceva nebunesc în cap şi că numele ăla, atât de neobişnuit şi de caraghios, era meritat.

Ba chiar, cu Mercurio, unul dintre soldaţi, Dizgraţia legase un soi de ciudată prietenie. Poate pentru el era altceva. Dar conta faptul că atunci când era el de gardă, aproape nu trebuia să se oprească.

Şi în dimineaţa aia era acolo.

El o privi de parcă ar fi vrut s-o mănânce, nu altceva, ea îi aruncă o privire irezistibilă, şi băiatul îi făcu semn să treacă.

Cât ai zice peşte, fata se făcu nevăzută. Dacă s-ar fi grăbit, ar fi putut ajunge într-o clipă pe via delle Zoccolette, pe malul opus al Tibrului.

Papucii ei rupţi zgâriau dalele podului, când, pe neaşteptate, auzi pe cineva în spatele ei apostrofând-o cu o voce infernală. Nu-i spusese pe nume, dar avu certitudinea că i se adresa ei. Se prefăcu că nu aude şi merse mai departe, până când, ajunsă dincolo de jumătatea podului, simţi cum o mână grea o prinde de umăr cu o asemenea furie şi energie încât fu obligată să se întoarcă.

Se simţi trasă înapoi. Se clătină şi făcu un pas într-o parte încercând să se sprijine de parapet, dar nu reuşi şi căzu.

Atunci îl văzu.

10
Guidobaldo II della Rovere

— *Messer* Michelangelo, nu cred că trebuie să vă amintesc cât v-a dat familia mea în ultimii ani pentru a realiza monumentul funerar al mult iubitului meu unchi Iulius. Fără să mai ţinem cont de faptul că la sumele încasate de voi, ar trebui să se adauge, ca să spunem adevărul, şi toate comenzile pe care vi le-a făcut şi graţie cărora aţi devenit unul dintre oamenii cei mai bogaţi din Roma! Acuma, eu nu pretind să realizaţi toate statuile monumentului! Familia mea a renunţat la o asemenea idee cu mulţi ani în urmă. Nu cred că e o întâmplare faptul că am acceptat ca *Madonna*, *Sibila* şi până şi *Profetul* să fie realizate de Raffaello da Montelupo[6]. Am făcut-o doar pentru a vă uşura munca. Dar tocmai de asta şi cu atât mai mult, trebuie să o duceţi la bun sfârşit în următorii doi ani! E o eternitate de când acest proiect aşteaptă să fie terminat!

Guidobaldo II della Rovere era livid de furie. Cu greu îşi stăpânea ranchiuna pe care o clocise şi hrănise în toţi acei ani. Se vedea că îi displăcea profund să se ocupe de asemenea treburi, era un soldat şi ca atare persoana cea mai nepotrivită să trateze asemenea afaceri. Pe de altă parte, era limpede cât de mult dorea ca angajamentul luat de artist cu faimosul său unchi să fie dus la bun sfârşit.

Michelangelo îl privi drept în ochi. Era obosit şi transpirat. Călărise fără oprire întreaga zi. Ar fi preferat să nu-l întâlnească pe Della Rovere, dar ştia şi că nu putea să-l evite la infinit. Aşa că, după ce alesese şi însemnase marmura, alergase la Rovigo. Întâlnirea aceea fusese stabilită de o bună bucată de vreme şi ştia că nu putea să

[6] Raffaele Sinibaldi (cca 1504–cca 1566), sculptor şi arhitect italian.

lipsească. Nu se temea de Guidobaldo şi nici n-avea intenţia să-şi plece capul numai pentru că primise şi reţinuse plata cuvenită.

— Înţeleg ce spuneţi, răspunse, dar ştiţi bine că tocmai unchiul vostru a fost cel care mi-a cerut să încep proiectul monumentului funerar, pentru ca după aceea să-mi comande un alt lucru complet diferit. Ne-am gândit la un mormânt maiestuos, impunător, care ar fi trebuit să-şi găsească locul în Basilica San Pietro şi, la mai puţin de un an după aceea, şi-a schimbat ideea, abandonând primul proiect, pentru că-l considera de rău augur. Şi asta, în ciuda faptului că tocmai el a fost cel care mi l-a comandat! Şi după ce am fost la Carrara pentru a cumpăra şi alege marmura, pe care am tăiat-o şi adus-o la Roma!

— Cu banii daţi de Papă!

— Desigur! Cu ce bani ar fi trebuit s-o fac?

— *Messer* Michelangelo, sunteţi cu adevărat un om ciudat! Chiar dacă am admite că ceea ce spuneţi e adevărat, asta nu justifică faptul că nu v-aţi îndeplinit sarcina! Vă amintesc că următorul contract, al doilea, vă impunea să terminaţi opera în şapte ani. Şi nici măcar pe acesta n-aţi fost în stare să-l onoraţi.

Michelangelo clătină din cap. Nu era drept, îşi spuse. Guidobaldo reducea totul la o nerespectare generală a unui contract, când situaţia era, de fapt, mult mai complexă de cum o prezenta el.

— Chiar dacă ar fi aşa cum ziceţi, dar nu e, vă aduc aminte că suma prevăzută nu-mi permitea nici măcar să supravieţuiesc. Am fost un prost că am acceptat clauza de exclusivitate din contract, cu atât mai mult cu cât suma iniţială fusese redusă peste măsură. Am fost constrâns să caut noi comenzi, pentru că nu reuşeam să le dau de mâncare alor mei doar cu monumentul vostru. Ştiţi foarte bine asta.

— Nu înţeleg, spuse Guidobaldo II della Rovere ridicând vocea, vă lamentaţi că nu câştigaţi destul, şi totuşi, de-a lungul anilor, familia mea v-a vărsat mii de ducaţi! Un alt om, cu o asemenea sumă, ar fi un prinţ. Uitaţi-vă la voi, păreţi un cerşetor, adăugă, privindu-l cu dispreţ. Vă prezentaţi aici cu barba murdară şi părul vâlvoi. Şi, deşi sunteţi în culpă, purtaţi în voi o ranchiună de neînţeles. V-o citesc în ochi!

Aceea a fost picătura care a vărsat paharul.

— Am barba murdară, sigur! Părul vâlvoi! Dar ştiţi de ce? Pentru că am alergat până aici, la voi, chinuindu-mi calul, după ce am fost pe muntele Altissimo să aleg încă o dată marmura cu care să realizez statuile. Încă o dată! Exact ca acum patruzeci de ani!

Guidobaldo îl privi cu dispreţ. În ziua aceea avea pe el o splendidă armură din piele, decorată cu aur, sub care se vedea o cămaşă roşie de mătase, pantalonii căptuşiţi, stacojii şi ei, îi completau îmbrăcămintea atât de îngrijită şi minunată, încât părea mai potrivită pentru un bărbat mai deprins cu parăzile decât cu războiul. Cu toate acestea, Michelangelo îşi muşcă limba pentru că ştia că nu putea să-l atace pe căpitanul general al Armatei Veneţiene de Uscat mai mut decât o făcuse deja. Până şi salonul în care fusese primit era în totalitate imaginea opulenţei în care trăia Guidobaldo. Mobilă din lemn de stejar, fin sculptată, o masă plină de bunătăţi de toate felurile, busturi în marmură albă de Carrara şi fresce pe pereţi. Iar asta îl deranja peste măsură; acea etalare a averii i se părea, ca întotdeauna, imorală, ofensivă faţă de toţi cei care n-aveau nici măcar ce mânca. Iar în Polesine[7] erau mulţi săraci. Mai mulţi decât la Roma, dacă era posibil aşa ceva, împânzeau satele, locuind în mici şoproane, claie peste grămadă în camere minuscule şi rău mirositoare,

[7] Regiune în nord-estul Italiei.

condamnaţi la un infern cotidian, complet necunoscut familiilor de rang înalt, ca a lui Della Rovere.

Pufni, pentru că ar fi dorit din tot sufletul să se afle în altă parte. Dar nu putea. Proiectul acela devenise deja marea tragedie a vieţii lui şi îi era imposibil să se sustragă. Era un blestem, o condamnare, o sarcină pe care părea să i-o fi încredinţat diavolul în persoană.

— De data asta papii n-o să vă poată salva, e clar? Aţi riscat de prea multe ori să vi se facă un proces pentru neruşinatele voastre nerespectări ale contractului. Aşa că mă aştept să sculptaţi statuile care sunt de competenţa voastră şi să vă supravegheaţi colaboratorii ca să termine la timp mormântul. O să fiu câinele vostru păzitor, m-aţi înţeles? Şi n-o să vă pierd din ochi, vă dau cuvântul meu!

Michelangelo dădu din cap. Era foarte obosit. Îi tremurau picioarele, în timp ce fiori reci păreau să-i îngheţe spinarea. Trebui să facă apel la ultimul fir de energie rămas ca să rămână în picioare. Febra îi urca în ochi şi vederea i se întuneca încetul cu încetul. Strânse din dinţi până când aproape îi auzi scrâşnind.

— Jur că o să aveţi ce cereţi. Acum, dacă nu mai aveţi nimic să-mi spuneţi, v-aş ruga să mă lăsaţi să plec.

Guidobaldo păru să vrea să-l ardă cu privirea. Intui probabil că, dacă-l mai reţinea, îl făcea să sufere, pentru că întârzie cât putu de mult momentul în care să-l lase să plece. Michelangelo rămase nemişcat. Ar fi putut şi să-i întoarcă spatele interlocutorului său şi să iasă pe uşă, dar un asemenea gest ar fi echivalat cu o declaraţie de război şi nu voia să înrăutăţească lucrurile, cel puţin nu până la a risca să se ia la bătaie.

Ştia că Guidobaldo nu visa altceva decât să-l târască în tribunal sau, mai bine, să aibă o scuză pentru a-i înfige un pumnal de doi coţi în piept.

Era exasperat.

I se citea pe faţă.

În cele din urmă căpitanului i se făcu probabil milă de el, pentru că îi făcu un semn cu capul.

Michelangelo se întoarse şi era pe punctul să iasă, când Guidobaldo îl opri.

— Aşteptaţi, trebuie să vă spun un ultim lucru.

Se opri.

— Moise, spuse, îl vreau pentru mormântul unchiului meu.

Fără să-şi dea seama, Michelangelo fu cuprins de disperare.

— Cum puteţi să-mi cereţi aşa ceva? Şi mai ştiţi foarte bine că statuia e prea mare, nu va intra niciodată în nişele de pe cornişă!

— Aveţi, evident, dreptate, tocmai de aceea îl vreau pentru nişa centrală. Şi dacă n-o să stea, o să-l adaptaţi. Cum o să faceţi asta, nu e problema mea. Nu credeţi? Aţi diminuat deja enorm valoarea operei, comandându-i trei statui lui Montelupo. Şi, dacă e adevărat că ne înţeleseserăm pentru patru statui de-ale voastre, atunci ultima vreau să fie Moise şi nimic altceva, ne-am înţeles? Dacă refuzaţi încă o dată, să ştiţi că o să vă caut şi o s-o fac dintr-un singur motiv: ca să vă ucid. Nu-mi pasă de ce o să se întâmple după aceea. Îmi e de ajuns să ştiu c-o să vă tai nenorocitul ăla de cap.

Michelangelo îl privi pe Guidobaldo ca şi cum ar fi vrut să-l sfâşie. Îl ura. Fără jumătăţi de măsură. Dacă ar fi putut, i-ar fi tăiat gâtul cu pumnalul.

Dar tăcu.

Rana recentă pulsă ca şi cum ar fi fost o fiinţă vie, gata să-l devoreze din interior. Se complăcu în asta. Pentru că durerea aceea atât de intensă, de ascuţită îi aduse aminte din nou ce infern devenise viaţa lui. Îşi ţinu strâns suferinţa, pentru că era bine-venită, căci în ultima privire

pe care i-o aruncă lui Guidobaldo puse toată ranchiuna pe care durerea aceea atât de proaspătă, de spontană şi de sfâşietoare i-o producea.

Apoi îi întoarse spatele.

Ajunse la uşă şi, ieşind, o trânti atât de tare, încât doar printr-un miracol nu se făcu bucăţi.

11
Jungherul

Dizgraţia simţise cum o mână uriaşă o prinde de umăr. O clipă mai târziu se trezi izbită de parapetul podului Sisto. Tibrul îi rămăsese pentru un moment imprimat pe retină ca o schijă albastră, o panglică dispărută imediat, atunci când durerea se răspândise în fiecare părticică din trup.

Când se lovise de piatră, aerul îi ieşise din gâtlej într-un geamăt îngheţat. Simţise o durere crâncenă, sfâşietoare în spate şi se prăbuşise. Nu avea nici măcar forţa să gândească.

Se ridică în genunchi cu mare greutate, în timp ce, deasupra ei, cineva o bombarda cu vorbe pronunţate într-o limbă dură şi violentă. Nu le înţelegea semnificaţia, dar cunoştea răsuflarea aceea infernală: era limba Lanzilor, un idiom care semăna mai mult cu lătratul unui câine decât cu vorbele unui om.

Îşi ridică privirea peste umăr şi văzu un soldat îmbrăcat în culori ţipătoare. Vestonul scurt din piele căptuşită era în cel puţin patru culori diferite: galben, albastru, roşu şi verde. Avea mustăţi pe oală şi părul lung şi murdar, peste care îşi trăsese o pălărie de fetru cu boruri largi şi patru pene de aceleaşi culori ca jacheta. Ochii albaştri şi plini de cruzime o săgetau, sticlind de la beţia provocată de vin.

Bărbatul se apropie de ea, ţinându-şi mâna între picioarele îmbrăcate într-o pereche de pantaloni de lână strâmţi. Pe chip avea o expresie vulgară care spunea exact ce are de gând să facă.

Înţepenită de spaimă, Dizgraţia nu reuşi nici măcar să strige. Îi ieşi din gură doar un hârâit. Disperată îşi duse mâna spre buzunarul interior al corsajului.

Lanzo, aproape lipit de ea, întinse mâna, şi în momentul acela, prinzând jungherul, Dizgraţia lovi orbeşte, sperând să-l dea la o parte.

Lama fulgeră strălucitoare. Desenă în palma stângă a soldatului un arc profund şi roşu. Sângele ţâşni împroşcând cu o ploaie purpurie piatra podului. Zeci şi zeci de picături roşii stropiră parapetul şi faţa Dizgraţiei.

Un urlet sfâşie aerul, în timp ce soldatul dădea un pas înapoi, strângându-şi mâna stângă cu dreapta, nu-i venea să-şi creadă ochilor, ca şi cum n-ar fi vrut să accepte ceea ce tocmai se întâmplase. Maxilarele încleştate de durere le aminteau pe cele ale unei fiare. Dizgraţia se ridică în picioare ţinându-l la distanţă. Fata avea braţul întins, lama îi strălucea în mână. Subţire ca o trestie, se întinse ca un arc gata să atace. Acum, după ce-l lovise pe Lanzo, o agresivitate neaşteptată şi incredibilă luase locul fricii, ceva ce-i părea complet străin şi care exact în acel moment pusese stăpânire pe ea. Chipul fetei era complet transformat, un rânjet îi trăgea buza, privirea îi devenise de gheaţă. Furia creştea parcă în jurul ei într-o aureolă îngheţată, ca şi cum aerul rece al dimineţii de toamnă ar fi învăluit-o la porunca unei zeiţe războinice.

Lanzo îşi scoase cu mâna dreaptă spada Katzbalger. Din stânga continua să-i curgă sânge. Dizgraţia dădu înapoi. Spada adversarului avea o lamă lată şi mult mai lungă decât cea a pumnalului ei.

Lanzo înainta zâmbind. Scuipă pe jos. Ştia că acum o are pe blestemata aia de fată la cheremul lui. Dădu să se azvârle spre ea, dar când fu pe punctul de a da prima lovitură, cu care avea intenţia clară de a o face bucăţi, cineva îl opri.

— Să nu îndrăzniţi s-o atingeţi! urlă o voce.

Dizgraţia holbă ochii, iar Lanzo, întorcându-se, făcu acelaşi lucru. Doi soldaţi din gardă alergau către ei. Fata îl recunoscu pe Mercurio, care cu puţin înainte o salutase.

Erau la câţiva paşi de Lanzo. Întinseră spre el săbiile. Mercurio, ca să fie mai sigur, scoase şi un pistol cu tambur, Lanzo se trezi cu el în faţa ochilor, ţeava părea pe punctul de a-i trage glonţul de plumb drept în mijlocul frunţii.

— Lăsaţi-o în pace, *messer*, urlă Mercurio, sau Dumnezeu mi-e martor că o să vă fac să vă pară rău că v-aţi născut! Am văzut ce aţi făcut şi nu e chip să scăpaţi!

Celălalt soldat se îndrepta spre el ţinând în mână spada a cărei lama părea să se lungească spre pieptul mercenarului.

Un al treilea bărbat venea din celălalt capăt al podului Sisto.

Lanzo păru să se gândească la ce îi urlase Mercurio. Pentru o clipă ai fi zis că vrea să renunţe, dar exact când soldatul credea că se va retrage, se întinse în faţă, făcu un pas într-o parte, respingând atacul adversarului, şi îi înfipse spada direct în piept, străpungându-l dintr-o parte într-alta. Cu un urlet inuman, îşi sprijini mâna stângă sângerândă pe toracele bărbatului. Îl despicase în două. Apoi împinse. Cu mâna dreaptă scoase spada, a cărei lamă aluneca înfiorător între carne şi jacheta de lână groasă.

Bărbatul căzu fără să scoată un sunet. Exact în momentul în care acesta se prăbuşea, Mercurio trase un foc. Dizgraţia văzu fulgerul portocaliu al împuşcăturii, auzi

bubuitura, în timp ce un fir cenuşiu de fum se ridica în aer formând un norişor.

Glonţul îl lovi pe Lanzo în maxilar, luându-i jumătate din faţă, într-o explozie roşie de carne albă şi de os.

Mercurio scoase sabia, dar îşi dădu repede seama că nu va fi nevoie. Adversarul său scăpă spada, care căzu pe pietre cu un zgomot sinistru, apoi alunecă până la parapet. Îşi ţinea mâna dreaptă apăsată pe rană, cu faţa complet sfâşiată, cu mandibula dreaptă pulverizată.

Lanzo o privi pe Dizgraţia. Bolborosi ceva printre clăbuci de sânge şi fragmente de os, apoi picioarele îi cedară brusc. Se agăţă cu braţele de parapet şi cu un ultim efort se ridică. Se clătină pentru o clipă şi, în cele din urmă, îşi dădu drumul şi căzu direct în Tibru.

Dizgraţia rămase mută. Înţepenise pe pod privindu-l pe Mercurio.

— Pleacă, îi spuse el, pleacă! Lăsaţi-o să treacă! urlă el imediat la gărzile de pe partea cealaltă.

Soldaţii încuviinţară.

— Pleacă! urlă încă o dată Mercurio la fată, nu e nimic bun pentru tine aici, ai înţeles? Numai ghinion şi chin! Exact cum spune numele tău!

Vocea tânărului părea acum că vrea să atingă cerul albastru al Romei.

Fata păru să-şi vină în fire. Lumina reveni în ochii ei verzi. Ascunse din nou jungherul în corsaj.

Se întoarse şi începu să fugă cât putea de repede.

12
Obsesia

Tencuiala mucegăia. Nu reuşea să înţeleagă de ce, dar aşa era. La o singură privire putea înţelege că, în

asemenea condiţii, nu va mai putea picta nici măcar o figură. Şi totuşi alesese cu grijă echipa însărcinată să lucreze cu el: Francesco Granacci şi Giuliano Bugiardini, Aristotile da Sangallo şi Agnolo di Donnino. Erau florentini şi cunoşteau perfect toate capcanele picturii murale. Cu unii dintre ei, Michelangelo crescuse în atelierul lui Ghirlandaio, la Florenţa. Granacci, mai ales, era un bun prieten de-al lui şi îşi însuşise toate secretele picturii, astfel încât devenise unul dintre artiştii cei mai căutaţi la Curtea lui Lorenzo Magnificul. Şi chiar şi după aceea, când puterea se schimbase, găsise nenumăraţi clienţi şi reuşise să prospere.

Şi din acest motiv, Michelangelo era convins că va putea învinge demonul picturii. Nu-i mărturisise Papei, dar era terorizat. Tot ceea ce Bramante îi şoptise la ureche lui Iulius II era adevărat. Cu vorbe mieroase, acoperind otrava pe care o picura ca un şarpe ce era, Bramante încercase să-i fure comanda, susţinând că Michelangelo e un sculptor, nu un pictor. Şi avea dreptate. În ciuda schelei, căpriorilor, desenelor pregătitoare, grundului întins pe boltă, acum nu ştia cum să meargă mai departe.

Tencuiala mucegăia.

Vedea cum se deteriorau figurile. *Potopul*, care îl costase atât de mult, pentru care îşi stricase vederea şi aproape îşi rupsese braţele, încercând să transfere figurile imaginate pe blestemata aia de boltă.

Împărţise scena în treizeci de părţi, tencuiala în treizeci de porţii, întinse în tot atâtea zile. Dar terminase *Potopul* şi era clar că tencuiala nu ţinea culoarea şi că pigmenţii erau mâncaţi de mucegaiul care se întindea ca o umbră urât mirositoare înghiţindu-i munca.

Michelangelo nu înţelegea de ce.

Tencuiala mucegăia.

Şi-i mânca sufletul, inima şi mintea, iar spaima creştea în el ca o maree vuind care-i spărgea timpanele. N-ar fi vrut decât să doarmă, să se odihnească în casa din Macel de' Corvi. Ce bine ar fi fost să nu fi acceptat niciodată comanda aceea care-l ucidea, îl consuma în întregime, zi după zi, într-o capelă care nu era decât o închisoare, o colivie în care intrase doar ca să-i dovedească lui Bramante că n-avea dreptate.

Ce idiot fusese!

Tencuiala mucegăia.

Şi-i trâmbiţa înfrângerea, falimentul, ruşinea care-l va îneca, arătând lumii că Michelangelo nu e în stare să picteze.

Amestecul era greşit.

Florenţa era problema. Comisese o greşeală, crezând că poate înfrunta Roma cu un grup de florentini.

Dar Roma trebuia cucerită din interior.

Tencuiala mucegăia.

Iar lucrul stătea pe loc. Şi mâinile îl dureau cum nu i se întâmplase niciodată. Iar picioarele îi erau moi şi obosite. Spinarea părea să i se frângă.

Şi-acum ce se va întâmpla cu el?

Era disperat.

Se trezi leoarcă de sudoare.

Privi în jur. Era acasă. Adormise pe patul pliant din laborator. Se afla tot în Capela Sixtină. Mai visa încă momentele de adevărată teroare simţite cu ani în urmă, când descoperise că greşise totul, că amestecul de cenuşă pozzolanică şi varul din travertin pentru tencuială dăduse diferenţe uriaşe în ceea ce priveşte proporţiile şi calitatea, în comparaţie cu amestecul din nisipul de Arno şi varul din marnă. Şi când trebuise să-i alunge pe florentinii pe care-i chemase să lucreze la boltă.

Iar acum, cu ochii deschişi, fixa noua lui obsesie: statuia lui Moise. O cedase, împreună cu alte trei şi cu suma de o mie patru sute de scuzi pentru a se elibera de tragedia monumentului funerar.

Era atât de mândru de munca sa: cutele veşmântului, privirea austeră a celui care eliberase poporul Israelului din Egipt, barba lungă care semăna atât de mult cu a lui. Michelangelo privea statuia şi voia să fie ca Moise: să aibă statura lui morală, forţa interioară, încrederea unui popor în mâinile sale. Ştia însă că-şi trădase idealurile, chiar înainte de a-şi trăda prietenii.

În acele zile, Vittoria Colonna îi oferea posibilitatea de a se reabilita, de a-şi salva sufletul, punându-şi arta în slujba lui Dumnezeu, într-o manieră pe care n-o folosise niciodată din plin, dar pe care acum avea intenţia să o urmeze din toată inima.

De aceea se dusese la Carrara, din aceste motive înfruntase până şi lupii, şi în final eboşase blocurile de marmură. Ba chiar, cu acelaşi obiectiv, alergase la Guidobaldo II della Rovere, pentru a semna al şaselea contract.

Ultimul.

Va lucra la acele statui într-un mod diferit, mai simplu, mai sincer, mai pur. Va fi ocazia să se apropie din nou de Dumnezeu.

Avea o infinită nevoie de asta.

După invidia simţită faţă de Leonardo, când văzuse pentru prima oară desenele pregătitoare pentru *Bătălia de la Anghiari* şi se întrebase dacă va fi vreodată posibil să deseneze mai bine de aşa, după ce-l urâse pe Perugino pentru că îndrăznise să critice trupurile goale ale soldaţilor săi din *Bătălia de la Cascina*, după ce Rafael fusese sărbătorit în postura de campion al artei romane, împingându-l pe el în planul doi, pe când se chinuia în

interiorul Capelei Sixtine, Michelangelo îşi promisese că va picta numai şi numai pentru gloria lui Dumnezeu, şi niciodată, absolut niciodată, pentru a-şi demonstra lui însuşi şi lumii că e cel mai bun artist al timpului său.

Doar Dumnezeu va fi martorul mut al iubirii sale pentru artă. Lui îi va oferi roadele muncii sale. Nimănui şi pentru nimic altceva. Nici unui papă, prinţ sau monarh. Şi nici măcar lui însuşi. Idioatei lui vanităţi care, ca un demon, îl privea în ochi şi îl obliga să facă tot ce voia ea. Făcându-l sclav al celor mai rele instincte şi al celor mai teribile josnicii.

Îl privi pe Moise în ochi.

În cele din urmă zâmbi, căci, pentru prima oară, după multă vreme, se simţea împăcat cu el însuşi.

13
Înşelătoria

Imperia o privea pe furiş. Ochii săi mari şi vicleni străluceau pe sub lungile gene negre. Dizgraţia ştia că, deşi se prefăcea că e interesată de hârtiile pe care le avea pe masa de scris, curtezana dorea să-i afle reacţia.

— Cum de ai ajuns aşa târziu? întrebă.

— Am fost oprită din drum, răspunse Dizgraţia, care avea încă în faţa ochilor faţa soldatului spartă de glonţ, amestecul roşu şi alb de sânge şi oase care se împrăştiase în jur.

Închise ochii în încercarea disperată de a alunga imaginea aceea.

— Ceva neplăcut? întrebă Imperia care intuise probabil tulburarea fetei încă de când intrase şi acum părea că se joacă.

Aşa îşi exercita curtezana puterea, dându-i de înţeles propriei servitoare că ceva nu era cum trebuie, dar ţinând-o ca pe spini până în clipa în care lăsa să cadă o întrebare ca o lovitură de sabie.

Dizgraţia hotărî că n-are chef să aştepte şi goli sacul.

— În timp ce veneam aici, am fost atacată!

— De cine?

— De un soldat.

Imperia ridică o sprânceană.

— Chiar aşa?

Dizgraţia dădu din cap.

— Dar văd că eşti vie.

— E un miracol.

— Ce te-am învăţat în toţi anii ăştia?

— Că miracolele nu există.

— Foarte bine. Deci?

— M-am apărat.

— Cu ce?

— Cu ăsta, şi spunând asta Dizgraţia scoase din sân jungherul.

Imperia zâmbi.

— Bravo, fetiţo, ai învăţat repede. Ştiam că eşti persoana potrivită pentru sarcina pe care vreau să ţi-o încredinţez.

Era rândul Dizgraţiei s-o interogheze pe frumoasa curtezană din priviri.

— Ieri m-a vizitat comandantul gărzilor Sfântului Oficiu, căpitanul Vittorio Corsini, continuă Imperia.

Dizgraţia nu ştia cine este. Întrebă doar:

— Ce voia?

— Mi-a cerut să pun pe cineva s-o urmărească cu prudenţă şi pricepere pe marchiza de Pescara. Vrea o persoană mai presus de orice bănuială, cineva care să nu se lase descoperit, cineva unic şi tăcut, cum numai o

hoaţă ar putea fi. Şi ştim perfect care era ocupaţia ta precedentă, înainte de a te lua sub protecţia mea, nu-i aşa, fetiţo? Nu tocmai ocupaţia ta a fost cea care te-a ajutat să te mişti iute şi să ai prezenţă de spirit ca să-l înfrunţi azi dimineaţă pe soldat?

— Plus prietenia cu una din gărzile de pe podul Sisto.

Imperia rămase fără cuvinte. Apoi bătu din palme.

— Dizgraţia, îţi jur că eşti o continuă surpriză, asta o să trebuiască să i-o povestesc şi cioroiului ăluia bătrân de Gramigna! Sunt sincer uimită... Şi mă bucur, trebuie să recunosc. Bravo de două ori! Atunci, eşti gata?

— Ca s-o urmăresc pe marchiza de Pescara?

— S-o urmăreşti şi să-mi spui tot ce face, cu cine se întâlneşte, care-i sunt obiceiurile şi activităţile, adică tot ce o priveşte.

— Nu trebuie decât să porunciţi, doamna mea.

Atunci Imperia se ridică în picioare, dădu la o parte fotoliul elegant pe care stătuse şi ocoli masa de scris.

Se apropie de Dizgraţia. O mângâie pe obraz.

— Eşti aşa de frumoasă, fetiţo, îi spuse, nimeni n-o să-ţi poată rezista, bărbat, femeie, ce-o fi. Dar ca să te fac fermecătoare şi iute în acelaşi timp, l-am pus pe croitorul meu personal să-ţi facă nişte lucruşoare.

Şi spunând asta, Imperia îi arătă fetei o laviţă pictată.

— Răsuceşte cheia şi deschide-o!

Dizgraţia făcu aşa cum i se spusese.

Când a ridicat capacul, a văzut strălucindu-i în faţa ochilor haine în culori minunate.

— Curaj, i-a spus Imperia, ce aştepţi? Ia-le!

Dizgraţia îşi vârî mâinile în laviţă şi scoase hainele care se aflau acolo. Erau două toalete splendide, mai bine spus: prima era. Se compunea dintr-o cămaşă de in, un corsaj şi o fustă lungă din atlaz albastru deschis, cu pantofi de aceeaşi culoare. Cât despre a doua, Dizgraţia nu reuşi să

înţeleagă exact ce era. Ca s-o ajute, Imperia o scoase şi o întinse pe masa de scris.

Când o văzu, fata îşi dădu seama că era vorba despre un soi de compleu, negru ca noaptea: o cămaşă, o jachetă de catifea şi o pereche de pantaloni strâmţi, cu cizme înalte până la genunchi şi un corsaj negru şi el. În sfârşit, Imperia scoase la iveală o mască de catifea de aceeaşi culoare.

— Vei avea culoarea întunericului, pentru că vei acţiona noaptea. Dar o să ai o rochie albastră pentru zi, ca să te arăţi la lumina soarelui şi să fii frumoasă fără să trezeşti prea multe suspiciuni persoanelor cu care te vei întâlni. Dar pentru ea, pentru Vittoria Colonna, va trebui să rămâi o umbră invizibilă.

Dizgraţia încuviinţă în tăcere. În ea însă cânta cu tot sufletul. Două toalete minunate, numai pentru ea, erau o comoară cum nu avusese niciodată.

— A, continuă, Imperia, mai e ceva, desigur.

Şi spunând asta se întoarse la masa de scris şi, cu o cheie dublă, pe care o purta la gât, desfăcu un mecanism ciudat care dădu la iveală o închizătoare. Cu a doua cheie, Imperia deschise un mic sertar secret, din care scoase un pachet destul de voluminos. Dădu la o parte pânza în care era înfăşurat, Dizgraţia descoperi două pumnale de o frumuseţe strălucitoare.

— Uite, spuse Imperia, acum echipamentul tău este complet. Să nu crezi că n-am observat cât de bine ştii să te lupţi. Înainte de a te lua în slujba mea, am pus să fii urmărită şi ştiam că mânuieşti cu iuţime pumnalul, chiar dacă nu credeam că ai atâta curaj încât să înfrunţi un Lanzo. Hai, arată-mi vechiul tău cuţit!

Fără un cuvânt, Dizgraţia scoase din buzunarul interior al corsajului jungherul, făcându-l să lucească brusc.

— Oho, nu-i deloc rău, exclamă Imperia, învârtind lama în mâini, şi e şi ascuţit! observă pe un ton satisfăcut. Nu eram sigură că vei trece încercarea, dar, după cum ai înţeles, trăim într-o lume plină de cruzime. Trăieşti sau mori, dacă nu eşti în stare să rezolvi situaţiile neprevăzute din viaţă, pieri!

Dizgraţia căscă ochii.

— Ar fi putut să mă omoare. Vă daţi seama? spuse furioasă.

Dar curtezana nu-şi pierdu cumpătul.

— Nici vorbă, i-am spus să te sperie doar.

— Vă asigur că n-a fost deloc aşa.

Imperia trecu peste cuvintele ei clipind uşor şi plesnind aerul cu mâna spuse:

— Las-o baltă!

— În orice caz, un om a fost omorât.

— Un Lanzo mai puţin... ce mai pierdere! Vocea Imperiei sună zeflemitoare. Trebuia să fiu sigură că eşti în stare să înfrunţi greutăţile.

— Şi un soldat din gărzi!

— Dacă va fi nevoie, îi voi face pe toţi să tacă. Nu există gură care să nu poată fi cumpărată cu bani.

Dizgraţia suspină: Imperia părea să aibă un răspuns la toate.

— După cum v-am spus, unul din soldaţi m-a ajutat, insistă.

— Şi ce-i cu asta? Mai bine! Înseamnă că eşti în stare să găseşti aliaţi până şi printre apărătorii legii. Scuză-mă, dar mai bine de aşa ce vrei? Acum taci şi ascultă-mă.

Dizgraţia se supuse. Privi pumnalele pe care Imperia i le dăduse: erau minunate, aveau lame lungi şi ascuţite, garda era frumos lucrată şi pe mânerul fiecăruia era prins un rubin.

— Te întrebi de ce fac toate astea pentru tine, nu-i aşa?

— Pentru că mă întrebaţi, răspunsul e „da”, spuse fata.

Înţelesese că Imperia considera povestea cu soldatul terminată, şi când făcea aşa era mai bine să n-o contrazici.

— Pentru că îmi placi, fetiţo. Pentru că în tine văd ceva din mine când eram tânără. O să descoperi că emoţia şi duioşia sunt trăsături ale bătrâneţii. Şi numai Dumnezeu ştie cât de bătrână sunt deja.

— Nu sunteţi deloc.

— Ba da. Cu viaţa pe care am avut-o, anii contează dublu. Şi cred că o să ţi se întâmple şi ţie, dar pentru câtăva vreme eşti încă tânără. În plus, aş vrea să te salvez de la tot ce am trăit eu. Dacă o să fii atentă, bazându-te pe îndemânarea ta şi păstrând cu grijă darurile pe care bunul Dumnezeu ţi le-a dat, o să poţi chiar deveni bogată. Ia-i pe ăştia, continuă Imperia şi, deschizând mâna Dizgraţiei, puse în ea o pungă de piele zornăitoare. Ca să mă ierţi... pentru gluma urâtă pe care ţi-am făcut-o azi dimineaţă. Sunt cincizeci de ducaţi. Ai grijă cum îi foloseşti. Când o să-i termini, vei primi alţii.

— Mulţumesc, doamna mea!

— Nu-mi mulţumi, te-ai priceput să-i câştigi. Şi o să-ţi fie de folos pentru misiunea care te aşteaptă.

— De acord.

— Acum, draga mea, a venit vremea să pleci. Să te întorci peste o săptămână. Mă aştept să primesc veşti de la tine. Toţi sunt utili, dar nimeni nu e necesar, aşa că străduieşte-te, deoarece, crezi sau nu, am un şir întreg de sicari[8] dispuşi să mă servească pentru mult mai puţin. Deci să nu mă dezamăgeşti, ţi-am oferit o mare ocazie, însă dacă dai greş, nu poţi nici măcar să-ţi imaginezi ce te aşteaptă.

[8] Ucigaşi plătiţi.

Dizgraţia dădu în tăcere din cap. N-avea nimic de câştigat dacă vorbea cu Imperia în asemenea momente. Făcu o reverenţă, apoi se îndreptă spre ieşire.

În timp ce o privea îndepărtându-se, curtezana văzu jungherul pe masa de scris. Fata îl uitase.

Nu-i nimic, se gândi Imperia, mai devreme sau mai târziu o să i-l dea înapoi. Deocamdată o să-l pună într-un loc sigur. Masa de scris părea perfectă. Cine ştie, poate că într-o bună zi jungherul acela se va dovedi util.

14
San Pietro in Vincoli

Statuile monumentului păreau să-l privească. Dar în ochii lor Michelangelo nu putea să zărească viaţa. Oricât se străduise, Montelupo nu reuşise să le insufle nici măcar o fărâmă de umanitate. Iar Urbino[9] şi mai puţin.

În schimb, statuia papei războinic, cea pe care Michelangelo reuşise s-o termine nu de multă vreme, păstra o centralitate ciudată şi ascundea în priviri un soi de îndoială, ce reflecta într-o manieră cât se poate de clară întrebările şi incertitudinile care-l frământau în zilele acelea.

Michelangelo îşi dădu seama că proiectase în figura pe care se pregătea să o înalţe atât de multă nelinişte şi spaimă, încât Guidobaldo II le va observa cu siguranţă.

Sau cel puţin aşa i se părea.

Cât de diferit era în reprezentarea aceea Iulius II!

Omul care stătuse pe Scaunul Sfântului Petru cu o determinare şi o autoritate ieşite din comun. Folosindu-se însă din plin de nepotism şi de corupţie. Abolise simonia,

[9] Amadori Francesco, zis l’Urbino, a fost mai mulţi ani discipolul şi ajutorul lui Michelangelo.

desigur. Dar, în acelaşi timp, nu refuzase să vândă funcţiile de cardinal pentru zece mii de ducaţi fiecare, atunci când avusese nevoie să-şi finanţeze campania împotriva francezilor.

Şi totuşi în acea nesiguranţă a privirii, sculptată în marmura albă, Michelangelo simţea că a prins esenţa Romei şi însăşi fragila lui credinţă. Pentru că era exact ceea ce-l speria: nu mai reuşea să-l găsească pe Dumnezeu, în vremurile acelea pline de sânge şi de nebunie.

Cum să poată însă? Doar cu câteva zile înainte, întorcându-se la Roma de la Rovigo, îl întâlnise, la cererea papei Paul III, pe cardinalul Giovanni Maria Ciocchi del Monte, care dorea de mult timp să-i vorbească. Avea să-i facă o rugăminte.

Imediat cum îl văzuse, Michelangelo îşi dăduse seama cine era cu adevărat bărbatul pe care-l avea în faţa lui. Tot ceea ce colecţiona în propria locuinţă îi arăta, mai bine zis îi urla, lascivitatea. Înţelese mai mult când îl văzu pe băieţelul cu ochii mari şi frumoşi şi cu buzele cărnoase, care se învârtea prin casă. Imediat cum apăruse Innocenzo, totul îi devenise clar. Înţelegea şi el ce însemna să ai încontinuu sub privirile tale şi la îndemână un trup tânăr şi bine făcut. Urbino, ajutorul său, nu era desigur mai puţin plăcut decât băiatul acela, dar măcar era un bărbat tânăr. Fără a mai pune la socoteală faptul că Michelangelo, cu sacrificii şi renunţări, ştia să se controleze. Nu-l atinsese niciodată pe Urbino, cu toate că atenţiile lui şi umerii bine făcuţi nu-i erau desigur indiferenţi. Şi doar pentru că avusese asemenea gânduri, Michelangelo se dispreţuia. Şi-şi rănea spinarea sub loviturile furioase ale biciului cu care se pedepsea pentru propria-i neruşinare.

Aşa că, la urma urmei, nu era altfel decât cardinalul acela.

Şi totuşi mulţi afirmau că Innocenzo era fiul pe care Giovanni Maria îl avusese cu o femeie de stradă şi, drept urmare, el îl adusese în casă, atribuindu-i paternitatea fratelui său Baldovino.

Michelangelo nu era sigur de asta şi totuşi nu putuse să nu vadă adevărul şi, din momentul exact în care conştiinţa acestui lucru i se cuibărise în suflet, nu reuşise să-şi pună frâu profundului dezgust pentru bărbatul acela.

Deoarece concupiscenţa aceea neruşinată, lucind de salivă şi cuvinte dulci, ascunsă în spatele unor formule meşteşugite şi pline de aluzii, nu putea decât să reafirme că era servitorul unei Biserici care se pierduse pe ea însăşi.

Deci era adevărat ce se spunea despre Del Monte? Michelangelo zărise pe peretele minunatei săli în care fusese primit un tablou mare, care ar fi vrut parcă să-i confirme gândurile acelea odioase şi confuze. Reprezenta un cardinal, aşezat pe un jilţ de lemn, bogat gravat şi incrustat cu aur, şi doi tineri ministranţi de o parte şi de alta. Aveau obrajii albi şi moi, de abia împurpuraţi de o uşoară sfiiciune, buzele ca nişte boboci de trandafiri şi trupurile zvelte şi frumoase.

Lui Michelangelo nu-i trebui mult să observe cum cardinalul zăbovea îndelung cu privirea pe tabloul acela. Ba chiar mai mult, îşi dăduse perfect seama cât de mult se străduia Giovanni Maria să-i facă pe plac lui Innocenzo.

Îl urâse chiar din clipa aceea şi când, în sfârşit, putuse să plece, îşi promisese să ţină bine minte ceea ce văzuse.

Şi acum, când avea în faţa lui statuia lui Iulius II, îşi dădea seama că, aproape ca o reacţie, sculptase o figură care în esenţialitatea ei părea că vrea să se întoarcă la măsura pierdută, la simplitatea negată de anii aceia de viciu şi decădere.

Astfel, tiara pe care o concepuse, departe de a apărea împodobită cu multele pietre preţioase pe care Iulius II le adăugase ulterior ca să o facă şi mai bogată, îşi păstra o eleganţă sobră, aşa cum apărea pe stema lui Della Rovere. La fel şi îmbrăcămintea: o tunică uşoară care se lipea moale de umerii largi şi de toracele atletic. Trunchiul era răsucit, într-o poziţie al cărei efect era de a face să pară puternică o statuie care nu putea să impresioneze prin dimensiuni, deoarece urmaşii lui Iulius II voiseră să micşoreze monumentul. Aşa că, în spaţiile pe care le avea la dispoziţie, strâmte faţă de cum fuseseră la început gândite, Michelangelo inventase soluţii îndrăzneţe.

Dar la drept vorbind, în zilele acelea nu-i părea rău de redimensionarea operei, şi nu numai pentru că, în felul acela, avea mai puţin de lucru, dar şi pentru că nişte proporţii mai puţin triumfale, mai puţin impunătoare, l-ar fi autorizat să continue în noua direcţie pe care simţea că vrea s-o urmeze.

Chipul lui Iulius II, dacă-l priveai bine, avea un aer grav, preocupat, ca şi cum suveranul pontif ar fi vrut să condamne depravarea şi corupţia în care se afundase Biserica.

Expresia lui era deci a unui om gata să dojenească, să denunţe, şi tiara aceea, atât de simplă, asemenea sandalelor din picioare, nu făcea decât să sublinieze o întoarcere la modestie, la esenţa însăşi a Bisericii. Michelangelo nu sculptase mica mantie de mătase de pe umeri şi nici omoforul, şi asta nu pentru că uitase sau îi fusese lene, ci tocmai pentru a amplifica modestia şi apropierea de spirit, mai mult decât de splendorile terestre.

Aceea fusese prima sa promisiune de revoltă la ceea ce se întâmpla în Cetatea Eternă, la valul extins de corupţie şi

destrăbălare care invadase palatele şi asediaseră inimile locuitorilor.

Făcuse acelaşi lucru cu barba. Michelangelo o modelase în marmură, în şuviţe lungi şi moi. Voia să amintească, dacă mai era nevoie, de zilele în care Iulius II se bătuse cu regele Franţei, atunci când, între toamna lui 1510 şi luna martie a anului 1512, hotărâse să n-o taie drept legământ şi simbol al propriei penitenţe şi mortificări, un omagiu adus bătăliei împotriva lui Ludovic XII. O tăiase doar atunci când fusese sigur că regele Franţei părăsea teritoriile italiene pe care le ocupase pe nedrept.

Astfel, reprezentându-l în postura de penitent, lipsit de trecătorul lux pământesc, ca un călugăr războinic pe punctul de a se ridica, Michelangelo reuşise să surprindă onoarea şi demnitatea unui om conştient de faptul că se prezintă în faţa lui Dumnezeu cu toate incertitudinile sale, dar şi că renunţase la tot ce era efemer, putând astfel aspira la mântuire.

În timp ce-l privea, Michelangelo înţelese că făcuse bine. Aceea era maniera de a-şi ispăşi greşelile pe care le adunase zi după zi.

Voia să se elibereze de povara aceea, de acea inutilă încărcătură de regrete şi supărări, dar ca să reuşească ar fi trebuit să dea formă marmurei într-un fel diferit de cel în care o făcuse până atunci.

Privind statuia lui Iulius II înţelese că făcea ce trebuie.

Acea nouă conştiinţă îi aprinse în ochi o scânteie de speranţă.

IARNA 1542–1543

15
Apatie

— Vă rog, Sanctitate, vă implor, scutiţi-mă de această sarcină care mă consumă ca o febră, interveniţi pentru mine şi vă jur că atunci o să mă pot dedica doar vouă, doar dreptelor voastre cereri. Până când va trebui să muncesc pentru a-l satisface pe Guidobaldo II della Rovere, ştiţi perfect că nu voi reuşi să fac mai bine ca acum. O muncă pe jumătate, îmi dau seama, dar n-ar putea fi altfel. Dacă aş fi scutit de realizarea ultimelor două statui pentru mormântul lui Iulius II, n-ar trebui să-mi mai folosesc timpul decât pentru capelă. Sunt bătrân, Sanctitate. Şi sunt obosit.

Michelangelo vorbi plin de durere. Pentru că era într-adevăr doborât de atâtea cereri continue. Cunoştea firea papei. Era un om îndrăgostit de el însuşi şi de putere. Se folosea atât de mult de nepotism, încât fusese în stare să înfeudeze Novara şi să i-o dea fiului său Pier Luigi, căpitan al armatei pontificale, un tânăr pervertit, care, la Fano, în timpul uneia dintre expediţiile sale soldăţeşti, îi făcuse oribile avansuri episcopului local. Când acesta a refuzat să se culce cu el, nu ezitase să pună să fie legat şi apoi să-l violeze ameninţându-l cu pumnalul.

Tocmai de aceea, de multă vreme, Michelangelo încerca să obţină o intervenţie din partea papei: ştia că Paul III ar fi putut să-l scutească de a termina personal mormântul lui Iulius II, numai dacă de asta depindea perfecta reuşită a frescelor din capela dedicată lui. Papa nu înţelegea decât limbajul prestigiului personal şi al apărării propriei sale presupuse măriri. Nu numai. Îi făcea confidenţe lui Michelangelo ori de câte ori putea, iar el, fără să crâcnească, se ducea oriunde îl trimitea suveranul pontif,

şi o făcea din motive mult mai stupide decât cele expuse în ziua aceea.

Detesta să trebuiască s-o facă, umilindu-se în faţa unui om care, deşi iubea cultura şi era dotat cu o inteligenţă profundă, tolera ca fiul său să comită obscenităţi incredibile, lăsându-l totodată nepedepsit. Dar la urma urmei, el însuşi era lipsit de păcate? Se resemnă şi îl privi din nou, încercând să fie cât mai convingător şi mai calm posibil.

Paul III îl fixa cu o privire pătrunzătoare. Îşi mângâia barba lungă şi albă. În clipa aceea, dacă n-ar fi fost talarul de mătase moarată şi splendidele odăjdii, ar fi putut părea de-a dreptul un profet.

Părea să cântărească cererea. La lumina palidă a lumânărilor care înmulţeau miile de punctişoare luminoase ale naosului, alegerea lui apărea şi mai gravă, o greutate care ar fi putut să-l strivească dintr-un moment într-altul.

— Prietene, spuse, vă înţeleg motivele, cât despre greutăţile bătrâneţii le înţeleg şi pe ele, pentru că am chiar mai mulţi ani decât voi. Şi totuşi fiecare dintre noi e chemat să-şi îndeplinească sarcinile. Sunteţi un bărbat foarte inteligent şi cu o energie inepuizabilă. Veţi găsi cu siguranţă maniera de a acoperi pereţii capelei cu fresce şi de a termina monumentul funerar al lui Della Rovere. Desigur, o să văd ce pot face, dacă asta vă poate consola, vă promit că o să-i cer nepotului meu, cardinalul Farnese, care-l cunoaşte bine pe Guidobaldo, să pună o vorbă bună pentru voi, dar nu pot garanta pentru ceva ce nu pot controla. Vedeţi, Michelangelo, şi eu am o sarcină anevoioasă: să apăr Biserica de uneltirile mârşave ale protestanţilor. În timp ce noi vorbim, în acest moment, la Trent, exact la jumătatea distanţei dintre Roma şi Germania, câţiva credincioşi ar putea fi pe punctul de a se întâlni ca să discute cu pasiune şi, făcând asta, să

găsească o soluţie la fractura creată de un călugăr neamţ care, într-un fel cât se poate de nesocotit, a găsit de cuviinţă să dezbine credincioşii cu nişte teze lipsite de orice fundament.

— Înţeleg, Sanctitatea Voastră, înţeleg perfect cât de măreţe şi dificile sunt sarcinile pe care sunteţi chemat să le îndepliniţi în fiecare zi. Şi e clar că necazurile mele nu sunt decât prostii, bagatele contractuale. Şi totuşi, vă implor să sprijiniţi cererea mea şi să i-o faceţi cunoscută lui Guidobaldo II.

— O s-o fac. Dar trebuie să continuaţi să lucraţi, prietene. Cum merge *Convertirea Sfântului Pavel* în capela palatină?

Michelangelo îşi reţinu un gest de neplăcere. Cum e posibil ca papii să se gândească doar la ce le-ar putea mări şi slăvi gloria? Capela palatină era capela cea mică din Palatul Apostolic. Acceptase comanda în urmă cu o lună, şi suveranul pontif îl întreba deja cum merge treaba? Şi o făcea, având grijă, cu toată ipocrizia posibilă, să numească în mod generic capela, ca şi cum, la urma urmei, comanda îl fusese făcută cu adevărat în interesul Bisericii. Exact ipocrizia aia îl înfuria peste măsură.

Cu trecerea anilor, găsea că acest amestec otrăvit de autoproslăvire şi falsă modestie papală e cel mai vulgar şi profund viciu pe care-l putea cultiva cineva. Şi dacă acceptase să execute frescele din cele două capele era doar pentru că putea, cu sumele primite, să-şi întreţină familia: pe tatăl şi numeroşii lui fraţi. Şi pe zăludul ăla de Urbino, la care se gândea mult mai des decât ar fi vrut. Pe de altă parte, tânărul îi era cât se poate de necesar în zilele acelea de suferinţe şi greutăţi, îl ajuta la treburile zilnice, îi ţinea contabilitatea şi-i dădea o mână serioasă de ajutor la muncă, măcinându-i culorile şi încasându-i creditele.

Oftă. Aşa cum învăţase de multă vreme, n-ar fi fost o idee bună să-şi manifeste deschis ostilitatea faţă de Papă. Când se întâmplase în trecut, plătise întotdeauna consecinţele. Iar într-un moment ca acela, îi convenea să se adapteze. Cu atât mai mult cu cât alianţa cu Paul III reprezenta posibilitatea de a se elibera de ultimele obligaţii faţă de Della Rovere.

— Sanctitatea Voastră, deşi sunt bătrân şi obosit, pot să spun că reuşesc să lucrez încă fără să mă opresc. Aş minţi dacă v-aş spune că nu simt mii de dureri în trup, dar sufletul mi-e încă zdravăn şi voinţa e puternică. Şi lor mă încredinţez atunci când sunt pe schele. Aşa cum mi-aţi cerut, am început să pictez *Convertirea Sfântului Pavel*. Folosesc culorile cele mai frumoase: pulberea de lapislazuli pentru albastru şi apoi ocrul roşu şi albul de cretă pentru feţe şi piele. Am împărţit fiecare frescă în optzeci de zile de lucru. Dar câtă vreme voi avea de terminat blestematul ăla de monument funerar pentru Della Rovere n-o să pot garanta respectarea termenelor.

Ultimele cuvinte îi scăpară într-un fel pe care l-ar fi vrut mai puţin aspru. În schimb fuseseră pronunţate ca un şantaj, deşi făcuse totul să nu dea impresia asta.

Dacă Papa îşi dăduse seama, avu eleganţa, cel puţin de data asta, să nu lase să se vadă. Zâmbi. Şi răspunse la ceea ce găsi bun în spusele lui Michelangelo.

— Îmi place să aflu că voinţa şi spiritul v-au rămas intacte, prietene. Şi mă bucur că folosiţi aceleaşi culori ca cele din *Judecata de Apoi*. Nimeni n-a apreciat-o mai mult ca mine.

— Pe alţii scenele acelea i-au deranjat. Biagio da Cesena, Pietro Aretino le-au judecat...

Michelangelo nu reuşi să-şi înfrâneze ciuda care, pe neaşteptate, îşi înfipsese colţii în sufletul său.

— Am auzit, îl întrerupse Papa, dar după cum ar trebui să ştii deja, prietene, doar una e părerea care contează. Cel puţin până când bunul Dumnezeu se va îndura să mă ţină în viaţă.

— Vă mulţumesc, Sanctitatea Voastră.

Papa tuşi scurt, mângâindu-şi barba albă.

— Eu vă mulţumesc, *messer* Michelangelo, căci infinit vă e talentul şi nimic nu-l întrece, în afară de, uneori, caracterul vostru, gata să ia foc din orice.

Michelangelo dădu să se justifice.

— Nu trebuie să-mi explicaţi nimic, i-o luă înainte suveranul pontif, înţeleg şi accept. Acum însă, vă rog să mă lăsaţi singur. Trebuie să spun rugăciunile şi-apoi am o infinitate de lucruri de făcut.

Fără să mai adauge un cuvânt. Michelangelo îngenunche şi sărută inelul Pescarului[10].

Apoi ieşi.

16
Priviri din naos

Dizgraţia îngenunche. Privi crucifixul cu o asemenea ardoare, că oricine ar fi putut-o considera o tânără cu frică de Dumnezeu. Şoptea cuvintele, legănându-le încet ca într-o cantilenă. Se agăţase de rugăciuni, murmurându-le una după alta, cu mâinile împreunate: era cel mai bun mod de a rămâne unde era şi a privi pe furiş scena pe care o avea în faţa ochilor.

În ziua aceea, în biserica Santa Maria sopra Minerva, marchiza de Pescara întâlnise un bărbat. Imediat cum intrase, Dizgraţia văzuse la el ceva special: era slab, destul

[10] Unul din însemnele Papei, considerat de Biserica Catolică succesorul Sfântului Petru, care fusese pescar.

de înalt şi puternic, dar mai ales, deşi bătrân, avea o vigoare atât de evidentă, că părea arogant, de-a dreptul neruşinat. Fără a vorbi de lumina din ochii lui! Orbea pe oricine avea curajul să-l privească în faţă. Ai fi putut recunoaşte în el un soi de nebunie, dar Dizgraţia ştia cât se poate de bine că, oricât ar părea de ciudat, bărbatul care tocmai intrase nu era deloc nebun.

Până şi ea cunoştea minunile înfăptuite de Michelangelo Buonarroti la Roma. Imperia îi povestise despre culorile din Capela Sixtină, atât de incredibile încât alcătuiau o fantasmagorie, şi despre marmura care părea să devină mai moale decât catifeaua la atingerea dălţii sale, încreţindu-se în miile de cute ale rochiei Mariei din *Pietà*. Poveştile acelea o fascinaseră nespus de mult, iar, într-o zi, în timp ce se plimbau prin Trastevere, Imperia i-l arătase cu o mişcare a capului, spunându-i că bărbatul acela cu barba lungă şi deasă era cel mai mare artist din vremea aceea.

Dizgraţia îi reţinuse chipul cu un interes neaşteptat şi inexplicabil şi-l găsise atât fascinant şi special, încât nu reuşea să-şi ia ochii de la el. Când Michelangelo dispăruse din raza ei vizuală, înţelesese în sfârşit ce anume o impresionase atât de mult: lumina din ochii lui.

Şi acum o descoperise din nou. Deşi trecuseră anii şi barba-i devenise albă, iar faţa i se umpluse de riduri, Michelangelo Buonarroti nu se schimbase. L-ar fi recunoscut oriunde.

Ce făcea într-un loc ca ăla, întâlnindu-se cu marchiza de Pescara, rămânea un mister. Cei doi stătuseră mult de vorbă. El îi ţinea mâinile într-ale lui şi o privea încântat.

Dizgraţia nu înţelegea cum un bărbat ca Michelangelo putea fi atras de o asemenea femeie. Era elegantă, fără îndoială. Dar nimeni n-ar fi putut spune cu certitudine că e frumoasă. Avea un chip prea dur, chiar dacă, la o privire

mai atentă, nu lipsit de un soi de farmec autoritar. Era fără îndoială înaltă, dar nu s-ar fi putut spune că e şi zveltă. Şi totuşi ceva în ea îl subjuga pe Michelangelo, sau mai bine spus, era ca şi cum ar fi împărtăşit cu el o pasiune secretă. Nimic fizic sau, şi mai puţin, carnal, mai degrabă o înţelegere sufletească. Dizgraţia o percepea limpede.

Michelangelo şi Vittoria nu se aflau prea departe de ea, dar vorbeau în şoaptă şi Dizgraţia reuşea să înţeleagă doar fragmente din conversaţie, cuvinte care însă puse laolaltă puteau da o idee despre subiectul care părea să le stea la suflet amândurora.

Discutau despre credinţă şi religie. Ea se referise de mai multe ori la gloria lui Dumnezeu şi la o întoarcere la simplitate. Spusese multe alte lucruri pe care Dizgraţia nu le înţelesese pe de-a-ntregul, dar de unul era sigură: marchiza făcuse aluzie la o întâlnire pe care avea de gând s-o organizeze peste câteva luni, la Viterbo.

Un alt lucru pe care Dizgraţia era sigură că îl înţelesese era numele cardinalului Reginald Pole. N-avea idee cine era, dar numele acela deosebit nu avea să-l uite, cu siguranţă. El era cel care insista să-l vadă pe Michelangelo, spuse Vittoria.

În clipa aceea Dizgraţia hotărî că ascultase destul. Nu voia să-i ceară prea mult stelei ei norocoase. Cu splendida ei rochie albastră era întruchiparea inocenţei şi, chiar dacă nu se simţea în largul ei, trebuia să admită că Imperia nu doar îi făcuse un cadou minunat, ci, ca o bună cunoscătoare a sufletului uman, găsise un truc simplu, dar extrem de eficace pentru a avea în slujba ei spionul cel mai puţin suspectat din toată Roma. Căci, deşi îmbrăcată cuviincios, Dizgraţia ştia cât se poate de bine să apară drept ceea ce era, adică o fată din popor, desigur nu o damă sofisticată, dar nici o femeiuşcă de stradă vulgară şi care atrage privirile. Nu, măsura era cea care o salva, acel

amestec perfect de graţie reţinută şi discreţie, pe care i-o asigurau rochia şi frumuseţea ei simplă şi proaspătă.

Jocul acela îi plăcea la nebunie. Înţelegea perfect care erau riscurile, şi cu toate astea reuşea să trăiască însărcinarea pe care o primise cu tot entuziasmul şi seninătatea posibile. Nu şi-ar fi imaginat niciodată că putea fi atât de uşor. Căci într-adevăr până atunci nu avuse probleme sau surprize de nici un fel. Nici măcar atunci când, cu câteva seri în urmă, bazându-se pe proverbiala ei agilitate şi iscusinţă, se căţărase pe acoperişurile oraşului, îmbrăcată complet în negru, ca s-o spioneze pe marchiză de pe înălţimile Romei.

Gândindu-se la toate astea, îşi făcu semnul crucii. Şi, imediat cum fu sigură că nici Vittoria nici Michelangelo nu se uitau spre ea, o zbughi afară pe uşa bisericii.

17
Adeveriri şi bănuieli

Ceea ce-i povestise Imperia întrecea orice aşteptare. În timp ce se gândea la cuvintele frumoasei curtezane, căpitanul gărzilor îşi dădu seama că secta despre care îi vorbise cardinalul Carafa avea mult mai multe ramificaţii decât te-ai fi putut aştepta.

Înţelesese perfect că Reginald Pole era nu numai adversarul politic al lui Carafa în sânul Bisericii, ci şi heraldul unei noi maniere de a gândi, omul care ar fi putut găsi o soluţie de compromis între tezele protestante şi credinţa catolică. Dar recentele descoperiri făceau din el, puţin spus, duşmanul absolut.

Deoarece prin Vittoria Colonna, care reprezenta *longa manus*, el încerca să corupă sufletul unui om care fusese

prin excelenţă campionul Bisericii Catolice: Michelangelo Buonarroti.

Treaba asta îi era la fel de limpede căpitanului Corsini ca o rază de soare poleind cupolele Romei. Dacă, aşa cum se părea, secta reunea, în jurul uneia din figurile de vază ale Bisericii, nu numai câţiva înalţi prelaţi şi pe una din femeile cele mai puternice din oraş, dar şi pe artistul cel mai faimos din toate timpurile, sculptorul care se descoperise pictor şi care realizase, neîndoios, cele mai tulburătoare şi simbolice opere din Roma, atunci, evident, Carafa nu numai că avea dreptate, dar trebuia să aibă grijă ca boala aceea să nu devină o epidemie. Nu de alta, dar Pole putea conta pe puterea ecleziastică, pe cea seculară a nobilimii, ba chiar şi pe enorma putere de influenţă a artei.

Măreţia lui Michelangelo era recunoscută la Roma şi în toată lumea. Operele sale vorbeau limba splendorii şi a frumuseţii absolute, şi nimic nu era mai puternic decât o asemenea viziune.

La asta se gândea căpitanul Vittorio Corsini, când un damf îngrozitor îi asaltă nările. De abia intrase în palat, sediul Sfântului Oficiu din via Ripetta, şi, după ce se anunţase printr-un servitor, fusese condus în aripa de est, unde se aflau cuştile şi celulele închisorii. Chiar acolo îi dăduse întâlnire cardinalul Carafa.

Cotropit de gânduri, uitase de condiţiile de mizerie şi oroare în care se aflau ocnaşii, putoarea dezgustătoare a găleţilor pline de dejecţii, canalizarea ineficientă, igiena inexistentă îl luară prin surprindere, smulgându-i un gest scârbit. Nu era fără îndoială unul care să-şi facă probleme sau să strâmbe din nas la orice, dar mirosul ăla îngrozitor îi pătrundea în gât şi-i tăia respiraţia, şi pe măsură ce se apropia de celule devenea atât de intens, că-i ameţea toate simţurile.

Pentru o clipă Corsini se temu că-şi va pierde echilibrul, ameţit cum era. De ce dracu' îi ordonase Carafa să vină aici?

Servitorul îl lăsă în grija unui temnicer.

Urlete delirante se căţărau pe ziduri, ţipete ce nu mai aveau nimic uman în ele. Căpitanul înaintă pe un coridor îngust în care dădeau celule înguste şi rău mirositoare. Mâini ca nişte gheare, cu unghiile rupte şi negre se agăţau de bare. Ţâşneau pe neaşteptate, ca şi cum ar fi fost născute de întunericul în care se aflau ocnaşii.

Făcliile de pe perete răspândeau o lumină bolnavă şi tremurândă, în timp ce paşii păreau scandaţi de zgomotul sinistru al cheilor temnicerului care se loveau de cureaua lui.

În sfârşit, paznicul se opri în faţa ultimei celule de pe coridor. Uşa era deschisă şi, cum îşi dădu seama imediat Corsini, exact acolo îl aştepta cardinalul Carafa.

Contrar aşteptărilor sale, căpitanul văzu că celula era destul de mare, astfel încât la câţiva coţi de el se afla un ocnaş, cu lanţuri la mâini şi la picioare, prăbuşit pe un scaun. După cleştele de fier pe care îl ţinea în mână şi doi dinţi galbeni care pluteau în sângele adunat într-un lighenaş, se părea că un temnicer se străduise cât putuse de mult să-i smulgă o confesiune.

— Căpitane! îl salută cardinalul.

În haina lui purpurie, cu barba lungă şi inelele cu rubine strălucind la flacăra lumânărilor, Carafa avea ceva neliniştitor. Corsini avu grijă să nu dea importanţă acestui detaliu. Cardinalul strângea în mână un pomander[11], pe care-l apropia din când în când de nas şi respira aromele camforate, scutindu-şi nările de insulta teribilelor mirosuri

[11] O mică sferă umplută cu substanţe aromate folosită pentru a parfuma dulapuri sau sertare, dar şi ca protecţie în timpul epidemiilor de ciumă.

care umpleau spaţiul din jurul lor asemenea celui mai puternic blestem. Corsini şi-ar fi dorit enorm să aibă şi el unul, căci faptul că era un soldat nu însemna că trebuie să aibă o pasiune pentru murdărie şi damfurile care-ţi întorceau stomacul pe dos.

— Vă întrebaţi poate de ce v-am cerut să ne întâlnim în acest loc uitat de Dumnezeu.

Corsini îl privi pe Carafa în ochi fără să scoată o vorbă.

— Ei bine, reluă cardinalul, mă bucură rezistenţa voastră. Vă onorează. Se potriveşte unui bărbat cu un asemenea rol şi dintr-o bucată, cum sunteţi voi. În orice caz, ocnaşul pe care-l vedeţi pe scaunul ăla nu e altcineva decât Henry Wilkinson, omul de încredere al ereziarhului ăluia de Henric VIII Tudor al Angliei. După ce a stat câtăva vreme la Veneţia şi Padova, ca un filoprotestant ce e, s-a întâlnit cu cardinalul Reginald Pole şi l-a ajutat să se stabilească într-unul din palatele cele mai frumoase din Viterbo, unde adversarul nostru pune bazele mişcării despre care v-am vorbit. De aceea v-am cerut să ne întâlnim aici, ca să punem laolaltă informaţiile pe care le culegem. Ce îmi răspundeţi?

Corsini ezită. Era oare prudent să-i dezvăluie cardinalului, în prezenţa temnicerului, ceea ce aflase de la Imperia?

Dar Carafa păru să-i ghicească gândul.

— Dacă vă temeţi că *mastro* Villani poate să spună cuiva ceea ce vreţi să-mi împărtăşiţi, vă asigur că n-o s-o facă. Am o încredere oarbă în el. Se află dintotdeauna alături de mine în lupta împotriva ereziei. Cât despre *messer* Wilkinson, după cum vedeţi nu e în stare să facă rău nimănui.

Încurajat de aceste cuvinte, Corsini spuse ceea ce aflase.

— Preasfinţite, vă aduc veşti care s-ar putea să nu vă facă plăcere. Uitaţi ce am descoperit: cum aţi afirmat deja, Reginald Pole ar avea intenţia să folosească Viterbo drept centru al bisericii sale eretice. Reţeaua sa de contacte pare să se fi ramificat în mod deosebit, aşa că, pe lângă faptul că s-a extins la câteva persoane importante ale Bisericii Catolice şi la nobila Vittoria Colonna, marchiză de Pescara, acum pare să fi ajuns şi în lumea artei, şi anume la figura ei cea mai de seamă.

Carafa ridică o sprânceană.

— Michelangelo Buonarroti, spuse Corsini, ar putea fi implicat într-o acţiune împotriva Bisericii.

18
Umbra fricii

— Sunteţi sigur de ceea ce afirmaţi?

— Informatorul meu e de încredere.

— Dacă-i aşa, situaţia e mai gravă decât credeam, exclamă Carafa, sincer îngrijorat.

— M-am gândit şi eu.

— Nu numai că Biserica încălzeşte un şarpe la sân, nu numai că erezia se răspândeşte printre nobili, căci e destul de limpede capacitatea de influenţă a unui membru al familiei Colonna printre familiile cele mai puternice din Roma, dar dacă însuşi Michelangelo Buonarroti, omul căruia papii i-au dat faimă şi bogăţie, ajunge să-şi renege propria poziţie, atunci forţa seducătoare a acestei gândiri nu trebuie absolut deloc subevaluată.

— Din câte am înţeles, marchiza de Pescara pare să fie principala responsabilă a acestei neaşteptate implicări a artistului, observă Corsini.

— Vreţi să-mi spuneţi că Michelangelo e îndrăgostit de ea? Asta da, informaţie! Până acum, am crezut întotdeauna că bărbatul acesta nu e sensibil la nici un farmec omenesc, cu atât mai puţin feminin.

— Ce vreţi să spuneţi?

— Ei, hai, căpitane, doar nu vreţi să mă faceţi să cred că nu ştiţi ce şoptesc gurile rele, sugeră cardinalul.

— Faceţi aluzie la cei care afirmă că Michelangelo ar aprecia cam prea mult formele unora dintre băieţii care-l ajută şi-i sunt discipoli?

— Eu nu fac aluzie. Repet doar ce se spune. Şi dacă ceea ce se afirmă este cât de cât adevărat, atunci sunt foarte uimit că o femeie ca Vittoria Colonna, nu prea atrăgătoare, drept să spun, poate să-l tulbure pe un bărbat atât de aspru şi de rigid ca Michelangelo. Doar dacă...

Carafa se întrerupse, de parcă ar fi vrut să se gândească bine înainte de a termina propoziţia.

— Doar dacă? repetă Corsini.

— Doar dacă iubirea n-are nici o legătură. Cel puţin nu cea fizică. Ar putea fi un sentiment spiritual, ceea ce ar demonstra o dată în plus forţa irezistibilă a convingerilor religioase ale lui Pole.

Şi spunând asta, cardinalul Carafa îşi duse degetul arătător la frunte. Apoi, adresându-i-se temnicerului, ordonă:

— N-o să mai scoatem nimic de el, *mastro* Villani. Puneţi-vă la loc uneltele şi staţi pe-aproape. Între timp, eu o să-mi continui conversaţia cu căpitanul într-un loc mai puţin îngrozitor. Veniţi, spuse adresându-i-se lui Corsini şi, ducând la nas pomanderul, trase încă o dată în piept puternicele arome camforate. După care ieşi din celulă şi o luă pe coridorul pe care cu puţin înainte venise căpitanul.

Bucurându-se în sinea sa de acea mutare nesperată, Corsini îl salută din cap pe temnicer şi o luă după cardinal.

Odată parcurs coridorul, Carafa intră într-o vastă anticameră. Se opri o clipă în faţa unei pânze mari care reprezenta un crucifix şi intră apoi într-o nişă care de fapt era o uşiţă. Vârî o cheie de argint în broască şi deschise. Îl invită pe Corsini să intre şi încuie uşa răsucind cheia de două ori. Apoi o luă înaintea lui pe scări. Treptele erau înguste şi abrupte, iar după prima rampă, urmă o alta, la capătul căreia cei doi dădură într-o galerie destul de vastă în care erau două uşi.

Fără să ezite o clipă, Carafa scoase o a doua cheie şi deschise uşa din stânga.

Intră.

Corsini îl imită şi se trezi într-o încăpere care i se păru cea a unui călugăr.

— Uite, căpitane, acesta e refugiul meu, spuse Carafa şi, fără să aştepte vreun răspuns, continuă, locul în care mă retrag pentru a găsi puţină linişte. Cum puteţi vedea, nu există nimic aici care să nu fie inspirat de rigoarea şi esenţa rugăciunii.

Şi, cu un gest foarte teatral, îi arătă un scăunel de îngenuncheat din lemn tocit, o băncuţă, netedă şi consumată de timp şi ea, două scaune simple, fără nici o decoraţiune şi un mic tablou votiv pe perete.

— Vedeţi deci cât de lipsite de sens sunt acuzaţiile pe care Pole şi alţii ca el mi le aduc, şi înainte de mine le aduc Papei şi multor alţi oameni ai Bisericii, care, într-o manieră admirabilă, încearcă în fiecare zi să readucă la raţiune şi mai ales la credinţă oiţele pierdute din turma Domnului.

Corsini încuviinţă. Ce altceva ar fi putut face? Ştia în sinea lui că toate astea nu erau decât un teatru perfect conceput, ca să se răspândească în jur convingerea greşită că Sfântul Oficiu şi în general Biserica nu erau un mare cuib de păcătoşi, de oameni dedicaţi plăcerilor omeneşti şi răsfăţului unei vieţi rafinate şi elegante.

— Ceea ce mi-aţi spus azi, prietene, m-a lăsat cu adevărat fără cuvinte. Michelangelo Buonarroti! Artistul care a devenit ce a devenit numai graţie intervenţiei şi bunăvoinţei papilor, acum are înţelegeri şi relaţii cu secta aia de protestanţi în fruntea cărora se află Pole? Tocmai el care, mai mult decât oricine, a scandalizat cu picturile lui obscene, cu nudurile insuportabile din reprezentarea aia pornografică şi vulgară care e *Judecata de Apoi*? El, care tremură de plăcere ori de câte ori pictează un trup bărbătesc gol şi sculptează forme în marmură de o asemenea senzualitate neruşinată, că ar merita numai pentru asta să fie vârât în închisoare pe viaţă? Şi un asemenea om, un florentin protejat de un pontif după altul, tutelat şi sprijinit de Biserică în toate ciudăţeniile lui, dar nu, ce spun, în nebunia lui... un om ca acesta ar vrea acum să adere la o gândire care predică întoarcerea la simplitate, la esenţă, la relaţia exclusivă a omului cu Dumnezeu, întorcându-se împotriva noastră? Acuzându-ne că am cedat plăcerilor cărnii şi banilor? Dar ce, nu există deja rigoare şi măsură în vieţile noastre? Cine i-a dat dreptul de a judeca? Cu atâta aroganţă! Neruşinatul!

Şi în timp ce spunea asta, cardinalul Carafa luă un presse-papier de argint, de pe raftul unui mic secretaire, aflat în colţul cel mai îndepărtat al încăperii

— Preasfinţia Voastră... şopti Corsini.

Dar nu apucă să continue, că prelatul îşi tăie palma atât de adânc, încât ţâşni sângele. Carafa îşi strânse pumnul, în timp ce câteva picături căzură pe scăunelul de rugăciune, pătându-l cu zeci de punctişoare de culoarea vinului roşu.

— Eu înţeleg perfect care e intenţia Vittoriei Colonna, şi, prin ea, a lui Reginald Pole, continuă Carafa. Vedeţi, căpitane, motivul pentru care papa Paul III mi-a încredinţat misiunea de conducător al Inchiziţiei romane este legat de faptul că Sanctitatea Sa ştie perfect că eu reuşesc să văd

bine dincolo de ceea ce este evident. Iar ceea ce observ, din câte mi-aţi spus, este tentativa precisă a lui Reginald Pole de a propune o nouă şi diferită versiune a lui Dumnezeu cu ajutorul celui mai influent şi extraordinar artist al timpului nostru. O viziune care are un singur nume: erezie!

La auzul modului în care Carafa pronunţase cuvântul acela, Corsini simţi un fior pe şira spinării. Exista ceva exagerat şi profund neliniştitor în felul în care cardinalul reacţionase la recentele sale descoperiri. Dacă ar fi trebuit să găsească un cuvânt ca să definească atitudinea aceea, l-ar fi ales pe singurul posibil: *fanatism*.

Dar evident că îi cântă în strună interlocutorului său:

— Ce vreţi să fac? Să-l arestez acum?

— Cu ce dovezi? Chiar credeţi că asta e soluţia la care m-am gândit? Nici vorbă, căpitane, nici vorbă, spuse Carafa. Deocamdată trebuie să continuăm să strângem informaţii, detalii, tot ce ne poate ajuta să construim o acuzaţie demnă de un asemenea nume. Atunci, şi numai atunci, vom putea recurge la arestare. Michelangelo e puternic şi iubit de Papă şi de popor, aparţine acelei speciale şi unice, aş zice, categorii de artişti care se bucură în acelaşi timp de indulgenţa puterii spirituale şi temporale[12] pe de o parte, şi de aprobarea populară, care, într-un moment ca acesta, îl face de neatins. Va trebui să fim foarte atenţi. Dar tocmai de aceea, spionul vostru va trebui să meargă la Viterbo ca să ne informeze despre tot ce va putea afla.

— Aşa va face, Eminenţă, promise Corsini, tot mai îngrijorat.

---

[12] Puterea temporală se referă la perioada (753–1870) în care Papa era nu numai conducătorul Bisericii Catolice, ci şi suveranul Statului Pontifical. Puterea temporală era de fapt puterea politică.

— Doar aşa, credeţi-mă, vom reuşi să înfrângem secta asta de eretici! şi spunând asta privirea lui Carafa deveni atât de fioroasă, încât căpitanul simţi că-i îngheaţă sângele în vine.

VARA 1543

19
Viterbo

Soarele arsese pământul toată ziua. Michelangelo străbătuse călare câmpia incendiată de vară. Grâul de aur care părea să zâmbească în lanuri, pajiştile de un verde strălucitor, apoi măslinii cu trunchiurile noduroase şi robuste şi viţa-de-vie care la toamnă va da struguri excelenţi – natura era în plinătatea splendorii ei şi te orbea.

Michelangelo avea părul ud de sudoare şi se simţea vlăguit de lungul drum călare. Arşiţa îi tăia respiraţia. Îţi simţea tunica făcută dintr-o ţesătură subţire lipindu-i-se de corp. Pelerina neagră pe care o îmbrăca de câte ori călărea devenise de nesuportat. Se grăbise pentru că nu voia să ajungă târziu, aşa că îşi îmboldise calul cât putuse.

Cunoştea prea puţin oraşul, dar Vittoria îi explicase unde se află, şi după cum înţelesese, locul unde trebuia s-o întâlnească nu era chiar aşa de greu de găsit.

Ajunsese la poarta San Matteo.

Zidurile masive ale oraşului Viterbo îi impresionau pe pelerini şi pe călători cu măreţia lor. Gărzile îl lăsaseră să treacă imediat ce Michelangelo le arătase sigiliul papal pe care-l avea tot timpul la el, după cum îl sfătuise Paul III. Ca să nu aibă probleme să se deplaseze, suveranul pontif îi eliberase un permis de liberă trecere, pe care Michelangelo îl arăta când era nevoie, de parcă ar fi fost un talisman.

După ce lăsă în urmă poarta, o luă spre răsărit şi, în scurt timp, ajunse în piaţa Dante Alighieri, în mijlocul căreia se afla mănăstirea Santa Caterina.

Fondată doar cu puţini ani în urmă şi construită repede, graţie contribuţiei nobililor viterbezi Nicola Bonelli şi Giambattista Cordelli, mănăstirea avea o faţadă neoclasică. Primul etaj se înălţa pe un splendid portic cu arcade semicirculare. Ferestre sobre cu ramă se înşirau una după alta.

Michelangelo coborî de pe cal şi bătu la poartă. Şi, în timp ce o călugăriţă deschidea ivărul din lemn învelit în metal, se prezentă.

Imediat cum auzi cine e, călugăriţa chemă un servitor. Băiatul luă calul de dârlogi şi îl duse în grajd.

Călugăriţa avea un chip aspru şi o privire de oţel, dar se dovedi amabilă.

— *Messere*, sunteţi aşteptat, spuse. Daţi-mi voie să mă prezint, sunt *madre* Cristina şi înainte să vă însoţesc la *donna* Vittoria, o să vă conduc să vă răcoriţi puţin, ca să vă scuturaţi de praful şi soarele călătoriei.

— Vă mulţumesc, abia avu timp să spună Michelangelo, căci, fără să mai aştepte, *madre* Cristina îl conduse de-a lungul unui claustru cu coloane simple. Ajunşi în faţa unei uşi intrară şi, după ce urcară o rampă de scări, călugăriţa îi arătă lui Michelangelo o mică sală de baie.

— Intraţi, spuse, şi răcoriţi-vă. O să găsiţi nişte haine curate, pe care marchiza de Pescara le-a ales pentru voi. Mă întorc peste puţin timp să vă conduc la ea. Vă aşteaptă în bibliotecă împreună cu un prieten.

Madre Cristina nu mai adăugă nimic şi plecă aşa cum venise.

Michelangelo privi în jur. Sala era mică, dar confortabilă. Pe un mic fotoliu, cineva aşezase o cămaşă curată de in alb. Îşi scoase pelerina neagră, apoi tunica roasă şi udă de transpiraţie. Se apropie cu bustul gol de lighean. Văzu o bucată de săpun de Alep pus pe un ştergar de in, şi după ce umplu ligheanul cu apă rece dintr-o ulcea, îşi vârî capul înăuntru. Simţi o răcoare infinită. Îşi şterse părul ud cu ştergarul, şi apoi luă săpunul, îl udă şi-şi frecă bine de tot pielea. Se clăti, alungând astfel toată oboseala acelei zile.

Se şterse repede, apoi luă un flacon de sticlă conţinând apă de talc şi se stropi puţin pe piept. Prospeţimea loţiunii era ameţitoare. Îmbrăcă cămaşa de in. Îi venea perfect. Abia avu timp să strângă hainele murdare că se auzi o bătaie la uşă.

Michelangelo deschise şi în faţa lui apăru marchiza de Pescara.

Vittoria era îmbrăcată cu o *gamurra*[13] simplă, dar elegantă, de culoarea salviei. Mânecile albe ale bluzei păreau candide corole de flori în jurul mâinilor. În stânga ţinea o batistă brodată, cu un tiv din dantelă, singura cochetărie îngăduită vanităţii feminine împreună cu un evantai rotund, cu mânerul din fildeş decorat cu argint, pe care-l flutura cu mâna dreaptă.

— Dragă prietene, în sfârşit aţi ajuns, spuse îmbrăţişându-l cu căldură.

---

[13] Piesă vestimentară alcătuită dintr-o fustă lungă şi un corset de cele mai multe ori cu mâneci separate.

Michelangelo se pierdu o clipă. Când îl atingea, simţea uneori ceva ce însemna mai mult decât o simplă prietenie. Era o senzaţie ciudată şi indefinibilă. Îi făcea plăcere, desigur, dat în străfundul sufletului se temea că acel contact ar putea să meargă prea departe şi, astfel, să strice înţelegerea perfectă care îi lega mult mai profund decât orice îmbrăţişare. Pe de o parte aştepta cu toată fiinţa lui acel moment, pe de alta, în clipa exactă în care avea loc, se speria, ca şi cum binecuvântarea splendidei lor înţelegeri ar fi putea fi stricată de vreo vrajă.

Când Vittoria se desprinse din îmbrăţişare, îl privi în ochi.

— Cămaşa e perfectă. Veniţi, *messer* Michelangelo, vă conduc la un prieten.

Şi, luându-l de mână, îl conduse pe scări în jos, trecând din nou prin claustru. După ce parcurseră două din laturi, se aflară în faţa unei uşi. Vittoria apăsă pe clanţă şi o deschise. Intrară într-un mic coridor. Îl străbătură până în capăt ajungând în biblioteca mănăstirii.

În sala vastă, Michelangelo văzu o masă mare de stejar în formă de potcoavă, În jur, de-a lungul pereţilor, în corpuri înalte de bibliotecă din lemn de nuc, se aflau mii de cărţi perfect aliniate. Ferestrele mari erau larg deschise spre o curte mare cu pomi fructiferi.

La masă stătea un bărbat, un prelat, probabil un cardinal, judecând după culoarea purpurie a hainei sale. Avea un chip cu trăsături aristocratice, pometii înalţi şi ochii albaştri, cu o privire extrem de vie, un barbişon ascuţit şi părul ciufulit sub boneta roşie.

Vittoria îi prezentă.

— Eminenţă, spuse iată, un om care va putea face mult pentru *Ecclesia Viterbiensis*. Cunoaşteţi valoarea lui Michelangelo Buonarroti şi ştiu că aveţi o admiraţie nemărginită pentru arta lui. La fel ca mine. Pe de altă

parte ştiu că el ar putea să se regăsească în principiile acestei noi idei de credinţă pe care o susţineţi, aşa că, vedeţi, n-aş putea să-mi imaginez o întâlnire mai înţeleaptă ca aceasta

Michelangelo se apropie, în timp ce Pole se ridica de pe jilţul de lemn pe care stătea. Îşi strânseră mâna, deoarece cardinalul, departe de a dori să primească omagiul pe care poziţia lui o impunea, avea intenţia să se poarte de la bun început cu Michelangelo cât se poate de firesc, fără formalisme legate de roluri sau titluri.

— Maestre, spuse, nici nu aveţi idee câtă plăcere îmi face această ocazie.

— Vittoria mi-a vorbit mult despre voi, Eminenţă, şi în timp ce spunea vorbele astea Michelangelo îl privi cu surprindere pe tânărul cardinal, care-l saluta cu atâta afecţiune.

— Iar mie mi-a vorbit mult despre voi. Îmi plac nespus operele voastre şi Vittoria are un mare merit în asta. Nu există persoană care să vă cunoască munca mai bine decât ea, puteţi să mă credeţi.

— Nu mă îndoiesc câtuşi de puţin.

— Daţi-mi voie să vă spun că sunt fericit să vă întâlnesc. Cred că ştiu pe de rost fiecare linie a minunatului desen al *Răstignirii* pe care i l-aţi dăruit Vittoriei. E ca şi cum aţi fi strâns în el toată suferinţa sărmanei noastre Biserici, punând în lumină cu câteva trăsături esenţiale tot ceea ce ar trebui să fie în sufletul bunului creştin: modestie, iubire, iertare. La urma urmei nu sunt ele virtuţile pe care ar trebui să se bazeze credinţa? În schimb, Michelangelo, astăzi Biserica se abandonează puterii seculare, plăcerilor cărnii, banilor, politicii! (Pole pronunţă ultimul cuvânt cu un dispreţ atât de puternic, încât părea o injurie.) Şi când te gândeşti că tocmai m-am întors de la Trent, în disperata încercare de a concilia o viziune catolică, prea îndepărtată

de valorile originare, cu rigida şi orgolioasa opoziţie a tezelor protestante. Dar, vă mărturisesc, mă tem de o schismă. Fără a ţine cont de faptul că, pentru a avea un conciliu, va trebui să mai aşteptăm.

La auzul acestor vorbe chipul Vittoriei împietri.

Michelangelo, în schimb, nu reuşi să-şi ascundă uimirea şi curiozitatea, în acelaşi timp.

— Conciliul, desigur. Sau mai bine zis, convocarea lui. Căci, dacă am înţeles eu bine, deocamdată sunteţi încă într-o fază pregătitoare. Şi totuşi vă întreb: de ce aud cuvinte aşa de aspre pronunţate de voi?

Cardinalul clătină din cap.

— M-am întors de curând de la Trent. Am fost convocat de conciliu în calitate de legat papal. Aşa cum ştiţi, Paul III l-a amânat încă o dată, dar nu va putea s-o facă la infinit şi, tocmai pentru că vrea să fie bine pregătit, strânge acum toate părerile propriilor episcopi şi cardinali. Ştiam că se va întâmpla asta, dar desigur nu m-am pregătit să lupt. Voiam pur şi simplu să încerc să promovez o conduită care să poată recompune fractura creată între Biserica din Roma şi noua confesiune protestantă. Aceasta e şi linia câtorva prieteni, a cardinalului Morone, de exemplu. Am o enormă datorie de gratitudine faţă de Papă şi îl cunosc aşa cum este: un om bun care încearcă doar să readucă în sânul Bisericii Catolice pe cei care s-au îndepărtat pentru a urma revendicările lui Luther. Pentru a face asta însă, trebuie să reînnoiască fundaţia, încercând în acelaşi timp să nu agraveze diviziunile. Dar dacă aceasta e intenţia sa, nu acelaşi lucru se poate spune despre ceilalţi cardinali, care, deşi învestiţi cu sarcini importante chiar de el, par că vor să urmeze acum o linie de o severitate draconică.

— Mă tem că aveţi prea multă încredere în Paul III, spuse laconic Vittoria, dând în felul acesta voce

perplexităţilor lui Michelangelo, care cunoştea cât se poate de bine slăbiciunile suveranului pontif.

— Înţeleg ce spuneţi, Vittoria. Cunoaşteţi devoţiunea pe care o nutresc pentru voi, afecţiunea şi atenţia pe care o dau cuvintelor voastre. Sunt cele ale unui fiu pentru propria-i mamă. Cred însă că, în acest caz luciditatea vă e întunecată de persecuţia nedreaptă la care a fost supusă familia voastră. Paul III a avut un comportament incalificabil faţă de familia Colonna...

— Incalificabil? izbucni nedumerit Michelangelo, luându-i imediat apărarea marchizei de Pescara. Glumiţi? Ceea ce Papa a făcut împotriva familiei Colonna nu poate fi definit altfel decât infamie. Ascanio Colonna a refuzat, pe drept cuvânt, să plătească taxa pe sare, era un privilegiu ce i-a fost recunoscut de Martin V. Şi totuşi suveranul pontif, bazându-se pe acel refuz, nu a ezitat să-i declare un război infinit, până când a ajuns să radă de pe suprafaţa pământului castelul din Paliano, obligându-l pe Ascanio să se refugieze la Napoli...

Dar Vittoria îl calmă:

— Dragul meu prieten, vă mulţumesc pentru cuvintele voastre, dar ce a fost a fost. Să nu ne stricăm ziua cu asemenea mizerii. Cât despre Papă, ne-am împăcat cu el.

— Voi aveţi dreptate, Michelangelo, dar credeţi-mă când vă spun că în momentul acesta nu de Papă trebuie să ne temem, ci de o idee care se întinde ca lepra printre cardinali, amplificată de câţiva dintre ei, păru să-l avertizeze Pole.

— Lămuriţi-mă.

— Ştiu că frecventaţi destul de des încăperile Vaticanului. Înţeleg şi cred că este bine. Dar trebuie să vă feriţi de un om.

— De cine? întrebă imediat Michelangelo.

— De Gian Pietro Carafa.

Numele acela, pronunţat brusc, pluti în aer ca o condamnare la moarte.

— Cel care se află în fruntea Sfântului Oficiu?

Pole dădu din cap cu gravitate.

— Nici nu vă imaginaţi pe cine avem împotrivă.

— Nu reuşesc să înţeleg.

— De când aţi devenit prieten cu Vittoria, v-aţi semnat condamnarea, spuse Pole pe un ton neliniştit.

Michelangelo se uită la el mirat.

— Nu se poate! exclamă. Şi chiar dacă ar fi aşa, nu-mi pasă.

— Voi nu-l cunoaşteţi pe omul acesta.

Şi în vorbele acelea Michelangelo simţi un pericol atât de mare, încât pentru prima oară avu certitudinea că trebuie să fie extrem de atent la ceea ce se va întâmpla de atunci înainte.

20
Aventură nocturnă

Cuvintele lui Reginald Pole îi creaseră o uşoară nelinişte. Era ceva fizic, un rău subtil care-i intrase sub piele, ca şi cum ar fi fost o febră.

Se făcuse deja noapte când ieşi din mănăstire. Străzile oraşului erau întunecate, luminate slab de torţe şi tăvi cu jăratic.

Calul mergea încet la pas.

Michelangelo le promisese Vittoriei şi cardinalului că îi va vizita a doua zi. Simţea că va găsi răspunsurile pe care le căuta. Întrebările îl chinuiau de mult, de prea mult timp. Trebuia să se culce şi să se odihnească până a doua zi într-un pat bun. Se îndreptă deci spre centrul oraşului, ca să se oprească la o locantă.

Ajunse la izvorul Sipale. Se opri o clipă, lăsând calul să se adape. Auzi apa gâlgâind în liniştea nopţii. Fu o senzaţie atât de frumoasă şi neobişnuită, că aproape reuşi să se liniştească. Era în jur o linişte atât de profundă, că îşi aminti ce se gândise când străbătuse Alpii Apuani, sub clar de lună.

Îşi reveni. Continuă drumul la trap şi intră pe via del Macel Maggiore, cu multele ei prăvălii, acum închise, ale măcelarilor.

Brusc ceva îi atrase atenţia.

Fu ca o notă falsă în melodia aceea perfectă compusă din tăcere şi pace.

Trase hăţurile şi se opri în mijlocul străzii.

Pentru o clipă fu sigur că auzise nişte paşi.

Avu senzaţia certă că e urmărit.

O văzuse? Dizgraţia nu era sigură, dar, judecând după cum oprise calul, ceva nu se potrivea. Se retrase în umbră, rămânând nemişcată. Reuşise să se strecoare în spatele zidului scund al unei case. Cineva îngrămădise acolo nişte butoaie de lemn goale. Probabil le abandonase. Mirosul de vin nu lăsa nici o îndoială despre ce fusese în ele. Din cauza lui şi a resturilor de carne, lăsate să putrezească de un măcelar neglijent, simţi că-i vine să vomite. Dizgraţia rezistă cum putu mai bine. Era în pericol însăşi viaţa ei. Ce s-ar fi întâmplat dacă Michelangelo ar fi descoperit-o? Cu siguranţă ar fi vrut să ştie motivul pentru care îl urmărea. Şi mai ales de ce o făcea.

Noaptea era umedă. Căldura insuportabilă făcea şi mai pătrunzător mirosul acela de struguri fermentaţi şi carne stricată care-i umplea nările aproape sufocând-o. Simţea cum rochia i se lipeşte de piele şi sudoarea i se strânge broboane pe frunte. Aproape încetă să mai respire. Se rugă ca marele sculptor să nu se întoarcă. Oricum, din

cauza măştii negre care-i acoperea faţa, n-ar fi putut s-o recunoască prea uşor.

După ce ieşise din mănăstire, Michelangelo străbătuse via del Macel Maggiore îndreptându-se spre piaţa San Pellegrino. La început, Dizgraţia îl urmărise destul de uşor, dar acum Michelangelo simţise poate ceva. Nu i se părea să se fi trădat, să fi făcut un pas greşit. Cine ştie cum ajunsese Michelangelo să-şi dea seama că e urmărit. Poate cineva îl pusese în gardă?

Şi totuşi ea se mişcase ca o pisică, fusese atentă să nu-şi trădeze prezenţa.

Auzi copitele calului lovind din nou drumul. Nu îndrăzni să privească până când nu fu sigură că Michelangelo îşi continuă drumul.

Când ieşi însă din ascunzătoare, ca să vadă ce se întâmplase, rămase interzisă.

Michelangelo dispăruse. În mijlocul străzii nu mai era decât calul.

Unde naiba se ascunsese?

Dizgraţia nu mai avu timp să-şi ducă gândul până la capăt, când ceva pocni lângă ea. Fără să ştie vreodată ce fusese, dar avu senzaţia clară că fusese descoperită, ca şi cum inima ei descoperise adevărul înaintea minţii.

Instinctiv se întoarse şi, fără să mai piardă o clipă începu să fugă cât putu de tare. Dispăru sub o arcadă de piatră, de acolo sări pe un balcon, apoi pe acoperişul unei clădiri. Între timp auzi cum cineva, dedesubt, urca scara exterioară din piatră.

Nu căută să afle ce se întâmplă, sări de pe acoperiş rostogolindu-se pe jos. Intră pe o străduţă îngustă, în timp ce, în spatele ei, se auzea tot mai aproape zgomot de paşi, ca o dovadă că urmăritorul ei nu renunţase.

Fugi cu toată puterea pe care o mai avea, luând-o la dreapta, unde se deschidea o altă străduţă strâmtă şi întortocheată. O străbătu până la capăt.

Doar atunci i se păru că paşii erau tot mai departe.

Trecu pe sub o a doua arcadă de piatră şi pe partea dreaptă a străduţei văzu o scară exterioară. O urcă fără să ezite, se trezi pe o terasă, de unde se îndreptă spre o altă scară aflată pe partea opusă, pe care o coborî. Când ajunse din nou în stradă o străbătu până când dădu peste o mică uşă din lemn. Era deschisă. Fără să se gândească prea mult intră, şi se trezi imediat într-o curte luminată slab de o torţă. Traversă ceea ce părea a fi un soi de pajişte necultivată. I se păru că zăreşte în fund un zid năruit.

Grăbi ritmul paşilor, alergând ca o nebună, orbeşte, pe întuneric, gândindu-se doar să se îndepărteze cât mai mult de urmăritorul ei. Îşi luă avânt, sări, îşi întinse braţele şi se prinse de zid. Ajutându-se cu picioarele subţiri şi puternice, reuşi să se salte şi să ajungă în vârf.

Înainte de a-şi da drumul pe partea cealaltă, aruncă o privire înapoi.

I se păru că n-o urmărise nimeni. Nu putea fi sigură din cauza întunericului care o învăluia. Dar nu mai auzea tropăitul nervos al urmăritorului ei. Dar nu se ştie niciodată. Mai bine să nu rişte. Michelangelo ar fi putut apărea dintr-un moment într-altul, ţinând cont de cum o surprinsese coborând de pe cal şi aruncând cu ceva spre ea, judecând după bufnetul pe care-l auzise.

Gândindu-se la asta sări în gol.

Când ateriză, îi mulţumi lui Dumnezeu că ajunsese pe ceva moale. Pe întuneric nu înţelese imediat despre ce e vorba, dar mirosul de paie o linişti.

Apoi auzi mârâitul.

Şi în clipa aia îşi schimbă părerea.

21
Locanta

Michelangelo se întorsese. Îşi luase calul, se urcase în şa şi se îndreptase încet spre piaţa San Pellegrino.

Bănuiala trezită de cuvintele lui Reginald Pole îşi găsise confirmarea. Cineva îl spiona. Şi cine ştie de când. Probabil Sfântul Oficiu ştia deja de călătoria sa la Viterbo şi de prietenia cu Vittoria Colonna.

Dar până atunci el nici măcar nu se gândise la asta. Putea înţelege perfect că ideile Vittoriei nu erau apreciate în mod deosebit de Curie, şi nici măcar ale lui, la drept vorbind. Dar faptul că asta ducea la efectiva supraveghere din partea gărzilor şi spionilor Sântului Oficiu schimba totul. Sigur, poate greşea. Dar când aruncase piatra în direcţia din care auzise zgomotul, zărise cât se poate de clar, la lumina sângerie a torţelor şi făcliilor care iluminau slab încrucişarea de străzi, o umbră care aluneca între case.

Iar asta alunga orice incertitudine. Evident, s-ar fi putut să nu fie un om al Inchiziţiei. Dar atunci cine-l urmărea? Şi cu ce scop?

Nu putea fi decât aşa. Şi, în clipa aceea, reacţia naturală, imediată, a fost aceea de a simţi o ură şi mai puternică pentru acea Biserică înfricoşătoare, falsă, alunecoasă, a cărei grijă era să-şi controleze propriii fii, cu singurul scop de a-i pedepsi, supunându-i, în loc să privească în interiorul ei şi să încerce să-şi înţeleagă, cel puţin o dată, contradicţiile şi ruina care-i ameninţau tot mai mult temelia.

Chiar dacă ar fi avut îndoieli cu privire la oportunitatea şi onestitatea gândirii lui Reginald Pole cu a lui *Ecclesia Viterbiensis*, descoperirea pe care tocmai o făcuse le înlătura imediat, confirmându-i lui Michelangelo viziunea şi

întărindu-i voinţa de a face orice îi va sta în putinţă pentru a pune în discuţie certitudinile aparent de nezdruncinat ale papilor.

În timp ce Inchiostro îşi continua drumul cu un mers somnoros şi clătinat, Michelangelo se întrebă care sunt intenţiile reale ale Inchiziţiei. Nu reuşise să vadă la faţă spionul. Abia fusese în stare să descopere umbra celui care-l urmărea. Şi în ciuda faptului că acţionase cu o stratagemă eficace, lăsându-şi calul pe stradă şi încercând să-l ia prin surprindere pe ticălos, vârsta şi oboseala îl împiedicaseră să urmărească prea mult soiul acela de pisică neagră care aluneca între o arcadă de piatră şi o scară.

Nu se necăji mai mult decât era necesar. Era absolut sigur că mai devreme sau mai târziu va apărea din nou. Iar atunci îl va găsi pregătit.

Între timp el va continua să facă ceea ce credea de cuviinţă: era prea bătrân ca să-şi facă probleme pentru viaţa lui, dar nu va tolera ca o prietenă sinceră ca Vittoria Colonna să se teamă pentru siguranţa ei. Femeia aceea atât de pură, de gentilă, de inteligentă plătise deja prea mult şi nu merita alte suferinţe. Atât cât va putea, îi va sta alături.

După ce depăşi o arcadă de piatră, trecu aproape de mănăstirea San Belardino şi ajunse în piaţa cu acelaşi nume. De acolo merse drept înainte până în piaţa del Mercato Vecchio.

Se lăsase un întuneric adânc, spart ici-colo de luminile torţelor. Apropiindu-se de o latură a pieţei, văzu firma unei locante. La cocoşul negru. I se păru că locul acela era ceea ce căuta. Din câte putea vedea nu era prea frecventat, şi deci, cât se poate de indicat pentru cineva ca el, care nu căuta altceva decât un pat curat şi o sticlă de vin ieftin.

Se duse în spate, unde după ce strigă de două ori căutând pe cineva, fu întâmpinat de un servitor destul de plictisit, căruia îi încredinţă calul. Nu înainte de a se asigura că băiatul îl va trata cum trebuie.

— Ai aici o jumătate de ducat, spuse aruncându-i o monedă. Dacă atunci când o să-mi iau calul înapoi, o să-l găsesc într-o stare mai bună de cum l-am lăsat, o să primeşti încă o monedă.

Băiatul dădu din cap.

— Desigur, domnul meu, o să vedeţi că n-o să fiţi dezamăgit.

În ciuda apatiei iniţiale, băiatul promitea să fie ce trebuie.

Michelangelo îi făcu un semn cu capul, apoi se întoarse, îndreptându-se către intrarea în locantă.

Imediat ce intră, îi plăcu destul de mult ce vedea. Localul era curat şi înăuntru nu era multă lume. Hangiţa, cu sâni mari şi şolduri generoase, stătea în spatele tejghelei. Avea un şorţ alb, o privire sinceră şi directă, părul negru acoperit cu o scufie. La mese şedeau nu mai mult de o jumătate de duzină de muşterii. Fiecare se uita la propria-i carafă sau la farfuria din faţa lui. Michelangelo se apropie de tejghea şi ceru de mâncare şi o cameră pentru noapte.

Hangiţa îi răspunse în grabă, dar educat.

— Domnul meu, camera costă zece *baiocchi*[14]. Pentru cină pot să vă ofer vin roşu, pâine şi un pateu de vânat.

— Bine, răspunde Michelangelo.

Înşiră pe tejghea monedele pentru plata camerei. Hangiţa dădu din cap cu un fulger de lăcomie în privire. Michelangelo se îndreptă spre masă.

Fu servit destul de repede şi devoră pateul. Nu se atinse de pâine şi bău vinul. Apoi îşi turnă încă o cană, se ridică şi

[14] *Baiocco* – monedă de aramă folosită în statul papal.

se duse să se aşeze pe banca de lângă cuptor. Se apropie de perete şi, uitându-se la flăcările sângerii, se lăsă pătruns de liniştea întreruptă din când în când de pocnetul jăraticului. Căldura şi oboseala îl moleşiră complet şi adormi.

Văzu cercuri mari ce acopereau podeaua. Păreau să se rotească lente şi eterne, într-un soi de mişcare perpetuă. Fu subjugat de ele, de parcă ar fi avut de-a face cu nişte legi vrăjitoreşti.

Făcu un efort extraordinar să-şi dezlipească privirea şi s-o întoarcă spre o balustradă din marmură cu ghirlande şi *putti* care susţineau o stemă. Imaginea aceea păru să-l copleşească, recunoscu frescele, cu scene din viaţa lui Isus în dreapta şi cele din viaţa lui Moise, în stânga. Erau atât de splendide şi de impunătoare încât îl intimidau. Se simţi slab şi orbit de atâta splendoare. Nu reuşea s-o suporte: Perugino, Botticelli, Ghirlandaio, Cosimo Rosselli, Biagio d'Antonio, Signorelli. Începură să-i tremure picioarele, simţi că i se taie răsuflarea, fruntea i se acoperi de broboane de sudoare.

Ar fi vrut să fugă, dar ceva îl împiedica şi îl obliga să înainteze, în ciuda faptului că imaginea aceea, deşi magnifică, era cumplit de apăsătoare.

Sub scene se întindea draperia falsă cu stema lui Sixtus IV, în timp ce deasupra se înşiruiau papii, aşezaţi pereche în nişele de pe marginea ferestrelor. Avu impresia că vor să-l judece, ca şi acum i-ar fi cântărit, cu aroganţă, valoarea.

Pe peretele altarului, fresca lui Perugino dedicată Înălţării Maicii Domnului. Bolta era acoperită cu un splendid cer de lapislazuli şi aur, realizat de Pier Matteo D'Amelia.

Atunci s-a întâmplat: albastrul celest a început să se topească şi să cadă mai întâi în picături, apoi într-o ploaie

atât de intensă, încât i se păru că va sfârşi înecat în culoare. Simţi că se sufocă, în timp ce, asemenea unui naufragiat, încerca să rămână în picioare, în ciuda faptului că nivelul acelei ciudate ape albastre creştea rapid.

Apoi, brusc dispăru şi se regăsi ghemuit pe jos, cu stelele care străluceau încă pe cerul cupolei. Străluceau de parcă ar fi fost adevărate, furate nopţii romane.

Şi sub strălucirea lor, Michelangelo începu din nou să respire şi îşi aduse aminte cum splendoarea artei poate să închidă în ea o fărâmă de divin, devenind punte, unică şi irepetabilă, între Isus şi oameni.

Se uită îndelung la cerul lui Pier Matteo D'Amelia şi-l revăzu pe Piero Rosselli, care răzuia magnifica boltă ca s-o prepare pentru grunduire şi apoi pentru tencuială. Îl alesese pentru că el fusese cel care dezminţise odioasele insinuări ale lui Bramante despre incapacitatea lui Michelangelo de a picta în frescă o boltă.

Bramante, care îl sfătuise să folosească o schelă aeriană suspendată cu corzi, numai ca să-l facă să greşească! I se păru că-i vede chipul său reflectat pe bolta cerească. Dar el găsise o altă soluţie: o schelă fixă care se ridica de pe pereţii laterali. În felul acesta evitase găurile pe care Bramante intenţiona să le facă pe boltă pentru a agăţa schela.

Cât de mult îl ura!

Se ridică în picioare. Şi cerul înstelat de deasupra lui se rupse, făcându-se fărâme, care se învârteau ca nişte cioburi de sticlă colorată, reflectându-i spaimele: îl revăzu pe Iulius II care îi cerea să facă o frescă pe boltă cu cei doisprezece apostoli despărţiţi de figuri geometrice în centru. Apoi se revăzu pe el însuşi multiplicând trupurile, scenele, secvenţele. Împărţise bolta într-o schemă geometrică compusă din trei categorii de elemente: cornişele si dublourile pânzelor bolţii în segment de arc,

pandantivele triunghiulare şi lunetele. Iar în interior crearea bărbatului şi a femeii, Potopul, şi apoi sibile şi profeţi, cei care prevăzuseră venirea lui Isus. Şi apoi generaţiile care precedaseră venirea: bărbaţi şi femei care, ca într-un magnific alai, îi fuseseră neştiutorii vestitori. Şi, în sfârşit, lucrările lui Dumnezeu pentru neamul lui Israel, ca atunci când David îl învinsese pe uriaşul Goliat, sau Iudita intrase în tabăra babiloniană pentru a-l decapita pe generalul Olofern.

Zâmbi.

Fusese un proiect grandios. Aproape imposibil. Dar voinţa fusese cheia. Pentru că, şi acesta era cu adevărat singurul său scop, bolta aceea ar fi glorificat măreţia lui Dumnezeu şi a Bisericii, şi în ultimă instanţă, a Romei.

Roma: oraşul acela magnific, care tocmai atunci începuse să strălucească în culorile frescelor şi în albeaţa marmurei. Roma, care până cu puţin timp în urmă fusese o vizuină de lupi şi ciobani, începea din nou să sclipească asemenea unui uriaş templu al splendorii şi măreţiei.

Apoi, dintr-odată, cerul înstelat s-a recompus şi el văzu ce făcuse...

...Se trezi brusc.

— *Messere*, e târziu, îi spuse hangiţa îngrijorată. Ce vă nelinişteşte? întrebă privindu-l drept în ochi.

Michelangelo îşi şterse lacrimile care-i coborau pe obraji.

— Răul pe care l-am făcut crezând că ne putem ridica deasupra lui Dumnezeu, răspunse.

Ea dădu din cap ca şi cum i-ar fi înţeles tulburarea.

Dar femeia avea dreptate: era târziu. Şi a doua zi trebuia să meargă să vorbească din nou cu cei care îi promiteau o speranţă.

Se ridică în picioare şi, obosit, se îndreptă spre treptele care duceau la etaj, unde se aflau camerele.

22
Noapte zbuciumată

Mârâitul părea să nu se mai termine niciodată, era un hârâit furios care-ţi încreţea pielea.

Dizgraţia descoperi în faţa ei, la doar câţiva paşi distanţă, două puncte luminoase, galbene ca două bucăţi de chihlimbar. O priveau. Se simţi studiată, aproape ca şi cum ar fi putut să-i descopere sufletul. Înţelesese perfect despre ce era vorba. Mai ales când auzise mârâitul acela înfundat care părea gata să explodeze dintr-un moment într-altul.

Dizgraţia n-avea habar unde se afla, întunericul nu-i îngăduia să vadă nimic. Dar nu putea pierde timp. Şi totuşi nu-şi putea explica un lucru: fiara care se afla în faţa ei ar fi trebuit să sară de mult la ea şi s-o sfâşie. Dar n-o făcuse. De ce oare? Ceva o împiedica? Cu siguranţă nu frica. Încercă pe cât putea să rămână calmă şi lucidă. Nu băgă în seamă fiorii reci care-i treceau pe şira spinării. Încercă să se calmeze, în ciuda faptului că-i tremurau picioarele, pentru că spaima pe care o simţea în momentul acela era ceva ce nu putea fi descris, ceva atât de intens, încât o împiedica să gândească. Şi totuşi trebuia s-o facă, îşi spuse.

Hotărî să se lase pe seama senzaţiilor. Paiele pe care căzuse erau uscate. Iar amnarul cu cremene pe care-l ţinea în siguranţă în traista ei de piele era perfect ca să le dea foc. Cu puţin noroc, ar fi putut să-şi facă un soi de torţă, şi la lumina focului să înţeleagă mai mult. Sigur, ar fi riscat să trezească pe cineva, iar fiara ar fi văzut-o mai bine, dar ce importanţă mai avea? În situaţia în care se afla, orice clipă în plus era un dar de la Dumnezeu.

Mârâitul nu înceta, iar teama continua să-i strângă inima.

Dacă cineva ar fi găsit-o acolo, nu i-ar fi dat, cu siguranţă un premiu.

Îşi luă inima în dinţi. Scotoci nervoasă în traista din piele de iepure până când găsi amnarul. Îl scoase. Bătu pe cremene. Încercă de mai multe ori, insistă şi dintr-odată săriră în aer o mulţime de scântei. Paiele din jur, pe care avusese grijă să le adune într-o grămadă dezordonată, luară foc. Flăcările se ridicară ca nişte limbi însângerate.

Şi ceea ce se întâmplase începu să devină mai clar.

Văzu în faţa ei un animal enorm. Nu se prea pricepea la câini, dar acesta părea să fie un molos. Avea o blană neagră şi lucitoare, era uriaş, şi cineva, din motive pe care Dizgraţia n-avea de unde să le ştie, îl închisese într-o cuşcă mare.

Oricine era, fără să ştie, îi salvase viaţa.

Locul în care se găsea părea să fie o curte. Trei laturi erau împrejmuite cu un zid din pietre fără mortar, cel de-al patrulea dădea direct într-un soi de grajd sau de magazie, unde, în spatele barelor se găsea câinele, stând ţeapăn pe labele lui uriaşe.

În timp ce privea în jur, Dizgraţia încercă să găsească o ieşire. Nu putea să se întoarcă pentru că zidul de pe care sărise era prea înalt. Flacăra paielor începea să pâlpâie. Mai adăugă câţiva pumni şi înaintă spre magazie, având grijă să stea departe de cuşca în care câinele părea să se fi liniştit. Dizgraţia îl privi: avea nişte ochi mici de culoarea alunei şi, cu toată robusteţea extraordinară a corpului, era înspăimântător de slab. Blana lucioasă şi întunecată era acoperită de cicatrice, dungi albe şi rozalii brăzdau firele de păr scurte şi dese. Cicatrice pe care probabil i le făcuse cineva, se gândi Dizgraţia.

Aproape ca şi cum ar fi recunoscut în ea, pentru prima oară, un ajutor, câinele începu să chelălăie, zgâriind cu ghearele fierul ruginit al cuştii. Sunetul pe care-l scotea

acum părea să aparţină unei alte fiinţe, nu fiarei care doar cu puţin înainte părea să vrea s-o sfâşie dintr-o clipă într-alta.

În ciuda a ceea ce simţise înainte, Dizgraţiei i se făcu milă. Aproape că-i venea să plângă. Simţi cum i se strânge stomacul. Acum câinele i se părea un animal blând, victimă a furiei şi a cruzimii cuiva. Ca o confirmare a ultimului ei gând, molosul începu să dea din coadă.

Atunci Dizgraţia se întrebă de ce proprietarul unui asemenea câine îl ţinea în cuşcă, în loc să-l lase liber în curte. Cu atât mai mult cu cât ar fi fost perfect pentru a păzi proprietatea.

N-avea nici un sens.

Exact ca gândul care-i trecea acum prin cap.

Flacăra devenea tot mai slabă. Privind în jur, văzu că într-un colţ al magaziei era aruncată o grămadă de lemne, poate abandonate de cel care plecase în grabă. Printre butuci erau şi câteva beţe. Luă unul. Cu o cârpă uitată într-o găleată ce părea să conţină ulei sau un alt lichid dens cu un miros pătrunzător, făcu un soi de făclie căreia îi dădu încetul cu încetul foc de la flacăra paielor. În curând se înălţă o limbă de foc roşie.

Câinele începu să zgârie din nou drugii cuştii. Chelălăia tot mai tare şi avea o privire înduioşătoare. După cât era de slab şi după semnele de pe corp părea că trecuse prin multe. Exact ca şi ea.

Locul acela părea părăsit, şi dacă pe de o parte putea fi perfect pentru a rămâne ascunsă, cel puţin cât timp Michelangelo rămânea la Viterbo, pe de alta nu era desigur confortabil. Dar Dizgraţia simţea deja că nu poate să-l lase pe uriaşul ăla bun închis într-o cuşcă de fier.

Şi atunci, cu făclia în mână, încercă să înţeleagă cum putea s-o deschidă.

Se învârti în jurul ei şi descoperi că era încuiată cu un lanţ cu lacăt. Dacă ar fi avut un ciocan sau o rangă de fier, ar fi putut să-l deschidă.

Intuindu-i intenţiile, câinele se apropie de uşa cuştii.

— Îţi era frică, spuse Dizgraţia, de aia mârâiai când am venit pe întuneric. Probabil că cineva te-a bătut rău de tot, dacă mă uit la rănile pe care le ai pe spate. Apoi se uită la lacăt. Da’ dacă cineva te-a închis aici, se gândi cu voce tare, a făcut-o cu o cheie.

Fără să mai aştepte începu să caute. Era puţin probabil s-o găsească, pentru că aproape sigur proprietarul o luase cu el. Pe de altă parte, dacă hotărâse să abandoneze locul, cum părea de fapt, ar fi putut şi s-o arunce undeva în haosul ăla.

Căută ca un suflet rătăcitor la lumina făcliei. Văzu găleţi ruginite, cărămizi sparte, câteva potcoave vechi. Îşi dădu seama că locul era mult mai mare decât crezuse la început. Dădu peste o forjă, zări nişte foale abandonate pe jos, mai încolo găsi o veche nicovală, într-un colţ descoperi o mulţime de cuie ruginite şi, în sfârşit, pe un perete, agăţate de nişte cârlige o serie de unelte de potcovar: raşpele, cleşti şi ciocane. Luă un ciocan, cel mai mare pe care-l găsi. În clipa aceea văzu, la câţiva coţi în faţa ei, o uşă. Se îndreptă spre ceea ce părea a fi intrarea în atelier. Observă în primul rând că de-a curmezişul celor două părţi din lemn masiv ale uşii trecea un drug mare de fier. Apoi pe perete descoperi un mănunchi de chei.

Cu puţin noroc, ar fi putut găsi printre ele şi pe cea care deschidea cuşca.

23
Către mănăstire

Lumina dimineţii inunda atelierul.

Părea s-o trezească o cascadă de aur topit. Chiar dacă bătea un vânticel uşor, căldura continua să fie puternică. În primul moment, Dizgraţia nu pricepu unde se află, dar apoi limba vânătă şi aspră a lui Mârâilă[15] o ajută să-şi aducă aminte. Îi lingea mâna. Fu uimită oricum să-i vadă botul mare şi întunecat, nările umede, ochii mici şi trişti.

Îşi aminti imediat aventurile din noaptea precedentă: fuga, molosul din cuşcă şi atelierul părăsit. După ce găsise mănunchiul de chei, reuşise în sfârşit să deschidă încuietoarea. Câinele ieşise încet, prudent, şi ea se întrebase din nou dacă nu făcuse o nebunie. Dar el se aşezase pe labele din spate, înclinându-şi capul într-o parte şi chelălăind de fericire. Şi atunci, făcându-şi curaj, Dizgraţia începuse să-l mângâie după urechi, iar câinele, plin de recunoştinţă, îi linsese mâinile.

După aceea, istovită de căldură, de frică şi de foame, strânsese nişte paie ca să-şi facă un culcuş. Câinele a urmat-o şi, când ea s-a întins ca să încerce să doarmă puţin, el i s-a ghemuit la picioare.

Înainte de a adormi, Dizgraţia l-a privit şi i-a spus:

— O să-ţi zic Mârâilă, pentru că ăsta a fost primul lucru pe care l-am auzit de la tine.

Apoi, cu un zâmbet, fericită că avea un nou prieten, adormise pe paie, în timp ce el scoase un lătrat scurt care semăna cu o urare de noapte bună.

Acum, că se trezise, iar Mârâilă o salutase, Dizgraţia îşi dădu seama că avea o mulţime de lucruri de făcut. În primul rând să se spele pe faţă şi să cumpere ceva de mâncare pentru ea şi pentru câine.

Îi veni în minte via del Macel Maggiore. Cu siguranţă acolo ar fi găsit ceva pentru Mârâilă. Îşi aminti marea fântână care se găsea în mijlocul străzii, unde ar fi putut

[15] În original, Ringhio (mârâit).

să se spele pe faţă. Noroc că în traistă avea şi o rochie. Era gri, simplă, dar curată.

Avea intenţia să meargă la mănăstirea Santa Caterina şi să intre în vreun fel. Nu descoperise nimic interesant, iar monedele erau pe sfârşite Cu puţin noroc ar putea obţine informaţii şi atunci, după ce-şi lua calul pe care-l lăsase la un han din afara oraşului, s-ar putea întoarce la Roma ca să-i comunice Imperiei veştile.

Dacă descoperea ceva important, cu siguranţă curtezana va fi generoasă cu ea.

Se ridică în picioare. Aerul parfumat, liniştea dimineţii, sforăitul uşor al lui Mârâilă o binedispuseră. Scoase rochia din traistă şi o îmbrăcă Se simţi aşa cum se întâmpla întotdeauna când îşi lua pe ea haine curate: stofa subţire îi mângâia pielea aproape ameţind-o. Zâmbi. Simţea nevoia să se spele pe faţă, dar nu putea lua câinele cu ea, chiar dacă ar fi vrut. Cu siguranţă, n-ar trece neobservată. O femeie tânără cu un asemenea câine, pe care cineva ar fi putut să-l recunoască. Nu era o idee bună.

— Trebuie să stai aici! îi spuse. O să mă întorc, îţi promit, şi o să-ţi aduc şi ceva de mâncare.

Animalul o privi cu ochii lui mici de culoarea alunei. Lătră. Ea încercă să-l liniştească, mângâindu-l pe cap. Mârâilă se lăsă pe paie, scoţând limba şi gâfâind din cauza căldurii.

Dizgraţia interpretă asta ca un gest de supunere şi se îndreptă spre uşă. Luă cheile şi după ce trase drugul de fier, ieşi. În timp ce uşa grea se deschidea spre stradă, auzi chelălăitul surd al lui Mârâilă.

— Aşteaptă-mă, îi spuse din nou. Mă întorc repede.

24
Mănăstirea

Se spălase pe faţă în marea fântână şi apa îi dăruise o prospeţime înviorătoare. Îl hrănise pe Mârâilă cu carnea cumpărată într-una din multele măcelării de pe strada principală. Apoi aşteptase după-amiaza. Atunci ieşise din nou singură, îndreptându-se spre piaţa Dante Alighieri şi mănăstirea Santa Caterina. Nu ştia prea bine cum va intra, dar în cele din urmă născocise un soi de plan.

Ştia sigur că, nu peste mult timp, Michelangelo va merge acolo s-o întâlnească pe marchiza de Pescara. Şi avea nevoie de informaţii de vândut. Imperia nu mai avea răbdare să aştepte şi ea nu voia s-o dezamăgească. Dincolo de faptul, deloc neglijabil, că viaţa aceea de semilibertate nu-i displăcea deloc. Dar ca să se poată bucura de ea în continuare îi trebuiau ducaţi sunători. Ştia că rolul de spioană e primejdios. Şi că nu era o activitate dintre cele mai onorabile, în realitate nu era altceva decât o hoaţă aflată în slujba unei curtezane. Dar, dacă se gândea la ce făcuse înainte pentru a trăi, ceea ce i se întâmpla acum era de fapt un noroc neaşteptat.

Şi, în timp ce se gândea la toate astea, ajunsese la mănăstire.

După ce bătuse la poartă, aşteptase.

În cele din urmă apăruse o călugăriţă care o privi nu fără uimire de la ferestruica porţii. O întrebase ce vrea şi ea insistase să-i vorbească. Avea nevoie de un loc de dormit, spuse, pentru că nu avea unde să se ducă. Scăpase din ghearele unui bărbat care încercase să o violeze. Părul ciufulit şi faţa, curată, dar obosită de călătoria din ziua anterioară, precum şi noaptea aproape nedormită îi fuseseră de ajutor

Când, în sfârşit, călugăriţa, deschisese uşa, se prefăcuse că nu se simte bine şi se lăsase să cadă în braţele ei, simulând un leşin.

Călugăriţa, care era aproape tot atât de tânără ca Dizgraţia, o novice deci, avea un suflet bun şi poate văzuse ceva din ea însăşi în fata aia ce părea pierdută. De aceea chemase alte călugăriţe şi împreună o duseseră într-o chilie. O culcaseră pe un pat minuscul cu o saltea din pânză de sac, umplută cu paie. Apoi îi aduseseră apă de băut. După părerea lor odihna urma să facă restul. Era soluţia cea mai bună ca să-şi vindece inima sfărâmată, spuseseră. Când se va simţi mai bine, va fi condusă în refectoriu pentru cină, imediat după vespere şi înainte de completoriu[16]. Iar când va fi posibil stareţa va vorbi cu ea, ca să-i audă povestea, şi atunci se va decide ce vor face.

Şi-aşa, acum, Dizgraţia se afla în interiorul mănăstirii.

Nu era timp de pierdut, se gândi.

Imediat cum o lăsară singură, îşi strânse părul, îmbrăcă tunica cu scapularul alb şi vălul alb pe care i-l lăsaseră la picioarele patului. Îşi legă mijlocul cu cureaua de piele.

Ştia că riscă mult, dar nu avea alternative. Se baza pe faptul că o vor lăsa în pace până la vecernie. Fără să mai ţină cont de faptul că, îmbrăcată ca o călugăriţă, ar fi putut trece oarecum neobservată.

Fără să mai stea pe gânduri, deschise uşa şi ieşi.

Străbătu un coridor lung. Era pustiu, răcoros şi întunecat. În sfârşit ajunse într-un claustru splendid. Pomi fructiferi şi flori intens colorate încoronau cu un nor pestriţ mica fântână arteziană din centru. Pentru o clipă stătu să privească încântată minunăţia aceea. Ciripitul păsărelelor o făcu să simtă un fior de fericire.

Dar nu era acolo ca să piardă vremea.

Atunci norocul o ajută, cum nu credea că se poate întâmpla. Pentru că, exact în momentul acela, dădu peste marchiza de Pescara.

O recunoscu imediat. Mergea de-a lungul coloanelor.

---

[16] Termenii de origine latină pentru vecernie şi pavecerniţă.

Şi venea spre ea.

Erau doar ele două.

Se apropie de ea.

— Măicuţă, îi spuse fără nici o introducere, dar cu multă amabilitate, ar fi prea mult dacă v-aş cere să mergeţi la bucătărie să luaţi o carafă cu apă rece şi cinci pahare şi să le aduceţi în bibliotecă?

Şi-i arătă o uşă care dădea spre claustru.

— Imediat, răspunse Dizgraţia cu un zâmbet blând şi porni fără zăbavă spre locul din care venea un foarte plăcut miros de pâine proaspătă.

Intră în bucătăria mănăstirii.

— Iau o carafă cu apă şi nişte pahare pentru marchiza de Pescara, spuse.

Era jumătatea după-amiezii şi îşi dădu imediat seama că nu era nimeni. Călugăriţa bucătăreasă se odihnea sau, mai probabil, ieşise cu econoama la cumpărături.

Dizgraţia umplu carafa cu apă. Într-o copaie găsi nişte pahare de ceramică. Aşeză totul pe o tavă de lemn şi, având grijă să nu atragă prea tare atenţia, se îndreptă către claustru amintindu-şi uşa pe care i-o arătase marchiza de Pescara.

25
Beneficium Christi

În ziua aceea, împreună cu Vittoria şi cardinalul Reginald Pole mai erau nişte persoane. Frumoasa lui prietenă i le prezentă.

Michelangelo îi strânse mâna lui Alvise Priuli, nobil veneţian, care îi răspunse la gest cu afecţiune şi bucurie.

— Maestre, să vă vedem azi în această bibliotecă înseamnă pentru noi o adevărată binecuvântare. Nu speram să putem avea un asemenea noroc, spuse el.

Michelangelo se apără ridicând doar din umeri.

— Onoarea e de partea mea, răspunse.

Apoi se întoarse spre Marcantonio Flaminio, care avea ochii mari şi negri şi o barbă căruntă. Părul, cu o cărare pe mijloc, îi cădea ordonat pe umeri, de o parte şi de alta a feţei slabe cu pometii pronunţaţi. Spuse şi el cuvinte pline de gratitudine şi respect.

Michelangelo nu reuşea să înţeleagă de ce aveau pentru el atâta afecţiune. Poate dintr-o neîncredere înnăscută, la început i se păruse că toate persoanele acelea erau mult prea afectuoase, cel puţin în ceea ce îl privea, dar apoi, puţin câte puţin începu să aibă o senzaţie diferită. Schimbarea avu loc în parte datorită privirilor Vittoriei, care-l ţinea de mână, în parte datorită lui Pole, care avea darul natural de a şti să-i facă pe oameni să se simtă bine. Avea o graţie extrem de specială, care părea să-i aparţină încă de la naştere şi care era amplificată de trupul său subţire, de comportamentul elegant, de manierele senine şi amabile, fără să pozeze vreodată.

Michelangelo începu să simtă o căldură, o sinceritate care-l cuceriră.

Era curios să afle motivul acelei convocări. Încă de când sosise se înţelesese cu Vittoria şi cu cardinalul Pole să se vadă din nou în ziua următoare, dar când i-o ceruseră, i se păruse că Pole îl voia cu ei acolo pentru a-i anunţa o mare veste.

Michelangelo nu avea nici cea mai mică idee despre ce e vorba, dar, în parte pentru că voia să răspundă amabilităţii lui Pole, în parte pentru că Vittoria insistase, acceptase a doua întâlnire.

Ziua era mai puţin toridă decât cea precedentă, chiar dacă nu se putea numi răcoroasă.

Cardinalul de abia avu timp să-i salute pe cei prezenţi şi să întrebe: „Dragii mei prieteni, cunoaşteţi *Beneficium Christi*?”, că cineva bătu la uşă. Cardinalul se întrerupse.

— Intră, spuse puţin iritat.

O clipă mai târziu îşi făcu apariţia o călugăriţă. Aducea o tavă pe care erau o carafă cu apă şi cinci pahare.

— Iertaţi-mă, spuse, aduc ceva ca să vă răcoriţi în ziua asta toridă, cum mi-a cerut *donna* Vittoria.

Vittoria dădu din cap.

— *Beneficium Christi*? întrebă Priuli.

Cardinalul confirmă făcând un semn cu capul.

Călugăriţa aşeză tava pe masă, se scuză încă o dată pentru întrerupere şi se îndreptă spre uşă.

În timp ce ieşea, Michelangelo îţi încrucişă pentru o clipă privirea cu a ei şi rămase uluit. Văzu nişte ochi verzi de o culoare atât de intensă şi de profundă că-ţi tăiau respiraţia. Nu numai atât. Îi dădură o senzaţie stranie pe care la început nu reuşi s-o înţeleagă.

Se întoarse să-l asculte pe Pole.

Cardinalul aşteptă să iasă călugăriţa şi apoi, în loc să vorbească, scoase din buzunarul hainei preoţeşti, cu un gest destul de teatral, o cărticică.

— Uitaţi, spuse pe un ton aproape triumfal, am în mână *Il trattato utilissimo del Beneficio di Giesu Christo, crocifisso verso i christiani*, adus nouă cu mare curaj de către *messer* Flaminio.

— Andrea Arrivabene l-a tipărit, la Veneţia, pentru noi.

— Lăudat fie Domnul pentru acest miracol, spuse cardinalul. Vedeţi, prieteni, acest mic text îmi e foarte drag, pentru că el ne arată o nouă cale spre credinţă. O cale făcută din comuniunea omului cu Cristos, care a coborât printre noi pe cruce şi s-a lăsat ucis, devenind

muritor, pentru a ne face pe noi nemuritori. În momentul acela cardinalul Pole făcu o pauză, ca şi cum ar fi vrut să sublinieze prin tăcere afirmaţia, apoi reluă: Şi atunci, vă întreb, la ce servesc gesturile inspirate şi concepute ca gesturi de milostivenie, indulgenţele, respectarea sacramentelor?

Şi pronunţând aceste cuvinte, Pole îşi înfipse ochii deschişi la culoare în cei ai lui Michelangelo.

Iar el intui în cardinal o energie pe care nu o simţise până în clipa aceea. Privirea lui aspră păru să-l sfideze pentru o clipă, ca să se transforme apoi într-un vârtej de melancolie.

Dar Michelangelo înţelesese perfect întrebarea.

— Nu ar trebui să existe în iubire şi în modestie însăşi esenţa credinţei? întrebă la rândul său, descumpănit de ceea ce spunea Pole.

— Exact, *messer* Buonarroti! Ba chiar aveţi atât de multă dreptate, că eu cred că gesturile rituale şi alte acţiuni, aşa cum sunt înţelese de Biserica noastră, nu sunt altceva decât un mod pentru a instaura cu Dumnezeu un negoţ, un soi de comerţ care l-ar pune la acelaşi nivel cu omul. Iar asta, ştiţi, e absolut imposibil.

Priuli şi Flaminio dădură din cap.

La fel făcu şi Vittoria, împreunându-şi mâinile cu o asemenea fervoare că aproape îl surprinse pe Michelangelo. Şi el simţea forţa răvăşitoare a afirmaţiei lui Pole. Cum e în stare omul să creadă că, dacă face acte de caritate şi cere indulgenţe, propriile păcate îl pot trimite în faţa lui Dumnezeu, ca şi cum acele gesturi ar avea capacitatea de a înălţa o inimă impură? Dimpotrivă! Dacă acţiunile proveneau de la inima impură a omului, atunci nu puteau fi decât impure şi ele.

— Deci, Eminenţă, întrebă cu candoare Michelangelo, asta ce înseamnă? Că operele de caritate nu folosesc la nimic?

— Nici vorbă! îl asigură Pole zâmbind, nici vorbă, prietene! Dar ascultaţi ce vă spun: credinţa, înţeleasă ca o comuniune a sufletului cu Dumnezeu, nu poate fi desprinsă de operele de caritate, astfel încât, cum spune *Beneficium Christi*, ele nu reprezintă un moment ulterior în comparaţie cu ea, ci mai degrabă cel care crede în Dumnezeu nu va putea face decât bine graţie însuşi faptului că e un bun creştin. Uite, spuse Pole, ascultaţi. Şi spunând asta, deschise cărticica pe care o ţinea în mână şi citi cu o voce melodioasă: „*Deci credinţa e ca o flacără, şi ca atare străluceşte. Flacăra arde lemnul fără ajutorul luminii, şi totuşi lumina este inseparabil legată de flacără. În acelaşi fel credinţa arde prin ea însăşi şi face să dispară păcatele, fără ajutorul faptelor bune. Şi totuşi nu poate exista fără ele, altfel ar fi ca o flacără pictată şi vană*.”

Cuvintele acelea îi atinseră conştiinţa. Michelangelo percepu forţa lor explozivă, le simţi încărcătura constructivă şi în acelaşi timp înţelese că gândirea aceea nu face altceva decât să aducă din nou credinţa în Cristos la esenţialitatea din trecut. Nu reuşi însă să nu spună:

— Dar, Eminenţă, o asemenea viziune nu e cea care, fără nici o îndoială, îi aparţine chiar Sfântului Pavel?

— Desigur! Într-adevăr această cărticică, pe care avem norocul să o putem răsfoi nu predică altceva decât iubirea şi reconcilierea Bisericii cu vorbele Sfântului Pavel, şi convingerea că omul credincios şi Dumnezeu sunt uniţi de credinţă şi că aceasta nu se poate exprima decât prin fapte bune.

Michelangelo dădu din cap, îmbărbătat de acele cuvinte.

O privi pe Vittoria şi îi zâmbi.

Acum înţelegea de ce prietena lui ţinea atât de mult ca el să meargă s-o viziteze la Viterbo. Cardinalul Pole era un om special şi putea într-adevăr să oblojească rănile inimii lui zbuciumate. Brusc îndoielile, presupunerile, teama şi neliniştea lui provocate de purtările lumeşti ale Papei – de vinderea de indulgenţe, de folosirea operelor sale ca o slăvire a unei forţe temporare, care nu avea nimic de-a face cu credinţa pură şi simplă – dispărură şi el se simţi în sfârşit în pace. Cu el însuşi şi cu lumea înconjurătoare.

Fu o eliberare. Lui Michelangelo nu-i venea să creadă cum vorbele lui Pole conţineau în ele tot ce era necesar pentru a reconstrui un stil de viaţă. De acum înainte îşi va aminti mereu ce îi spusese. Îşi va găsi salvarea în modestie şi în iubirea faţă de Dumnezeu şi faţă de semeni. Şi nu se va mai strădui să facă numai lucruri corecte. O va face în mod firesc, pentru că era singura manieră de a putea trăi cu Dumnezeu.

Înţelese că viaţa era ca şi sculptura. Ca să-i înţelegi adevărata frumuseţe era necesar să dai la o parte, nu să adaugi. Să descoperi minunea care se ascunde în esenţă, exact aşa cum ciocanul de lemn şi dalta, dacă erau folosite cu pricepere, puteau dezvălui perfecţiunea unei forme mai înalte, modelată prin goluri şi plinuri, indicată de liniile invizibile care străbăteau ca nişte vene tainice şi misterioase materia pură a marmurei albe.

Se simţi îmbărbătat şi, în acelaşi timp, înţelese micimea acţiunilor sale. Totul trebuia aşezat într-o nouă perspectivă, mai amplă, va adopta severitatea şi măsura drept noi surse de viaţă. Le respectase întotdeauna şi încercase, atât cât putea, să-i ajute pe alţii, dar acum, hotărî să fie şi mai atent.

Nu va fi uşor, o ştia. Putea doar să tindă spre acea perfecţiune, dar, graţie noilor lui prieteni, se simţea mai puternic. Mai mult, se simţea invincibil. Deoarece

cardinalul Pole şi Vittoria îi demonstraseră, în sfârşit, că arta lui era artă nu pentru că era slăvită de papi, ci pentru că era o expresie a iubirii lui pentru Dumnezeu şi totodată felul special în care Domnul îi vorbea.

Numai să fi ştiut să-l asculte.

Ca şi cum i-ar fi citit gândurile, cardinalul Reginald Pole îl privi. Apoi spuse:

— Aveţi încredere în Dumnezeu, Michelangelo, şi veţi putea fi mai bun decât sunteţi deja. Totul va fi mai simplu.

Şi totuşi, când cardinalul tăcu, ceva îi veni în minte. Se uită la noii săi prieteni, apoi îşi lăsă privirea să se scalde în cea a Vittoriei. Doar atunci înţelese ceea ce mintea lui căuta într-un ascunziş îndepărtat, distrugând pacea atât de îndelung căutată şi poate descoperită pentru prima oară.

Ochii călugăriţei! El îi văzuse deja.

Nu putea greşi.

Descoperirea aceea aproape îi tăie respiraţia. Se ridică din fotoliu, vrând să ia un pahar cu apă.

Se clătină. Se prinse de braţul fotoliului ca să nu cadă.

— Michelangelo! exclamă Vittoria alarmată.

— *Messer* Buonarroti, îi ţinu isonul Priuli.

— Femeia care a intrat mai devreme... şopti el cu vocea stinsă.

— Cine? întrebă Pole.

— Călugăriţa... care ne-a adus de băut... am mai văzut-o, spuse.

— Unde?

— În biserica Santa Maria sopra Minerva, spuse el apăsat privind-o pe Vittoria.

— Sunteţi sigur? îl întrebă Pole.

— Nu am nici o îndoială. N-aş uita niciodată ochii ăia. În plus...

— O iscoadă? întrebă cardinalul şi mai neliniştit.

— Mă tem că da, confirmă Michelangelo. În plus, continuă, ieri-seară, când mă întorceam la han, cineva m-a urmărit.

La auzul acestor cuvinte, Alvise Priuli se repezi spre uşă.

— *Messer* Priuli, ce faceţi? întrebă îngrijorat Marcantonio Flaminio.

— Încerc că o opresc pe femeia aceea, fu răspunsul nobilului veneţian în timp ce deschidea uşa şi se repezea pe coridorul care ducea la claustru.

26
O fugă rocambolescă

Beneficium Christi! Habar n-avea despre ce e vorba, dar nu va uita cuvintele acelea. Şi ştia că meritase să facă o asemenea călătorie doar pentru ele.

Acum trebuia doar să-şi recupereze calul, să-l ia pe Mârâilă şi să plece.

Cu hainele de călugăriţă pe ea ajunse până la poartă şi, cu ochii în pământ, ieşise din mănăstire. Călugăriţa de la poartă îi dăduse drumul fără să-i facă greutăţi. Îşi lăsase rochia în chilie, dar cu ceea ce îi va da Imperia drept recompensă pentru ceea ce făcuse, îşi va putea cumpăra cel puţin trei rochii noi.

Fusese aproape un miracol că stratagema cu care intrase în bibliotecă înainte să fie prea târziu nu fusese descoperită de călugăriţe.

Totul decursese mult prea bine. Dar de ce nu putea pur şi simplu să aibă, măcar o dată, noroc?

Şi astfel, cu capul plecat, atentă să nu-şi încrucişeze privirile cu cineva şi exploatând la maximum cea mai eficace travestire, se îndreptă din nou spre atelierul abandonat, unde ştia că-l va găsi pe Mârâilă.

Se gândea să aştepte noaptea şi, la adăpostul întunericului, s-o pornească cu câinele spre Roma. Se va opri la hanul de la porţile oraşului Viterbo, unde-şi lăsase calul, şi va galopa până va ajunge acasă.

O luă pe drumul către atelier.

Cu o seară înainte, când găsise cheile, văzuse că erau legate cu un şnur din piele. Aşa că le agăţase la gât. Odată ajunsă în faţa uşii, atentă să nu fie văzută, răsuci cheia masivă de fier în broască şi deschise.

— Puah, se auzi o voce care părea praf de rugină, deci tu l-ai eliberat pe câinele ăsta râios? O călugăriţă?

În primul moment Dizgraţia nu reuşi să înţeleagă. Simţea doar gustul metalic al sângelui în gură. Cel care vorbea, o trăsese în interiorul atelierului şi o zvârlise într-un colţ, unde se lovise de ceva.

Iar acum avea buza spartă.

Scuipă roşu.

Dacă ar reuşi să-şi găsească traista.

Unde dracu’ o pusese?

Dizgraţia nu reuşea să gândească.

Trebuia însă s-o facă ... şi repede.

— Tu ai eliberat câinele, nu-i aşa?

De parcă ar fi vrut să răspundă, Mârâilă chelălăi înfundat. Dizgraţia ridică privirea şi-l văzu într-un colţ. Era acoperit de răni şi stătea nemişcat. Cineva îl bătuse la sânge,

Apoi, încercând să se ridice, dădu atenţie vocii hârâitoare care părea să aparţină unui diavol ieşit din pământ. Văzu în faţa ei un bărbat înalt, robust, cu braţe lungi şi nervoase, barba lungă şi neagră şi ţeasta lucioasă fără păr.

— Fir-ar să fie, era cât pe-aci să mă omoare nenorocitul ăla!

Dizgraţia văzu că bărbatul strângea în mână o bâtă. Celălalt braţ îi era acoperit de o mânecă făcută ferfeniţă şi părea să fi fost de curând muşcat. Probabil că Mârâilă îl atacase. Bărbatul s-a apărat ridicând braţul şi acela fusese rezultatul. Dar, cu siguranţă, lovise câinele de mai multe ori cu bâta, judecând după urmele de sânge de pe trupul animalului. Îl legase apoi cu un lanţ de un inel de fier.

— Vreau să ştii că o să mi-o plăteşti scump! strigă bărbatul agitându-şi braţul rănit.

Un lătrat furios întrerupse ameninţarea.

— Încearcă numa’ să te mişti, urlă bărbatul spre câine, şi-o să vezi că-ţi rup gâtul!

Şi spunând asta agită în aer bâta plină de sânge.

Dizgraţia ştia că are o singură posibilitate. Trebuia să se apropie de grămada de lemne.

Pentru că acolo îşi ascunsese traista. Dacă ar fi reuşit s-o deschidă!

Dar bărbatul se apropie şi o prinse de picioare trăgând-o spre el. Se trezi cu faţa lipită de pământ. El îi smulse vălul de pe cap. Apoi Dizgraţia simţi răceala unei lame. Bărbatul i-o sprijini de gât. Apoi îi apucă o margine a tunicii şi o tăie cu cuţitul de-a lungul spatelui, sfâşiind-o exact în două.

Simţi din nou lama pe piele. Şi o trecu un fior de gheaţă.

— Şi-acum să vedem dacă eşti frumoasă cum pari, mârâi bărbatul.

Şi dintr-odată păru că Mârâilă înţelege ce avea de gând să facă. Sări brusc, rupând lanţul cu care era legat, aruncându-se ca o furie asupra agresorului.

Dizgraţia înţelese că aceea era ultima ei şansă. Fără să piardă timpul se repezi spre grămada de lemne.

Auzi un chelălăit în spatele ei. Ar fi vrut să se întoarcă, dar ştia că i-ar fi fost mult mai de ajutor lui Mârâilă şi ei înseşi, dacă ar fi reuşit să ajungă la ce avea în minte. Dădu

la o parte bucăţile de lemn şi înşfăcă traista din piele de iepure, vârî o mână înăuntru şi găsi ce căuta.

În clipa aceea, bărbatul o prinse din nou de un picior trăgând-o înapoi.

Dar de data asta situaţia era alta. Dizgraţia fu cât se poate de iute. Cu o lovitură de picior se eliberă din strânsoare şi în clipa următoare se întoarse azvârlindu-se la el. Lamele pumnalelor sclipiră în aer. O împlântă pe prima în pieptul agresorului ei. Apoi şi pe a doua. Auzi un soi de dublă sfâşiere, oţelul tăia carnea. Bărbatul o privi holbând ochii, părea că nu-i vine să creadă că s-a putut întâmpla aşa ceva.

Scăpă bâta pe care o ţinea cu mâna masacrată. Apoi cuţitul. Scuipă sânge.

Dizgraţia se îndepărtă, lăsându-i pumnalele împlântate în piept. Mânerele lor ieşeau din pieptar ca nişte monstruoase apendice de argint şi sidef.

Bărbatul dădu drumul unui ultim strigăt, ridicând braţul sfâşiat. Dar nu reuşi să facă mai mult. Picioarele îi cedară de parc-ar fi fost de lut.

Căzu în genunchi.

Apoi se prăbuşi într-o parte, cu faţa pe pământ şi paie.

Dizgraţia îl privi terorizată.

Tocmai omorâse un om.

Rămase nemişcată în picioare, simţind cum frica o strânge de gât. Se sufoca. Capul începea să-i vâjâie. Greaţa creştea ca o maree. Stomacul părea să-i plesnească. Se aplecă şi vomă într-o găleată.

Stătu ca moartă câtăva vreme.

Până când îl simţi pe Mârâilă lingând-o pe faţă.

Căldura era insuportabilă.

Când se aşeză din nou, văzu un roi de muşte bâzâind deasupra omului pe care tocmai îl omorâse.

27
Novicea

Cele două călugăriţe se uitau la ei cu priviri mâhnite.

— Nu-mi imaginam că tânăra aceea ar putea fi o spioană. Mi s-a părut o fată aflată într-un impas. Şi celelalte călugăriţe pot depune mărturie, spuse cu părere de rău novicea.

Stareţa o privi cu o severitate reţinută.

— Nu te învinovăţi, draga mea, spuse, dar încearcă să îţi aminteşti cum era. Să o descrii.

— Avea ochii de un verde intens, începu călugăriţa.

Michelangelo îşi reţinu respiraţia. Tocmai culoarea aceea atât de specială era cea care-l alarmase. Dacă şi-ar fi adus aminte mai repede unde văzuse privirea aceea!

— Păr negru, un chip proaspăt şi fin. Era destul de înaltă şi probabil nu avea mai mult de douăzeci de ani, ba chiar cred că era mai tânără.

— Vă mai vine altceva în minte? întrebă Pole.

— A spus că fugea de cruzimea unui bărbat. De aceea mi-am permis s-o las să intre.

— Cu siguranţă v-a minţit, spuse Flaminio clătinând din cap.

— Era îmbrăcată cu o rochie foarte modestă, adăugă călugăriţa.

— Cea pe care v-am arătat-o, spuse stareţa adresându-i-se lui Pole.

Cardinalul dădu din cap.

— Şi când te gândeşti că am întâlnit-o înainte de a intra în bibliotecă, mărturisi cu tristeţe Vittoria.

Michelangelo îşi privi surprins prietena:

— Într-adevăr?

— Da, i-am cerut să aducă paharele şi carafa cu apă.

— Vă amintiţi ceva de femeia aia? Ceva în plus faţă de ce a spus măicuţa? întrebă Pole.

— Din păcate, nu, spuse Vittoria suspinând. A fost foarte amabilă, dar era îmbrăcată cu veşmântul monahal şi n-am reuşit să reţin nimic în plus faţă de ce s-a spus până acum. Aveţi dreptate, adăugă marchiza de Pescara adresându-i-se călugăriţei, avea nişte ochi de o culoare foarte frumoasă şi intensă. Nu trecea neobservată.

Reginald Pole oftă.

— Din păcate, nu putem face nimic. Dar dacă aş fi în locul vostru, nu mi-aş face atâtea griji. Am avut confirmarea, admiţând prin absurd că ar mai fi necesară, că suntem spionaţi.

— Cine ar îndrăzni atât de mult? întrebă stareţa.

— Prefer să nu cercetez prea mult, maică stareţă. Ceea ce contează e că această spioană a părăsit mănăstirea. De acum înainte veţi fi mai prudente cu pelerinii care vă cer adăpost, iar în ceea ce ne priveşte pe mine, pe prietenii mei şi întâlnirile noastre nevinovate, continuă Pole, vom face în aşa fel încât să aibă loc în palatul unde cu atâta generozitate sunt găzduit. Aşa n-o să vă mai deranjăm.

Stareţa clătină din cap. Apoi adăugă:

— Eminenţă, voi nu deranjaţi pe nimeni, mănăstirea noastră e casa voastră.

Dar cardinalul avu ultimul cuvânt:

— Nu mă îndoiesc şi vă mulţumesc pentru asta. Dar este evident că persoana care a intrat azi în mănăstirea voastră era interesată de prima noastră întâlnire şi s-a străduit să se deghizeze numai ca să poată ajunge în bibliotecă.

Stareţa nu spuse nimic.

— Mulţumim pentru informaţiile pe care ni le-aţi dat.

Cu un gest al capului, Pole îşi exprimă propria gratitudine şi faţă de tânăra novice. Apoi se ridică şi, urmat de Alvise Priuli şi de Marcantonio Flaminio, ieşi.

Michelangelo se ridică şi el şi, însoţit de Vittoria, se îndreptă spre uşă

Când ajunseră în claustru, Pole îşi manifestă îngrijorarea.

— Din păcate, cine a intrat a auzit probabil că am vorbit despre *Beneficium Christi.* Cu siguranţă, în scurt timp Sfântul Oficiu va fi informat despre lecturile noastre. E rău, bineînţeles, dar deja a fost făcut.

— Eminenţă, sunt dezolat, spuse Priuli.

El pusese acea inocentă întrebare, care, în momentul greşit, revelase mai mult decât o mie de cuvinte.

— Nu vă învinovăţiţi prea tare, prietene, îl încurajă Pole. Mai devreme sau mai târziu s-ar fi întâmplat oricum. Mai bine de acum înainte să încercăm să fim mai atenţi. Mă îndoiesc că bunele călugăriţe vor mai lăsa pe cineva să intre cu aceeaşi uşurinţă. Ceea ce mă face să fiu liniştit pentru Vittoria, dar nu pot spune acelaşi lucru pentru voi, *messer* Buonarroti.

Michelangelo ridică din umeri.

— Eminenţă, cum v-am spus deja, eu nu am de ce să mă tem. Anii mei sunt mulţi, prea mulţi deja. Mă întorc la Roma şi voi încerca să ţin ochii bine deschişi.

— Înţeleg. Sunteţi faimos, maestre. Şi foarte iubit. Din câte ştiu, Papa ţine la voi. L-aţi răsplătit în cel mai bun mod. Cu munca voastră. Totuşi să nu vă gândiţi nici măcar pentru o clipă că nu sunteţi în pericol. De vreme ce frecventaţi cercul nostru, sunteţi cu siguranţă ţinut sub cea mai strictă observaţie.

Cu vorbele astea Pole îl salută. Apoi o îmbrăţişă pe Vittoria.

Priuli şi Flaminio îşi luară şi ei rămas-bun. Se pregăteau să se întoarcă la palat.

Din nou singuri, Michelangelo şi Vittoria rămaseră câtăva vreme în claustru să admire copacii şi florile, incendiate de roşul apusului. Apa din mica şi adorabila fântână arteziană părea să spargă cu stropii ei tăcerea de altfel perfectă. Totuşi, era un sunet plăcut şi rotund, de o gingăşie discretă, şi, ascultându-l, Michelangelo îşi luă prietena de mână. Îi duse degetele la buze şi le sărută.

Vittoria îl privi răpită, apoi chipul i se întunecă o clipă.

— Michelangelo, v-am pus viaţa în pericol. N-o să mi-o iert niciodată.

— Prietenă dragă, spuse Michelangelo, ce ziceţi?

— Dacă n-aş fi fost eu, nu v-aţi afla în această situaţie. Acum însă, cineva va vorbi despre apartenenţa voastră la grupul cardinalului Reginald Pole.

— Nu puteţi înţelege cât de importantă sunteţi pentru mine. Vă sunt infinit de recunoscător pentru că m-aţi ajutat să o cunosc pe Eminenţa Sa. Faptele sale, atât de pline de energie şi bunătate, sunt cea mai bună alinare pentru sufletul meu lipsit de speranţă. Vă rog chiar să-mi procuraţi un exemplar din *Beneficium Christi*, ca să-l pot citi cât mai repede, pentru că tezele sale îmi vor fi de mare ajutor.

— Sunteţi sigur?

Michelangelo dădu din cap în semn că da.

— Atunci nu mai cer nimic altceva, spuse marchiza de Pescara.

— În schimb, spuse el, voi picta pentru cardinal o *Pietà*. Ca să mă revanşez. Va fi mai frumoasă ca niciodată, pentru că o s-o realizez cu toată fiinţa mea, iar cardinalul va putea să se roage în faţa ei.

— Într-adevăr? O să-mi faceţi aşa o bucurie? Asta e mult mai mult decât puteam spera. Căci ceea ce faceţi pentru

cardinal, faceţi pentru mine. Vedeţi, Michelangelo, tinereţea lui, bunătatea, curajul, îl fac să apară în ochii mei drept fiul pe care nu l-am avut. El însuşi are delicateţea de a mă considera ca o mamă pentru el. Acest lucru, alături de minunata voastră prietenie, compensează toate necazurile pe care le-am avut în viaţă.

— Mă mai întrebaţi? Aş face orice pentru voi, Vittoria. Vorbele voastre, pur şi simplu, mă fac să doresc şi mai tare să pictez imediat micul tablou pe care-l am în minte.

Vittoria simţi în cuvintele lui solemnitatea şi curajul acelui spirit măreţ.

Tăcu. I se părea că pluteşte pe vânticelul care, în sfârşit, începuse să bată. Senzaţia de a putea zbura cu mari aripi înflăcărate spre cerul roşu o năpădi cu toată forţa impetuoasă a acelei mărturisiri pe care el tocmai i-o făcuse.

Apoi, aproape pe furiş, scoase la iveală un sul. Michelangelo nu ştia unde îl ţinuse până atunci.

— De data asta, spuse Vittoria, am eu un dar pentru voi.

Michelangelo vru să spună ceva, dar Vittoria îi sigilă buzele cu degetul.

— Priviţi, şi desfăcu pânza din care apăru o splendidă lupă, montată pe un picior de argint. I-am cerut unui meşter sticlar veneţian să o facă pentru voi, spuse Vittoria. Ştiu cât de greu vă este să recunoaşteţi figurile şi culorile pe care le puneţi în fresca din capela paolină. Fără să mai punem la socoteală că veţi avea, presupun, aceeaşi problemă şi cu finisarea marmurei. Vederea voastră nu mai e cea de odinioară, aţi consumat-o zi după zi pe bolta Sixtinei şi pe peretele de altar cu *Judecata de Apoi*. Vă rog să acceptaţi deci acest mic dar, care vă va permite să luptaţi din nou cu obstacolele pe care arta voastră vi le scoate în cale în fiecare zi.

Michelangelo o privi extaziat. Luă din mâinile prietenei sale lupa. O admiră îndelung fără să scoată o vorbă. Ce frumoasă era! Atât de strălucitoare şi de perfectă, montată pe piciorul acela minunat din argint care scânteia în lumina ultimelor raze de soare.

Simţi recunoştinţă şi nespusă afecţiune pentru Vittoria, căci, dacă ar fi putut, ar fi iubit-o şi mai mult decât o iubea deja. Nu îndrăznea s-o întrebe dacă ar fi dorit vreodată mai mult, şi cu siguranţă Vittoriei nici măcar nu i-ar fi trecut prin cap să-i spună. Percepea însă forţa acelei afinităţi dintre ei, care umplea în momentul acela claustrul şi părea că loveşte coloanele zburând apoi spre cer.

Dar era atât de departe de febra devoratoare pe care o simţea în prezenţa lui Urbino şi care-l făcea să se ruşineze de el însuşi, cum n-ar fi crezut vreodată. Cu el trebuia să se abţină să nu comită gesturi obscene, acţiuni execrabile.

Şi totuşi văzu, încă o dată, în ochii ei o seninătate atât de extraordinară, că fără să mai lupte, se supuse la ceea ce simţea, la gingăşia acelui sentiment şi lăsă ca el să se manifeste în maniera cea mai adevărată şi mai sinceră, fără să pretindă de la el mai mult decât putea da.

Să o aibă alături de el pe Vittoria era cea mai mare răsplată pe care un om o putea visa. Dar o văzu că plânge.

— Vittoria, întrebă Michelangelo, ce vi se întâmplă? Ce-i cu lacrimile astea?

— Nu vă faceţi griji, prietene drag, răspunse ea, lacrimile vă sunt recunoscătoare, căci e un plâns de bucurie şi vouă, numai vouă, vă datorez un moment minunat ca acesta.

El o îmbrăţişă legănând-o cu gingăşie.

TOAMNA 1543

28
Bătrânul tipograf

Deci *Beneficium Christi* era o carte?

Dar cum putea un obiect ca ăla să aibă o asemenea putere? Dizgraţia nu era sigură. Sigur îi plăcea lectura, cuvintele şi poveştile care se înşirau sub ochii ei, atunci când avea timp să citească. Cu câţiva ani în urmă, Imperia o învăţase magia aceea şi acum adora să-şi poată permite luxul magnific al lecturii. Era pasiunea ei secretă şi reprezenta o mângâiere şi o alinare pentru suflet.

Povestiri şi poeme, n-ar fi ştiut spune ce gen prefera, dar un lucru era clar, şi anume că, imediat cum avea ocazia, îi plăcea să-şi piardă privirea pe paginile unei cărţi bune. Imperia avea rafturi pline şi o lăsa să ia ce voia.

Drintre toate, îşi amintea că iubise cu disperare *Il Peregrino* de Jacopo Caviceo, pentru că în povestea aceea, mai mult decât în oricare alta, găsise farmecul aventurii, al pasiunii, sentimentul care tulbură sufletul protagoniştilor şi umple paginile de o nelinişte care-l lasă pe cititor fără cuvinte. Cartea spunea povestea marii iubiri dintre Ginevra şi Peregrino. Ca să poată vorbi cu femeia inimii lui, Peregrino, după ce scăpase de un necaz cu justiţia şi înşelase vigilenţa rudelor, se travesteşte în ţăran, hornar, cerşetor. Şi-apoi îşi urmăreşte iubita pe la petreceri, pătrunzând în casa Polissenei, o verişoară bolnavă, sau ascunzându-se în întunericul pivniţei unui prieten, sau chiar şi în altarul unei biserici, doar ca s-o vadă şi să-i

dezvăluie mistuitorul său sentiment. Câtă pasiune era în tânărul acela îndrăgostit! Şi cu câtă moderată şi blândă armonie încerca Ginevra să potolească atacurile acelea, chiar dacă se topea de dragul lui. Iar Dizgraţia găsise în povestea aceea, atât de plină de surprize şi de lovituri de scenă, o asemenea fericire, încât voia să dedice tot timpul pe care-l avea la dispoziţie acelei splendide activităţi.

Iar când nu avea timp, nu ezita să-l fure nopţilor de somn. Lumea ei era atât de populată de poveşti şi personaje, încât uneori reuşeau să o facă să uite viaţa periculoasă pe care era obligată s-o ducă.

Datorită cititului zăbovea cu mintea la viaţa lui Peregrino şi a Ginevrei, sau asista la trădările femeilor adultere faţă de soţii posesivi şi violenţi din nuvelele lui Masuccio Salernitano. Dar poate povestea lui Romeo şi Julieta şi a iubirii lor plină de piedici la Verona, scrisă de Luigi da Porto, era cea care, mai mult decât toate celelalte, îi furase sufletul. Exista acolo o asemenea suferinţă în dragoste, o atitudine atât de exagerată şi de plină de cruzime împotriva celor doi îndrăgostiţi, încât Dizgraţia, citind, nu reuşea să-şi reţină lacrimile.

Aceia erau eroii săi. Datorită lor şi aventurilor lor, tinerei i se părea mai suportabilă lumea în care trăia în fiecare zi, făcută din minciuni şi fugi nocturne, din spionaj şi falsitate. Chiar dacă încerca să se asigure că în ceea ce face nu e nimic rău, avea însă senzaţia că violează intimitatea unui om bun şi foarte talentat şi suferinţa sinceră a unei femei elegante şi amabile.

Şi n-ar fi vrut s-o facă.

Cât de departe era vremea în care, aflată încă la începutul cercetării sale, se lăsase sedusă de farmecul lucrurilor interzise! Acum însă se ura pentru că acceptase şi nu reuşise să se elibereze de povara activităţii sale de spioană.

Iată de ce, în zilele acelea, se agăţa de poveşti, şi totuşi, fie că era vorba de dueluri şi lupte sau de iubiri şi promisiuni, Dizgraţia n-ar fi crezut niciodată că lectura poate să fie o armă.

Rămăsese uimită când îi furnizase Imperiei informaţiile pe care reuşise să le culeagă. Stăpâna ei nu ezitase nici o clipă. Sigur! Cuvintele puteau răni mai rău decât o spadă, îi spusese. Mai ales într-o perioadă ca aceea, în care Biserica era măcinată de lupte interne. Şi dacă volumaşul acela – *Beneficium Christi* – ajunsese la Viterbo, cu atât mai mult ar fi trebuit să se găsească şi la Roma.

Asta îi spusese Imperia: că *Beneficium Christi* era în zilele acelea una dintre cărţile cele mai puternice şi mai periculoase din lume.

Şi asta era atât de adevărat, că, pentru informaţia pe care o adusese de la Viterbo, o răsplătise cu cea mai mare sumă pe care o primise vreodată.

Deci, deşi neîncrezătoare, Dizgraţia îşi dăduse repede seama că textul acela trebuia să fie foarte interesant pentru persoanele cărora Imperia le promisese veşti.

Fără să mai piardă timp, curtezana o trimisese imediat la un tipograf de încredere, ca să-i procure două exemplare din cartea aceea.

Iar acum Dizgraţia se afla chiar la uşa tipografiei lui Antonio Blado, în Campo de’ Fiori.

Îl privi pe Mârâilă, care o urmase până acolo. Molosul îi rămăsese credincios din ziua întoarcerii la Roma şi ea descoperise repede cât de prudenţi deveniseră bărbaţii, chiar şi cei mai obraznici, din momentul în care o văzuseră plimbându-se cu uriaşul animal alături.

Îl mângâie pe bot.

— Aşteaptă-mă aici, îi spuse, termin mai repede decât crezi.

Câinele chelălăi satisfăcut, şi se aşează ascultător într-un colţ. Dizgraţia îi zâmbi. Fidelitatea animalului era atât de emoţionantă, că o uimea de fiecare dată.

Apoi bătu la uşă şi intră.

Imediat ce trecu pragul, amuţi, când văzu ce avea în faţă. O tejghea mare din lemn de nuc despărţea intrarea pentru clienţi de atelier. În spatele ei, activitatea era febrilă. Dizgraţia nu se pricepea, desigur, la tipărituri, totuşi descoperi fără nici o dificultate marile cutii tipografice pline ochi de litere, fabricate dintr-un preţios aliaj de plumb, cositor şi antimoniu. Văzu o uriaşă presă de tipărit şi simţi foarte clar mirosul cernelii şi al hârtiei care era adunată în baloturi asemănătoare unor turnuri albe din vremuri îndepărtate. Chiar în mijlocul acelei adunături de utilaje şi materiale, zări un tipograf care aşeza hârtia pe suport şi nişte ajutoare care cu tampoane înmuiate în cerneală umpleau formele de tipărit, în timp ce un zeţar scotea dintr-o cutie literele, spaţiile şi simbolurile pe care le înşira apoi pe un soi de liniar.

Dizgraţia căscă ochii, pierzându-şi privirea într-o asemenea minunăţie.

Tresări când, apropiindu-se, bătrânul tipograf Antonio Blado o apostrofă cu o voce ascuţită şi neplăcută.

— Ce fetiţă frumoasă! Da’ ce faci aici, în atelierul unui tipograf, tu, care poate nici măcar nu ştii să citeşti?

Revenindu-şi brusc, Dizgraţia îi răspunse spontan bătrânului:

— Ştiu să citesc şi-mi plac poveştile lui Jacopo Caviceo şi Luigi da Porto!

Spuse cuvintele alea cu atâta convingere şi intensitate, că *messer* Blado rămase extrem de uimit.

Ba chiar la auzul acestei afirmaţii miji ochii de parc-ar fi fost o pasăre de pradă sus pe cer. Dar după clipa aceea de

neîncredere, păru să se liniştească acceptând cu bună ştiinţă că nu prea înţelesese cu cine are de-a face.

Messer Blado avea un şorţ peste haine, mâinile murdare de cerneală şi unghii atât de negre că păreau în doliu. O barbă rară şi albă îi făcea bărbia mai ascuţită şi o claie de păr ciufulit dădea chipului său un aer ciudat, exact cum îi era şi dispoziţia. Cu toate astea, era un om bun la suflet şi faptul că vedea o tânără în atelierul lui, după neîncrederea de la început, îl îmblânzise atât cât să-l facă să devină amabil.

— Îmi cer scuze dacă m-am îndoit de calităţile voastre, doamna mea, nu sunt multe femei în stare să citească în vremurile noastre. Aşa că mă întreb ce v-a adus în modesta mea tipografie. Dacă pot face ceva pentru voi...

— M-a trimis *donna* Imperia, spuse Dizgraţia fără să mai piardă timpul. Mi-a spus numele vostru, pentru că era sigură că veţi putea să daţi curs fără zăbavă rugăminţilor mele, atât de mare e cunoştinţa pe care o aveţi în arta tipografiei. Iată-mă deci aici! încheie fata.

Fu rândul lui *messer* Blado să caşte ochii surprins. Fu o clipă, evident, dar cunoştea numele vestitei curtezane, care, puţin câte puţin, se căţărase atât de sus pe scara socială, încât devenise una din clientele lui obişnuite. Deci fata aia venea la el în numele unei stăpâne atât de puternice? Ar fi face bine să ţină ochii deschişi, căci ştia bine că, acolo unde se afla numele Imperiei, Gramigna, formidabilul mercenar aflat în serviciul ei, nu putea fi departe.

Intuind îngrijorarea tipografului, Dizgraţia îl linişti:

— Sunt singură.

Vizibil uşurat, Blado o privi cu o expresie interogativă:

— Ce pot face pentru voi?

— Pentru început, să nu mă mai priviţi în felul ăsta, spuse Dizgraţia, căreia îi rămăsese în gât suspiciunea cu

care o tratase bătrânul tipograf imediat cum intrase, şi în al doilea rând să-mi procuraţi două exemplare dintr-o cărticică pe care stăpâna mea o caută pentru un prieten de-al ei.

— Şi cine-i prietenul? întrebă Blado, care nu era în stare să-şi înfrâneze curiozitatea.

— Asta nu vă priveşte.

Tipograful aprobă dând din cap.

— Desigur, spuse pe un ton brusc împăciuitor. Pot cel puţin să vă întreb despre ce carte este vorba?

Dizgraţia încuviinţă. Păru să se gândească o clipă, apoi spuse:

— *Beneficium Christi.*

Pentru o clipă *messer* Blado păru să nu-şi creadă urechilor.

Apoi îşi reveni.

— Vă referiţi la un text religios, scris de călugărul Benedetto Fontanini şi revăzut şi adăugit de Marcantonio Flaminio?

— Chiar la el.

— Sunteţi sigură? Ştiţi despre ce vorbeşte?

Dizgraţia nu avea nici cea mai mică intenţie să se lase atrasă într-o discuţie religioasă, pe care n-ar fi fost, evident, în stare să o susţină. Dorea blestemata aia de carte, pentru că aşa îi poruncise stăpâna ei. N-avea de gând s-o citească. Era departe de asemenea subiecte.

— *Donna* Imperia mi-a vorbit în treacăt...

— În treacăt, ziceţi? *Messer* Blado clătină din cap, neîncrezător. Nu prea cred, văzând cu câtă imprudenţă pronunţaţi titlul ăsta. Aşa, cu voce tare! Ca să poată auzi oricine.

— O aveţi, sau nu? îl zori Dizgraţia, care începea să se simtă stânjenită.

Blado ridică o sprânceană. Apoi oftă.

— Textul a fost tipărit la Veneţia.

Auzind cuvintele astea, privirea fetei păru să se întunece, iritată.

— Dar, continuă Blado, care părea să simtă o plăcere secretă în a o chinui cu nesiguranţa lui, tocmai am primit câteva exemplare din Serenissima Republică. Pe bună dreptate sau nu, cărticica asta are un succes neaşteptat, toţi o vor, şi doar Domnul ştie dacă ăsta nu va fi sfârşitul Romei, al Papei şi al Bisericii, aşa cum o cunoaştem.

Oftă, ca şi cum în cuvintele sale ar fi respirat semnele rele pe care le conţineau.

Dizgraţia îşi coborî privirea: deci tipograful avea exemplarele necesare... Zâmbi.

Îl privi din nou. Tăcu.

Blado intui sensul acelei tăceri. Şi, în timp ce lucrătorii lui îşi continuau munca cu presa şi literele, se retrase un moment.

— Dacă puteţi să mă aşteptaţi aici, spuse, mă întorc imediat cu ce mi-aţi cerut.

Dizgraţia dădu din cap. Şi, în timp ce aştepta, îşi plimbă privirea pe copertele cărţilor aşezate pe tejghea. Rămase încântată de voltele literelor, de eleganţa inscripţiilor, de granulaţia hârtiei. Inspiră adânc mirosul acela înţepător şi intens totodată.

Când *messer* Blado se întoarse, aducea cu el două cărticele.

— Iată-le, spuse bătrânul tipograf. Sunt zece *baiocchi*, cinci pentru fiecare exemplar.

Dizgraţia înşiră monedele pe tejghea.

Blado le înşfăcă rapid şi le vârî într-o pungă.

— Şi acum, spuse, dacă vreţi un sfat sincer, vă sugerez să dispăreţi imediat şi să vă descotorosiţi cât mai repede cu putinţă de ele sau, pe cuvântul meu, n-aş paria nici măcar un ducat pe capul vostru.

Fără să aştepte să i se mai spună o dată, Dizgraţia se îndreptă spre uşă.

29
Colegiul reunit

Gian Pietro Carafa ştia că nu va fi simplu. Deşi iubea puterea, suveranul pontif încercase să echilibreze diversele poziţii care se înfruntau în acel moment în Biserică. Căci nu toţi cardinalii care făceau parte din Colegiul Sfântului Oficiu erau în favoarea unei conduite mai intransigente. Ştia sigur că putea conta pe Bartolomeo Guidiccioni, radical ca şi el, ba poate şi mai mult, în lupta împotriva Reformei protestante. Astfel încât alcătuise de curând o listă în douăzeci de puncte de respingere a tezelor luterane. Filofrancez ca orientare politică, în afară de faptul că avea competenţe juridice şi teologice de prim ordin, şi cultiva o pasiune pentru litere, era şi un important aliat care aproape părea să preguste, cu zâmbetul său zeflemitor şi temperamentul plin de cruzime, măcelul care va porni în scurtă vreme.

Tommaso Badia, maestru al Sacrului Palat, teolog oficial al Curţii papale, era cât se poate de diferit. Temperat, reflexiv, deschis, semnase *Consilium de emendada ecclesia* şi redactase *Consilium quattor electorum a Paulo III super reformatione S.R. Ecclesiae*, documente aflate la baza imaginatei reforme dorite de Papă. Era întru totul dispus să întindă punţi între Biserică şi protestanţi, după cum sugerau recentele sale călătorii la Worms şi Regensburg. Carafa îl suporta cu greu, dar n-avea ce să facă. Spre norocul lui, dacă nu de altceva, se stinsese din viaţă, cu un an înainte, cardinalul Dionisio Laurerio, vicar general al ordinului Servitorilor Mariei, aparţinând şi el

blestematului de curent pacifist, care pare că vrea cu orice preţ să găsească o remediere a fracturii dorite de protestanţi.

Cât despre bărbatul pe care-l avea în faţă în clipa aceea, nu putea să spună cum se va comporta. Juan Alvares de Toledo, fratele viceregelui de Napoli, Pedro de Toledo. Desigur, era omul lui Carol Quintul, nu putea fi numit filofrancez, dar, în ultimă instanţă, Carafa ştia că trebuie să se aştepte, dacă nu la un conflict pe faţă, cel puţin la obstrucţii. Dar De Toledo avea un comportament schimbător şi îmbrăţişase aproape întotdeauna idei intransigente. Şi, mai ales, îl ura pe Reginald Pole.

Carafa ar fi atins această strună sensibilă, deci, personalizând cât mai mult *Ecclesia Viterbiensis*, ca să-şi garanteze astfel sprijinul lui De Toledo şi al lui Guidiccioni. Chiar dacă ultimul din membrii colegiului, Pietro Paolo Parisio, ar fi fost adeptul unei rigori mai slabe, ar fi avut oricum un vot în plus.

În orice caz, situaţia nu era dintre cele mai simple. Ultima dezvăluire pe care i-o făcuse căpitanul Vittorio Corsini era într-adevăr, puţin spus, şocantă.

Imediat cum descoperise existenţa unei noi ediţii a *Beneficium Christi*, cardinalul Carafa făcuse în aşa fel încât să aibă un exemplar. Căpitanul gărzii îi satisfăcuse dorinţa şi-i făcuse rost de unul.

S-a apucat să citească imediat cartea. Şi ce a aflat l-a îngrijorat atât de mult, încât convocase imediat colegiul.

Iar acum se aflau toţi în faţa lui.

— Dragii mei, începu Carafa, v-am convocat azi pentru că o nenorocire se abate asupra noastră şi o face într-o manieră cu atât mai periculoasă, cu cât e falsă, ascunsă. În timp ce noi suntem ocupaţi să aflăm cum să ne apărăm şi să recompunem, unde se poate, ruptura de Biserica noastră datorată protestanţilor, în rândul oamenilor de

rând şi printre nobili, de la Milano la Napoli, de la Veneţia la Genova, se infiltrează netulburată o nouă epidemie cumplită: mai mortală decât ciuma, mai nemiloasă decât tifosul.

La auzul acelor cuvinte Guidiccioni făcu ochii mari. De Toledo se mulţumi să-i închidă pe jumătate aşteptând.

— Ce vă nelinişteşte, prietene? întrebă deschis Pietro Paolo Parisio, care, dintre toţi, era cardinalul cu temperamentul cel mai blând şi întotdeauna gata să accepte părerile altora, încercând în orice chip să împace poziţiile diferite, astfel încât să evite conflictele care, după părerea lui, nu făceau decât să slăbească Biserica, oricum prea divizată şi şubrezită deja.

— Puterea tipăriturilor, răspunse enigmatic Carafa. Apoi, după o pauză de efect, continuă: Îmi imaginez că voi ştiţi ce idei cultivă cardinalii Giovanni Morone şi Reginald Pole. De altfel, aţi fost legat papal împreună cu ei, doar cu câteva luni în urmă, cu ocazia reuniunilor pregătitoare ale Conciliului din Trent, care, în ciuda lăudabilelor eforturi ale Papei, nu reuşeşte să înceapă.

— Dificultăţile sunt enorme, Eminenţa Voastră. Cât despre Morone şi Pole, chiar dacă nu înţeleg unde vreţi să ajungeţi, vă confirm că am făcut o călătorie împreună.

— Ştiţi deci că Reginald Pole se află în zilele astea la Viterbo?

— Desigur. Exact unde ar trebui să fie, de vreme ce a fost numit administrator al Patrimoniului Sfântului Petru, în provincia statului pontifical care cuprinde Viterbo şi Civitavecchia.

— Vă rog, scutiţi-mă de această pedanterie inutilă, cardinale! exclamă iritat Carafa, subliniindu-şi cuvintele cu un gest al mâinii.

Pietro Paolo Parisio înlemni.

Dar Carafa nu se opri. Ştia că se află doar la începutul dojenii sale şi, dacă voia să izbândească după ce semănase mister şi surpriză, trebuia să înfigă brusc cuţitul.

— Da! spuse cu un zâmbet subţire, gândindu-se la ceea ce avea să spună, dar ar trebuia să ştiţi că, în afară de a avea această misiune, alimentează în mare secret o *Ecclesia Viterbiensis* care strânge în jurul ei discipoli ai lui Juan de Valdés, un cerc de intelectuali, cardinali, înalţi prelaţi şi artişti care, pătrunşi de o nouă impronunţabilă erezie, se pregăteşte să împrăştie ca lepra propria-i gândire.

La auzul acelor cuvinte, Parisio reacţionă cu o răceală hotărâtă:

— Puteţi să fiţi mai clar şi să ne spuneţi exact despre ce vorbiţi?

Celelalte reacţii fură mai puţin educate.

— Ştiam, tună Guidiccioni, ridicându-se în picioare, englezul acela nu mi-a plăcut niciodată.

— Ce altceva vă aşteptaţi de la fiul verişorului ereticului ăluia de Henric VIII? îl susţinu De Toledo.

— Liniştiţi-vă, prieteni, liniştiţi-vă, încercă să-i potolească Tommaso Badia.

Dar nu era deloc uşor. Guidiccioni părea posedat de diavol: cu ochii afară din orbite, buzele subţiri, roşii şi întinse ca nişte răni provocate de cuţit. La rândul său De Toledo nu părea că vrea să renunţe:

— Pole e un iresponsabil, cu totul nepotrivit pentru rolul pe care-l are.

— El şi tovarăşul lui de aventuri, cardinalul Morone, vor condamna sfânta noastră Biserică să devină slujnica protestanţilor! insistă Guidiccioni, care, după indignarea nestăpânită, găsise din nou cuvintele ca să-şi exprime întregul dezgust.

— Oricum ar fi, anunţă Carafa, faptele vorbesc de la sine.

Şi cu o mişcare ostentativă aruncă pe marea masă de stejar un exemplar din *Beneficium Christi.*

30
Furie şi invidie

Michelangelo era scârbit. Mai mult, era furios. Guidobaldo II della Rovere dăduse buzna ca o furtună în casă, fără să-l anunţe. Se afla acolo, în faţa lui, cu platoşa murdară din cauza lungii călătorii pe care o făcuse, cizmele înalte şi privirea aia arogantă, care părea să vadă în oricine un coate-goale. Era însoţit de un soldat pe cât de tăcut, pe atât de ameninţător în priviri.

Avea pretenţii Guidobaldo şi nu încetase să vitupereze din primul moment în care-l lăsase să intre. Atât de tare, încât ţipetele lui îl treziseră pe Urbino, care se odihnea în camerele terminate de curând lângă ale lui, mărind casa în acel ultim an. Venise să vadă cine face toată zarva aia.

— Nu înţeleg, *messer* Buonarroti, cum puteţi locui într-o asemenea cocioabă, într-un cartier pentru oameni de rând şi care se află în condiţii atât de proaste, că pare un azil pentru săraci şi orfani. Dar nu sunt aici pentru asta, e alegerea voastră unde vreţi să trăiţi, puteţi s-o faceţi chiar şi în mijlocul şobolanilor şi cerşetorilor. Ceea ce vreau să vă aduc la cunoştinţă în acest moment e că tocmai am văzut statuia pe care i-aţi făcut-o veneratului meu unchi şi e inutil să vă spun că m-a dezamăgit.

Era prea mult! Acum condotierul se pricepea şi la artă?

— Chiar aşa? întrebă Michelangelo rece. Deci vă pricepeţi să discutaţi despre artă? Aveţi idee ce înseamnă să sculptezi în marmură? Cu câtă aroganţă credeţi că

puteţi veni acasă la mine ca să-mi spuneţi cum ar fi trebuit să sculptez statuia unchiului vostru! E ca şi cum eu aş pretinde să vă învăţ cum să vă aliniaţi trupele!

— Nu despre asta e vorba!

În momentul acela intră Francesco Amadori, zis Urbino. Frumosul lui păr blond era lăsat pe spate. Pe umerii largi, bine făcuţi, şi pe pieptul puternic tunica întinsă stătea să plesnească. Părea un zeu războinic.

— Da' voi cine sunteţi? întrebă sincer uimit Guidobaldo II.

— Cine sunt eu? Cine sunteţi voi, domnule! Care vă faceţi apariţia nedorit şi nu aveţi nimic mai bun de făcut decât să insultaţi munca maestrului şi a mea. De cât timp ne ocupăm cu sudoare şi oboseală de proiectul unchiului vostru! Dar vouă nu vă pasă de toate astea. Nu vă pasă dacă, în ciuda vârstei, maestrul meu este încă obligat să-şi consume vederea şi mâinile îndoind marmura şi modelând-o, ca să vă facă fericit. Pentru că voi aveţi alte lucruri la care să vă gândiţi...

— Cum îndrăzniţi să-mi vorbiţi în felul ăsta? îl întrerupse Della Rovere. Iar voi, *messer* Buonarroti, îi permiteţi ucenicului vostru să-mi spună mie ce trebuie şi ce nu trebuie să fac? Vă lăsaţi apărat de el, văd! A, iată deci explicată dilema...

— ...Voi vă gândiţi doar la interesul vostru, să vedeţi terminat monumentul funerar, fără să ştiţi nimic despre ce s-a întâmplat în trecut. Voi judecaţi munca unui maestru cu o uşurinţă atât de ruşinoasă că, doar când o aud, mi se întoarce stomacul pe dos! continuă netulburat Urbino, ca şi cum Della Rovere nici n-ar fi vorbit.

Lui Michelangelo totuşi nu-i scăpase ultima aluzie făcută de căpitanul Armatei Veneţiene de Uscat. Şi o găsise extrem de jignitoare.

— Ajunge, Francesco, spuse.

Aprecia avântul cu care tânărul, care-i era credincios de treisprezece ani deja, intervenise pentru a-i lua apărarea, dar nu ajunsese să fie cel mai important artist al vremii sale ca să-i lase pe alţii să-l apere.

— Cât despre voi, *messer* Della Rovere, şi tonul nu admitea împotrivire, nu sunt absolut deloc interesat să vă cunosc opinia cu privire la munca mea, pentru că nu aveţi capacitatea de a o judeca. Aţi cerut patru statui, şi patru o să aveţi. Prima e gata. A fost realizată aşa pentru că, după cum aţi văzut, geometria şi spaţiile monumentului sunt complet schimbate şi, trebuind să ţin cont de nişe şi de perimetre, am considerat oportun să pun statuia ce-l reprezintă pe papă în centru, menţinând o proporţie cu celelalte statui. Nu mă aştept să înţelegeţi şi, de fapt, nici nu-mi pasă. Dimpotrivă, sincer să fiu, revăd în voi comportamentul capricios tipic pentru Iulius II. Faptul că-şi schimba încontinuu ideile în ceea ce plănuia, iubirea oarbă pentru război, nevoia constantă de a avea o nouă lucrare pentru care mă solicita doar cu scopul de a mă face s-o abandonez: mormântul său, apoi reconstrucţia bazilicii San Pietro, toate proiecte nerealizate şi irealizabile, pentru că se plictisea imediat de ele!

— Sunteţi un nerecunoscător! tună Della Rovere, cu ochii injectaţi, uitaţi uşor că unchiul meu a fost cel care v-a dăruit faima nepieritoare, încredinţându-vă execuţia frescelor din Capela Sixtină!

Şi spunând asta scuipă pe jos.

La asta, Francesco fu orbit de furie. Scoase un pumnal de la brâu. Lama străluci la lumina lumânărilor.

— Spuneţi-i concubinului vostru să pună la loc arma sau va rămâne fără o ureche. Aţi înţeles?

— Încercaţi doar să mă atingeţi şi-o să vedeţi ce se-ntâmplă. Să nu mai aud o vorbă despre maestrul meu, sau

pe Dumnezeul meu că pumnalul ăsta va afla gustul sângelui vostru.

Acum şi bărbatul care-l însoţea pe Della Rovere dădea să-şi scoată spada de la brâu. Michelangelo nu putea risca atât de mult.

— Opriţi-vă! Nimeni nu atinge armele! Aşa cum am spus, n-am nici cea mai mică intenţie să discut cu voi despre modul în care am realizat statuia. Există un contract care vorbeşte clar. Mă oblig să vă furnizez patru statui, făcute în aşa fel încât să completeze în mod armonios şi coerent monumentul dedicat memoriei unchiului vostru. Prima e deja la locul ei, celelalte vor urma. Cât despre faima datorată comenzii primite de la Iulius II, ei bine, eu cred că-i pe deplin meritată, nu pentru că mi-a fost făcută, ci pentru că, *messer* Della Rovere, fresca de pe bolta Capelei Sixtine a fost realizată astfel încât i-a mulţumit pe toţi. În sfârşit, afirmaţia voastră arogantă şi obraznică despre faptul că Francesco ar fi amantul meu, asta nu vă priveşte în nici un fel. O găsesc neruşinată, mai ales după ce aţi venit aici fără să fi fost invitat.

Michelangelo se opri, îi făcu un semn lui Urbino să-şi pună la loc pumnalul. Când văzu că a făcut-o, continuă:

— Nu e nici o nevoie să mă justific în faţa unui bărbat mai tânăr decât mine, care mai are multe de demonstrat, care scuipă în casa mea şi care mă acuză de un comportament care, sincer să fiu, îi aparţinea mai mult unchiului vostru decât mie!

La vorbele astea, Francesco Amadori nu reuşi să-şi oprească un zâmbet.

Guidobaldo II căscă ochii nevenindu-i să creadă.

— Voi îndrăzniţi să susţineţi că Iulius della Rovere, suveranul pontif, a fost un sodomit? Vă daţi seama de insulta pe care o adresaţi nu numai mie, ci întregii Rome?

Nu ştiţi cu cine aveţi de-a face, insolent blestemat ce sunteţi! Credeţi că puteţi să vă comportaţi cum vă place numai pentru simplul motiv că aţi primit un pic de recunoaştere pentru picturile voastre obscene şi pentru sculpturile tot atât de vulgare?

— N-aveţi decât să spuneţi ce vreţi, zise Michelangelo, dar aia e uşa.

— Fie! Plec pentru că nu mai suport această conversaţie trivială. Dar să nu credeţi că sunteţi invulnerabil, *messer* Buonarroti. În ciuda convingerilor voastre, steaua mea e destinată să devină tot mai strălucitoare. În timp ce voi nu sunteţi decât un bătrân ramolit. Nu-i departe ziua în care Papa mă va numi căpitan al Armatei pontificale şi atunci, prietene, nici măcar voi n-o să fiţi atât de protejat încât să scăpaţi de răzbunarea mea.

— Plecaţi! Acum! strigă Michelangelo, în culmea furiei.

Fără să mai adauge ceva, dar cu un zâmbet diabolic întipărit pe chip, Guidobaldo II della Rovere şi însoţitorul său se îndreptară spre uşă.

31
Forţa ideilor

— *Beneficium Christi*? murmură surprins cardinalul Badia.

— Tipărită la Veneţia, dădu condescendent din cap Carafa.

— Veneţia laica, adăugă De Toledo.

— Veneţia eretica, sublinie cu o oarecare gravitate Guidiccioni. Un oraş care dintotdeauna se sustrage autorităţii noastre, ca şi cum ar fi ceva diferit, străin legilor lui Dumnezeu.

— Oricum ar fi, le-o tăie scurt Carafa, cărţulia asta are o popularitate formidabilă şi neprevăzută: de la Milano la Veneţia, de la Padova la Florenţa şi Napoli, printre nobili şi plebei, printre bogaţi şi oameni săraci, cuvintele lui Benedetto Fontanini sunt ecoul sibilinic al tezelor lui Martin Luther.

— Sunteţi sigur? întrebă cu o oarecare îngrijorare cardinalul Badia.

Drept răspuns, Carafa luă cartea, o deschise la întâmplare şi citi prima pagină care-i căzu sub ochi: „*Aceasta e sfânta credinţă fără de care e imposibil să fie cineva plăcut lui Dumnezeu şi datorită căreia toţi sfinţii din Noul şi din Vechiul Testament s-au mântuit, potrivit mărturiei Sfântului Pavel, care-l aminteşte pe Avraam, despre care Scriptura spune: «Avraam a crezut pe Domnul, şi Domnul i-a socotit lucrul acesta ca neprihănire.» Şi de aceea zice, cu puţin înainte: „Credem deci că omul este socotit neprihănit prin credinţă, fără faptele legii.»*„

Auzind cuvintele acelea, în jurul mesei se aşternu o linişte adâncă. Căci fiecare din ei îşi dădu seama cât de încărcat era textul acela de o forţă potenţial devastatoare şi subversivă. Pentru că, desigur, acelea erau cuvintele Sfântului Pavel, dar puse în mâna oricui, şi asta era forţa difuziunii unei cărţulii ca *Beneficium Christi*, îi permitea credinciosului să construiască propriul său raport cu Dumnezeu, excluzând total „faptele legii”, şi deci sarcina Bisericii, obligând-o la un rol care nu putea fi definit nici măcar subaltern.

Cardinalul Badia a fost cel care a spart primul atmosfera apăsătoare care se crease. A făcut-o de dragul adevărului. Carafa ştia că va fi cel mai greu de convins. Şi înţelese şi sensul cuvintelor lui:

— Prieteni, înţeleg perfect cât de mult fraze ca acestea pot distruge echilibrul precar pe care cu greutate încercăm să-l recompunem în urma fracturii create de tezele protestante. Pe de altă parte, mă întreb dacă fragmentul de abia citit este singurul, sau dacă – şi mărturisesc că, ştiind ideile lui Benedetto Fontanini, mă tem de asta – mai există altele care, ajungând pe mâini greşite, pot incita la o rebeliune ce, inutil s-o spun, ar echivala cu sfârşitul iubitei noastre Biserici.

Giudiccioni vru să vorbească, dar Carafa îl opri şi începu să citească un alt fragment:

— „... *Afirmând că Sfântul Pavel crede că neprihănirii îi este suficientă credinţa, aşa încât omul, doar deoarece crede, devine neprihănit, chiar fără să fi făcut nici o faptă dreaptă, se poate spune că şi tâlharul este neprihănit, căci Domnul nu a cercetat ceea ce făcuse înainte, nici n-a aşteptat să facă vreo faptă după ce crezuse, ci considerându-l neprihănit doar prin confesiune, acceptă să intre în Paradis.*"

O tăcere şi mai adâncă şi dezamăgită se aşternu în sală. Carafa ştiu că acela e momentul în care poate să acţioneze. Trebuia să exploateze sufocarea şi frica provocate de simpla rostire a acestor cuvinte.

— Eu cred că textul acesta este atât de periculos, încât trebuie interzis. Încă n-am idee cum se poate face, dar acum nu asta e problema cea mai gravă. Îmi permit să aduc aminte tuturor că un conciliu e pe cale să aibă loc, că suveranul pontif va încerca cu oamenii săi cei mai buni să ajungă la o împăcare cu protestanţii, să-i readucă în sânul Bisericii Catolice, şi mă bucur de asta. Dar e şi datoria noastră, prin sarcina ce ne-a fost încredinţată, să veghem. Şi nu există printre noi cineva care să nu vadă cât de dăunător şi de compromiţător este pentru Biserică un asemenea text.

Carafa îşi turnă apă. Ştia că trebuie să-şi convingă interlocutorii, cel puţin o parte dintre ei, şi pentru asta era obligat să procedeze cu prudenţă. Iată de ce i se părea că mărşăluieşte prin deşert. Bău, în timp ce nimeni nu îndrăznea să-l întrerupă. Apa nu-i tăie setea. Mai voia încă, dar nu putea aştepta prea mult înainte de a relua discuţia. Îi avea aproape în palmă, aşa că începu din nou să vorbească.

— Dar situaţia e şi mai gravă de atât. Deoarece, vedeţi, dacă e adevărat că Benedetto Fontanini e autorul unui asemenea măcel teologic, nu se poate nega faptul că Marcantonio Flaminio este curatorul şi, recent, l-a îmbogăţit cu exemple şi meditaţii care trimit fără nici un dubiu la tezele lui Luther şi care, în realitate, trădează apropierea de cardinalul Reginald Pole, pentru că tocmai cu acesta se întâlneşte Flaminio. În timp ce eu vă vorbesc, cardinalul face lecturi din această operă la Viterbo, adună în jurul lui câteva din personalităţile cele mai influente ale vremii, astfel încât *Ecclesia Viterbiensis* devine o biserică în Biserică, şi oricum am vrea să considerăm această situaţie, este evident că e vorba despre ceva intolerabil.

— Personalităţile cele mai influente? întrebă cardinalul Pietro Paolo Parisio, evident tulburat de ceea ce Carafa citise.

— Doriţi nişte nume? întrebă acesta.

Parisio dădu din cap în semn că da.

— Vittoria Colonna, în primul rând.

— Marchiza de Pescara? întrebă Badia.

— Şi poetă, intelectuală, discipolă a lui Juan Valdés şi a lui Bernardino Ochino, sora lui Ascanio Colonna, cel care cu numai doi ani în urmă i s-a împotrivit Papei, punând la cale o revoltă împotriva lui.

— Teribil, comentă De Toledo.

— Mai sunt alte personalităţi?

— Cardinalul Giovanni Morone.

— Incredibil.

— Prietenia lui cu Reginald Pole e deja cunoscută, mi se pare, spuse Carafa, fără să mai ţinem cont de numirile lui în calitate de nunţiu apostolic la Gent, participările la dietele din Hagenau, Worms, Regensburg şi Speyer, l-am văzut întotdeauna înclinat spre a căuta un compromis cu protestanţii.

Cardinalul Badia oftă.

Carafa îl ignoră.

— Dar, mai ales, din cercetări precise, rezultă fără nici un dubiu că la un asemenea cerc a aderat recent şi unul dintre cei mai mari artişti ai vremii, un om a cărui faimă şi popularitate sunt atât de ample, încât doar dacă s-ar răspândi vestea, ar fi pentru noi ca a opta plagă a Egiptului.

Carafa se opri. Îşi mai turnă nişte apă. Bău. Îi lăsă pe cei cinci cardinali să aştepte.

În sfârşit pronunţă numele care urma să schimbe ziua aceea:

— Michelangelo Buonarroti.

32
Întâlnire în Capela Sixtină

Când intra în Capela Sixtină avea întotdeauna o senzaţie ciudată. În ciuda faptului că o simţea a sa, rămânea pentru el un soi de mister, o specie de vas alchimic, un loc mistic ce părea că trăieşte şi respiră.

De fiecare dată rămânea încântat privindu-i forma neregulată, căci, desigur, planul era al unui patrulater, dar cele două laturi lungi nu erau paralele, ci convergeau spre fundalul care părea uşor înclinat.

Motivul unei asemenea ciudăţenii era legat de faptul că arhitectul Baccio Pontelli o proiectase şi o ridicase deasupra unei alte capele aflate în ruină. A vrut s-o construiască după modelul Templului lui Solomon din Ierusalim şi a respectat măsurile acestuia, cu o lungime egală cu şaptezeci de braţe, exact dublu faţă de lăţime şi triplu faţă de înălţime care ajungea la douăzeci şi trei. Pe de altă parte Baccio Pontelli fusese nevoit să satisfacă şi exigenţele lui Sixtus IV, astfel încât pereţii aveau o grosime de cinci braţe şi jumătate, iar deasupra bolţii fuseseră create spaţiu şi coridoare pentru santinele, barbacane pentru arcaşi, un şir de elemente defensive care alcătuiau o adevărată fortăreaţă militară.

În interior însă, graţia şi frumuseţea frescelor lui Perugino şi Botticelli mai ales îi tăiau respiraţia. Când îşi rupsese spatele zi şi noapte, în încercarea de a duce la bun sfârşit pictarea bolţii, splendidele figuri ale lui Botticelli îi fuseseră de mare ajutor. Iar faptul că nu le putea vedea când era urcat pe schelă, adică în cea mai mare parte a timpului, fusese un adevărat chin pentru el.

Aşa că acum, în timp ce se ducea să se întâlnească cu Papa care-l aştepta în centrul capelei, privirea îi căzu din nou pe culorile acelea orbitoare şi pe chipul femeii pe care Botticelli ştiuse să o picteze cu atâta graţie în fresca reprezentând ispitirea lui Isus. Femeia ducea o legătură de lemne pe umăr, chipul ei era splendid, pielea ca de porţelan, rochia alb cu albastru. Era Primăvara şi, ori de câte ori o privea, lui Michelangelo îi venea în minte Vittoria.

Dar încântarea aceea era pe cale să se întrerupă, pentru că Papa îl aştepta şi, judecând după cum îşi frământa mâinile, n-avea nimic bun să-i spună.

Cu părere de rău, Michelangelo se apropie de el, în mijlocul capelei, îngenunche şi îi sărută veşmântul şi inelul. Apoi se ridică. Şi ceea ce văzu nu-i plăcu deloc.

Paul III clătina din cap şi zâmbea amar.

— Michelangelo, prietene, nici nu ştiţi ce rău îmi pare pentru voi şi pentru mine. (Părea cu adevărat copleşit.) Nu vă ascund că m-am gândit mult ce să fac şi m-am hotărât, evident, să fiu de partea voastră. Deşi, mărturisesc, voi faceţi tot ce vă stă în putinţă să atrageţi săgeţile câtor mai mulţi duşmani, duşmani atât de puternici, că, dacă veţi continua cu purtarea aceasta nebunească, vor ajunge să vă distrugă. Dar, priviţi, nu sunteţi voi oare creatorul unei asemenea minuni?

Şi rostind aceste cuvinte, Papa arătă spre peretele de altar aflat în faţa lor.

Michelangelo îl cunoştea prea bine. Terminase *Judecata de Apoi* de mai puţin de un an şi ştia câtă trudă şi câte griji îl costase. Tăcu, pentru că intuia că Papa nu terminase. Îl cunoştea de prea mult timp ca să se înşele. Acesta era doar începutul.

— Voi sunteţi omul în stare să creeze toate astea, reluă suveranul pontif, îngerii care ridică crucea lui Cristos şi ţin coroana de spini, arătându-i pe preafericiţi, în timp ce ei duc stâlpul, pe care Cristos a fost legat şi flagelat, şi ramura de isop cu buretele muiat în oţet. Dar centrul de greutate, inima acestei minunăţii sunt Isus şi Maria, învăluiţi într-un nor de lumină. De câte ori îi privesc, simt că-mi sângerează ochii, pentru că nici măcar după ce i-am văzut de mii şi mii de ori nu pot fi pregătit pentru o asemenea frumuseţe, spuse Papa oftând.

Era ca şi cum pentru prima oară îi spunea lui Michelangelo, din străfundul sufletului, ceea ce gândea cu adevărat despre opera sa. Dar risipa aceea de laude şi

admiraţie părea să ascundă şi ceva neplăcut şi alunecos, care mai devreme sau mai târziu, va înflori pe buzele lui.

Michelangelo spera să nu fie aşa, dar simţea clar şi inevitabil acest lucru. Ba chiar, ascultându-l pe Paul III, cuvintele lui nu făceau decât să-i confirme cele mai rele aşteptări, şi atunci devenea mai neliniştit şi mai atent decât dacă ar fi fost acuzat pe faţă.

— Nu spuneţi nimic, prietene, încercă să-l încurajeze suveranul pontif.

— Vă ascult, răspunse laconic Michelangelo.

— Înţeleg. Dar trebuie să mă credeţi, nu vă puteţi imagina cât de mult iubesc această capodoperă a voastră. Printre toate minunăţiile care există în această capelă, *Judecata de Apoi* îmi este cea mai dragă. Ochii mei nici nu ştiu unde să privească, atât de mare e splendoarea: mâna dreaptă a lui Isus ridicată deasupra capului, ochii privind în jos, unde din gurile infernului horcăie damnaţii, în timp ce cu mâna stângă, îndoită delicat pe acelaşi plan cu privirea Mariei, pare că vrea să-i încurajeze pe preafericiţi. Există atât de multă iubire în această frescă, un asemenea triumf că aproape nu-i poţi îndura măreţia. Şi totuşi...

Ultimul cuvânt păru să scârţâie pe buzele Papei, căci, era clar, ceea ce avea să-i spună îl costa mult. Până şi pe un om ca el.

— Şi totuşi? îl îndemnă Michelangelo.

Dacă suveranul pontif dorea să-i declare război, mai bine s-o facă imediat. Ce sens avea să aştepte?

— Şi totuşi nu pierdeţi ocazia să mă îngrijoraţi. E adevărat ce am auzit privind anumite întâlniri pe care le-aţi avut?

— Sanctitatea Voastră face aluzie la... ?

Paul III, care era întors cu spatele, uitându-se încă la *Judecata de Apoi*, se întoarse brusc, fulgerându-l cu privirea.

— Eu nu fac aluzie. Eu afirm. Ştiu de întâlnirile voastre cu Vittoria Colonna. Şi cu Reginald Pole, Marcantonio Flaminio, Sebastiano Priuli... şi cu cine altcineva? Dar vă daţi seama ce faceţi? Trebuie să vă pun în gardă, Michelangelo, pentru că în felul acesta vă puneţi împotriva Bisericii, cea pe care încerc s-o protejez de deriva protestantă, care, ca o maree, riscă să se abată asupra Romei. Aproape ca cea mai rea dintre Apocalipse. Iar voi, voi Michelangelo, care sunteţi campionul nostru, ne părăsiţi în felul acesta?

— Dar voi aţi fost cel care l-a numit pe Reginald Pole reprezentantul vostru pentru pregătirea Conciliului din Trent!

— Nu vă jucaţi cu mine! Ştim perfect amândoi că Reginald Pole e un om foarte inteligent şi că, atât cât a putut, s-a străduit să promoveze un dialog cu Luther. Dar de aici până la a crea o *ecclesia* care pare să reflecte tezele celui mai teribil duşman al nostru e cale lungă, nu credeţi? Exact asta face Pole.

— Deci aţi pus să fiu urmărit?

— Nu eu. Dar oricine a hotărât asta a avut dreptate, după câte văd.

Paul III oftă. Existau în el o dezamăgire şi o amărăciune evidente şi sincere, pe care nu reuşea să le ascundă.

— Ce ar trebui să fac, după părerea voastră?

— În primul rând să încetaţi să vă mai întâlniţi cu ei. Nu poate ieşi nimic bun din asta.

— Mă ameninţaţi?

— Să vă ameninţ? Cum de puteţi să vă gândiţi la aşa ceva? Sunteţi voi cauza răului vostru! Eu mă îngrijesc de bunăstarea voastră de când am devenit papă. Cine v-a numit Pictor şi Sculptor suprem al Sacrelor Palate Vaticane, cu o plată de o sută de ducaţi pe lună? Cine vă

protejează azi, în ciuda faptului că faceţi totul ca să treceţi de partea duşmanilor Bisericii?

— Ştiţi prea bine că nu banii mă interesează!

Michelangelo pronunţă aceste cuvinte ca şi cum ar fi fost o insultă.

— Sunt sigur de asta. Şi totuşi situaţia nu se schimbă, înţelegeţi asta? Nu puteţi să frecventaţi anumite persoane şi în acelaşi timp să fiţi campionul nostru, heraldul Bisericii creştine din Roma.

— De ce? De ce? izbucni Michelangelo exasperat. De ce nu vă mai sunt pe plac? Pentru că nu slăvesc destul de fastuos şi de măreţ gloria terestră?

— Gloria lui Dumnezeu, Michelangelo.

— Într-adevăr, Sanctitate? Nu cumva Biserica asta a voastră a uitat cu timpul că e slujitoarea Domnului nostru? Pentru că, vedeţi, sunt atât de mulţi oameni religioşi care comit în fiecare zi cele mai teribile crime, încât mi-e într-adevăr greu să accept aşa-zisul ei primat moral. Simonie, vânzare de indulgenţe, sodomie, viol, corupţie, pedofilie!

— Cum îndrăzniţi?

Paul III se sprijinise de braţele propriului tron. Aproape se clătina, atât de tare îl răniseră cuvintele acelea, rostite pe neaşteptate, directe, nemiloase, teribile.

— Cum îndrăznesc? Sanctitatea Voastră, eu nu îndrăznesc deloc, eu afirm fapte sigure. Puteţi oare nega că fiul vostru, Pier Luigi Farnese, nu numai că a participat împreună cu Lanzichenecchi la jefuirea Romei, dar, după ce a apărat palatul familiei, a înfăptuit a doua zi după masacru furturi, profanări şi omoruri în câmpia romană, astfel încât a ajuns să fie excomunicat şi anatemizat de papa Clement VII? Şi ce să mai spunem de oroarea de acum câţiva ani de la Fano, unde l-a violat pe episcop, ameninţându-l cu cuţitul? Şi voi ce aţi făcut ca să-l pedepsiţi? I-aţi dăruit feuda ducatului din Castro!

Michelangelo era în culmea furiei. Ştia că îndrăznise prea mult, dar era obosit să fie la cheremul unor oameni care îl ameninţau, proclamându-se servitorii Domnului, când asta nu era deloc adevărat.

Paul III, copleşit de greutatea cuvintelor ascuţite ca nişte vârfuri de săgeată, se aşează, epuizat, pe tronul lui de lemn.

Îşi plecă fruntea, pentru că nu putea nega adevărul.

— Nu aveţi nici un respect, *messer* Buonarroti.

Dar Michelangelo nu avea intenţia să cedeze. Era furibund.

— Nu-mi pasă ce gândiţi despre mine. Am obosit să-mi tot fie frică, am obosit să fiu părtaş la nebunia care devorează acest oraş.

Paul III ridică mâna.

— Voi nu înţelegeţi. De aceea am intenţia să-l numesc căpitan general al Armatei pontificale pe Guidobaldo II della Rovere. Fiul meu nu cunoaşte măsura. Şi poate nici disciplina. Aveţi dreptate. Dar voi ce faceţi? Vă certaţi şi cu Della Rovere. Chiar acum câteva zile mi s-a transmis plângerea lui cu privire la faptul că l-aţi atacat...

— Asta-i culmea! Sanctitate, nu eu l-am atacat pe Della Rovere, ci el pe mine. El, care a dat buzna în casa mea, judecând ca nepotrivită munca mea, denigrându-mi opera, considerând că statuia lui Iulius II nu este pe măsura gloriei şi măreţiei unchiului său!

— Ajunge, Michelangelo, vă rog, îmi răniţi urechile, spuse Papa, obosit deja peste măsură.

— Prea bine. Să ştiţi însă că speram ca voi să mă scutiţi de această sarcină. Aş vrea să mă pot dedica doar frescelor din capelă, pentru a putea slăvi gloria lui Dumnezeu. În schimb îmi pierd timpul cu sculptarea statuilor pentru monumentul funerar al lui Iulius II!

— Am obosit, Michelangelo. Plecaţi. Prezenţa voastră m-a epuizat, spuse suveranul pontif, încât vă cer să plecaţi acum, înainte să-mi recapăt forţele şi să decid să vă pedepsesc cum ar merita insolenţa voastră! Mai bine gândiţi-vă să terminaţi frescele pentru capelă.

Tăcu. Chipul său deveni o mască de suferinţă şi ciudă.

Măcinat de furia care-i strălucea în priviri, Michelangelo puse un genunchi jos.

— Va fi cum porunceşte Sanctitatea Voastră.

Sărută veşmântul Papei, apoi inelul. În sfârşit se ridică în picioare şi, fără să mai scoată o vorbă, ieşi din Capela Sixtină, într-o tăcere apăsătoare.

Ştia că, după vorbele pe care le spusese, Papa nu-i va mai lua apărarea.

Cu comportamentul său nechibzuit o pusese şi mai mult în pericol pe Vittoria. Dacă i s-ar fi întâmplat ceva, nu şi-ar fi iertat-o niciodată.

33
Furia

Nu, nu-i va ierta niciodată!

Îi urmăriseră pe el şi pe Vittoria, fără să fi făcut nimic rău. Nu-l apăraseră de pretenţiile lui Della Rovere, care nu numai că îl obliga să termine blestematul ăla de monument, dar îndrăznea să pună la îndoială calitatea operei sale, ca şi cum ar fi înţeles vreodată ceva despre artă! Îşi protejau propriile vicii şi privilegii şi prezentau depravarea aia drept voinţă a lui Dumnezeu.

Era obosit!

Era dezgustat.

Poate mai mult ca niciodată.

Amărăciunea îl copleşea, era ca un val uriaş şi negru care se ridica deasupra lui, căzând apoi într-o cascadă de apă şi lăsându-l istovit şi distrus pe malul vieţii, fără să mai aibă nimic de spus sau de sperat. Era o epavă, o corabie lovită, lemn şi bordaj făcut bucăţi, aproape de distrugerea completă.

Plânse pentru că se simţea trădat, Plânse pentru că ştia că avusese încredere în onestitatea persoanelor, în sinceritatea lor, şi, în schimb, oriunde-şi întorcea privirea, nu vedea decât corupţie, calcul, mită.

Şi Roma, Roma pe care el sperase s-o facă frumoasă ca o regină, care strălucea cu albe coloane şi cu fresce colorate, Roma care renăştea pe Tibru cu poduri de marmură, Roma care era un miraj, o casetă plină cu frumuseţe, Roma lui! Acum nu era decât o amantă jignită, rănită, cu respiraţia frântă, pradă poftelor şi aviditătii trădătorilor şi hoţilor, asasinilor şi mincinoşilor.

Sperase ca papa acela să fie altfel decât alţii, dar nu era deloc aşa. Nici el nu se gândea decât la familia lui, înzestrându-şi cu noi teritorii bastarzii pe care-i avusese cu o curtezană, şi care nu erau altceva decât violatori, hoţi, sodomiţi, nişte nelegiuiţi. Şi-i reproşa lui că are un caracter urât, că nu înţelege voinţa lui Dumnezeu, că frecventează eretici. Dar ei erau Filistenii, trădătorii adevăratei credinţe. Ei erau cei care adorau viţelul de aur. Nu el. El, care trăia într-o casă săracă şi simplă, care-şi ajuta familia cu munca lui şi cu operele pe care le realiza în numele lui Dumnezeu. Iar lor banii nu le ajungeau niciodată. Şi îl obligau să tot sculpteze marmura şi să picteze capele în ciuda faptului că privirea îi era tot mai slabă şi nu reuşea să distingă bine conturul figurilor.

În timp ce ei îl persecutau pe Pole, o persecutau pe Vittoria, care îi dăruise o minunată sticlă veneţiană cu care îşi recâştiga vederea pentru a putea lucra! Şi umpleau

oraşul de minciuni, devorau Roma bucată cu bucată, în timp ce repetau fără încetare că trebuie să înlăture păcatul.

Ba Paul III fondase chiar o instituţie care se ocupa de asemenea persecuţii: Sfântul Oficiu. Condusă de un om pe care Michelangelo nu-l cunoştea, dar pe care Pole nu ezitase să-l definească drept un demon însetat de sânge: cardinalul Carafa.

Detesta să se simtă aşa. De ce nu putea avea şi el, măcar o dată, o clipă de linişte? Clătină din cap.

Privi statuia lui Moise. Înaltă, uriaşă faţă de el. Moise, care-şi condusese propriul popor către Pământul Făgăduinţei. Moise ducând cu el Tablele Legii pe care erau scrise cele Zece Porunci. Moise care lovise cu toiagul în stâncă făcând să iasă apă din ea. Moise care se urcase pe muntele Sinai, rămânând acolo patruzeci de zile şi patruzeci de nopţi.

Dar el cât se sacrificase pentru poporul său, susţinut de credinţa în Cristos? La gândul ăsta, Michelangelo se simţi meschin şi slab. Nu făcea decât să se îngrijoreze pentru el însuşi, se supăra pentru jignirile aduse artei lui şi pentru că Biserica îl spiona. Cum putea doar să se gândească să-şi piardă timpul cu asemenea prostii? Nu făcuse oare Moise faţă unor încercări mult mai grele? Şi nu avusese întotdeauna încredere în Domnul lui? Şi Dumnezeu îl trădase vreodată? Nu-i despărţise Dumnezeu apele Mării Roşii ca să-i salveze poporul? Şi nu le închisese apoi la loc, înghiţindu-l pe faraon şi carele sale de luptă? Şi oare Dumnezeu nu făcuse să coboare mana din cer atunci când poporul lui Israel nu mai avusese nimic de mâncare?

În credinţă se afla răspunsul la toate întrebările. Mânia care-l ardea ca un foc trebuia să se transforme în gheaţă şi să devină o energie liniştită, pusă în slujba artei. Propria lui muncă îl va lăuda pe Dumnezeu şi-i va slăvi măreţia.

Îl privi pe Moise în ochi şi simţi că trebuia să facă ceva.

Cineva bătea la uşă. Michelangelo habar n-avea cine poate fi.

Merse să deschidă şi se trezi în faţă cu Tommaso de' Cavalieri.

La început fu uimit. Nu se văzuseră de ceva timp. Multă vreme Michelangelo nutrise pentru el sentimente ascunse, astfel încât Tommaso fusese adevăratul motiv pentru care, cu zece ani în urmă, plecase din Florenţa, întorcându-se la Roma.

În ziua aceea era mai frumos ca oricând: părul lung, de culoarea aramei, chipul cu pomeţii înalţi şi puternici, ochii deschişi la culoare, limpezi ca o fâşie de cer.

Îl îmbrăţişă şi avu senzaţia că se îneacă: umerii lui laţi, braţele lui puternice. Şi cum era îmbrăcat! În catifea neagră cu bănuţi de aur brodaţi.

— Veniţi înăuntru, Tommaso, spuse Michelangelo, altfel o să îngheţaţi.

Nobilul de' Cavalieri nu aşteptă să i se spună de două ori.

În faţa căminului, Tommaso îşi întinse mâinile să le încălzească puţin, întorcându-se cu spatele la maestru. Michelangelo îl privea răpit.

— Ce mai faceţi, *messer* Buonarroti? întrebă tânărul, cu vocea lui blândă şi perfect modulată.

— Ca un bătrân ce sunt, Tommaso. Mărturisesc că mi-aţi lipsit. Sunt zile complicate.

— Într-adevăr?

Michelangelo oftă. Când îl vedea pe Tommaso, îşi găsea cu greu cuvintele. Era atât de elegant, de regal, de neajuns pentru el. Se simţea pierdut. Îşi făcu curaj:

— M-aţi găsit într-un moment dificil.

— Dar de ce oare? întrebă Tommaso întorcându-se.

Zâmbea ca un copil.

— Pentru că simt că statuia lui Moise, cea pe care voi aţi văzut-o deja cu câtva timp în urmă, nu e cum ar trebui să fie.

— Adică?

— Nu ştiu. E ca şi cum ar fi într-o poziţie greşită.

Tommaso căscă ochii. Nu înţelegea.

— Nu înţeleg, n-aţi sculptat-o oare voi?

Lui Michelangelo i se păru că greşise totul. Nu-l văzuse pe Tommaso de atâta vreme, şi primul lucru de care-i vorbea erau îndoielile sale cu privire la Moise. Nici să fi vrut nu putea fi o gazdă mai rea.

— Ce vă pot oferi? Nişte vin? Sau poate o supă ca să vă încălziţi?

— Nimic, mulţumesc, răspunse Tommaso, nu vreau nimic. Nu-mi răspundeţi deci la întrebare?

— Ba da. Numai că nu v-am văzut de mult. Şi cred că e nepoliticos şi prostesc să vă copleşesc cu îndoielile mele.

— Nu vă faceţi griji pentru asta. Eram prin împrejurimi şi mi s-a părut frumos să trec să vă salut. Nu vreţi mai bine să ne uităm împreună la Moise? Dacă vă chinuie atât de tare, poate găsim o soluţie.

Michelangelo zâmbi. În sufletul său îi mulţumi lui Tommaso pentru gingăşia lui.

— Sigur, spuse ridicându-se în picioare. Veniţi cu mine, şi spunând asta îl conduse în atelier.

În mijloc, magnifică, translucidă în marmura perfect şlefuită, se afla statuia lui Moise.

Când o văzu, Tommaso nu mai conteni cu laudele.

— Ce miracol uimitor aţi creat, îi spuse maestrului. E greu de crezut că o asemenea minunăţie nu vă mulţumeşte încă.

— E reuşită, sigur, dar mi se pare că în poziţia în care se află nu prinde cum trebuie lumina.

— Lumina?

Michelangelo dădu din cap.

— Aveţi dreptate, Tommaso. Trebuie să vă explic mai întâi. Vedeţi, la San Pietro in Vincoli, unde se află mormântul lui Iulius II, două ferestre stau faţă în faţă, simetric, una la dreapta şi una la stânga. Prin ele trece o lumină minunată. Statuia va fi pusă în partea joasă a monumentului Aşa cum e în momentul acesta, cu privirea îndreptată înainte, s-ar uita către altar, dar în felul acesta nu poate prinde conul de lumină care ajunge de la fereastra din stânga către care ar trebui să se întoarcă aproape în mod firesc.

— Cred că înţeleg, spuse Tommaso, şi vă mărturisesc că, atunci când l-am văzut, m-am gândit şi eu că, dacă Moise ar privi într-o parte, mi s-ar părea că statuia ar fi şi mai frumoasă decât este deja. Dar, în această situaţie, nu cred că se mai poate schimba ceva.

Michelangelo îl privi. În clipa aceea înţelese ce trebuia să facă, dar se hotărî să nu-i spună lui Tommaso ce avea în minte. Ce minunat ar fi să-l uimească realizând ceva extraordinar! Tăcu deci. Apoi îi spuse:

— Aţi putea să mai treceţi pe la mine peste două zile?

— Bineînţeles. Acum chiar trebuie să plec. Cum v-am spus, doar am trecut pe aici. Aş mai sta cu plăcere, dar...

— Nu vă faceţi griji. Înţeleg perfect. Ne vedem deci poimâine şi atunci o să avem mai mult timp.

Şi spunând asta, îl conduse la uşă.

34
Să sculptezi în numele luminii

Luă dalta.

Lovi cu ciocanul atât de tare, încât tot braţul păru să-i tremure şi energia eliberată ajunse la umăr, apoi la gât şi tot mai sus până la cap.

Iubea statuia lui Moise, o sculptase sperând că măcar în parte îi va semăna. Dar acum hotărâse că, aşa cum e, nu mai merge.

Dacă privea drept în faţă, ochii profetului s-ar fi oprit pe însăşi emblema superstiţiei catolice, acel altar al lanţurilor care ar fi reprezentat piatra de temelie a unei puteri temporale la care Biserica n-avea de gând câtuşi de puţin să renunţe. Iar el nu voia să contribuie la perpetuarea unei asemenea ruşini.

Ştia însă că exact în stânga statuii, atunci când va fi aşezată la locul ei, o fereastră urma să dea lumina din care să se hrănească privirea profetului: o lumină curată, pură, lipsită de orice imperfecţiune politică şi lumească.

De aceea trebuia să facă în aşa fel încât Moise să privească spre stânga: de la altar spre sursa de lumină.

Iată motivul pentru care trebuia să lucreze încă o dată marmura.

Prima lovitură de ciocan îl trezise din torpoarea în care acea imensă reţea de minciuni îl făcuse prizonier. Începu să lucreze cu elan, ştia că trebuie să exploateze masa de marmură a gambei stângi, trebuia să o încline înspre spate, în aşa fel încât să aibă spaţiu suficient pentru picior. Nu exista altă posibilitate.

În timp ce lovea şi aşchiile de marmură se ridicau într-un candid fâlfâit de pulbere, se gândi la cum să rezolve problema genunchiului stâng care ar fi devenit mult mai mic în comparaţie cu dreptul. Lucră piatra până când acoperi cu tunica genunchiul lui Moise. Creă un pliu, încreţind veşmântul. Astfel reuşi să camufleze disproporţia înşelând privitorul.

În timp ce dalta ataca marmura şi braţele sale, puternice încă vibrau la loviturile ciocanului, sudoarea începu să-i curgă pe frunte.

Şi totuşi cu cât reuşea să schimbe poziţia statuii, cu atât simţea că are dreptate şi un cântec părea să-i ţâşnească din piept, o eliberare de toate impunerile şi constrângerile, dictate de o Biserică ipocrită, pe care le acceptase în anii din urmă, când, de fapt, ar fi trebuit să le refuze în modul cel mai categoric.

Nu ştia de unde venea muzica aceea necunoscută, poate dintr-un ungher al sufletului său. Poate îşi pierdea minţile sau poate încercarea aceea disperată de a reda demnitate simbolurilor, figurii profetului care aproape părea să scape din mână Tablele Legii, alunecând într-o parte, era deja singurul lucru care conta cu adevărat.

Se hotărî să modeleze barba, mutând şuviţele într-o lungă unduire de la stânga la dreapta, cu degetele mâinii drepte ascunse în ea. Se mişcă uşor, dar precis, înaintând cu ajustări succesive, mângâind marmura minunată şi lucitoare, lovind când era necesar, dar având grijă să respecte materia, ca şi cum ar fi fost ceva viu şi vibrând de pasiune.

Nu-şi dădu seama cât timp trecuse, dar la un moment dat hotărî să se oprească, frânt de oboseală.

Ştia însă că era prea târziu să lase transformarea aceea neterminată. Va continua până când va termina munca. Se clătină scăpând din mână ciocanul de lemn. Vlăguit, ajunse aproape şchiopătând, în cealaltă încăpere a casei. Se lăsă să cadă pe un scaun. Respira greu, îl usturau ochii şi-şi simţea braţele luând foc. Pe masă era o carafă cu apă. Bău. Apa îl linişti şi-i dădu putere. Rămase cu paharul în mână fixând suprafaţa lichidă şi mişcătoare în care i se oglindea privirea.

Mai aşteptă câteva clipe.

Se ridică, trebuia să-şi reia lucrul până când va termina.

Se uită la ce făcuse.

Acum Moise privea în partea stângă. Departe de un altar unde erau venerate lanţurile Sfântului Petru şi se dădeau indulgenţe. Departe de o Biserică care se pierduse pe ea însăşi.

I se păru că sculptase o imagine a lui, o reflexie lucitoare a ceea ce ar fi putut deveni sau, mai bine, o proiecţie a ceea ce ar fi vrut să fie. Ar fi vrut să cunoască gândurile lui Moise, acel Moise care îi semăna atât de mult şi care era mai bun decât el pentru că ştiuse să-şi întoarcă privirea de la idoli şi miraje.

Michelangelo şi-ar fi dat un braţ ca să poată asculta ce avea de spus. Dar nu putea. Nu putea, şi lucrul acesta oricât ar fi fost de normal, îl făcea să simtă o dezamăgire absurdă, ciudată, care se instaura în el, se răspândea ca o febră şi-l făcea să amuţească în liniştea impregnată de sudoare şi oboseală a casei.

Se uită la el, încercând să-i prindă privirea care acum părea să fugă spre stânga.

Se apropie, strângând în mână ciocanul. Îi simţi mânerul cald, fierbinte, din cauza loviturilor date până cu o clipă înainte.

Apoi, pe neaşteptate, aproape fără să-şi dea seama ce face, ridică ciocanul deasupra capului şi-l lăsă să cadă într-o lovitură disperată pe genunchiul de marmură al statuii.

— De ce nu vorbeşti? întrebă.

35
Moise

Michelangelo îl aştepta.

Tommaso de’ Cavalieri ştia că atunci când îi ceruse să treacă din nou pe la el, marele artist avea ceva în minte.

Nu ştia motivul sau, mai bine zis, la început crezuse că-l ghicise: multă vreme Michelangelo nutrise un soi de pasiune, aproape o iubire pentru el. Desenele pe care i le dăruise cu zece ani în urmă erau cel mai îndrăzneţ şi, din anumite puncte de vedere, cel mai incredibil lucru pe care-l văzuse vreodată. Mai cu seamă când primise *Răpirea lui Ganymede* i se tăiase răsuflarea. Desenul era magnific, dar şi tulburător: exprima o asemenea forţă erotică, încât făcea ca sentimentele lui Michelangelo pentru el să apară destul de ambigue, şi, dacă într-un prim moment Tommaso crezuse că maestrul îl considera nimic mai mult decât un tovarăş de conversaţii, îşi dăduse destul de repede seama că dorinţa pe care o simţea artistul trebuie să fie ceva mult mai intens şi mai arzător.

Acvila care-l ducea pe Ganymede în sus, către cer, îşi încrucişa aripile cu braţele tânărului şi îşi sprijinea gâtul robust pe pieptul lui, într-un mod pe care n-ar fi ezitat să-l definească lasciv. Tommaso privise multă vreme felul în care capul răpitoarei şi ciocul puternic şi încovoiat păreau că vor să prindă sfârcurile băiatului, devenit paharnicul zeilor.

Mitul spunea că Zeus, regele zeilor, se îndrăgostise de băiatul acela de o frumuseţe irezistibilă. Şi că îl răpise şi violase ca să facă din el servitorul său.

Admirase splendidul desen zile întregi, până când simţise o dorinţă puternică, devoratoare, incontrolabilă. Frumuseţea trăsăturilor, plinătatea reprezentării şi a formelor, energia figurilor aproape te ameţeau. Tommaso nu reuşea să-şi dezlipească privirea de ceea ce vedea, subjugat, sedus de o vrajă inexplicabilă, care-l cotropea ca un impuls, un instinct de a ceda la ceea ce simţea în acel moment. Nutrea o dorinţă arzătoare de a se lăsa pradă

senzaţiilor sălbatice care-i şfichiuiau trupul, aprinse de o fantezie surprinzătoare şi blestemată totodată: ascundea în suflet o nevoie profundă de a fi posedat care-l scotea din minţi.

Crezuse că se va pierde. Ajunsese să nu se mai despartă de desen şi-l păstrase printre lucrurile cele mai dragi pe care le avea. Urmaseră alte trei. Tot atât de splendide şi în acelaşi stil – Michelangelo părea să se elibereze de dorinţa pentru el cu o asemenea nestăvilită perversiune, că îi făcea rău, iar Tommaso, după ce le privise, se simţise copleşit de o atât de năvalnică forţă expresivă.

Şi totuşi, după lunile acelea chinuitoare, pline de o pasiune stranie, nebunească şi, în acelaşi timp, extrem de puternică, în care-l văzuse pe maestru aproape aruncându-se la picioarele lui, în aşteptarea unui semn de afecţiune, de o încurajare să continue, îşi dăduse seama că impulsul acela de nestăpânit se potolise şi Michelangelo, care ţinuse cu înţelepciune pentru el orice propunere, nu mai făcuse niciodată nici o aluzie.

Acum nu avea senzaţia că era pe cale să se repete ceva de acelaşi fel, dar descoperise oricum în privirea lui dorinţa absolut sinceră de a-l uimi, de a-l lăsa fără cuvinte, la fel cum se întâmplase cu zece ani în urmă.

Într-adevăr, atunci când intrase, Michelangelo îl privise şi, fără să spună nimic, fără ca măcar să-l salute, îl dusese direct în atelier. Ajuns acolo, Tommaso se trezise în faţa statuii lui Moise complet diferită de cum o lăsase în urmă cu doar două zile.

— Aţi văzut? îl întrebase Michelangelo. Moise s-a întors.

Nu era nici o înfumurare în vorbele lui, nici o aroganţă. Dimpotrivă, un soi de extaz estetic, ca şi cum Moise ar fi putut să se întoarcă de-adevăratelea.

Era greu de crezut că Michelangelo reuşise să schimbe atât de perfect poziţia capului statuii, şi mai ales într-un timp atât de scurt.

Şi totuşi, deşi nu-i venea să creadă, Tommaso trebui să accepte că era chiar aşa.

Acum profetul nu mai privea în faţa sa. Ochii săi căutau lumina în partea stângă. Dar nu numai capul era complet întors faţă de cum era în urmă cu două zile, pentru că acum, de exemplu, piciorul stâng era îndoit înspre spate într-o flexiune care părea să indice suferinţă. Drapajul veşmântului pe genunchi era complet diferit, iar lungile şi minunatele şuviţe ale bărbii alunecau asemenea valurilor mării spre dreapta, încurcându-se minunat între degetele arătător şi mijlociu.

Cum se putuseră întâmpla toate astea în doar două zile rămânea un mister.

Căută o confirmare în ochii maestrului şi nu găsi decât oglinda liniştită a unei vagi mulţumiri.

Fu tulburat. Dar în acelaşi timp iremediabil atras. Ştia că şi dacă ar fi întrebat, n-ar fi reuşit să afle mai multe, aşa că nu întrebă.

— Aveţi dreptate. Moise s-a întors. Şi acum e într-adevăr în poziţia cea mai potrivită.

Michelangelo încuviinţă.

Priveau amândoi statuia.

Dar în tăcerea aceea şi în schimbarea repetată a figurii, Tommaso văzu ceva atât de supraomenesc şi de ameninţător, încât simţi în curând nevoia să iasă. Se sufoca acolo. Pentru că era prea multă măreţia acelui om. Talentul lui Michelangelo îi tăia răsuflarea.

— Am nevoie de aer, spuse.

— Puteţi ieşi, îi răspunse Michelangelo, eu vă aştept aici.

În cuvintele acelea simple, Tommaso simţi puterea absolută a maestrului, aproape ca şi cum Moise ar fi fost el.

Şi pentru o clipă îl văzu şi nu mai avu nici o îndoială. În ochii statuii i se păru că zăreşte privirea arzătoare a lui Michelangelo.

Ieşi, pentru că nu mai rezista.

IARNA 1543–1544

36
Surpriza

Era frig.

Roma era acoperită de o perdea de ger. Să-l urmărească pe Michelangelo fără a fi văzută se dovedea a fi extrem de periculos. Dizgraţia trebuia să fie atentă să nu facă un pas greşit. Era iute, iar cu timpul ajunsese la o abilitate deosebită, dar iarna şi hainele groase n-o ajutau cu siguranţă să-şi îndeplinească sarcina. Alături de ea, Mârâilă n-o pierdea o clipă din ochi.

Timpul petrecut împreună îl făcuse atât de credincios, încât Dizgraţia nu şi-ar fi imaginat nici măcar în vis să poată avea un asemenea paznic. Ştia că atâta timp cât era cu ea nu putea să i se întâmple nimic rău. Învăţase s-o urmeze chiar şi atunci când ea se căţăra pe acoperişuri.

Era uimitor.

Dizgraţia îl văzuse pe Michelangelo ieşind din casă, în Macel de' Corvi. Din momentul acela se luase după el ca să descopere unde se duce.

Se ţinea la o anumită distanţă, pentru a evita ce se întâmplase la Viterbo, când el o descoperise, încercând chiar s-o urmărească.

De data asta Michelangelo nu luase calul. Asta o mirase, căci, din câte ştia, el alegea aproape întotdeauna să meargă călare atunci când se ducea undeva.

În ziua aceea însă, hotărâse să meargă pe jos. Şi era într-adevăr şi mai ciudat, pentru că gerul pişca mai tare ca niciodată.

Michelangelo traversase în mare grabă piaţa Sant' Eustachio, cu biserica ei cu un vast portic şi o clopotniţă înaltă cu mici coloane de marmură în vârf. Pe latura dreaptă a bisericii, alte două coloane, mult mai mari, ieşeau în evidenţă ca nişte tulpini albe înălţându-se spre cer la apusul soarelui.

La un moment dat văzu că în loc să se îndrepte spre Campo de' Fiori, cum crezuse la început, Michelangelo părea că vrea să continue drumul către via del Monte della Farina.

Urmându-l la o distanţă convenabilă şi temându-se totodată să nu-l piardă din vedere, Dizgraţia grăbise pasul.

Însă, imediat ce dădu colţul, cu câinele puţin în urmă, se izbi de un bărbat. Atât de tare se clătină, încât căzu. Când îşi ridică privirea, văzu că Michelangelo o privea de sus.

Căscă ochii surprinsă, pentru că într-o clipă îşi dădu seama că drumul acela foarte lung fusese pus la cale doar pentru a o face să iasă la iveală.

Michelangelo avea părul vâlvoi, iar barba lungă şi sârmoasă îl făcea să semene cu un profet. Şi totuşi nu părea absolut deloc fericit s-o vadă. Într-un prim moment,

păruse şi el neîncrezător, acum însă îşi strânsese ochii care deveniră două fisuri şi o fixa cu furie.

Faptul că Mârâilă sosise în ajutorul ei lătrând, căscând botul şi arătându-şi gingiile violacee nu păru să-l sperie prea tare pe bărbatul din faţa ei.

Michelangelo o domina.

— Spuneţi-i câinelui vostru să nici nu încerce măcar să mă atace. Sau o să-i pară rău, îi spuse.

Calmul cu care fuseseră pronunţate aceste cuvinte o făcu pe Dizgraţia să-i ordone câinelui să se calmeze.

— Fii cuminte! spuse cu toată hotărârea pe care reuşi s-o găsească, în timp ce încerca să dea înapoi, alunecând uşor pe coate.

Dar Michelangelo nu părea dispus să o lase să plece aşa.

— Deci voi sunteţi! spuse. O fetişcană. Cei de la Sfântul Oficiu ştiu să-şi aleagă bine spionii. Ochii v-au trădat. Sunt de o culoare atât de frumoasă, că nu poate fi uitată. Acum, o îmboldi, de vreme ce mă urmăriţi cel puţin de când am fost la Viterbo, cu aproape un an în urmă, vreau să-mi spuneţi cine sunteţi şi ce ştiţi despre mine şi despre prietenii mei.

Dizgraţia simţi că se sufocă de teamă. Dacă i-ar fi dezvăluit motivul pentru care îl urmărea, nu numai că şi-ar fi pierdut sursa principală de câştig, dar şi, foarte probabil, viaţa. O cunoştea bine pe Imperia şi ştia că nu admite greşeli, pe cât era de generoasă cu cei care reuşeau să-şi îndeplinească sarcinile, pe atât era de nemiloasă cu cei care dădeau greş.

Iar ea tocmai făcuse o greşeală colosală.

— Să nu speraţi că cineva o să vă ajute! Martor mi-e Dumnezeu că acum o să vă ridicaţi şi o să veniţi cu mine în magazia mea. Acolo n-o să vă poată nimeni auzi şi o să-mi puteţi povesti tot ce ştiţi.

37
O promisiune periculoasă

Michelangelo aprinse câteva lumânări.

Dizgraţia se trezi curând într-un spaţiu vast, plin de şevalete, planşe, cartoane, pensule, ciocane, dălţi mari, dălţi mici, vrafuri de hârtie de desen, dălţi scurte, creioane, dăltiţe şi tot felul de unelte şi instrumente pentru sculptat, desenat şi pictat. Totul era de-a valma ca şi cum locul acela ar fi fost abandonat sau frecventat de un artist nebun. Şi era clar că acea dezordine, harababura aceea de lemn, fier şi piatră respecta din plin felul de a fi al proprietarului.

— Acum, îi spuse Michelangelo, după ce ea se aşeză şi reuşi, la lumina unei lămpi, să-i vadă bine chipul, vreau să ştiu cum vă numiţi şi de la cine aţi primit sarcina să mă urmăriţi. Nu mă puneţi să v-o repet.

Dizgraţia înţelese că nu avea nici cum fugi şi nici cum minţi. În plus, se săturase de toate minciunile alea, de urmăririle nocturne şi de faptul că-i era ruşine de ceea ce făcea. Nu avea altă posibilitate decât să golească sacul.

— Mă numesc Dizgraţia. În urmă cu un an, am primit sarcina de la stăpâna mea să vă urmăresc şi să-i spun ce faceţi.

— Cum se numeşte stăpâna voastră?

Dizgraţia avu un moment de ezitare.

— Stăpâna mea e curtezana Imperia.

— Proprietara locantei Gâsca roşie?

Dizgraţia dădu din cap.

— Şi de ce ar face-o?

— Nu ştiu, cred că lucrează pentru căpitanul gărzilor de la Sfântul Oficiu.

— Căpitanul Vittorio Corsini?

Dizgraţia ridică din umeri.

Nu era sigură că ştie numele acela. Prefera să nu ştie nimic despre cei pentru care lucra Imperia. Erau problemele sale, iar ea n-avea nici un chef să ştie detalii care ar fi putut s-o ducă la spânzurătoare. Şi chiar admiţând că auzise numele acela, cu siguranţă nu-l întâlnise niciodată pe posesorul lui, aşa că, la urma urmei nimic nu se schimba.

— Vreţi să spuneţi că nu ştiţi cine e? insistă Michelangelo.

— Chiar aşa!

— Şi vă aşteptaţi să vă cred?

— Nu-mi pasă dacă mă credeţi sau nu. Vă repet că nu ştiu cine e. Putem sta aici până mâine, dar răspunsul meu va fi acelaşi, şi ochii Dizgraţiei străluciră plini de hotărâre.

Ceva îl impresionă probabil pe Michelangelo, pentru că, la auzul acestor cuvinte, nu mai stărui. Ba mai mult, ca o garanţie, ridică mâinile.

Exista ceva în fata aia care îl surprindea, lăsându-l fără cuvinte. Frumuseţea ochilor ei şi strălucirea părului negru aproape îi tăiau răsuflarea. Era subjugat de atâta graţie şi, în acelaşi timp, îi era milă de ea, pentru că simţea că există ceva ascuns din pudoare, din teama de a arăta o latură a ei pentru care se ruşina. Şi totuşi nu putea să-i încurajeze tăcerea. Aşa că încercă s-o facă să spună mai mult.

— De ce i-aţi dat ascultare stăpânei voastre acceptând să faceţi aşa ceva? Sunteţi mulţumită că m-aţi spionat? Şi ce avantaj aţi avut din asta?

Fata clătină din cap. Iar atunci când vorbi, păru că vrea să-şi ia o piatră de pe inimă.

— Mă judecaţi cu asprime. Nu vă acuz pentru asta, dar voi nu ştiţi ce înseamnă mizeria, ce înseamnă să creşti singură, să fii obligată să furi ca să trăieşti. Eu... am greşit, desigur, dar n-aveam de ales. V-am spionat pe voi, pe

marchiza de Pescara şi pe cardinalul care stă la Viterbo, cu care v-aţi întâlnit la mănăstire...

— Da, ştiam că eraţi voi!

— Clar. Şi tot ce ştiţi să faceţi e să acuzaţi! Să ameninţaţi! Să mă faceţi spioană. Aveţi dreptate. Dar nu aveam de ales. Imperia mi-a dat de lucru, bani, haine de îmbrăcat. Un acoperiş deasupra capului! Ce altceva trebuia să fac? Să vin la voi? M-aţi fi ajutat?

Şi spunând asta, scuipă pe jos. Era furibundă şi nu se temea de nimic. Continuă să vorbească, descărcându-şi furia şi disperarea.

— Eu nu ştiu să fac nimic, *messer* Buonarroti, în afară de a le face pe plac oamenilor şi de a fura. M-a crescut strada şi n-am învăţat să fac nimic în afară de a-mi cultiva iubirea pentru poveşti citind, dar de asta, cum bine vă puteţi imagina, nu-i pasă nimănui!

În ciuda furiei şi a îndârjirii, o lacrimă îi scăldă chipul.

La auzul acestor cuvinte, Michelangelo rămase iarăşi uimit. Fata aia ştia să citească?

Şi, gândindu-se la asta, scoase o batistă de in şi i-o întinse.

— Nu mai plângeţi. Nu vreau să vă văd în starea asta.

În timp ce spunea asta molosul, care la început se făcuse ghem la picioarele stăpânei sale, începu să mârâie înfundat.

— Spuneţi-i câinelui să se liniştească.

Fata luă batista şi îi făcea semn câinelui să se potolească, iar Michelangelo continuă:

— Deci numele vostru e Dizgraţia. Cu adevărat special. Şi melancolic. Şi ştiţi să citiţi şi vă plac poveştile. Să ştiţi că îmi plac mult şi mie şi, aveţi dreptate, n-am avut o viaţă grea ca a voastră, chiar dacă şi eu a trebuit să-mi câştig pâinea, spuse oftând.

Nu se aşteptase la o asemenea situaţie.

— Vreţi ceva de mâncare? o întrebă morocănos. Aveam pe undeva nişte dulceaţă de gutui şi nişte pâine.

Dizgraţia dădu din cap, iar ochii pe care şi-i ştersese, începură să-i strălucească din nou. Părea nehotărâtă, dar Michelangelo înţelese că începe să aibă încredere în el.

— Curaj, spuse, nu vă codiţi. Îmi cer scuze pentru ce am spus, dar trebuie să înţelegeţi că şi voi aveţi partea voastră de vină.

Chipul fetei se luminã. Zâmbi.

— Deci vreţi dulceaţă? insistă.

— Ar fi amabil din partea voastră, acceptă ea.

Michelangelo se ridică în picioare. Se îndreptă către fundul încăperii. Căută ceva şi, când se întoarse, aducea cu el o farfurie.

Fata văzu nişte pâine albă, care părea proaspătă, şi un castronaş cu dulceaţă. Parfumul era minunat: dulce şi aromat. Rupse pâinea şi o vârî în dulceaţă. Savoarea delicioasă îi tăie respiraţia.

— N-am apă, dar dacă vreţi pot să vă dau vin.

Dizgraţia dădu din cap.

Michelangelo se ridică din nou şi în scurt timp se întoarse cu o cană de vin plină pe jumătate.

— Beţi încet.

Vinul era negru şi tare. Dar Dizgraţiei nu-i displăcu. Locul acela era atât de rece, că hrana şi vinul erau bine-venite.

— Şi-acum ce-o să facem? întrebă Michelangelo aproape în şoaptă. Credeţi c-o să puteţi să păstraţi secretul? Pentru că e clar că, dacă Imperia şi Corsini vă descoperă, vă pot face rău cu uşurinţă. Poate lucrul cel mai bun ar fi să fugiţi.

— Ca să mă duc unde? întrebă Dizgraţia.

Michelangelo clătină din cap.

— E-adevărat, spuse cu oarecare neplăcere.

— Nu, n-o să facem aşa ceva, spuse fata. Lăsăm totul ca înainte.

— Sunteţi sigură?

— Nu văd altă posibilitate. Deocamdată ceea ce contează e ca din când în când să-mi daţi ceva care să poată fi folosit, ceva care să nu vă facă rău şi care să-mi permită să obţin informaţii cu care să-i fac să creadă că n-am fost descoperită şi că lucrez pentru ei.

— Da, dar ce?

— Informaţii.

— Dar aşa...

— Nu în sensul în care înţelegeţi voi, îl întrerupse ea. Am nevoie de veşti, detalii care poate sunt chiar inutile sau cunoscute, dar care să probeze oarecum continuitatea în ceea ce fac sau, şi mai bine, că sunt de partea lor.

Michelangelo păru să stea pe gânduri.

— De acord, spuse, o să inventăm ceva.

38
O vizită neaşteptată

În dimineaţa aceea rece de ianuarie Vittorio Corsini se simţea amuzat şi dezamăgit totodată. Aflase că tocmai atunci va sosi la Roma, într-o caleaşcă, Vittoria Colonna, îndreptându-se spre mănăstirea benedictină Sant'Anna din cartierul Sant'Eustachio şi asta, într-un anumit sens, îl amuza, pentru că îi permitea să-i facă o surpriză damei ăleia care avea simpatie pentru duşmanii Bisericii. Pe de altă parte, simţea o oarecare dezamăgire, pentru că vestea nu o primise de la informatoarea lui şi, la drept vorbind, deja de ceva vreme Imperia nu-i mai furniza amănunte folositoare despre Spirituali şi despre *Ecclesia Viterbiensis* a lui Reginald Pole.

Faptul în sine nu reprezenta o problemă în sens absolut, cardinalul Carafa şi, evident, şi el aveau alţi spioni risipiţi prin toată Roma şi în întreg Statul Pontifical, dar motivul acestei tăceri din partea Imperiei trebuia cercetat şi pedepsit.

În orice caz, după cum îi spusese cardinalul, caleaşca trebuia să ajungă în scurt timp, şi Corsini se puse cu sârg pe aşteptat. Coborî de pe cal şi se înfăşură mai bine în mantie.

Un vânt rece mătura oraşul şi, din moment ce ştia că mai are de aşteptat, se gândi să intre într-o locantă din apropiere. Oamenii lui ar fi avut grijă să supravegheze mănăstirea şi să-l anunţe când soseşte caleaşca. N-avea de gând să mai stea acolo nici o clipă în plus ca să-i îngheţe nasul!

Fără să mai aştepte îşi trase pălăria cu pană pe cap şi, după ce le făcu un semn oamenilor săi, intră pe uşa locantei *Nasturele de aur*.

Vittoria era îngrijorată. Nu atât din cauza călătoriei, care era aproape pe sfârşite, cât pentru o durere care nu părea s-o lase. În zilele acelea se simţea slăbită, fără puteri, obosită, şi de abia aştepta să ajungă la mănăstirea Sant' Anna ca să se odihnească. Caleaşca înainta cu greu pe străzile desfundate din Roma scuturând-o şi făcând-o să-şi piardă echilibrul. Dar pentru asta nu-şi făcea chiar nici o problemă. Simţea o sudoare rece brobonindu-i fruntea şi fiori reci o făceau să tremure, de parcă moartea venise să-i atingă pielea cu mâinile scheletice.

Se întrebă unde era Michelangelo şi speră să vină s-o vadă curând. Îi era dor de el, de forţa lui, de hotărârea din privirea sa. Nu-l mai văzuse din vară, de la Viterbo, când *Ecclesia* lui Reginald Pole era încă unită şi puternică. Acum însă, tânărul cardinal, care se purta cu ea cu devotamentul unui fiu, se temea că va fi chemat din nou de Papă pentru

a asista la apropiatul Conciliu din Trent în calitate de legat papal. Şi lucrul acesta, într-un fel sau altul, îl îngrijora înainte de vreme.

Totuşi, atât Michelangelo, cât şi Pole îi făcuseră promisiunea s-o viziteze la Sant' Anna, şi ea îi aştepta de parcă ar fi aşteptat doi îngeri. În plus, la mănăstire sosise şi cea mai bună prietenă a ei dintotdeauna, Giulia Gonzaga. Speră deci ca împreună cu micul cerc de prieteni de încredere, şederea acolo să fie mai puţin dureroasă.

Se gândea la toate lucrurile astea, când simţi caleaşca oprindu-se.

O clipă mai târziu, portiera se deschise şi îl văzu pe Gaspare, vizitiul ei, cu faţa palidă şi o expresie contrariată, comunicându-i cea mai ciudată veste cu putinţă.

— Excelenţă, scuzaţi-mi insolenţa, dar căpitanul gărzii de la Sfântul Oficiu, gentilomul Vittorio Corsini, vrea să vă vorbească.

Vittoria fu atât de surprinsă de ceea ce se întâmpla, încât aproape nu reuşi să scoată o vorbă, dar apoi, după un moment de rătăcire, avu prezenţa de spirit să răspundă:

— Foarte bine, Gaspare. Spuneţi-i atunci căpitanului să urce în caleaşcă, pentru că nu mă simt prea bine şi nu pot să cobor.

Vizitiul dădu din cap.

O clipă mai târziu, un bărbat prezentabil urcă şi se aşeză în faţa ei, închizând portiera. Îşi scoase pălăria cu borul larg şi o pană mare şi-şi arătă chipul cu trăsături elegante, ochi cenuşii şi vicleni, pometi marcaţi şi mustăţile perfect pomădate cu vârful în sus. Părul des, castaniu închis, lucios şi bine pieptănat, îl făceau şi mai atrăgător, totul în el sugera un farmec ciudat şi blestemat, şi Vittoriei nu-i fu greu să creadă că femeile fac nebunii pentru el. Era îmbrăcat cu o jachetă elegantă de catifea

purpurie, decorată cu simbolurile Bisericii şi ale Romei, două chei: una brodată cu aur, cealaltă cu argint. Din jachetă ieşea gulerul alb al cămăşii. Pantaloni până la genunchi, cizme lungi şi o capă cu guler de blană îi completau îmbrăcămintea. În timp ce căpitanul îi adresa cel mai cordial dintre zâmbete, Vittoria nu putu să nu observe spada cu garda mare şi pistolul de la brâu.

— Excelenţă, permiteţi-mi să mă prezint: sunt căpitanul gărzilor de la Sfântul Oficiu, Vittorio Corsini. Vă cer iertare că v-am deranjat într-un mod atât de vulgar călătoria, dar, după cum veţi înţelege, era necesar.

Vittoria nu-şi schimbă expresia.

— Căpitane, nu vă faceţi griji, vă ascult.

Corsini păru aproape surprins de atâta amabilitate, dar doar o clipă, apoi continuă.

— Vedeţi, doamna mea, mi-am permis să fac ceea ce am făcut, fiindcă sunt îngrijorat pentru voi.

— Pentru mine? întrebă marchiza uşor uimită. Dar de ce, căpitane?

— Vă explic imediat. Şi în momentul acela zâmbetul căpitanului dispăru. Din mai multe părţi am auzit că Domnia Voastră e prietenă cu persoane periculoase.

— Chiar aşa? întrebă din nou Vittoria, ridicând o sprânceană. Şi de când prieteniile mele sunt în atenţia publică?

Corsini tuşi uşor.

Marchiza nu înţelese dacă pentru a-şi ascunde stânjeneala sau pentru a crea o pauză de efect. Nu-l cunoştea pe căpitan, dar părerea pe care o avea despre el devenea din ce în ce mai proastă.

— De când Domnia Voastră îl frecventează pe cardinalul Reginald Pole, pe intelectualii Alvise Priuli şi Marcantonio Flaminio şi citeşte *Beneficium Christi,* de curând publicată la Veneţia, un text care se apropie în manieră periculoasă

de protestantism. Ei bine, după cum vedeţi, în calitate de trimis al cardinalului Gian Pietro Carafa, inchizitorul şef al Sfântului Oficiu, am tot dreptul, ba chiar datoria, să vă pun în gardă faţă de anumite persoane cu scopul de a vă împiedica să vă pierdeţi.

La auzul acestor cuvinte, Vittoria înlemni. Deci Pole avea dreptate. Inchiziţia romană ştia totul! Încercase din răsputeri să uite ceea ce se întâmplase cu câteva luni în urmă la Viterbo, în mănăstirea Santa Caterina, dar oricât s-ar fi străduit, acum îşi dădea seama câte daune făcuse vizita acelei blestemate spioane.

Şi acum căpitanul! Venea s-o ameninţe în caleaşca ei. Vittoria îşi adună puterile. Nu va ceda la acea samavolnicie.

— Dragul meu căpitan, pe cine frecventez e, cu siguranţă, problema mea, nu a voastră. Nu vreau nici măcar să ştiu în ce fel aţi avut astfel de informaţii despre mine. Desigur, dacă ceea ce încercaţi să sugeraţi e că sunt o eretică, ei bine, sunteţi pur şi simplu departe de adevăr. După cum puteţi vedea mă îndrept spre mănăstirea benedictină Sant' Anna, ca să petrec acolo o perioadă de pace şi penitenţă. Şi pentru a alina o durere care în zilele astea nu mă părăseşte.

— Îmi pare rău pentru durerea care vă chinuie, spuse Corsini, chiar dacă zâmbetul întipărit pe chip indica exact contrariul. În orice caz, nu mi-aş permite niciodată să sugerez că sunteţi aproape de erezie. Cel puţin nu fără să am dovezi, încheie.

Vittoriei nu-i scăpă cât de perfidă era ameninţarea aceea şi cât de îngrozitor de reală.

— Spuneţi ce aveţi de spus, tăie scurt, şi ieşiţi din caleaşca mea.

Corsini îşi ridică mâinile.

— Am terminat, afirmă şi, în timp ce pronunţa cuvintele astea, deschise portiera. Dar nu uitaţi că suntem cu ochii pe voi. Nu mă obligaţi să mă întorc să vă caut, pentru că data viitoare s-ar putea să fie ca să vă conduc la sediul Sfântului Oficiu pentru a vă interoga într-o manieră foarte diferită. Am fost clar?

— Ieşiţi afară! strigă Vittoria, exasperată.

Fără să mai răspundă, căpitanul coborî, închizând portiera, dar privirea lui spunea mai mult decât o mie de cuvinte.

În timp ce-l privea îndepărtându-se prin ploaia care începuse să cadă în ziua aceea rece ca spaima care o cuprindea, Vittoria se ghemui pe pernele de catifea.

Caleaşca o porni la drum.

Vittoria simţi o muşcătură în piept. Deci totul era pierdut! Un acces de tuse aproape o frânse în două. Se aplecă înainte, ducându-şi mâna la gură.

Când îşi reveni, văzu că palma îi era roşie de sânge.

39
O chestiune teribil de complicată

Cel puţin prima parte din ce avea de făcut se sfârşise cu bine!

Corsini ştia că ziua aceea nu era încă terminată. De aceea, după ce o întâlnise şi o ameninţase pe marchiza de Pescara, se dusese la locanta *Gâsca roşie*.

Avu nevoie de destul de mult timp ca să ajungă, dar când intră şi se trezi în faţa lui Gramigna, care, ca de obicei, ridică draperia ca să-l lase să treacă, ceea ce văzu îl uimi peste măsură. Pentru că, desigur, Imperia era frumoasă, elegantă, privirea-i era inteligentă, dar ceea ce

îl miră, ba chiar îl încântă oarecum, fu frumuseţea femeii care era cu ea.

Nu i se întâmpla prea des un asemenea miracol, dar când îi apărea nu rămânea indiferent.

Iar fata pe care o avea înaintea lui avea o graţie care, fără să fie ieşită din comun, era surprinzătoare. Era de o frumuseţe simplă şi neliniştitoare, deci irezistibilă. Cel puţin pentru el.

Era îmbrăcată cu o splendidă rochie de damasc de culoarea piersicii. Iar dantela cămăşii se încreţea într-un nor alb, aproape impalpabil, sugerând, în decolteu, curbura uşor pronunţată a sânilor.

Dar nu aceea era adevărata frumuseţe. Ci tocmai ea, melancolică şi splendidă, era cea care-l surprinse pe căpitan.

Chipul ei părea sculptat în zăpadă, cea care poate avea să cadă peste Roma în scurt timp. Ochii verzi, adânci, intenşi, magnetici răpeau privirea oricui îndrăznea să sfideze chipul acela. Căpitanul era sigur de asta. O fixă deci mai mult decât ar fi fost potrivit. Părul ei lung, în loc să fie strâns, îi cădea pe umeri în şuviţe rebele, de parcă ar fi fost nişte albăstrele nocturne. Exista în ea nu numai frumuseţe, ci şi o aureolă de fatalitate.

— Doamna mea, spuse Corsini adresându-i-se Imperiei, întotdeauna e pentru mine o mare bucurie să vin să vă văd, făcu o pauză, dar nu cred că o cunosc pe splendida fată care e azi aici cu voi.

Imperia nu se lăsă cucerită de cuvintele căpitanului, pronunţate cu trufie şi cu o uşoară afectare. Ştia foarte bine din ce aluat e făcut căpitanul şi i-o tăie scurt.

— Dragul meu căpitan, cum v-am mai spus, nu încercaţi să mă cuceriţi cu linguşelile voastre. Ştim perfect de ce sunteţi aici. Persoana de faţă e Dizgraţia, o tânără care mă serveşte cu fidelitate de câţiva ani şi în care am încredere.

Dar, în ciuda a ceea ce vedeţi, aflaţi că ea e spioana despre care v-am vorbit cândva. Vă aduceţi aminte? V-am povestit, dacă nu greşesc, despre cineva în afara oricărei bănuieli.

— Dizgraţia...? întrebă Corsini, aproape neîncrezător, ca şi cum ar fi vrut să sugereze că e în aşteptarea numelui de familie.

— Dizgraţia şi atât, îi răspunse fata, un nume care spune totul despre mine. Şi care sigur nu m-a făcut să-mi câştig mulţi prieteni.

— Îi ai pe cei care-s de folos, copila mea, spuse Imperia pe un ton matern.

La auzul acelor cuvinte, Corsini deveni şi mai curios. Deci ea era spioana? Desigur, cu aspectul acela ar fi înlăturat orice bănuială. În privinţa asta Imperia avea cu siguranţă dreptate. Cine să bănuiască o făptură atât de frumoasă? Dar nu numai frumuseţea impresiona la ea, cât mai degrabă acea simplitate dezarmantă a unei femei care n-are nevoie de nici un fel de podoabă ca să strălucească de o lumină sublimă. Corsini fu cucerit şi, recunoscător faptului că Imperia se îndoia deseori de sinceritatea lui, speră ca măcar de data asta s-o fi înşelat. Pentru că într-adevăr spera s-o revadă pe fată. În orice caz, trebuia să încerce să înţeleagă cât ştia în plus despre Spirituali şi dacă va mai fi în stare să-i procure noi informaţii faţă de cele pe care le avea deja. În caz contrar, ar fi trebuit să înfrunte mânia cardinalului Carafa şi, la drept vorbind, n-avea deloc chef.

— Doamna mea, aveţi desigur dreptate, apoi îşi întoarse privirea spre Dizgraţia. Cât despre voi, draga mea, nu vă faceţi griji pentru numele ăsta, căci, vă asigur, e tot atât de ciudat pe cât de aparte şi, într-un fel pe care n-aş şti să-l explic, vi se potriveşte, pentru că vă pune în valoare frumuseţea.

Dizgraţia zâmbi fără să răspundă.

Imperia, care începea să se plictisească de toate dulcegăriile alea, vru să ajungă la ce o interesa.

— Foarte bine, căpitane. Acestea fiind spuse, iată că vă comunic noutăţile pe care le am pentru voi. Nu-i aşa, draga mea? şi spunând asta Imperia aruncă o privire care, pentru o clipă, sugeră o înţelegere între ea şi Dizgraţia.

Însă Corsini nu-şi dădu seama.

— L-am urmărit pe *messer* Buonarroti peste tot, căpitane, spuse fata, şi am ajuns să descopăr că, exact azi, va sosi la Roma marchiza de Pescara, care va locui la mănăstirea benedictină Sant' Anna.

— Ei, asta e ceva, nu vi se pare, căpitane? Nu întotdeauna se pot descoperi şi procura rapid opere de abia traduse care conţin teze de clară inspiraţie protestantă, cum am făcut în trecut. Uneori ai mai mult noroc, alteori nu. Sigur e că, odată stabilită o sumă, ea trebuie să rămână egală, Aşa că vă întreb cum se face că banii pe care i-am primit pentru ultimele cercetări nu au rămas aceiaşi, dimpotrivă, au fost mai puţini?

Corsini înţelese că, deşi fata era atât de frumoasă încât să-i distragă atenţia, nu putea să se lase pradă jocului subtil al Imperiei. Aşa că răspunse brusc:

— Suma a scăzut, pentru că rezultatele n-au mai fost la înălţime. Astfel încât chiar azi am venit să vă cer socoteală, deoarece nu se mai poate continua aşa.

— Nu-i adevărat, răspunse Imperia, reducerea a avut loc înainte, când informaţiile pe care vi le-am oferit erau preţioase. Până şi acum, deşi e clar că aveţi intenţia să ne desconsideraţi munca, nu există nici o îndoială că indiscreţiile culese de Dizgraţia sunt de mare folos.

— Îngăduiţi-mi să vă spun că această ultimă afirmaţie a voastră sună cel puţin hazardată în urechile mele.

— Aşa spuneţi? întrebă iritată Imperia.

— Nu numai că o spun, dar o şi repet. Şi ştiţi de ce?

— Nu, deloc, răspunse Imperia, care nu reuşea să înţeleagă unde vrea să ajungă Corsini.

— Ei bine, daţi-mi voie să vă lămuresc un lucru. Exact azi-dimineaţă mi s-a întâmplat să mă opresc cu oamenii mei în faţa mănăstirii benedictine Sant' Anna, în cartierul Sant' Eustachio. Puteţi să ghiciţi motivul? întrebă din nou Corsini.

— Nu vă jucaţi cu mine, căpitane, răspunse sec Imperia. Spuneţi-mi ce vreţi să-mi spuneţi şi după aceea aveţi grijă să-mi daţi banii care mi se cuvin.

— Aşa cum vă spuneam, nu cred că se poate. În orice caz, azi-dimineaţă eram la biserica Sant' Anna, trebuia să opresc o caleaşcă. Ceea ce am şi făcut, evident. N-o să ghiciţi niciodată cine se afla înăuntru.

— Marchiza de Pescara.

— Minunat. Cum aţi reuşit să înţelegeţi?

— Prefer să nu răspund.

— Ah!

— Mai bine, spuneţi-mi când aveţi de gând să-mi daţi cei cinci sute de ducaţi pe care mai trebuie să mi-i daţi? Sau trebuie să-l trimit pe Gramigna să-i ia?

— N-aveţi decât, spuse căpitanul fără să trădeze nici cea mai mică emoţie, dacă vreţi să veniţi să-i luaţi de la Sfântul Oficiu, nu trebuie decât să-mi spuneţi.

— Este exact ce n-o să fac: să vă spun.

— Îndrăzniţi să mă ameninţaţi?

— O să mă răzbun când o să vă aşteptaţi mai puţin.

Conversaţia lua o întorsătură neaşteptată. Nu prevăzuse o asemenea rezistenţă.

— Poate nu vă este foarte clar cu cine vorbiţi? Eu sunt căpitanul gărzilor de la Sfântul Oficiu.

— Iar eu sunt Imperia, curtezană stimată, proprietară de locante, hanuri şi pământuri. Nu mă sfidaţi, căpitane, sau,

martor mi-e Dumnezeu, o să vă căiţi. Ba chiar, vă sugerez, dacă vă e dragă viaţa, să faceţi bine să mă plătiţi acum, dacă aveţi posibilitatea.

— Dacă vi se pare că mă puteţi astfel intimida, greşiţi foarte mult. Consideraţi terminat raportul nostru.

— Va fi când vă veţi plăti datoria.

— Banii aceia nu vă sunt datoraţi. Cât despre Gramigna, îl aştept. Şi bucuraţi-vă că sunt atât de educat, încât să nu trimit zbirii să vă întoarcă pe dos locanta, spuse în final.

— Nu v-ar conveni s-o faceţi. Sau voi fi obligată să spun că aţi cerut ajutorul meu şi al Dizgraţiei ca să-i urmăriţi pe cel mai mare artist din Roma şi pe una dintre nobilele cele mai cunoscute din oraş.

Corsini nu mai răspunse la această ultimă provocare. Îşi puse pe cap pălăria, şi, întorcându-i spatele, ridică furios draperia de catifea şi dispăru.

40
La mănăstirea benedictină Sant’ Anna

Michelangelo nu se aştepta s-o găsească pe Vittoria într-o asemenea stare.

O văzu slăbită, trasă la faţă, cu pometii atât de proeminenţi că semănau cu ai lui. Chipul îi părea de ceară, cu excepţia obrajilor în flăcări. Frumosul ei păr castaniu ieşea ca nişte câlţi de sub o scufie albă şi simplă.

Vittoria stătea într-un fotoliu mic, înfăşurată într-o pătură groasă de lână. Mâinile îi ieşeau descărnate, iar degetele păreau nişte nuiele albe gata să se frângă dintr-o clipă într-alta. Marchiza de Pescara era fragilă şi obosită cum Michelangelo n-o mai văzuse niciodată înainte.

Căminul răspândea în încăpere o căldură plăcută, focul ardea vesel şi era poate unica notă încântătoare în după-amiaza aceea amară.

Şi totuşi pe chipul acela istovit de suferinţă şi slăbit de boală, Michelangelo descoperea o imagine a purităţii. Lumina din ochii ei nu se pierduse, dimpotrivă, strălucea înteţită de febra care o devora. Şi în martiriul ei Vittoria îi apărea mai importantă şi mai frumoasă ca oricând.

O îmbrăţişă, deşi marchiza încercase să se sustragă, de teamă să nu-l molipsească. Dar el, puternic încă, o ţinu strâns ca pe o vrăbiuţă cu aripile frânte. O sărută pe frunte, era caldă, fierbinte.

În clipa aceea intră o călugăriţă aducând comprese reci cu mentă şi gălbenele.

Călugăriţa întinse pe pat nişte cearşafuri albe şi nişte pături moi. Apoi îi puse compresele reci, sperând ca în felul acesta să coboare puţin febra.

Când călugăriţa a terminat lăsându-i din nou singuri, Michelangelo încercă să-i vorbească prietenei suferinde.

— Adorata mea Vittoria, îi spuse, ce mult mi-aţi lipsit! Nu mă aşteptam să vă găsesc în starea asta şi de aceea sper că ar putea să vă aducă alinare ce v-am adus, spuse şi scoase din traistă un pachet şi o foaie făcută sul.

O desfăcu şi i-o întinse Vittoriei care stătea aşezată pe pat sprijinită de perne.

— Pentru voi, spuse Michelangelo.

Marchiza rămase fără cuvinte când văzu ce-i dă Michelangelo. Era o *Pietà* de o asemenea nemăsurată frumuseţe, încât ar fi fost cu neputinţă să încerce s-o explice sau să vorbească despre ea.

Fecioara ridica ochii la cer într-o rugăciune de îndurare şi credinţă deopotrivă. Chipul ei frumos, blând, sincer părea şi mai irezistibil din cauza unei expresii de melancolică seninătate, ca şi cum ea n-ar fi vrut să-l

întrebe, ci mai degrabă să-l contemple pe Dumnezeu într-un monolog mut. Mâinile ei, cu palmele deschise, tunica simplă, drapată, şi apoi Isus, care, înfrânt, zăcea mort în poalele ei, alcătuiau o imagine surprinzătoare care însemna moarte şi naştere în acelaşi timp. Chipul lui Isus era înclinat înainte, cu bărbia în piept, părul i se revărsa în şuviţe rebele, una îi cădea pe piept, iar toracele larg şi bine făcut atrăgea privirea spre trupul acela puternic, plin de forţă, chiar dacă învins de moarte.

Trupul lui Cristos părea să traducă în imagini crezul însuşi al *Binecuvântării lui Cristos* şi al cuvintelor lui Reginald Pole. Reducerea la esenţă a acelui splendid desen, nealterată de heruvimii care sprijineau braţele lui Isus, părea să exprime gândirea Bisericii din Viterbo: apropierea pământescului de divin. Isus devenit carne, deci om, se afla în comuniune cu Dumnezeu şi, mai mult, cu Maria, care părea să atingă cu mâinile norii de pe cer.

Vittoria tăcu mult timp.

Michelangelo nu voia s-o deranjeze. Îi lăsă tot timpul de care avea nevoie. Nu se grăbea. Putea să rămână acolo chiar şi toată noaptea. Ar fi dormit în claustru, sub cerul liber, doar ca să poată fi alături de Vittoria.

Când ea începu să vorbească, o făcu cu un firicel de voce.

Poate era boala, poate emoţia, dar cuvintele acelea, chiar dacă pronunţate încet, aproape pe punctul de a se frânge, se înfipseră în inima lui Michelangelo ca lama unei spade.

— Voi mă onoraţi, Michelangelo. Voi îl lăudaţi pe Dumnezeu şi-i slăviţi gloria cu mijloacele voastre divine. O să vă fiu recunoscătoare etern pentru această splendidă operă şi pentru cealaltă pe care mi-aţi dăruit-o acum câtva timp. Nu găsesc alte cuvinte ca să exprim toată iubirea şi

tot devotamentul pe care le am pentru voi... dar în clipa aceea tusea îi opri respiraţia şi vocea.

Michelangelo se apropie de ea şi-i cuprinse cu braţele umerii care tremurau. Când tusea se calmă, el luă de pe masă o carafă plină cu apă, turnă puţin într-un pahar şi-i dădu să bea. Încetul cu încetul se linişti, şi el o ajută să se întindă.

— Vittoria, vorbele voastre mă umplu de bucurie. Ştiţi cât de mult ţin la judecata voastră, care îmi e mai dragă decât toate celelalte. Vă mulţumesc deci, pentru că doar ascultându-vă cuvintele regăsesc puterea de a merge înainte.

Chiar dacă de abia se calmase, Vittoria se încăpăţână să se ridice în capul oaselor.

— Vă rog, apuse el, odihniţi-vă.

— N-aş reuşi nici dacă aş vrea. Mai degrabă, daţi-mi voie să vă pun o ultimă întrebare. De ce Maria, care e totuşi mama lui Isus, e încă atât de tânără în această *Pietà* a voastră?

Michelangelo răspunse fără să se gândească nici măcar o clipă:

— Pentru că este infinit de pură, Vittoria, şi deci frumuseţea, graţia ei nu pot fi în nici un fel atinse de vârstă. Aşa cum se întâmplă cu chipul vostru frumos, care nu cunoaşte efectele timpului.

La auzul acestor cuvinte, Vittoria tăcu, copleşită de atâta dragoste. Aproape credea că nu merită atât de mult.

— Şi acum odihniţi-vă, insistă Michelangelo.

— Nu pot, prietene.

— Cu adevărat?

— Trebuie să vă vorbesc.

— Şi ce lucru este atât de important încât să merite să-mi vorbiţi despre el într-un moment ca acesta, când ar fi mai bine pentru voi să vă lăsaţi în voia somnului?

— S-a întâmplat ceva teribil, spuse Vittoria, aproape în şoaptă.

Michelangelo se uită în ochii ei şi, la auzul acestor cuvinte, păru să simtă ceva, de parcă un spirit malign şi ameninţător ar fi plutit în aer.

41
Piaţa Navona

În timp ce se îndrepta spre piaţa Navona, Dizgraţia se gândea la frumosul căpitan. Ştia că îl impresionase, dar nu putea desigur să spună că nu era adevărat şi contrariul.

În ciuda frigului şi a vântului şfichiuitor, îşi simţea trupul luând foc. O dorinţă nestăpânită pusese stăpânire pe ea de când îl văzuse. N-ar fi ştiut să explice de ce simţea cum creşte în ea o foame nemiloasă, care îi şoptea încontinuu la ureche cât de delicios ar fi fost să fie sedusă de căpitan.

Nu i se mai întâmplase până atunci. Sigur, avusese câţiva bărbaţi, dar nici unul nu-i aprinsese simţurile.

În momentul acela însă, ardea atât de tare de pasiune, încât simţea disperata nevoie de a se explora, de a se atinge în cele mai ascunse locuri ale trupului. Doar aşa, se gândea, ar fi putut să stingă setea care o consuma, din clipa exactă în care îl văzuse.

În timp ce se pierdea în asemenea gânduri, imaginându-se cu Vittorio Corsini, Dizgraţia ajunse în piaţa Navona. Împreună cu Mârâilă, care o urma ca o umbră.

În ciuda dimineţii reci, un soare palid începuse să lumineze pe cer şi casele-prăvălii care umpleau piaţa sclipeau într-o lumină lăptoasă aproape ireală.

Piaţa Navona era una din cele mai importante din oraş. Dizgraţiei îi plăcea să frecventeze locul, să rătăcească printre tarabe. Unde altundeva ar fi putut să se piardă

printre mirosurile mirodeniilor şi ale fructelor pământului? Pentru ea piaţa aceea însemna întotdeauna o sărbătoare.

Aşa că şi în ziua aceea rătăci printre tarabe admirând căpăţânile de cicoare, de un verde intens, portocaliul morcovilor, sfeclele de un roşu purpuriu, lăptucile, spanacul şi broccoli. Simţea aromele intense ale mirodeniilor: pe cel dulce al scorţişoarei, piperul proaspăt şi înţepător, cuişoarele cu parfum înflorat, apoi ghimbirul, nucşoara, şofranul. Îmbătată de mirosuri se îndreptă spre tarabele cu fructe. Văzu portocalele de Sicilia, castanele brune, ciorchinii de struguri negri. Când descoperi rodiile desfăcute în două, încărcate de seminţe delicioase, se apropie de tarabă şi ceru una. Plăti, şi fără să se gândească prea mult, o mâncă aproape toată. Era ca şi cum s-ar fi hrănit cu lumea întreagă dintr-odată, sau cel puţin asta era senzaţia pe care i-o dădea fructul acela, când avea norocul să-şi poată permite să cumpere unul. Mai văzu tarabele olarilor, balanţele spiţerilor, sacii vânzătorilor de alaun, care făceau bani frumoşi cu substanţa aceea foarte căutată, indispensabilă pentru dărăcirea lânii.

La un moment dat i se păru că este urmărită.

Simţi foarte clar privirea cuiva aţintiră asupra ei. Nu se întoarse. Se îndreptă spre taraba cu carne. În faţa şuncilor şi hălcilor de mânzat, Mârâilă începu să scâncească de nerăbdare. Îi era foame. Botul i se umplu de bale lucitoare. Dizgraţia cumpără nişte cârnaţi, apoi o luă către marginea imensei pieţe, urmată de molosul care se ţinea după ea, atras de mirosul îmbătător al cărnii.

— Ţine, Mârâilă, spuse în sfârşit, aruncându-i primul cârnat.

Molosul îl înghiţi într-o clipă. Imediat ce termină, îşi privi stăpâna cu ochii lui mici, holbaţi şi limba atârnând grea. Îi curgeau balele de fericire. Dizgraţia îl mângâie pe capul

mare şi negru. Apoi îi dădu încă un cârnat, pe care Mârâilă îl înghiţi la fel de repede ca pe primul.

— Îi era tare foame, spuse o voce.

Dizgraţia îşi ridică privirea şi îl văzu pe căpitanul Corsini. Inima începu să-i bată cu putere. „Cerule!” îşi zise. Era probabil oribilă, cu gura murdară de sucul rodiei, părul nepieptănat şi mâinile pătate de la seminţele roşii.

Dar căpitanul o privea zâmbind.

Câinele mârâi încet. Dizgraţia ştia perfect că atunci când face aşa, simte un pericol, dar acolo nu era nimeni care să vrea să-i facă rău.

— Dacă n-ar fi un câine splendid, aş jura că molosul vostru dă semne de gelozie, spuse zâmbind căpitanul.

Şi spunând asta dădu să-şi apropie mâna de Mârâilă, care drept răspuns lătră, ridicându-se pe labele din spate şi uitându-se la el ca şi cum ar fi vrut să-l sfâşie dintr-un moment într-altul.

Corsini ridică mâinile:

— Nu te ating, nu te ating, promit.

— Mârâilă, fii cuminte, spuse Dizgraţia mângâindu-l pe cap încă o dată. Doar nu vrei să te porţi urât cu căpitanul gărzilor de la Sfântul Oficiu.

— E chiar frumos câinele vostru.

— Da, spuse Dizgraţia, cu un zâmbet şmecheresc şi o strălucire în ochii verzi. „Dumnezeule, cât e de frumos căpitanul”, se gândi. Dar dacă a venit acolo pentru că, de fapt, nu-i este indiferentă? Dar exact în clipa în care îi veni în minte un asemenea gând, îl alungă imediat într-un colţişor ascuns al minţii de frică să nu-şi facă iluzii deşarte.

În plus, trebuia să fie atentă. El fusese cel care îi ceruse Imperiei să-i urmărească pe Vittoria Colonna şi pe Michelangelo Buonarroti, iar acum, când tocmai făcuse un pact secret cu sculptorul, îi convenea să n-o facă pe grozava cu bărbatul ăsta.

Chiar dacă era frumos de-ţi lua minţile. Dizgraţia nu reuşea să se liniştească. Avea din nou senzaţia aceea teribilă care-i turna foc în vene şi părea s-o sece la inimă, s-o mănânce de vie, făcând-o docilă, gata să devină prada lui, sclavă. I s-ar fi dat chiar în momentul acela, acolo, în piaţa Navona, în faţa tuturor, dacă i-ar fi cerut-o.

În plus, căpitanul era un personaj puternic. Să intri în graţiile unui om ca el i-ar fi garantat un viitor sigur. N-ar mai fi avut nici o grijă pentru viitorul ei. Dar va reuşi oare să seducă şi apoi să controleze un asemenea individ?

Ea? O fetişcană fără familie?

La gândul acela, Dizgraţia zâmbi amar.

— Sunteţi minunată, îi spuse căpitanul, credeţi-mă, n-am văzut niciodată o femeie mai frumoasă ca voi!

— Cum puteţi spune aşa ceva? Am buzele murdare şi mâinile...

— Roşul de pe gură vă face pur şi simplu irezistibilă. Mărturisesc că sunt cât se poate de stânjenit. N-am reuşit să mă stăpânesc, de când v-am văzut nu fac altceva decât să mă gândesc la voi. Şi chiar dacă dintr-un anumit punct de vedere simt că aţi putea să mă distrugeţi, nu reuşesc să nu mă las copleşit de frumuseţea voastră.

— Vă bateţi joc de mine, căpitane.

— Nici vorbă.

— Adevărat? întrebă Dizgraţia, ridicând o sprânceană.

— Aş da orice să v-o demonstrez.

— Mă măguliţi.

— Deloc, suspină căpitanul. Nu mai pot sta, dar dacă îmi permiteţi, aş vrea să ştiu unde vă pot găsi.

— Sunteţi sigur că e o idee bună să mă căutaţi?

— N-aş şti să spun dacă e, dar nu-mi vine în minte una mai bună.

Dizgraţia îl privi pe sub gene. Poate, la urma urmei, întâlnirea nu fusese din întâmplare. Şi, de fapt, ce avea de pierdut în situaţia în care se afla?

— De acord. Veniţi poimâine la Santa Maria in Trastevere, la apusul soarelui.

— Şi dacă nu pot?

— Atunci o să mă pierdeţi pentru totdeauna.

42
Poveste încrucişată

— Căpitanul Corsini mă aştepta.

— Ce spuneţi?

— Chiar aşa.

— Cum a putut afla de sosirea voastră?

— Nu ştiu, murmură Vittoria.

— Un moment, o întrerupse Michelangelo, eu nu v-am spus ce mi s-a întâmplat mie... dar mai întâi terminaţi-vă povestea.

— Eram în caleaşcă. Mă apropiam de mănăstire. Obosită de călătoria de la Viterbo, dar mai ales din cauza bolii care mă chinuie.

Michelangelo îi apropie un pahar cu apă.

Vittoria bău. Vorbea cu multă greutate.

— La un moment dat, caleaşca s-a oprit şi vizitiul a venit să-mi anunţe vizita căpitanului gărzii de la Sfântul Oficiu. Vittorio Corsini s-a urcat, s-a aşezat în faţa mea ... şi... m-a ameninţat...

Apoi Vittoria făcu o pauză.

— Blestemat să fie! exclamă Michelangelo şi în vocea lui se simţea toată neputinţa şi frustrarea posibile.

— Mi-a spus că ştie de noi, de Pole, de mine şi chiar şi de voi. De *Beneficium Christi*. Şi că n-o să se oprească.

— Vittoria, spuse Michelangelo, vă promit că, atât cât voi trăi, nu aveţi de ce să vă temeţi.

— Vă cred, dragă prietene. Dar nu l-aţi văzut pe bărbatul acela. Are privirea de gheaţă. E un om al puterii şi e plin de ură.

— Fie ce-o fi, acum păstraţi-vă forţele, Vittoria. În ceea ce mă priveşte, pot să vă spun asta: am reconstituit lanţul de spioni care se află pe urmele noastre. Acum câteva zile, când mă îndreptam spre o magazie care-mi aparţine, nu departe de aici, am simţit încă o dată că mă urmăreşte cineva. M-am folosit de cea mai simplă din stratageme şi am descoperit spionul.

— Fata de la Viterbo? Cea care s-a travestit în călugăriţă?

— Exact. Michelangelo oftă. Apoi îşi reluă povestirea: Am recunoscut-o după ochi. Se numeşte Dizgraţia.

— Dizgraţia? întrebă neîncrezătoare Vittoria.

— Da. Îmi sună ciudat şi mie ca nume, ba chiar, dacă înţelegeţi ce spun, profetic.

Vittoria dădu din cap.

— În orice caz, fata mi-a mărturisit că a lucrat ca spioană pentru o curtezană destul de cunoscută şi, după câte ştiu, dotată cu mijloace nu tocmai limitate. Se numeşte Imperia şi e, după cum probabil ştiţi, proprietară de locante şi imobile. Cred că, datorită feluritelor ei ocupaţii, ca să ne înţelegem, e în stare să-i ţină în pumn pe mulţi dintre nobilii şi înalţii prelaţi romani. Imperia a fost angajată de Corsini, şi odată stabilit asta, e cât se poate de evident cine-i ultima şi cea mai importantă verigă din lanţ.

— Carafa.

— Exact.

— Ce putem face?

— Nu prea mult, mă tem. Voi, cu siguranţă, trebuie să vă păstraţi toate forţele ca să vă vindecaţi. Eu o să încerc să fiu atent. Sunt prea bătrân ca să mă opun mai mult decât am făcut-o deja. Sper doar că Pole să reuşească să-şi impună poziţia în Conciliul din Trent. Dacă ar fi să învingă linia intransigentă, atunci cardinalul Carafa, care e deja în fruntea Sfântului Oficiu, mă tem că ar putea deveni un candidat serios la scaunul papal. Paul III e deja în vârstă şi nu ştiu până când va mai trăi. În ultima vreme mi s-a părut destul de slăbit. Să sperăm deci că acest echilibru precar poate rezista. Cât timp veţi rămâne aici, veţi fi în siguranţă. Inchiziţia n-o să îndrăznească să vină să vă deranjeze într-o mănăstire. Ceea ce trebuie să faceţi de acum înainte e doar să vă odihniţi, Vittoria.

Şi în timp ce o ajuta să se întindă, îi mângâie fruntea. Nu mai era atât de fierbinte, febra cobora.

— Am să vin să vă văd de câte ori voi putea.

Marchiza de Pescara îi zâmbi cu recunoştinţă.

— Era să uit. Vă las darul pentru Reginald Pole. Cred că o să-i placă. Dormiţi acum.

Şi îşi luă rămas-bun cu un sărut tandru pe frunte.

Apoi îi luă mâinile într-ale sale.

În sfârşit, când văzu că Vittoria e pe punctul să aţipească, se ridică. Îi aruncă o ultimă privire, plină de duioşie.

Apoi se îndreptă spre uşă.

PRIMĂVARA 1544

43
O prietenă neaşteptată

Michelangelo rămăsese uimit de cât de mult începea să se ataşeze de fată. Şi mai ales în cât de puţin timp se întâmplase asta.

Se întâlneau în magazia lui din via Monte di Farina, Acasă la el, în Macel de' Corvi, ar fi fost prea periculos.

La început, aproape ca să justifice serile acelea, pentru el inexplicabile, îşi spusese că o făcea din compasiune pentru fata aia, pe care puţin câte puţin învăţase s-o cunoască.

Dar zi după zi, întâlnire după întâlnire, începuse să aibă pentru ea un respect şi o stimă care aproape îl speriau. În aşa fel încât îşi dăduse repede seama că nu din compasiune, ci din recunoştinţă se întâlnea cu Dizgraţia. Dar şi pentru că aproape nu mai putea să se lipsească de ea.

Desigur, era bizar, dat fiind faptul că tocmai ea fusese cea furnizase atâtea amănunte compromiţătoare despre mişcările lui. Şi despre cele ale Vittoriei, şi despre *Ecclesia Viterbiensis* a lui Reginald Pole. Dar Michelangelo a înţeles că nu avusese de ales. Îi datora totul Imperiei şi însărcinării pe care i-o dăduse, oricât ar fi fost de îndoielnică, era singurul mod de a-şi câştiga traiul. Era victima unui sistem mai mare şi, în ciuda a tot, el nu reuşea să o urască. Dimpotrivă!

Fata aia, cu părul lung negru şi ochi adânci verzi, avea o voce splendidă, şi s-o asculte citind poveştile unor scriitori minunaţi, la căldura focului, eventual cu o pătură pe genunchi, în recile seri de iarnă şi apoi de primăvară, devenise un moment de relaxare, ba chiar mai mult: de tandreţe, pe care Michelangelo avea de gând să-l prelungească oricât de mult putea.

Lecturile acelea erau mângâieri pe care i de dăruia fata.

Iar el avea grijă să-i dea câţiva ducaţi, ca să se cufunde apoi în lumea aceea fantastică pe care ea părea că o crease cu multe cărţi şi autori. Era o manieră minunată ca să uite mizeriile pământeşti care erau în jurul lui. În special, Michelangelo iubea povestea lui Tristan şi a Isoldei pe care Dizgraţia i-o citea cu nespusă plăcere.

El încerca să-i răspundă cu poezii ale Vittoriei Colonna. Dizgraţia îl privea cu ochii ei mari plini de stupoare şi atenţie. La picioarele ei, la căldura flăcărilor cuptorului, Mârâilă scotea din când în când câte un sunet recunoscător, şi în atmosfera aceea caldă, plină de complicitate, Michelangelo regăsea o dimensiune aproape suspendată în timp şi spaţiu. Căci nimic nu-l liniştea mai mult decât lectura şi scrisul.

Întotdeauna îi plăcuse să încerce să povestească despre el cu cerneală şi hârtie, compunea încontinuu scrisori pentru nepoţi şi fraţi, dar acum trăia acea nouă experienţă de a împărţi cu cineva plăcerea descoperirii unei lumi făcute din aventură, iubire, acţiune şi sentimente, lumea perfectă pentru a uita de tot şi de toţi.

Sigur, îl iubise pe Dante cu o pasiune nemărginită şi îşi imprimase în suflet poezia aceea înaltă şi unică. Petrecuse multe seri pe paginile sale, în reculegere şi regăsire cu poezia, recuperându-se pe sine după orele de muncă şi trudă. Îşi desăvârşise prin Dante gustul pentru compunerile în care nu ezitase să se abandoneze cu furia şi speranţa celui care caută izbăvirea. Dar acum, lecturile acelea diferite, bizare, pline de încântare şi ritm îl amuzau. Simţea toată tandreţea cuiva care, cel puţin o dată, nu cerea nimic în schimb, dimpotrivă, se dedica unei pasiuni pe care dorea s-o împartă cu el.

Cu Vittoria se întâmplase acelaşi lucru. Sigur, cu ea sfera spiritualităţii era cea care unea ca o punte sufletele

lor, dar ce importanţă avea? Era oare mai puţin important ceea ce Dizgraţia îi dăruia ori de câte ori venea să-l vadă?

Poate, dacă se gândea bine, motivul pentru care o aştepta cu atâta nerăbdare era că, datorită acelor seri se simţea mai puţin bătrân şi mai puţin singur. Fetişcana aia îi dădea energie, pace şi zâmbete.

Şi Mârâilă îi devenise deja prieten.

Când se întâlneau, Michelangelo era pus la curent cu acţiunile Imperiei. Deocamdată Dizgraţia reuşise să-şi păstreze poziţia, un pic minţind, un pic inventând. Ea mânuia cuvintele atât de meşteşugit, încât îl împiedica să înţeleagă cât de în siguranţă era ea cu adevărat.

Îi spusese să nu se ferească să-i ceară ajutorul, orice s-ar fi întâmplat de acum încolo.

Dizgraţia se simţea într-adevăr bine cu artistul ăla bătrân şi nebun. Momentele petrecute cu el erau printre cele mai fericite pe care reuşea să şi le aducă aminte. Alături, bineînţeles, de cele cu căpitanul. Dar aia era cu totul altă poveste.

Cei care îi vorbiseră de Michelangelo îl zugrăviseră ca pe un om în vârstă, cu un caracter mizerabil, înclinat spre mânie şi violenţă. Dar ea nu-l vedea deloc aşa. I se părea mai degrabă foarte singur, pentru că asta era, în parte, voinţa lui, dar şi pentru că în acea retragere a lui în artă risca uneori să se piardă pe sine însuşi.

Era un om care citise foarte mult. Cu el descoperise toată minunăţia lui Dante Alighieri, iubirea acestuia pentru Beatrice, coborârea în Infern şi apoi ridicarea în Paradis. Michelangelo îi citise fragmentele sale preferate din Biblie, ca acela în care Iosua îi cere lui Dumnezeu să oprească soarele pentru a putea avea timp să cucerească oraşul Ierihon.

Erau poveşti fabuloase care-i aprindeau imaginaţia şi îi permiteau să se piardă în vise.

Când apoi, dimineaţa devreme, se întorcea acasă, în mica mansardă din Trastevere, unde se mutase, clipele acelea îi lipseau atât de mult că aproape nu avea linişte. Încercase să-l asigure pe Michelangelo că nu va avea probleme cu Imperia, dar îi spunea adevărul doar pe jumătate. Ştia că, mai devreme sau mai târziu, stăpâna ei îşi va da seama de jocul dublu pe care-l făcea. Ba chiar, foarte probabil că îl înţelesese de ceva vreme.

Un presentiment teribil o tulbura în momentele acelea.

Dar apoi îl revedea pe Michelangelo şi nu se mai gândea la asta.

Oftă.

Ştia că nu face altceva decât să se înşele pe ea însăşi.

Şi că o să plătească pentru asta.

Era doar o chestiune de timp.

44
Conducătorul Inchiziţiei

Gian Pietro Carafa dormise prost. Adevărul e că de săptămâni întregi nu mai închidea ochii. Dar nu putea face nimic. În ciuda numeroaselor voci şi informaţiilor culese, nu avea nimic la mână.

Corsini se străduise mult, nu putea s-o nege, dar în ciuda progreselor obiective privind cercetările despre Pole şi Spiritualii săi, conducătorul Inchiziţiei romane îşi dădea seama că n-avea concret de ce să se lege.

Iar asta îl îngrijora.

Complotase mult timp ca să primească funcţia aceea, strângând alianţe, formulând scrieri şi memoriale, rămânând în aşteptare, înconjurându-se răbdător şi hotărât cu oameni care să poată susţine conduita pe care o construia cu o răbdare îngerească.

Dar nu era de-ajuns. Îi lipsea o victimă. Pentru că Sfântul Oficiu fusese creat pentru a combate erezia. Şi, deşi nu lipsiseră nişte episoade, nu existase încă nici un fapt foarte grav, capabil să demonstreze puterea pe care instituţia aceea era în stare s-o exercite asupra vieţii credincioşilor, generând un sentiment care să se transforme în frică.

Era necesară o execuţie capitală. Nimic altceva nu putea să-i servească mai bine cauza.

Dar ştia bine că toţi cei care aveau de-a face cu *Ecclesia Viterbiensis* erau prea puternici pentru a putea fi atinşi.

Reginald Pole era cardinal. Exact ca el. Legat papal la blestematul acela de Conciliu din Trent care nu mai începea odată! Paul III îl stima nespus, şi oricât se străduia el să-l pună într-o lumină nefavorabilă, nu reuşea să obţină nimic. Mai ales pentru că, deşi n-o recunoştea deschis, şi Paul III intenţiona, până când va fi posibil, să meargă pe calea compromisului, pe care poziţia pacifistă a cardinalului englez o sugera.

Cât despre Vittoria Colonna, era un exemplu de devoţiune, fără să mai ţină cont de consideraţia de care se bucura pe lângă toţi mai marii lumii, din cauza rafinatei ei cunoaşteri a literelor şi filozofiei.

Michelangelo era, practic, de neatins. În ciuda caracterului său urât, se bucura de protecţia Papei şi succesele obţinute cu operele realizate îi câştigaseră admiraţia tuturor, atât a regilor şi reginelor, cât şi a oamenilor de rând.

Deci avea mâinile legate. Doar dacă norocul nu se întorcea de partea lui şi cineva îi aducea în dar o propunere, o idee, un plan, pentru a trezi spaima de erezie, o oroare atât de groaznică încât să nici nu poată fi explicată.

Dar până în momentul acela nu avusese noroc.

Aşa că aştepta, chinuindu-se şi ştiind foarte bine că ar fi trebuit să acţioneze. Tocmai inactivitatea aceea forţată era cea care îl scotea din minţi, dăruindu-i nopţi nedormite şi momente de absolută neputinţă.

Oftă.

Poate, mai devreme sau mai târziu, Corsini îşi va atinge scopul.

VARA 1544

45
Când adevărul sperie

Dizgraţia se temea. După mult timp, senzaţia aceea de nelinişte, care îi crea o continuă ameţeală, se cuibărea în suflerul ei, nehotărâtă cum era între iubirea profundă pentru căpitanul Vittorio Corsini, care de câteva luni o ardea ca o flacără, prietenia cu Michelangelo şi obligaţia de fidelitate pe care o avea faţă de Imperia.

Se afla acum tocmai în casa acesteia.

Imperia o privea cu ochii ei pătrunzători, încercând să-i ghicească gândurile. Dizgraţia nu reuşea să înţeleagă dacă descoperise realele sale intenţii. Evident, ca o bună actriţă ce era, Imperia se arătase imediat blândă şi înţelegătoare, dar asta n-o liniştea câtuşi de puţin, dimpotrivă, cu cât

curtezana se purta mai drăguţ, cu atât Dizgraţia îi simţea intenţia nemiloasă de a pune la cale ceva.

Foarte probabil împotriva ei.

— Şi-atunci, copila mea, spunea Imperia, cum merg afacerile la locanta pe care ţi-am dat-o în grijă?

Vocea aceea, insinuantă şi mieroasă, pe care Dizgraţia o recunoştea cât se poate de bine. Şi pe care ar fi vrut tare mult să n-o audă.

— Foarte bine, răspunse, şi fără să mai adauge ceva, aşeză punga pe care o avea în mână pe masa de scris a Imperiei.

Curtezana deschise punga şi din ea se revărsă o mică ploaie de ducaţi de aur, care, pentru o clipă, îi aprinse în ochi o scânteie de lăcomie. Care, cum apăruse, aşa dispăru.

Dizgraţia însă o observase. Speră că asta va stinge măcar în parte setea de putere şi de control a femeii, dar o clipă mai târziu, fu dezminţită.

— Văd că îmbrăcaţi o minunată *gamurra* subţire, indigo, care vă pune şi mai mult în evidenţă frumoşii voştri ochi. Îmi imaginez că n-a fost prea ieftină.

— Un mic dar pe care mi l-am făcut, se apără Dizgraţia.

— Desigur, aprobă Imperia, la fel ca şi pomanderul de aur pe care-l purtaţi la minunatul vostru gât alb. Şi, fără să fie mulţumită de aluziile pe care le făcuse deja, Imperia continuă: Ca să nu mai pun la socoteală magnifica aromă pe care o simt... e ce gândesc?

— Ambră gri, îi răspunse imediat luându-i-o înainte.

Spera ca în felul acesta s-o facă să înceteze.

— Da’ ştiu că v-aţi schimbat, copila mea!

Dizgraţia tăcu.

— Ce se întâmplă? Nu spuneţi nimic?

— N-aş şti ce să spun.

— Cât de înţeleaptă sunteţi, copila mea. De asta mi-aţi plăcut întotdeauna. Şi de asta vă sfătuiesc să nu începeţi să aveţi îndoieli tocmai acum în legătură cu tabăra pe care o alegeţi.

— Nu cred că înţeleg...

— Vă explic imediat, o întrerupse Imperia. Vă rog să nu vă gândiţi nici o clipă că n-am observat felul în care v-a privit acum câteva luni căpitanul Vittorio Corsini. V-aţi jigni frumuseţea şi mai ales mi-aţi jigni inteligenţa, un lucru pe care n-aş putea să-l îngădui, cum bine puteţi înţelege, încheie Imperia, cu un zâmbet de pură perfidie. Dar vreau să cred că, în ciuda a tot, o să-mi rămâneţi credincioasă. În fond, faptul că frumosul căpitan vă doreşte nu înseamnă că e obligatoriu şi contrariul.

— Nu simt absolut nimic pentru el, se grăbi să spună Dizgraţia.

— Sunteţi sigură de asta? o întrebă imediat Imperia.

Fata dădu din cap.

— De acord. Atunci n-am de ce să mă tem. Şi nici voi. Bărbatul ăsta îmi e dator cu bani. N-a vrut să mă plătească atât cât trebuie, crezând că poate scăpa pentru că e căpitanul gărzilor de la Sfântul Oficiu. Dar o femeie ca mine n-a ajuns unde a ajuns iertându-i pe datornici. Indiferent de rang şi de gen. Aţi înţeles?

— Perfect.

— Mă bucur. Atunci, copila mea, vă las să plecaţi, mulţumită de punctualitatea cu care îmi daţi ceea ce mi se cuvine şi de felul în care conduceţi locanta *Răsărit de soare* în Trastevere. Dacă veţi continua aşa, nu numai că n-aveţi de ce să vă temeţi, dimpotrivă, o să vă găsiţi norocul cu mine. Deci vă aştept săptămâna viitoare pentru obişnuita noastră conversaţie.

Imperia făcu un semn cu mâna, lăsând-o pe Dizgraţia să plece.

Înainte de a pleca fata se înclină într-o reverenţă, după care dădu la o parte draperia de catifea şi ieşi.

— Se încăpăţânează să mintă, spuse Imperia privindu-l pe Gramigna în ochi.

Mercenarul tăcu.

— Să n-o scăpaţi din ochi. Dat fiind că, aşa cum ştim, are o relaţie cu Vittorio Corsini, o să faceţi cum am vorbit. În felul ăsta n-o să ne bănuiască nimeni şi totodată ne vom împrieteni cu omul cel mai puternic din Roma.

— Cum doriţi, doamna mea.

Vocea lui Gramigna era profundă şi întunecată, cu o notă neplăcută, dezvăluind imediat faptul că bărbatul acela era plăsmuit din violenţă.

— Să nu mă dezamăgiţi, bătrâne prieten.

— N-o s-o fac.

— Foarte bine. O să vedem ce se întâmplă. După cum îmi imaginez eu, Dizgraţia va putea să-şi onoreze numele, chiar dacă...

Şi în timp ce spunea asta, Imperia deschise un sertar de la masa de scris. Scoase jungherul cu care Dizgraţia se apărase pe vremuri de atacul de pe podul Sisto.

Începu să-l învârtă în mână. În sfârşit, cu o lumină răutăcioasă în ochi, făcu o ultimă consideraţie.

— Ar trebui să fim mai atenţi cu ce lăsăm pe lângă noi.

46
Când îţi pierzi minţile

Noaptea, umedă şi fierbinte, era înăbuşitoare.

Dizgraţia simţea degetele puternice ale căpitanului explorându-i cea mai intimă dintre comori. Îşi arcui spatele de excitare. Se simţea a lui. Venise şi în noaptea aceea la

ea şi făcuseră dragoste deja. Dar ea nu era niciodată sătulă. Şi nici el. Avea nevoie să fie luată din nou.

O uimea mai mult decât orice capacitate a lui de a-i asculta trupul, era ca şi cum căpitanul – pentru că ea aşa-i spunea chiar şi în intimitatea alcovului – ar fi ştiut, încă dinainte de a o întâlni, ce-i plăcea, făcând-o să piardă orice reţinere.

Nu putea să-i reziste, i s-ar fi predat pur şi simplu, lăsându-l să facă din ea ceea ce voia.

Percepea energia lui animală încă înainte de a-l vedea, ca şi cum el ar fi întrupat esenţa însăşi a bărbatului şi a animalului de pradă în acelaşi timp.

Simţi un zvâcnet arzător, un fior înfocat biciuind-o fără milă, îşi desfăcu picioarele ca să atenueze durerea şi totodată plăcerea care erau aproape imposibil de suportat, se arcui şi mai mult, apoi el, încet de tot, moleşit, ieşi din ea.

Îi mângâie părul lung şi negru, o sărută pe pleoape cu o duioşie infinită, apoi brusc o întoarse pe pat şi se cufundă încă o dată între coapsele ei.

Alternarea aceea între tandreţe şi chin o scotea din minţi. Îşi atinse sânii mici, unghia lucitoare, de alabastru tortură sfârcul umflat, tare ca vârful unui diamant însângerat.

El o lua pe la spate, strângându-i şoldurile cu mâinile, continuând lent, inexorabil, făcând-o să savureze tot ce avea, tot ce era de descoperit în simplitatea dezarmantă a unei mişcări dureroase şi irezistibile, în stare s-o exploreze şi s-o facă să geamă cum nu crezuse că poate.

Simţea tumultul pasiunii în inima sa, plăcerea arzătoare care exploda în ea şi reverbera în valuri de energie fierbinte, scuturând-o ca resacul oceanului când se izbeşte cu furie de tulpina puternică şi virgină a unei trestii albe.

El continua s-o posede, mişcându-se într-un ritm frenetic Ea îşi arcui spatele oferindu-i-se şi mai mult, îşi aşează mâinile sub şolduri, apoi le coborî. Căpitanul scoase un geamăt profund de plăcere. Ea atinse cu degetele mici şi subţiri membrul care o penetra şi îl simţi încordat şi pulsând de viaţă. Carne şi sânge. Apoi îşi vârî două degete în gură ca şi cum în acel moment singurul lucru pe care-l voia era să fie acoperită de el în toate felurile posibile.

Se întoarse. El îi văzu degetele umede între buzele cărnoase şi gemu, mai excitat ca oricând. Subjugat, îşi vârî degetul arătător în gura ei. Dizgraţia supse degetele ei şi ale căpitanului. El urlă şi intră şi mai tare în ea, care se simţi copleşită de plăcere. Se lăsă gâfâind să cadă, cu gura din nou liberă.

Nu se mai simţise aşa cu nici o femeie.

Corsini nu înţelegea cum o fetişcană atât de proaspătă şi de tânără putea să-i dăruiască atâta plăcere. Poate pentru că în ea totul era natural, simplu, într-un anumit sens inocent. Nu exista nici o încercare de a seduce, doar dorinţa sinceră, de nestăpânit de a i se da fără ezitări sau calcule.

Iar felul acela al ei de a fi atât de spontană în a lua şi a da plăcere îl făcea euforic. Desigur, Dizgraţia avea o maliţiozitate naturală, era provocatoare şi avea un corp splendid: zvelt, tonic, cu pielea puţin bronzată. Avea sânii mici şi tari, picioarele lungi şi vibrante şi cel mai frumos fund pe care-l văzuse vreodată. Şi mai era chipul care-l făcea să-şi piardă minţile, ochii ei erau stele strălucitoare, părul lung şi negru mirosea a mentă şi a urzici căzând într-o cascadă de valuri nocturne, buzele cărnoase de aceeaşi culoare cu sângele.

Îi sărută şoldurile, apoi urcă pe spate până la umerii largi. O mângâie în penumbra stropită de lumina slabă a zeci de lumânări.

Apoi se întinse lângă ea.

— Nu credeam să pot iubi aşa, spuse el, m-ai vrăjit cu adevărat.

Şi spunând vorbele astea suspină, neîncrezător, dar fericit.

Dizgraţia tăcu. Radia de fericire. Dar ştia că ori de câte ori se mai întâmplase, în cele din urmă ceva stricase totul.

Era numele ei. Destinul ei.

Se lăsă în voia nopţii, în secretul întunericului care o învăluia, ameţind-o, lăsând-o înfrântă, după toată iubirea pe care o primise.

Atinse cu vârful degetelor pieptul căpitanului. O atingere uşoară, imperceptibilă, nu voia să-l trezească.

Rămase în tăcere, de frică să nu distrugă echilibrul acela fragil pe care reuşiseră să-l creeze inimile lor.

47
Boala

Simţea cum îi picură vopseaua pe faţă.

Îşi ţinea ochii pe jumătate închişi, nişte fante, ca să poată privi oarecum ce picta.

Încerca să întindă cât mai bine vopseaua cu penelul. Făcuse o modificare şi reuşise să înalţe schela atât cât să poată sta în genunchi şi, dacă se lăsa pe spate, să-şi ţină privirea destul de fixă pe ceea ce picta. Dar acum nu mai ştia cum să facă, braţele şi ochii îl dureau atât de tare că ar fi vrut să şi-i smulgă şi să doarmă pentru totdeauna. În orice poziţie ar fi stat: în genunchi, întins pe spate sau pe o latură, picioarele îi tremurau din cauza efortului.

Barba îi era complet udă de vopsele. La fel faţa şi hainele. Nu şi le mai schimbase de două săptămâni. Nu dormea mai mult de trei ore pe noapte şi o făcea pe

schelă. Picta fără încetare, din zori până la apusul soarelui şi apoi din nou. Îşi fixase un soi de opaiţ pe cap, un acoperământ din carton pe care montase o lumânare. Avea astfel lumina necesară pentru a picta la orice oră. Se distrugea cu opera asta: frescele din Capela Sixtină îl devorau. Va dispărea: şters, anihilat de munca aceea eternă, infinită, terifiantă. Nu va termina niciodată, se gândi. Se anula în chinul unei opere care semăna tot mai mult cu o tortură. Căldura era insuportabilă. La un moment dat fu obligat să se oprească, pentru că se temea că va orbi pentru totdeauna.

Terminase sacrificiul lui Noe şi când se întorcea acasă, în rarele ocazii în care avea energia s-o facă, lucra la desenul pregătitor al *Paradisului terestru*.

Era atât de obosit, încât se temea că nu va reuşi să termine.

Îşi simţea fruntea fierbinte. Corpul îi era scuturat de fiori reci. Se întrebă dacă nu făcuse cine ştie ce boală.

Se trezi brusc. Îşi imaginase încă o dată zilele din Capela Sixtină. Provocarea aceea îl zdrobise pentru totdeauna. Împreună cu *Moise*. Nu reuşea să se gândească la altceva. Dar în momentul acela se simţea mai slab ca oricând. Era lac de sudoare şi tremura tot. Avea senzaţia că milioane de furnici îi umblau pe sub piele şi îl devorau din interior.

Simţea o durere sfâşietoare în şold. Îl ataca fără încetare, provocându-i o suferinţă de neîndurat. De zile întregi simţea nişte junghiuri din cauza muncii, dar nu le dăduse prea multă importanţă.

Lumânările erau încă aprinse. Când se culcase? Poate doar acum o oră. Avea gura uscată, buzele îi ardeau, dar simţea un frig ascuţit care-i frângea oasele. Îşi pierdea oare minţile?

Se ridică din aşternut şi imediat cum făcu primii paşi spre masa unde uitase lumânarea aprinsă, simţi un junghi

teribil în şold şi i se muiară picioarele. Nu mai avea nici o putere. Dar în încercarea de a nu cădea, se agăţă stângaci de masă trăgând după el farfurii, pahare, resturile de la cină, spărgând totul în mii de bucăţi.

Oricât voia să se ridice, nu reuşea.

Poate, în sfârşit, îl ajunsese moartea.

Sau poate boala venise să-l ia. Nu ştia ce să facă. Aproape în stare de inconştienţă din cauza ameţelii pe care o simţea, lăsă să-i scape un geamăt teribil.

În momentul acela, auzi din cealaltă parte a casei un zgomot de paşi. În câteva clipe apăru Urbino. Văzându-l, căscă ochii mari, avea chipul răvăşit, frica părea să-i urce până la rădăcina părului, ca o umbră care-şi întindea mâinile cu gheare ascuţite.

— Maestre, şopti.

— Fr-Francesco, se bâlbâi el, apă...

Apoi tăcu, pentru că simţea că-şi pierduse toată puterea.

Urbino alergă la fântână. Umplu o carafă cu apă şi, într-o clipă, îi duse un pahar la gură.

Michelangelo încercă să bea. La început i se păru că se simţea mai bine, dar apoi, cu un icnet, vomă ce mâncase în seara aceea.

În cele din urmă, îşi lăsă capul să cadă pe spate, se făcu alb la faţă şi-şi pierdu cunoştinţa.

Totul se întunecă.

Şi în acel non-loc, pentru prima oară după mult timp, avu senzaţia că, în sfârşit, se odihneşte.

48
Blestemul

Căpitanul ieşise înainte de ivirea zorilor, în dimineaţa aceea avea o serie de sarcini de dus la bun sfârşit şi deci trebuia să se prezinte cât mai repede la cardinalul Carafa. Nu voia să întârzie, şi, de vreme ce nu-şi petrecuse noaptea acasă, avea de gând să se întoarcă la timp ca să se spele, să se schimbe şi să apară îmbrăcat cum trebuie în faţa conducătorului Sfântului Oficiu.

Se simţea obosit, dar fericit. Nu se gândea la faptul că-şi luase câteva zile de libertate în perioada aceea. La urma urmei, găsise un foarte bun înlocuitor în persoana tânărului Mercurio Cafarelli, un băiat care, în ultimii doi ani, ştiuse să-şi facă drum cu dăruire şi sârguinţă în mijlocul grupului de gărzi şi care acum lucra în numele lui peste tot. Într-un anumit sens, era mult mai responsabil şi mai zelos decât el.

Dar înainte Corsini îşi îndeplinise rolul cum trebuie. Desigur, nu ardea de nerăbdare să conducă patrulele şi să aresteze vinovaţii. De altfel, faptul că lucra pentru Carafa îl făcuse invulnerabil.

Cardinalul era dispus să-l acopere şi să-i ia apărarea ori de câte ori i se aducea vreun reproş sau vreo critică. Iar asta, desigur, nu era puţin lucru. Pe de altă parte, fidelitatea lui faţă de cardinal era indiscutabilă şi pentru el Corsini era gata să accepte orice misiune, inclusiv excepţiile de la regulă. Aşa că, într-un anumit fel, mecanismul inventat era, puţin spus, perfect. El făcea munca murdară pentru Carafa, iar cardinalul îi garanta libertatea de mişcare. Şi, la urma urmei, el era totuşi căpitanul gărzilor Sfântului Oficiu şi puţini erau cei care i-ar fi putut contesta munca.

Şi-atunci? De ce îşi repeta în minte povestea aia stupidă? Sigur, putea să facă tot ce voia. Chiar şi să-şi ia câteva nopţi libere pentru a se ocupa de noua lui pasiune. O ştia foarte bine.

Dar în acel adevăr incontestabil exista un singur punct cu adevărat slab: nu s-ar fi aşteptat niciodată să-şi piardă minţile pentru Dizgraţia. Şi tocmai asta se întâmplase.

Era, fără îndoială, splendidă, şi atunci când o văzuse pentru prima oară, îşi dăduse seama că nu poate spune că a cunoscut trupul feminin înainte de ea. Dar apoi, după ce făcuseră dragoste, fata aia îi intrase în suflet ca o melancolie continuă de care nu te poţi vindeca. Pentru că se trezea că o doreşte în momentele cele mai incredibile şi că se simte trist, singur şi golit fără ea. Trebuia deci să meargă s-o vadă ori de câte ori putea şi s-o aibă pentru tot timpul pe care i-l dăruia noaptea.

Simţea că se pierde în acea obişnuinţă. O acoperise cu daruri, fără ca ea să le fi cerut, şi-i rezervase atenţii şi iubire. Doar imaginându-şi cuvintele astea, zâmbea. Până cu un an în urmă ar fi fost de negândit pentru el. Şi totuşi! Şi totuşi acum nu ezita să le imagineze şi să le pronunţe, dacă era necesar. Poate tocmai acesta era secretul Dizgraţiei: nu cerea niciodată nimic. Iar el simţea că vrea să-i dea totul.

Cât adevăr era în numele acela?

Îi va aduce ghinion?

Căpitanul nu avea nici cea mai mică idee, dar se obişnuise cu gândul că va accepta ceea ce va veni pentru simplul motiv că nu putea să n-o iubească.

Evident. Faptul că era conştient de asta îi răsturnase toate priorităţile, iar acum trebuia să-şi impună să fie mai reţinut. Nu se pricepuse niciodată prea mult la asta, cel puţin nu în ultimul timp, dar acum sentimentul acela atât de fierbinte şi irezistibil risca să-l compromită, chiar şi în ochii singurei persoane care avea cu adevărat putere de viaţă şi de moarte asupra lui.

Fără să mai pună la socoteală tot ce se întâmplase. Conciliul din Trent iminent, alianţa secretă dintre Sprituali,

încărcătura nimicitoare cu care se colora opera lui Michelangelo, care, după cum se spune, nu pierdea nici o ocazie pentru a-şi exprima revolta împotriva Bisericii lui Paul III, puterea pe care o câştiga Reginald Pole, delegat papal, în stare, probabil, să răstoarne soarta credinţei creştine catolice.

Cufundat în astfel de gânduri, învăluit de întuneric, Corsini se îndreptă spre podul Sisto.

Dar de-abia făcuse câţiva paşi, când ceva, sau, mai bine zis, cineva, îi tăie calea.

În ciuda străzii înguste şi a întunericului de-abia sfâşiat de două torţe care aruncau o lumină diafană, Corsini îşi dădu seama că bărbatul din faţa lui avea un aspect incredibil.

Căpitanul, surprins de aroganţa posturii şi de îndrăzneala comportamentului, consideră oportun să-l apostrofeze pe insolent după cum merita.

— Nu vă cunosc, dar vă ordon să faceţi loc. Sunt grăbit şi, dacă nu vă supuneţi, aş putea chiar să vă dau câteva picioare în fund.

Drept răspuns, Corsini nu obţinu altceva decât un oftat, de parcă adversarul s-ar fi plictisit să-i asculte vorbele.

Apoi, fără să mai adauge ceva, bărbatul se duse sub fâşia de lumină lăptoasă proiectată de una din torţe.

Îşi ridică pălăria de fetru şi, în clipa aceea, totul fu clar.

Iar ceea ce văzu îl sperie cu adevărat pe căpitan.

49
Gramigna

Imperiei nu-i căzuse deloc bine refuzul de a i se plăti ultima sumă datorată. Iar curtezana nu uita uşor. Şi nu avea scadenţe pentru răzbunare.

Aşa că, după ce trecuseră câteva zile de când Corsini îi spusese că nu-i dă banii, pusese să fie urmărit de Gramigna, cel mai fidel om al ei. Şi astfel mercenarul descoperise destule lucruri interesante.

De exemplu, că Dizgraţia se întâlnea cu căpitanul. Imperia o luase de pe stradă, o hrănise şi o protejase ani întregi. Iar acum ea o răsplătea în felul acesta. Aflase că cei doi se vedeau destul de des, în mansarda fetei din Trastevere. Cea pe care Dizgraţia putuse să şi-o permită datorită Imperiei.

Şi atunci, zi după zi, în timp ce protejata ei îi servea minciuni şi scuze ca să se sustragă îndatoririlor de spioană ce-i fuseseră încredinţate, curtezana concepuse un plan diabolic pentru a-i pedepsi pe amândoi.

Se arătase îngăduitoare, ba chiar afectuoasă, rămânând oarecum surprinsă de cât de puţin înţelesese despre ea Dizgraţia.

Se prefăcuse, comportându-se ca o bună mamă adoptivă. Până când, în dimineaţa precedentă, dăduse ordinul. Iar Gramigna ştia că un asemenea ordin nu putea fi ignorat.

— Nu ne va bănui nimeni şi, în acelaşi timp, vom strânge o prietenie cu cel mai puternic om din Roma, spusese Imperia.

Iar el, punctual ca moartea, se afla acum pe o străduţă din Trastevere, în faţa căpitanului gărzilor Sfântului Oficiu, ameţit de sex, lent şi somnoros, gata să devină carne în sânge sub tăişul spadei sale Katzbalger.

Îl privea sfidător. Stătea în norul de lumină proiectat de torţă, aşteptând să vadă ce va face.

Ca să-i dea de înţeles că n-avea nici cea mai mică intenţie să glumească, îşi scoase spada care scânteie sinistru.

Dintre toţi adversarii, el era cel mai rău. Cât despre intenţiile sale, nu avea nici o îndoială.

Deci, cu părere de rău, Corsini răspunse în singurul mod pe care-l cunoştea.

Îşi scoase spada din teacă şi îşi luă poziţia de apărare.

Nu avu nici măcar timp să strige, că adversarul îl şi atacă. Katzbalger era o spadă scurtă, dar cu lama deosebit de grea. Fandarea lui Gramigna se izbi de lama căpitanului cu forţa unui baros.

Totuşi, într-un fel sau altul pară lovitura şi, folosindu-se de abilitatea şi sprinteneala lui, încercă să-şi rănească duşmanul cu o lovitură laterală surprinzătoare. Dar Gramigna, cu o săritură neaşteptată, pară în ultima clipă şi puse atât de multă energie în respingerea atacului, încât aproape-l trânti pe Corsini la pământ. Căpitanul nu căzu, dar înregistră în minte forţa formidabilă a adversarului. Nu că ar fi avut nevoie s-o descopere, dar reacţia aceea îi risipi imediat orice urmă de dubiu în privinţa asta.

Abia avu timp să-ţi tragă sufletul, că deja Gramigna îl ataca din nou cu o mişcare încrucişată ascendentă de la stânga spre dreapta. Corsini sări într-o parte şi pară cu propria-i spadă pe returul adversarului. O ploaie de scântei albăstrui ilumină pentru o clipă penumbra. Apoi cei doi adversari se retraseră şi se aflară din nou în întuneric. Li se auzea doar respiraţia. În încercarea de a vedea mai bine, Corsini câştigă spaţiu şi se duse exact sub dâra slabă de lumină proiectată de cele două torţe.

Mercenarul păru să nu reziste invitaţiei şi făcu acelaşi lucru, dar Corsini într-o clipă dădu înapoi, lăsându-se din nou înghiţit de întuneric şi profitând de şansa de a-şi vedea inamicul, fandă mai întâi ascendent de la stânga la dreapta, lovind apoi la înălţimea şoldului.

Gramigna reuşi să devieze în ultima clipă lovitura căzută parcă din cer, dar totuşi cu o clipă prea târziu, pentru că

lama ascuţită îi lăsă o urmă roşie care începu să sângereze abundent. Ceea ce-l făcu pe Corsini să-şi adune forţele şi, fără să scoată vreun sunet, să reia cu şi mai multă vigoare o serie de atacuri care-l obligară pe adversar să dea înapoi, parând loviturile, dar neputând lua iniţiativa.

La sfârşitul acelei lungi serii de lovituri şi parări, căpitanul începu să se simtă obosit. Încercase să-l prindă pe Gramigna pe picior greşit, dar, fie din cauza piedicilor puse de lumina prea slabă, fie pentru că adversarul era mai perfid şi mai puternic decât îşi imaginase, avu senzaţia clară că se afla pe punctul de a-şi lua zborul spre Dumnezeu. Poate numele acela, Dizgraţia, purta cu adevărat ghinion.

Încercă să-şi alunge gândurile astea din minte, în timp ce-şi asculta respiraţia gâfâită, devenită mai degrabă un horcăit sufocat în noaptea romană. Cu siguranţă asta nu-l ajuta să rămână lucid, iar el avea nevoie de toată concentrarea posibilă.

Gramigna se retrăsese în umbră, în colţul cel mai întunecat al străzii şi acum Corsini nu reuşea să-i mai distingă nici măcar profilul.

Nu avea nici o grabă să meargă să vadă ce-l aştepta. Rămase pe loc.

La un moment dat avu chiar senzaţia că plecase. Dar nu trebuia să creadă aşa ceva nici măcar pentru o clipă. Ridică garda şi se pregăti să-l primească pentru că Gramigna va veni, mai devreme sau mai târziu va ieşi din ascunzătoare, iar el va trebui să fie mai pregătit ca niciodată.

50
Presentimente

Ceva nu mergea.

Se trezise brusc şi avusese presentimentul că se întâmplase ceva teribil. Privi în dreapta ei şi văzu patul gol, căpitanul nu mai era. Ştia că trebuie să plece devreme, pentru că avea nişte lucruri de făcut, dar un gând îi sfredelea mintea şi nici vorbă să scape de el, dimpotrivă, parcă devenea tot mai stăruitor.

Era o noapte toridă. Îşi strânse într-o coadă părul care i se lipea de tâmple din cauza transpiraţiei. Peste cămaşă, îşi luă prima *gamurra* pe care-o găsi.

Ieşi din cameră. Mârâilă o aştepta cu o privire rugătoare, de parcă ar fi nutrit în sufletul lui aceeaşi îndoială.

Îl mângâie, apoi ieşi împreună cu el.

Trebuia să termine. Mai devreme sau mai târziu, auzind scrâşnetul săbiilor, cineva şi-ar fi dat seama ce se întâmplă. Deocamdată locul era pustiu, dar nu avea să rămână aşa la infinit.

Gramigna ieşi în momentul acela din umbră şi se aruncă cu toată puterea spre căpitanul Vittorio Corsini. Lovi de două ori cu toată forţa de care era în stare. Adversarul său pară prima lovitură, apoi pe a doua. Gramigna nu se pierdu cu firea şi insistă cu o descendentă încrucişată, o întoarcere la orizontală, apoi când căpitanul pară în ultima clipă o lovitură încrucişând pentru a nu ştiu câta oară spada, Gramigna era pregătit. În mâna stângă îi apăru un pumnal. Văzu în ochii lui Corsini surpriza şi apoi o umbră de melancolică resemnare, de parcă ar fi înţeles exact în clipa aceea că s-a terminat totul.

O clipă mai târziu lama subţire intră în jugulară. Sângele ţâşni împroşcând în jur, inundând aerul fierbinte al nopţii.

Corsini lăsă din mână spada care căzu pe jos cu un zgomot sinistru. Cu mâna stângă încercă să se sprijine de o suprafaţă solidă. Se zbătu în gol până când întâlni ceva.

Marginea unui butoi? Nu-şi dădea seama, dar se lăsă să cadă pe el.

În cele din urmă căzu, cu ochii care se stingeau încet şi mâna stângă apăsând rana inundată de sânge.

Dizgraţia auzise ceva. Un zgomot ameninţător, nişte sunete metalice care sugerau un duel. Cu Mârâilă alături, se luă după notele acelea funeste care aminteau de luptă şi sânge. Ţinea în mână o torţă. Globul pulsant ilumina drumul. Zgomotul metalic era tot mai aproape.

Dădu într-o străduţă îngustă şi întunecată şi înţelese că ajunsese.

Şi atunci se întâmplă.

Se apropie destul încât să distingă perfect scena. Exact în clipa aceea lumea ei se întoarse pe dos.

Îl văzu pe Gramigna, uriaşul Lanzichenecco aflat în serviciul Imperiei, înfigându-şi pumnalul în jugulara căpitanului, şi gâtul acestuia explodând într-o ploaie purpurie în timp ce lama intra până la mâner.

Corsini se zbătu căutând un punct de sprijin. Între timp Mârâilă începu să latre ca un apucat şi se aruncă asupra mercenarului.

Dizgraţia strigă: „Mârâilă... nu!” I se păru că asistă la scena aceea, nu că o trăieşte, cum de fapt se întâmpla. Copleşită cum era de durere şi neîncredere, rămase nemişcată, incapabilă să împiedice ceea ce se întâmpla în faţa ochilor ei.

Lacrimile începură să-i curgă exact în momentul în care molosul se azvârli asupra bărbatului care tocmai îi ucisese singura mare iubire.

Îl văzu pe Gramigna scoţând pistolul de la brâul căpitanului. Se întoarse îndreptându-l spre câine. Trase. Fulgerul împuşcăturii. Tunetul care răsună în stradă.

În faţa ei, Mârâilă îşi încetini cursa până când se opri în faţa mercenarului care-l aştepta nemişcat, uriaş.

Încremeni, apoi căzu fulgerat.

Scoase un ultim scâncet, un lătrat răguşit care se pierdu în întunericul nopţii. Când înţelese ce s-a întâmplat, Dizgraţia îşi simţi picioarele tremurând. Apoi alergă, fără să-i pese de ce se va întâmpla către iubirile ei asasinate. Îl văzu pe Gramigna venind spre ea. Se pregăti să-l lovească şi când ajunse lângă el încercă să-l atingă cu torţa.

El o prinse de mână şi i-o suci. Fata ţipă, torţa căzu jos într-o dâră tremurătoare de lumină stinsă deja. Fu din nou întuneric. În clipa aceea Gramigna făcu lucrul cel mai ciudat din toată noaptea aceea.

O îmbrăţişă. Şi în timp ce ea îl lovea cu pumnii, o strânse la piept.

— Îmi pare rău, micuţo, spuse, dar ai greşit totul de la bun început.

Au fost ultimele cuvinte pe care Dizgraţia le-a auzit.

Apoi simţi că i se închid ochii, înnegriţi de furtuna aceea de cernească care-i acoperise vederea, ştergând tot ce tocmai se întâmplase.

51
Neputinţă

Se simţea slab, neputincios. Casa părea vie: o inimă pulsândă care bătea într-un ritm infernal, strângându-se şi lărgindu-se din nou. Zgomotul acela îi fierbea în cap şi părea că vrea să i-l spargă în două.

Zăcea în pat, incapabil să se mişte. Istovit de muncă şi de teama că a ajuns la sfârşit. Urbino ieşise cu treburi şi acum el era singur, cu toate spaimele, îndoielile, senzaţia de a fi lăsat mii de lucruri neterminate. De a nu fi făcut suficient. Unde era Vittoria? Se vindecase? De când n-o

mai văzuse? Şi ce se întâmplase cu Dizgraţia? În ciuda a tot, se simţea responsabil pentru ea.

Numele acela care anunţa ghinion, nenorocire. Şi care era într-un contrast incredibil cu frumuseţea ei specială.

Dar dacă era un semn? La urma urmei, părea că toate lucrurile, în acea perioadă, complotau împotriva lui. Încercă să se scoale, dar imediat ce reuşi să se ridice sprijinindu-se în coate, îşi dădu seama că nu va reuşi. Se lăsă din nou să cadă. Ura cearşafurile umede de sudoare, senzaţia de rătăcire, mirosul de boală care plutea în aer, de carne, a lui, stricată, pe punctul de a se rupe şi a cădea bucăţi dintr-o clipă într-alta. Şi totuşi nu avea plăgi sau răni.

Era doar istovit. Obligat să stea în pat în noaptea aceea de vară. În cele precedente şi în cele ce aveau să vină. Medicul îi spusese: e nevoie de linişte şi răbdare.

Iar lui îi lipseau amândouă.

Se întoarse pe o parte şi întinse braţul reuşind să găsească pe pipăite o cană pe care Urbino, plin de compasiune, i-o lăsase lângă pat.

Trebuia să bea multă apă, i-o spusese medicul. În special cea provenită dintr-o fântână care se găsea la patruzeci de mile de Roma. Se spunea că e în stare să vindece de pietre. Boala de care suferea el. De zile întregi nu bea decât apa aia. Îl pusese pe Urbino să-i facă o rezervă.

Se sprijini în cot şi, cu un efort care părea că-l rupe în două, reuşi să se ridice şi să se sprijine cu spatele de perne.

„*Gutta cavat lapidem*”[17] dăduse sentinţa tânărul medic, care studiase la Universitatea din Padova, asistând la lecţiile lui Andrea Vesalio.

---

[17] Picătura găureşte piatra (lat.).

Michelangelo îi urmase instrucţiunile. De zile întregi bea cât de mult putea. Dar căldura, febra şi senzaţia de sfârşeală îl făceau să se simtă slab şi deprimat. Când trebuia să urineze simţea o durere cumplită. Lichidul era roşu de sânge. Medicul îi explicase că o pietricică se oprise în canalul prin care se scurgea urina, înfundându-l parţial. Dacă ar fi băut mult, probabil că ar fi eliminat-o.

Întotdeauna piatra era blestemul lui.

Exista o ironie amară în povestea aia. Fără să vrea, se trezi zâmbind. Luă cana, o duse la gură şi bău mult.

Din păcate apa era caldă, ca blestemata aia de noapte de vară.

Se şterse la gură cu mâneca. Din barbă îi cădeau picături de apă.

Bău din nou.

Se întoarse şi aşeză cana pe jos.

Oftă.

Se gândi la ameninţările primite de Vittoria. La căpitanul gărzilor, care-i promisese că n-o va scăpa din ochi. La suveranul pontif, care refuzase să-l ajute, îndemnându-l în schimb să se grăbească să termine cât mai repede frescele din capela care-i purta numele.

Nimănui nu-i păsa cu adevărat de Dumnezeu. De cum va ajunge în faţa lui pentru a fi judecat. Michelangelo se întrebă ce s-ar putea spune despre el. Fusese într-adevăr un artist capabil? Slăvise cu adevărat gloria Domnului? Sau, mai degrabă se întrecuse în provocări care serviseră doar să crească şi să-i consolideze prestigiul? Să-i amplifice înfumurarea? Dorinţa de a se afirma şi a străluci ca o mare stea a artei?

Asta îl interesa?

Nu, desigur.

Reginald Pole şi Vittoria Colonna şi, alături de ei, toţi cei care aderaseră la cercul Spiritualilor îi arătaseră că era

posibilă o altfel de viaţă. Că exista o cale de salvare. O dimensiune mai simplă, sinceră. Trebuia doar să asculţi. Să auzi vrerea lui Dumnezeu care e întotdeauna cu noi. Şi astfel Michelangelo pornise la realizarea altor două statui diferite pentru mormântul lui Iulius II. Deoarece considerase că trebuie să dea formă marmurei, plăsmuind-o după imaginea noii conştiinţe la care încerca să ajungă.

Viaţa, cea care poate se scurgea din trupul său, trebuia înfruntată în dubla sa dimensiune. Acum era sigur de asta. Aşa cum spusese Pole, exista comportamentul pozitiv, activ, graţie operelor de bine făcute, şi contemplarea lui Dumnezeu, care reprezenta perfecţiunea spre care tindea cu tot devotamentul şi modestia posibile.

Deci, de zile întregi, hotărâse să reprezinte acea dublă viziune prin două femei splendide care vor împodobi monumentul funerar al lui Iulius II.

Şi în timp ce orele treceau, faptul că era obligat să stea în pat îl tortura asemenea celei mai nemiloase dintre aşteptări. Ar fi vrut să se scoale în picioare, să ia ciocanul de lemn şi dalta şi să modeleze marmura, eliberându-le din blocurile de marmură pe cele două splendide femei. Dar nu putea, nu avea încă suficientă forţă.

Era un miracol dacă reuşea să se ridice în picioare.

52
Moarte şi uneltiri

Lui Gian Pietro Carafa nu-i venea să-şi creadă urechilor.

— Sunteţi sigur? îl întrebă pe ofiţerul care se afla în faţa lui. Cineva a avut curajul să comită o asemenea crimă? Să-l ucidă pe căpitanul gărzii Sfântului Oficiu? Căpitanul gărzilor mele? Şi cine a îndrăznit atât de mult, după părerea voastră?

Mercurio Caffarelli, înlocuitorul lui Corsini, nu ştia pe unde să scoată cămaşa. În noaptea precedentă, o găsise pe Dizgraţia lângă cadavrul căpitanului. Părea aproape inconştientă. Şi chiar dacă i se părea incredibil, nu existau îndoieli cu privire la vinovăţia fetei. Jungherul înfipt în gâtul lui Corsini era al ei.

— După cum am putut constata, spuse cu un firicel de voce, asasinul e o femeie.

Cardinalul Carafa ridică neîncrezător o sprânceană.

— Adevărat? Şi cine-i?

— Dizgraţia.

— Dizgraţia şi mai cum?

— Numai Dizgraţia, Eminenţă. O fată care lucra pentru Imperia, curtezana.

— Proprietara locantei... *Gâsca roşie*? Cea din cartierul Parione?

Caffarelli dădu din cap.

— Târfa aia bătrână, tună Carafa, s-a apucat şi de afaceri! Deci ea e cea care a ordonat crima?

— N-am spus deloc asta, Eminenţă, spuse Mercurio Caffarelli.

— I-auzi! Atunci fiţi mai clar, fir-ar să fie! Cineva l-a ucis pe superiorul vostru! Un căpitan foarte capabil şi curajos! Un bărbat adevărat, cum nu se mai găsesc. Vreau s-o văd imediat pe curtezana asta, pe Imperia! Să fie adusă aici, Caffarelli!

— Am dat ordin să fie convocată, Eminenţă. Ar trebui să fi ajuns deja, spuse ofiţerul.

— Cât zel, Caffarelli! La urma urmei, mai bine aşa! Presupusa vinovată? Dizgraţia asta?

— Am închis-o într-una din celulele de la Tor di Nola.

— A, da?

Încă o dată Caffarelli dădu din cap.

— Bine aţi făcut! De acord, atunci o s-o aştept pe curtezană.

— Când doriţi, Eminenţă, pot s-o aduc. Cum vă spuneam, e deja aici.

— Nu pierdeţi timpul, nu? Bine. Chemaţi-o deci, să vedem ce are de povestit. Ieşiţi! Când o să am nevoie de voi, o să trimit să vă cheme.

Şi spunând asta, cardinalul Carafa îi făcu semn ofiţerului să iasă.

— A, un ultim lucru...

— Eminenţă? răspunse Caffarelli în timp ce se îndrepta spre ieşire.

— Din moment ce îl înlocuiaţi deja... ei bine, gărzile Sfântului Oficiu nu pot rămâne fără un căpitan. Caffarelli, de azi înainte sunteţi voi noul căpitan. Numit de mine.

— Eminenţă, se înclină Mercurio.

— Aveţi grijă să meritaţi o asemenea onoare.

— O să încerc. Şi spunând asta, Caffarelli dispăru.

Când o văzu intrând pe Imperia, Carafa nu putu să nu remarce că, deşi nu mai era tânără, femeia aceea avea încă mult farmec. Şi acesta era, îşi spuse, secretul succesului ei. Într-atât încât, aşa cum ştiau toţi, devenise una din femeile cele mai puternice din Roma. Carafa se gândi că n-avea nici un rost s-o înfrunte. Mult mai bine să încerce să înţeleagă dacă ar putea să încheie cu ea un soi de tacită şi discretă alianţă.

— Eminenţă, spuse Imperia, îmbrăcată cu o rochie de culoarea sângelui, ca şi cum ar fi vrut să-şi asorteze îmbrăcămintea din ziua aceea la purpura de cardinal a lui Carafa, e un privilegiu pentru mine să vă întâlnesc, chiar dacă, sunt conştientă de asta, împrejurările care m-au adus aici nu sunt, desigur, cele mai fericite. Sunt îndurerată pentru ceea ce i s-a întâmplat căpitanului

vostru, un om stimat şi capabil, care va lipsi întregii comunităţi creştine din acest oraş.

Imperia făcu o plecăciune adâncă şi sărută rubinul înfocat care strălucea pe arătătorul cardinalului.

Carafa aprobă. Dincolo de ceea ce va descoperi în ziua aceea, un lucru era sigur: femeia aia ştia cum să se poarte şi, în timpuri teribile ca acela, nu era puţin lucru.

— Luaţi loc, spuse.

Imperia se aşeză pe un mic fotoliu din catifea violet. Privirea ei nu trădă nici cea mai mică emoţie şi, dacă exista reverenţă în atitudinea ei, nu s-ar fi transformat niciodată în teamă, deoarece era în stare s-o contrabalanseze cu o deosebită încredere în ea însăşi.

— Doamnă, începu Carafa, care cu siguranţă nu i s-ar fi adresat Imperiei cu alte titluri, căci, orice s-ar spune, rămânea totuşi o curtezană, cunoaşteţi perfect motivul pentru care sunteţi aici. Aşa că vă rog să-mi spuneţi ceea ce ştiţi despre femeia acuzată de uciderea căpitanului Vittorio Corsini.

— Desigur, răspunse Imperia, n-o să vă ascund nimic. Fata acuzată se numeşte Dizgraţia. De câţiva ani e în serviciul meu. Îndeplineşte cele mai diferite servicii, se ocupă de contabilitate la una din locantele ce-mi aparţin şi supraveghează activităţile de acolo, ca...

— Vă rog, pot foarte bine să-mi imaginez care sunt aceste activităţi, o întrerupse scurt Carafa, concentraţi-vă pe ceea ce ştiţi despre ea ca persoană, în special ce legătură avea cu căpitanul Corsini.

— Era o fată întreprinzătoare, cu înfăţişare plăcută, adică nu trecea neobservată, chiar dacă, atunci când auzeau cum o cheamă, unii bărbaţi, îmi imaginez din cauza unei stupide superstiţii, simţeau un soi de presimţire şi preferau probabil să aibă de-a face cu alte femei. În orice caz, nu era cazul căpitanului Corsini.

— Chiar aşa? Ce vreţi să spuneţi? Fiţi mai precisă!

— Din câte ştiu, căpitanul Corsini era îndrăgostit de ea, spuse Imperia vorbind deschis.

— Sunteţi sigură?

Lui Carafa părea să nu-i vină să creadă.

— Am pus să fie urmărită, pentru că voiam să nu am nici o îndoială.

— De către cine?

— De către garda mea de corp.

— Înţeleg. Şi el ar putea să confirme că fata asta, Dizgraţia, şi căpitanul se întâlneau?

— Evident.

— Permiteţi-mi să fac o observaţie, spuse atunci cardinalul. Nu vi se pare că înainte de a mânji memoria unui căpitan al gărzilor Sfântului Oficiu, ar trebui să avem cel puţin o oarecare certitudine?

— Fără îndoială, Eminenţa Voastră. Eu am răspuns pur şi simplu la întrebarea voastră. Chiar dacă, aş vrea să subliniez că ştiţi asta mai bine decât mine, soldaţii, nobilii şi până şi oameni ai Bisericii nu sunt feriţi de păcat...

— ...Vă rog.

— Faptul că îmi cereţi să ascund detaliile nu face ca povestea să nu fie adevărată. Am văzut cu ochii mei.

Cardinalul oftă.

— Doamnă, aveţi dreptate, şi este exact acesta motivul pentru care Reforma s-a abătut asupra noastră. Ca să ne pedepsească. Ca să ne arate că nu suntem demni de bunăvoinţa lui Dumnezeu, începând cu Biserica pe care o reprezint. Imaginaţi-vă că ştiu despre ce vorbiţi!

— Cred însă că motivele pentru care Dizgraţia era periculoasă au de-a face cu alte chestiuni.

— Chestiuni mai importante decât moartea unui căpitan al gărzii Sfântului Oficiu?

— Eminenţă... şi dacă v-aş spune cuvântul *Spirituali*?

La auzul acestui cuvânt, cardinalul Carafa rămase mut.

Pole ajunsese deci până la Sfântul Oficiu, fără ca el să-şi fi dat câtuşi de puţin seama?

53
Viaţa activă şi viaţa contemplativă

Michelangelo de abia îşi revenise, Acum reuşea să stea în picioare şi, în ciuda faptului că se simţea încă slăbit, se încăpăţâna să se întoarcă deja la lucru.

În faţa lui avea un bloc mare de marmură. Alb, translucid, perfect. Îi pipăi conturul cu mâinile, îl privi cu atenţie ca să-i găsească venaturile cele mai secrete. I se părea că e din nou tânăr pentru că gesturile acelea, în familiaritatea lor, reprezentau o minunată obişnuinţă, darul său cotidian, motivul pentru care se scula dimineaţa şi cel pentru care se culca seara.

Şi era minunat să-şi imagineze ce ascundea blocul în învelişul său candid, un miracol pe care îi plăcea să-l descopere de fiecare dată, pentru că dezvăluirea formei conţinute în el era o urgenţă arzătoare.

Şi în dimineaţa aceea avea inima plină de emoţie, ca şi cum ar fi fost pentru prima oară. Trecuse deja câtăva vreme de când nu mai atingea marmura.

De când făcuse în aşa fel încât Moise să-şi întoarcă privirea.

Îşi amintea încă uimirea lui Tommaso de’ Cavalieri când văzuse ceea ce considerase probabil un soi de magie, şi, într-un anumit fel, avea dreptate: era o magie, un dar pe care Dumnezeu i-l făcuse. Dacă cineva l-ar fi întrebat cum făcea să lucreze marmura, Michelangelo n-ar fi ştiut să răspundă. Tehnica învăţată şi perfecţionată în ultimii ani, pasiunea pusă în a alege personal blocurile, munca umilă

de tăietor de piatră pe care o studiase şi o pusese în practică fără să-i dispreţuiască simplitatea erau momente ale unui traseu pe care-l considera normal. Nobila artă a sculpturii se baza tocmai pe faptul că voia să aleagă de la bun început, de când marmura era extrasă din carieră. Căci o statuie, o figură, un profet, o răstignire luau naştere cu mult înainte de a fi schiţate, gravate, sculptate.

Era necesar în primul rând să fie găsit blocul potrivit, udându-l cu apă, revelându-i imperfecţiunile şi pretinzând puritatea absolută. Iată de ce, în toţi aceşti ani, Michelangelo se căţărase la Carrara şi pe muntele Altissimo din Alpii Apuani, pentru că acolo găsea piatra cea mai pură.

Cea pe care o avea acum în faţa lui.

Zilele de boală îl sleiseră şi chiar dacă acum singurul lucru de care avea nevoie era să se confrunte din nou cu marmura folosind ciocanul de lemn şi dalta, ştia că n-o poate face. Dar în acel răstimp mintea lucrase în mod febril şi două femei îi apăruseră în vis, cu formele lor minunate, trăsăturile delicate şi pliurile moi ale veşmintelor.

I se păru că vede marmura topindu-se ca gheaţa în faţa ochilor lui şi luând forma a două femei splendide, alegorii ale virtuţilor descrise de Reginald Pole la Viterbo.

Una, Rahela, personajul biblic, va întruchipa viaţa contemplativă. Michelangelo avea de gând s-o reprezinte înfăşurată într-o mantie grea, cu ochii ridicaţi spre cer, mâinile împreunate, chipul întors spre Dumnezeu, credinţa aproape oarbă în El. Voia să prindă esenţa raportului cu divinul, fără nici o mediere.

În schimb, cealaltă, Lia, urma să întruchipeze, viaţa activă, lumina necesară flăcării care arde, după cum era scris în *Beneficium Christi*. Cea care îşi găseşte salvarea

prin propriile acţiuni, fără intermediul Bisericii, dar conform credinţei.

Michelangelo ştia că, făcând astfel, va realiza un soi de echilibru definitiv între principiile Reformei protestante şi dictatele Bisericii Catolice, o soluţie care, deşi susţinea raportul exclusiv al omului cu Dumnezeu, nu intenţiona să nege forţa năvalnică a vieţii active. Lia, şi ea personaj biblic, va fi o matroană romană, ţinând în mâna dreaptă pieptenele cu care-şi strânge părul lung, dar pieptenele acela va avea forma unei torţe, simbol al luminii şi al focului arzător. În sfârşit, va pune pe capul Liei o diademă.

Asta voia să facă: să completeze un monument funerar care să fie reprezentarea în marmură a propriilor convingeri, atât de diferite de cele de odinioară, fiice ale cuvintelor Vittoriei şi ale cardinalului Reginald Pole, victime inocente ale unei Inchiziţii atât de surde la argumentele lor, încât îşi interpreta doar rolul de braţ înarmat în serviciul Papei. O Inchiziţie condusă de un om care, foarte probabil, ţintea la pontificat, reafirmând ierarhiile şi închistările unei Biserici prea dispuse să-i pedepsească pe săraci şi pe cei slabi, ameninţându-i cu erezia, dar dispusă, în schimb, să-i absolve pe apropiaţii puterii şi pe cei bogaţi.

Ştia că în felul acela ar fi mărit distanţa, ar fi făcut ca rana să se infecteze şi mai mult, lărgind marginile rupturii dintre el şi Biserică, dar nu vedea altă soluţie. După mult timp, avea posibilitatea de a sculpta lucrurile în care credea folosind un limbaj diferit, din anumite puncte de vedere mai criptic, mai protejat sau poate, pur şi simplu, mai clar decât oricare altul, dar numai pentru cei care ar fi avut curajul să privească cu adevărat în ochi statuile lui Moise, Rahela, Lia şi Iulius II.

Nu vor fi imagini pentru oricine, într-un anumit sens vor înfricoşa, întorcându-i privirea celui care le va fixa fără să simtă nevoia de a fi încurajat.

Aşadar hotărâse.

Va lupta cu armele pe care le cunoştea şi pe care Dumnezeu i le dăduse pentru a-şi striga adevărul.

54
Sacru şi profan

Imperia era sigură că trezise nu numai interesul, ci şi atenţia cardinalului. Ştia că, încă de când căpitanul Vittorio Corsini o vizitase, ceea ce auzise din gura lui era doar o parte din adevăr.

Gian Pietro Carafa fusese aşezat în fruntea Inchiziţiei romane prin voinţa Papei. Un papă care nu fusese cel mai rău din ultimii ani, dar care, pentru mii de motive, nu va trăi etern. El fusese cel care deschisese calea dialogului între Reforma protestantă şi Biserica Catolică cu o atitudine prea îngăduitoare. Cu greu suportată de către Carafa.

Până şi ea înţelesese, era suficient să-l priveşti în ochi. Eminenţa Sa era un om animat de pofte monstruoase şi care vedea actualul său rol de conducător al Sfântului Oficiu drept trambulina necesară, dar nu suficientă, pentru a ajunge la scaunul papal.

Întreprinzătoare cum era, Imperia făcuse câteva cercetări printre spionii săi şi aflase nu numai că ura lui Carafa pentru Reginald Pole era legendară, cum rezultase deja evident din informaţiile culese de Dizgraţia, dar şi că avea rădăcini profunde şi o motivaţie precisă: Pole era principalul adversar pe care conducătorul Inchiziţiei romane îl avea în drumul său, un drum care ducea drept la

pontificat şi care risca să fie compromis de blestematul acela de cardinal englez, protejat de Paul III, într-atât încât îl numise trimisul său la iminentul Conciliu din Trent.

Iar acum, dacă Imperia ar avea ceva concret de oferit pentru a-l pune într-o lumină negativă pe Pole şi grupul său de Spirituali, furnizând o victimă de sacrificat, care să poată fi indicată drept vrăjitoare, eretică, crescută în umbra învăţăturii lui Pole şi a discipolilor săi, oare cardinalul Carafa nu i-ar fi recunoscător pentru eternitate?

Şi cui mai bine decât Dizgraţiei ar putea să i se potrivească acest rol? Fetişcana aia ingrată, încrezută, care o refuzase pentru nişte umeri laţi şi un chip viril, era în fond biletul ei de liberă trecere în ascensiunea spre putere.

Se hotărî deci să înfigă cuţitul şi mai tare, făcându-l pe cardinal părtaş la planul ei diabolic.

— Eminenţă, spuse cu o voce hotărâtă, cred că întâlnirea de azi se poate dovedi propice pentru voi, în lumina a ceea ce am să vă spun.

Cardinalul o privi dându-i de înţeles că o asculta, nu avea nevoie să fie convins mai mult decât era deja.

— Ei bine, Dizgraţia nu e doar vinovată de faptul pe care îl ştiţi, moartea căpitanului Vittorio Corsini, dar şi, aşa cum o să descoperiţi imediat, e o eretică, şi din această cauză a făcut ce a făcut.

— Aha!

— Pot s-o dovedesc, nu numai pentru că eu însămi ştiu sigur că se întâlnea cu Spiritualii lui Reginald Pole, şi aş putea s-o confirm la judecată, dar şi pentru că un tipograf de-al meu de încredere va putea să aducă mărturie că i-a vândut două exemplare din *Beneficium Christi*, în ediţia revăzută şi adăugită de Marcantonio Flaminio, care face parte din *Ecclesia Viterbiensis*, recent tipărită la Veneţia, cuib laic de cea mai vicleană erezie. Ca să nu mai spunem

că actualul înlocuitor al căpitanului, tânărul Mercurio Caffarelli, va putea afirma fără greutate că fata are dintotdeauna un caracter mizerabil, căci, nu mai mult de cu doi ani în urmă, ca să se apere, a rănit un mercenar cu acelaşi jungher cu care în noaptea trecută l-a ucis pe căpitanul Corsini. Toate astea, evident, susţinute de mărturiile despre care vă vorbesc...

Cardinalul Carafa era cu adevărat uimit, şi asta nu i se întâmpla prea des.

— Admir cantitatea de informaţii pe care le aveţi, doamnă, spuse cu sinceritate. Mă întreb de unde vă procuraţi spioni atât de eficienţi, mi-ar plăcea să vă cer unul cu împrumut, poate că ar putea să-i înveţe ceva util pe ai mei, spuse, mângâindu-şi dosul mâinii cu un gest grijuliu.

— Munca mea îmi impune o asemenea cunoaştere, Eminenţa Voastră.

— Înţeleg.

— Dacă-mi îngăduiţi...

— Vă rog, spuneţi mai departe, am impresia că partea cea mai interesantă din propunerea voastră de abia urmează.

Imperia dădu din cap. Cardinalul o încuraja. Merita deci să rişte şi să spună ceea ce nu se spunea. La urma urmei, ce avea de pierdut? În cel mai rău caz, Carafa i-ar fi interzis, ameninţând-o, să vorbească despre ceea ce tocmai îndrăznise să spună. Dar, cum părea să sugereze atitudinea lui, cardinalul avea cu totul alte intenţii.

— Cum vă spuneam, Eminenţă, un caz ca acesta v-ar putea oferi exemplul, pe care îmi imaginez că-l căutaţi. Să mă explic. O fetişcană pe care nimeni n-o mai vrea, acuzată şi recunoscută vinovată de uciderea căpitanului gărzilor, cu un nume care pare dat de diavol în persoană, şi împotriva căreia martori credibili nu ezită să depună

mărturie cu privire la erezia ei, din cauza textelor citite şi persoanelor frecventate... ei bine, n-ar putea fi tocmai ea acel ţap ispăşitor care v-ar putea permite să triumfaţi asupra lui Pole? Condamnarea ei la moarte nu v-ar aduce oare acea aprobare care este caracteristică acelora care au curajul să arate sâmburele răului? Gândiţi-vă: cine citeşte *Beneficium Christi* se îndepărtează de Dumnezeu şi-l ucide până şi pe căpitanul Corsini, omul care se ocupa de siguranţa voastră? Şi totul nu bazat pe fantezii, ci pe mărturii precise şi detaliate? La urma urmei nu e aceasta o posibilitate ce vi se oferă pentru a triumfa asupra curentului care vi se împotriveşte atât de mult?

După ce-i ascultă cuvintele, cardinalul Carafa tăcu uitându-se drept în ochii ei. Curtezana n-ar fi putut spune la ce se gândea, şi pentru o clipă se temu că îndrăznise prea mult. Poate cardinalul nu era omul plin de cruzime pe care şi-l imaginase sau, poate, nu era dispus să meargă atât de departe pentru a-şi satisface dorinţa de putere.

Ea însă era exact acel soi de om, era animată de o dorinţă de răzbunare, imposibil de descris doar în cuvinte, faţă de târfuliţa aia de Dizgraţia. De aceea spera să primească un răspuns afirmativ de la cardinal, căci i se părea că semăna cu ea la temperament şi convingeri.

După un timp care i se păru infinit, Gian Pietro Carafa vorbi.

— Sunteţi o femeie cu adevărat fără scrupule, şi totuşi îmi propuneţi o soluţie strălucită.

Imperia suspină, începutul era promiţător

— După cum probabil ştiţi, Dizgraţia asta a fost închisă la Tor di Nona, în aşteptarea judecăţii. Este deci cât se poate de evident că ceea ce spuneţi este de absolută utilitate pentru Biserica pe care o reprezint, nu numai pentru a da pedeapsa cuvenită pentru crima oribilă comisă, pedeapsă care e de competenţa puterii

temporale, dar şi pentru aceea ulterioară, şi mai gravă, despre care îmi vorbiţi. Nu voi intra în detalii privind poziţiile teologice din interiorul Bisericii Romei şi cum consideră ele recenta rebeliune protestantă, pe care Luther se încăpăţânează s-o numească Reformă, totuşi este ştiut că încerc, cu multă modestie şi devotament, să fac ordine în această nefericită situaţie. Ca s-o pot face, am nevoie să-mi întăresc poziţia, şi ea e cu atât mai convingătoare cu cât apar slăbite cele ale altora. Accept deci ceea ce îmi oferiţi, chiar dacă viaţa m-a învăţat că nimeni nu dăruieşte nimic nimănui, şi atunci nu pot decât să vă întreb: ce doriţi în schimb?

— Cinci sute de ducaţi, răspunse Imperia, fără cea mai mică ezitare.

Era suma exactă pe care i-o datora Corsini, şi în ultimă instanţă cardinalul. Nu intenţiona să ceară prea mult norocului. Se elibera de o martoră periculoasă, dovezile pe care le avea împotriva Dizgraţiei erau zdrobitoare, şi cu cât mai repede târfuliţa aia va ajunge în pământ, cu atât se va simţi mai liniştită şi mai satisfăcută. Ura până şi gândul că era vie. Nu atât pentru că se îndrăgostise de Corsini, cât pentru că nu recunoscuse asta când o întrebase, şi încercase s-o păcălească minţind, complotând probabil, ca să ajungă într-o bună zi la cine ştie ce gest nefast împotriva ei.

Imperia nu devenise ce devenise aşteptând mişcările adversarilor. Învăţase că o buruiană trebuie smulsă imediat, altfel va ajunge să infesteze tot ce crease de-a lungul anilor cu infinită greutate şi suferinţă.

— Fie. Mărturisesc că cererea voastră e cât se poate de modestă, dar mai bine aşa. Nu voi uita această cumpătare a voastră, poate ne va permite în viitor să avem înţelegeri ulterioare. Aşa cum am convenit, mă aştept ca la proces să faceţi ce aţi promis.

— Fără îndoială, la urma urmei eu v-am propus asta.

— Evident. Imediat ce veţi depune mărturie, voi pune să fie emisă o scrisoare de credit pe numele vostru. Deci la revedere, doamnă, spuse întinzându-i Imperiei mâna.

Curtezana îngenunche în faţa Eminenţei Sale şi-i sărută inelul. Apoi schiţă o reverenţă şi sub privirile vigilente şi pline de cruzime ale cardinalului se îndreptă spre ieşire.

55
Tor di Nona

Dizgraţia îşi simţea capul zvâcnind. Durerea se răspândea în valuri circulare, iradiind în tot corpul. Îi dădea o senzaţie de ameţeală continuă. Gramigna o lovise cu violenţă. Ar fi preferat s-o ucidă. Pentru că să trăiască fără căpitan şi fără Mârâilă era cea mai mare pedeapsă pe care şi-o putea închipui.

Şi pentru că ceea ce o aştepta acum depăşea orice închipuire.

Nu avea prieteni, în afară de Michelangelo, care era un bărbat în vârstă şi putea face foarte puţin pentru ea.

Şi în orice caz, în afară de el, nu mai avea pe nimeni. În cele din urmă Imperia o vânduse cum se vinde o bucată de carne la piaţă. Dizgraţia ştia că se va sfârşi aşa. Întotdeauna se temuse de asta. Totuşi nu reuşise să-şi împiedice inima să se îndrăgostească de căpitan. Acceptase riscul. Şi pierduse. Dar, cel puţin, cunoscuse iubirea. Iar o bucurie ca aceea, chiar scurtă, merita de o mie de ori ceea ce urma să vină. Prea puţin o mai interesau acum detaliile.

Privi în jur. O azvârliseră într-o celulă îngustă şi murdară. Nu vedea altceva decât pereţii goi de piatră.

Descoperi o fisură atât de îngustă că aproape nu lăsa să intre aerul.

Patul nu era decât o adunătură de lemn putred şi paie.

Hârdăul pentru nevoi răspândea o putoare dezgustătoare, pentru că temnicerilor nici nu le trecea prin gând să-l golească.

Îi veni să vomite.

Se întoarse cu faţa la perete. Durerea continuă îi aminti încă o dată ce pierduse într-o singură noapte. Simţi cum lacrimile îi coborau pe obraji şi se duceau cine ştie unde. O durea gâtul, îi era aproape imposibil să înghită, saliva era sticlă pisată. Gemu.

Voia să-şi adune forţele, dar nu reuşea, nu în momentul acela.

Se lăsă pradă durerii, pentru că era singurul lucru pe care-l voia.

Michelangelo aştepta. Dorise să-l întâlnească pe Pole în locul acela din oraş care reprezenta pentru el inima Romei.

Bazilica lui Constantin se pregătea să devină San Pietro, cea mai mare biserică din lume. Şi totuşi, când te uitai la ea, nu era decât un miraj, un spaţiu sfârtecat de cicatricele timpului şi de mâna omului. Bramante o imaginase cu planul în formă de cruce grecească, şi păstrase cei patru colosali pilaştri şi arcurile de legătură. Dar totul în jur era o adunătură de ruine şi de ziduri care stăteau să se prăbuşească, pentru că, la moartea marelui arhitect, mai întâi Rafael şi apoi Antonio da Sangallo nu reuşiseră să înainteze cu lucrul.

Deci ceea ce ar fi trebuit să devină bazilica San Pietro nu era decât un incredibil schelet de structuri de un farmec nemuritor, expus furiei vântului şi ploii, un avertisment de piatră, care părea să amintească locuitorilor măreţia un timp pierdut, care poate nu se va mai întoarce niciodată.

Şi totuşi Michelangelo nutrea speranţe pentru acea mistică arcă a Spiritului.

Stătea în picioare, cu un opaiţ, aşteptând. Gărzile îl lăsaseră să treacă imediat ce îl recunoscuseră pe Supremul sculptor şi pictor al Palatelor Vaticane, numit astfel de Papă însuşi.

În crepusculul acela îmbibat de nostalgie şi grandoare, Michelangelo îl aştepta pe Reginald Pole. Cardinalul englez îi ceruse să se întâlnească, după ce îi trimisese prin Vittoria o scrisoare, atât de urgentă şi de importantă că n-ar fi putut s-o ignore vreodată.

Vittoria! Fusese s-o vadă şi o găsise mai în putere. Nu se putea spune probabil că e vindecată, dar pielea ei albă se colorase din nou de roşeaţa aceea palidă pe care o avea întotdeauna atunci când se simţea bine. Îi ceruse s-o ducă pe Alpii Apuani, călare: voia să vadă măcar o dată natura sălbatică şi aspră în care el îşi petrecea cele mai intime momente, atunci când se simţea în comuniune cu Dumnezeu.

Michelangelo îi promisese că o va duce. Imediat ce zilele vor deveni mai răcoroase, vor merge împreună.

În timp ce zbura astfel cu fantezia, iar scânteile unui recipient cu jăratic pluteau în aer ca nişte licurici, auzi o voce strigându-l. Era blândă şi frumos modulată, imposibil de confundat. Pentru o clipă Michelangelo simţi ceva supranatural, ca şi cum l-ar fi strigat Dumnezeu. Dar apoi îşi reveni, îndreptă opaiţul înainte şi din umbră apăru cardinalul Reginald Pole.

Era îmbrăcat cu un veşmânt lung purpuriu, talarul. Avea o privire îngrijorată şi faţa mai trasă ca de obicei.

— *Messer* Michelangelo, îi spuse tânărul englez, nici nu ştiţi ce mult mă bucur să vă văd.

— Sunt onorat, Eminenţă.

— Din păcate, motivele pentru care vă întâlnesc aici nu sunt dintre cele mai fericite, spuse.

— Îmi imaginam, răspunse Michelangelo, de aceea v-am rugat să veniţi în acest loc atât de special.

— Da. Mărturisesc că, atunci când am aflat că aţi ales bazilica, am fost destul de uimit.

Michelangelo zâmbi.

— Vă înţeleg. Dar vedeţi, Eminenţă, îmi place să păşesc pe iarba şi pe pământul a ceea ce numesc pe bună dreptate un simulacru, o ruină, un loc al abandonului, pentru că bazilica San Pietro a fost uitată atât de cei care şi-au dorit-o, cât şi de cei care au executat-o, întocmai acestui oraş şi Bisericii sale. Şi totuşi nu totul s-a pierdut, timpului îi este milă de om şi de operele lui, când sunt nişte minunăţii. Priviţi, spuse, luminând drumul cu opaiţul. Cardinalul Pole rămase înmărmurit când văzu în faţa sa un mozaic de o neasemuită frumuseţe. Strălucea pe fundalul auriu. La slaba licărire a opaiţului îl recunoscu pe Dumnezeu salvându-i pe apostolii aflaţi pe o corabie, cu vela umflată de vânt.

— Acesta este Giotto, Eminenţă. Autorul unei minuni atât de strălucitoare încât străluceşte şi în penumbra crepusculului, asemenea stelelor de pe cer, spuse Michelangelo cu o voce profundă. Vedeţi apostolii pe corabie? Şi Dumnezeu care-i întinde mâna lui Petru? Şi valurile, şi cetatea pe malul mării?

Pole îşi duse mâna la gură, copleşit de o splendoare fără egal. Dar Michelangelo n-avea intenţia să zăbovească pe imaginea aceea. Avea în minte altceva. Fără să mai aştepte trecu pe lângă Pignone – marele con de pin – aşezat în mijlocul curţii şi ilumină din nou cu opaiţul spaţiul din faţa lui. Cardinalul îl ajunse din urmă şi dintr-odată descoperi un tabernacul, în care se afla o statuie reprezentându-l pe Sfântul Petru binecuvântând.

— L-a sculptat un artist grec extraordinar de talentat, spuse Michelangelo. Nu i se cunoaşte numele. La început statuia reprezenta un filozof, dar Arnolfo di Cambio a modificat-o, cu peste două secole în urmă, şi iată, ca prin miracol, ne-a apărut Sfântul Petru: părul, barba, cheile Împărăţiei Cerurilor, continuă Michelangelo iluminând legătura de chei pe care apostolul o strângea în mâna stângă. Vedeţi, Eminenţă, cum rămâne memoria dacă este încredinţată artei? Scrinul care păstrează amintirea şi o perpetuează pe oceanele timpului? Şi totuşi astăzi noi vrem să schimbăm toate astea, spuse Michelangelo rotind opaiţul şi iluminând pentru o clipă aerul întunecat al apusului, pentru a susţine gloria efemeră, dorinţa de putere, faima care corupe şi orbeşte, banii care ne fac mai răi decât diavolul însuşi. Iar Biserica, după ce a înţeles cum arta îl poate slăvi pe Dumnezeu şi măreţia lui, acum se închide în conflicte de salon, negociază titluri prin simonie, vinde indulgenţe pentru a-i salva pe cei bogaţi şi pe puternicii Pământului, cumpărând pentru ei jilţuri în Paradis, punându-se pe acelaşi plan cu Dumnezeu!

— Michelangelo... şopti Pole.

Dar Michelangelo părea să nu-l audă.

— Urmaţi-mă, Eminenţa Voastră, vă rog, şi mergând înainte se îndreptă spre altarul principal. În jurul lui scânteiau zeci de candele cu ulei. Lumina slabă, ca aceea a unui foc de abia aprins, făcea să se vadă bolta în stil gotic dorită de Leon X. În faţa altarului se afla un mic templu realizat de Bramante, protejând altarul cel mare şi mormântul Sfântului Petru.

— Iată Roma, iată memoria noastră, Eminenţă, continuă Michelangelo, care vedea în vestigiile acelea şi în disperata încercare de a le face să renască a arhitecţilor din vremea lui, o fuziune între trecut şi viitor, o alianţă între artă şi credinţă, care, inegalabilă, reprezenta pentru

el, în momentul acela, uniunea a tot, alfa şi omega, centrul universului. Iulius II intuise importanţa acestor lucruri. Şi după el, Leon! Dar, din păcate, omul e prea prost ca să iubească infinit de mult frumosul! Iar femeia, cu siguranţă mai sensibilă, atentă, dotată, nu are forţa de a se ridica în apărarea unei asemenea frumuseţi. Cuvintele ei rămân neascultate. Şi totul se termină într-un război, în venirea mercenarilor, în durere şi foamea de masacru.

În timp ce spunea asta, o mână îl prinse de braţ. Michelangelo se întoarse şi văzu ochii cardinalului Reginald Pole. Descoperi în ei o credinţă de nezdruncinat şi o uşoară melancolie.

— Michelangelo, voi ştiţi să-l recunoaşteţi pe Dumnezeu atunci când se află în faţa voastră. Dar puţini dintre noi reuşesc să facă asta. V-am ascultat cuvintele. Am văzut ce mi-aţi arătat şi mărturisesc că aveţi întru totul dreptate şi că acum, mai mult ca oricând, trebuie să luptăm pentru a ajunge la o împăcare. Paul II m-a confirmat legat papal, la Trent, şi credeţi-mă mă voi bate pentru un acord între protestanţi şi catolici. Dar duşmanii noştri există şi prosperă în sânul Bisericii. În timp ce noi vorbim, Gian Pietro Carafa complotează pentru ca eu să dau greş şi, cu ceea ce s-a întâmplat, triumful său se apropie tot mai mult.

— De ce? Ce altceva s-a întâmplat? întrebă Michelangelo, ca şi cum până în clipa aceea nu şi-ar fi dat seama că se întorsese în realitate.

— Dizgraţia, fata care ne-a spionat în toţi anii ăştia, pentru Sfântul Oficiu, e acuzată că l-a ucis pe căpitanul Vittorio Corsini.

— Cum? întrebă Michelangelo cu vocea stinsă.

— Aşa cum aţi auzit, continuă Pole. Eu nu cred. Mă tem că e victima unei intrigi. Mai mult: Carafa susţine că ea este o protejată a mea, o discipolă, spune cardinalul, a

acelei *Ecclesia Viterbiensis*, care acum riscă serios să fie acuzată de congregaţie eretică.

— Dar e absurd!

Cardinalul dădu din cap.

— Aşa e. Şi totuşi, acum, ceea ce contează e ca voi să o duceţi în altă parte pe Vittoria. Ei ştiu că se află la mănăstire. Şi va fi prima pe care vor încerca s-o doboare, imediat ce vor avea dovezi pentru a o face.

— Şi fata? întrebă Michelangelo, care se simţea vinovat că n-o putea ajuta pe tânăra aceea tristă şi fără noroc, care, sigur, greşise, dar care, tot atât de sigur, nu merita ceea ce i se întâmpla. Avea încă în minte serile petrecute cu ea, în faţa focului.

— Sunteţi îngrijorat pentru ea?

— Ţin mult la Dizgraţia. Aşa cum aţi spus voi, e o victimă. N-are nici o vină pentru ce a făcut. A fost constrânsă.

Cardinalul Pole aprobă.

— O să mă ocup eu de ea. Voi duceţi-o pe Vittoria într-un loc sigur. Eu voi face în aşa fel încât, în absenţa voastră, Dizgraţia să nu păţească nimic. Cel puţin până când vă întoarceţi.

— Îmi promiteţi?

— Aveţi cuvântul meu. Dar acum plecaţi! Nu e nici o clipă de pierdut.

Michelangelo sărută mâna cardinalului. Apoi se întoarse şi o luă la fugă.

Ştia unde să meargă.

În spatele lui, candelele cu ulei care scânteiau în jurul altarului principal deveniră în curând nişte mici stele îndepărtate.

TOAMNA 1544

56
În fugă

Inchiostro înainta ca un cal de luptă neînfrânat. Cu toate că purta o greutate dublă nu avea nici o ezitare călcând pe pietre şi pe gheaţa dimineţii. Copitele băteau drumul de căruţe, şi sunetul lor plin se propaga printre trecătorile înguste din Alpii Apuani. Deşi era încă toamnă, căzuse deja prima zăpadă. Vântul rece mătura cerul şi un soare blând aprindea o lumină febrilă printre ramurile copacilor.

Intrară într-o pădure de fag, stratul de frunze galbene şi portocalii foşnea sub copitele calului.

Vittoria amuţise privind minunăţia din faţa ochilor. Apoi emoţia deveni extrem de puternică.

— Vreau să cobor, spuse cu entuziasmul unei fetiţe care tocmai descoperise un nou joc.

Coborî din şa şi călcă pe frunze şi zăpadă. Zâmbi. Michelangelo luă calul de căpăstru şi o porni după ea. Vittoria mergea în faţă, umplându-şi privirea cu tot ce vedea: lemnul deschis la culoare al copacilor, cerul albastru, albul zăpezii care apărea ici-colo pe un covor roşu şi galben de frunze, ciupercile care îşi scoteau printre ele pălăria brună.

Michelangelo începu să le culeagă şi să le pună într-un mic coş, pe care-l luase cu el. Vittoria rămase încântată de priveliştea miraculoasă a naturii. Simţi parfumul intens, aproape carnal al ciupercilor cu codiţa albă, uneori mai mare decât pălăria, care se ivea din covorul de frunze.

În scurtă vreme Michelangelo umpluse coşuleţul pe jumătate.

Drumul, din uşor înclinat, devenise pieziş. Şi mai greu de urcat. Vittoria nu era însă obosită, natura o liniştea şi-i aprindea faţa cu o roşeaţă minunată din cauza aerului rece şi curat şi a efortului pe care-l făcea mergând pe jos. Michelangelo se oferi s-o ajute, dar ea refuză. Chiar dacă nişte picături de transpiraţie i se adunaseră pe frunte, nu simţea, după slăbiciunea bolii şi melancolia chiliei înguste a mănăstirii, că panta aceea e grea.

Ajunseră la un adăpost. Era o căsuţă de piatră care se afla în mijlocul unei pajişti. Înainte însă, Vittoria vru să urce pe culmea acelui loc minunat, de unde se vedea întreaga vale.

În timp ce ea ajungea în mijlocul luminişului, Michelangelo îşi ducea calul în spatele adăpostului. O clipă mai târziu reapăru.

Venea spre ea. Aerul era acum poate şi mai rece. Vittoria îşi strânse gulerul de blană al pelerinei groase. Mângâierea pe care o simţi îi provocă un fior de plăcere.

Michelangelo era aproape. Îl vedea cu coada ochiului, cu spatele la el, răpită de peisajul ce-ţi tăia respiraţia: valea rapidă şi blândă în acelaşi timp, cele câteva case care scoteau fum pe horn, copacii, golaşi ca nişte fantome, întinzându-şi ramurile subţiri spre cer. Începea să se lase o ceaţă uşoară, lentă, moale, învăluitoare. Un stol de corbi umplu aerul cristalin. Zburau maiestuoşi, stăpâni pe curenţii de aer, dădeau din aripi într-un mod atât de fluid, încât dădeau senzaţia că se întind ca o pată de cerneală vărsată de un copil distrat pe o pânză albă.

Şi-apoi începură să cadă din cer fulgi de zăpadă. Michelangelo se opri în spatele ei. O prinse de mijloc. Vittoria se abandonă, lipindu-se de pieptul lui. Îi simţi respiraţia caldă.

Acum înţelegea de ce iubea locul acela. Era sigură că în momentul acela respiră însăşi esenţa lui Dumnezeu. Pentru că nu exista nimic mai frumos. Mai preţios şi mai desăvârşit.

— Dacă s-ar putea ca totul să rămână aşa! Dacă ar putea dura pentru totdeauna!

— Nu durează niciodată, îi răspunse el.

— De ce spuneţi asta?

— Pentru că asta e viaţa. Frumuseţea sălăşuieşte în clipe. În a le recunoaşte şi a le răpi timpului, sperând să le prelungeşti atât cât poţi cu iubirea şi memoria ta.

Vittoria suspină, dar nu cu tristeţe, ci mai degrabă cu bucuria de a-l asculta pe prietenul care o iubea din tot sufletul lui.

— Ţineţi-mă strâns, Michelangelo.

El o îmbrăţişă mai tare.

57
Intransigenţi şi pacifişti

Gian Pietro Carafa nu înţelegea de ce suveranul pontif pusese să fie chemat. Chiar dacă avea o idee. Sau mai bine zis un presentiment. Care nu promitea nimic bun. În timp ce aştepta să intre la Paul III, începu să se joace nervos cu boabele de aur ale rozariului pe care-l purta la gât. Era atât de nerăbdător să cunoască motivul acelei convocări, că fu cât pe-aci să-şi rupă lănţişorul.

În sfârşit, unul din membrii gărzii elveţiene care păzea apartamentul Papei îi făcu un semn. I se deschise şi fu primit în sala de audienţe, Sala lui Heliodor.

Paul III stătea în picioare. Îşi ţinea mâinile la spate, şi Carafa îl văzu încruntându-se, imediat cum intră.

Pentru o clipă, chiar dacă împrejurările îi sfătuiau cu totul altceva, rămase impresionat de măreţia frescelor lui Rafael: trimisul divin călare, chemat de arhiereul Onia, care-l izgoneşte pe trimisul sirian Heliodor, cu toată suita lui, vinovat de a fi profanat Templul din Ierusalim; liturghia de la Bolsena, cu ostia pătată de roşu şi apoi eliberarea Sfântului Petru din închisoare, povestită într-un joc de lumini şi umbre ce-ţi tăia respiraţia.

Fu o clipă, dar Carafa nu reuşi să nu se lase prins de pictura acelui uriaş al artei. Imediat ce îşi reveni, se îndreptă grăbit spre suveranul pontif, îşi îndoi un genunchi şi-i sărută inelul. După care, ridicându-se în picioare, în toată înălţimea lui ieşită din comun, constată prima notă falsă din dimineaţa aceea care se anunţa deosebit de grea. Dintr-un colţ al minunatei săli, ca şi cum ar fi rămas cu bunăvoie ascuns vederii, îşi făcu apariţia Eminenţa Sa, cardinalul Reginald Pole.

Carafa îşi reţinu cu greu un ţipăt. Deci Papa a vrut să-i întindă o cursă? Nimeni nu-i spusese în ce consta întâlnirea. Dacă ar fi ştiut numele celuilalt invitat, s-ar fi pregătit cum trebuie.

Gestul său nu-i scăpă probabil Papei, care-l privi, dacă era posibil, şi mai sever decât înainte.

Aşa încât, ca să evite imediate neplăceri, Carafa afişă cel mai fals dintre zâmbetele sale şi, adresându-i-se lui Pole, rosti un salut.

— Eminenţa Voastră!

— Eminenţa Voastră! i se răspunse cu tot atâta răceală.

Paul III simţi imediat animozitatea dintre cei doi şi încercă să-i pună capăt.

— Bunii mei prieteni, ce comportament e ăsta! V-am chemat într-una dintre cele mai frumoase camere ale acestui splendid palat, pictată de Rafael Sanzio, prinţ al artelor. Fiecare perete din acest loc e plin de lumină şi

minunăţie, şi totuşi simt cât se poate de clar lama de gheaţă care vă desparte. Şi totul pentru ce? Pentru felul diferit în care vreţi să consideraţi Biserica noastră? Trebuie să fi înţeles deja că amândoi îmi sunteţi dragi, ca nişte fii preferaţi, şi că vă stimez pe amândoi în mod deosebit. La urma urmei, nu l-am numit pe unul la conducerea Sfântului Oficiu, pentru a prezida apărarea canoanelor religioase, iar pe celălalt trimisul meu pentru a discuta în scurt timp cu reprezentanţii credinţei protestante despre calea cea dreaptă de a ajunge la înlăturarea unei posibile schisme, care, dacă ar găsi terenul fertil, ar însemna distrugerea noastră? Puteţi oare să negaţi? Şi totuşi, continuă papa, care e motivul supărării voastre?

— Sanctitate, spuse Pole, cu vocea lui convingătoare, motivele care ne despart sunt multiple, dar cu siguranţă cel care ne situează pe poziţii îndepărtate este voinţa categorică a cardinalului de a respinge orice confruntare între convingerile sale şi ale oricui altcuiva. El se consideră singurul deţinător al adevărului.

Era prea mult! Nu va tolera un asemenea afront. Cum îndrăznea englezul ăla, rudă a celui mai mare ereziarh al lumii, să-i facă lui morală?

— Voi nu vă daţi seama ce spuneţi, Eminenţă. Vă încăpăţânaţi să vă bateţi joc de modul meu de a acţiona, susţineţi că ideile mele bazate pe întâietatea Bisericii noastre şi pe erorile protestanţilor nu sunt altceva decât o lăudăroşenie stupidă, un mod prostesc şi orb de a nega o posibilitate! Dar Luther a fost cel care ne-a numit simoniaci şi apostaţi, desfrânaţi şi lipsiţi de Dumnezeu! El a vrut sfâşierea, dezmembrarea corpului Bisericii pentru a-l reduce la o grămadă de răni purulente produse de el! Şi acum noi ar trebui să cedăm în faţa unui asemenea om? Un călugăr care-şi foloseşte dojenile cu unicul scop de a-şi

împrăştia, ca o boală, erezia? Iar voi mai intenţionaţi să căutaţi un dialog cu el?

Papa ridică mâinile.

— Prieteni, vă rog, nu vorbiţi aşa! Nu în faţa mea. Îmi e deja destul de greu să înfrunt în fiecare zi loviturile protestanţilor, ca să mai aud despre ei şi în Biserica noastră! Ştiu că aveţi o atitudine foarte diferită faţă de asta, dar ceea ce încerc să vă spun e că amândouă pot coexista, ba mai mult, pot fi utile una alteia.

Paul III oftă. Apoi reluă:

— De ce credeţi că v-am convocat astăzi, aici? Desigur, aceasta e considerată sala mea de audienţe, dar ştiţi bine că eu nu ţin cont de etichetă, nu sunt un asemenea om. Nu, prieteni, am ordonat să fiţi conduşi aici pentru cu totul un alt motiv. Pentru că această sală, decorată de Rafael, reprezintă cu cele patru fresce ale ei, apărarea Bisericii de către Dumnezeu. Apărarea patrimoniului, cum o demonstrează prima frescă în care îngerii lui Dumnezeu îl alungă pe Heliodor, profanator al templului. Apărarea credinţei, prin miracolul liturghiei de la Bolsena, la originea sărbătorii Corpus Domini, când ostia consacrată s-a pătat cu roşu: sângele lui Cristos! Apărarea Statului Bisericii când papa Leon cel Mare l-a întâlnit pe Attila al hunilor şi i-a cerut regelui barbar să nu invadeze Italia. În sfârşit, apărarea ghidului spiritual, apărarea Papei, în alegoria despre fuga Sfântului Petru. Asta vă cer eu vouă astăzi. Să apăraţi credinţa, patrimoniul, statul şi călăuza Bisericii lui Dumnezeu pe pământ. Şi, aşa cum v-am spus deja, am nevoie de spiritul şi intelectul amândurora, fiecare cu specificul său. Dar uniţi! Nu vedeţi, prieteni, că arta lui Rafael şi alegoriile sale au înfrânt ura bestială a Lanzichenecchilor? Nici măcar ei, cu toată furia lor devastatoare, n-au reuşit să se impună asupra unei opere care-l slăveşte pe Dumnezeu şi Biserica noastră. Şi atunci

mă întreb, nu puteţi oare voi, în faţa unui asemenea lucru atât de prodigios, să daţi la o parte rezervele şi să lucraţi împreună pentru acelaşi obiectiv?

La cuvintele acestea, se făcu o linişte adâncă pentru câteva momente. Carafa se întrebă dacă ceea ce predica suveranul pontif e posibil. Dar situaţia era mult prea compromisă. Pole îndrăznise prea mult, iar el nu stătuse bineînţeles să privească. Ceea ce spunea Papa avea, desigur, sens, dar poziţiile intransigenţilor şi pacifiştilor, în interiorul Bisericii erau inconciliabile, ruptura produsese o distanţă infinită.

Pole luă cuvântul primul.

— Nu văd cum, Sanctitate, spuse, ştiţi fără îndoială că Eminenţa Sa, cardinalul Carafa, a pus, în anii din urmă, să fiu urmărit, spionat şi cine ştie ce altceva. S-a folosit de o tânără inocentă ca să facă asta, şi acum, când nu mai are nevoie de ea, a hotărât s-o arunce într-o celulă la Tor di Nona, s-o acuze de crimă şi de erezie, şi după ce o va tortura, are cu siguranţă intenţia s-o ardă de vie în Campo de’ Fiori, nu-i aşa, cardinale?

Şi în timp ce spunea toate astea, Pole întinse degetul arătător spre Carafa, ca şi cum s-ar fi aşteptat, de la un moment la altul, să reuşească să-l facă prefacă în cenuşă.

— Câtă neobrăzare, Eminenţă! (Carafa pronunţă ultimul cuvânt cu tot dispreţul de care era în stare.) Îndrăzniţi să mă acuzaţi de imoralitate, când ştiţi perfect că voi aţi fost cel care a pus la cale o reţea de relaţii neruşinate, cu scopul de a constitui o biserică în sânul Bisericii. *Ecclesia Viterbiensis* nu e altceva decât un grup de eretici, hrănită cu laptele unor opere infame şi inexprimabile, ca *Beneficium Christi*, fructul interzis al minţilor stricate de ciuma Reformei. Şi printre bărbaţii şi femeile acestea, pe care n-o să le numesc din milă pentru voi, se află şi Dizgraţia. Fata asta, cum îi spuneţi voi, este asasina

căpitanului Vittorio Corsini, comandantul gărzii Sfântului Oficiu, un bărbat de onoare, extrem de sârguincios, care a servit întotdeauna cu credinţă această Biserică. Şi tot la ea s-au găsit cărţile despre care...

— Tăceţi! tună Paul III. Îi privi pe cei doi cardinali cu o privire care arunca flăcări. Ce spectacol mizerabil le oferiţi celor care vă cunosc!

Apoi tăcu şi apropiindu-se de marea fereastră, rămase să privească spre curtea din faţa lui.

Carafa îi urmări privirea. Ochii îi fură răpiţi de graţia incredibilei fantasmagorii din curtea del Belvedere.

Trecu un timp. Ca şi cum Papa ar fi vrut să sublinieze prin tăcerea lui toată dezamăgirea şi amărăciunea create de conversaţia aceea. În sfârşit, îşi desprinse ochii de pe frumuseţea curţii, ce-ţi tăia răsuflarea, şi îi privi din nou pe cardinali.

— Nu vă puteţi imagina cât de trist este pentru mine să vă ascult. Acum îmi dau seama că problema, pe care o credeam legată de un conflict între catolici şi protestanţi, este mai gravă şi mai complexă. Noi înşine suntem tot mai divizaţi. Poate are dreptate Michelangelo!

— Michelangelo? întrebă Carafa, care la auzul acelui nume simţi un fior.

— Da, spuse Paul III. Chiar el mi-a spus că Biserica s-a rătăcit. Iar eu n-am vrut să-l cred. Şi ştiu că sunt şi eu vinovat. Şi eu am făcut greşeli şi am luat lucrurile prea uşor. Dar acum e prea târziu ca să mai remediez. Sunt prea bătrân, prieteni. Dar ceea ce mă doare cel mai tare azi e să văd că cine e mai tânăr repetă greşelile pe care le-am făcut eu.

— Michelangelo, repetă la rândul său Pole, e un om şi un artist extraordinar. Şi are un rol în această poveste. Carafa va încerca probabil să-i murdărească numele, dar am încredere că Sanctitatea Voastră îl cunoaşte mai bine

ca nimeni altul pe omul pe care l-a numit Supremul sculptor şi pictor al Palatelor Vaticane. Aşa că am doar o dorinţă: să fac în aşa fel, încât, până când se întoarce, să nu-i atingă nimeni nici măcar un fir de păr Dizgraţiei, fata închisă la Tor di Nona. Michelangelo a plecat pentru câteva zile, dar în curând va fi din nou la Roma.

— Şi de ce ar trebui să aşteptăm să se întoarcă omul acela? întrebă Carafa cu o notă de sarcasm în glas. Are cumva puterea de a influenţa acţiunile Sfântului Oficiu?

— Cred pur şi simplu că o cunoaşte pe fată şi vrea s-o revadă pentru ultima dată.

— Aşa să fie, tăie scurt Papa, care se săturase de gâlceava aia.

După aceste cuvinte, tăcerea celor doi cardinali deveni, dacă era posibil, şi mai apăsătoare. Cuvintele pronunţate în prezenţa Papei fuseseră dure ca fierul. Iar dacă ar fi putut vreodată să se gândească la o împăcare, conversaţia aceea distrusese orice posibilitate.

Carafa trase adânc aer în piept. Nu avea nici o intenţie să cedeze. Ştia că acceptase nişte compromisuri, începând cu mărturia unei curtezane ca Imperia, dar ceea ce făcea era, cu siguranţă, pentru un scop mult mai important. Papa subestima ameninţarea reprezentată de Pole, dar el, care fusese pus tocmai de Paul III să apere Biserica Catolică, nu intenţiona să dea înapoi nici cu un pas.

El era ultimul bastion în apărarea credinţei.

El era îngerul călare care-l alunga pe Heliodor din templu. El apăra religia de profanatori şi de eretici. S-ar fi lăsat ucis pentru un scop măreţ şi nobil ca acesta.

Iar dacă fetişcana aia, Dizgraţia, avusese ghinionul să se trezească într-o poveste mai mare decât ea, ei bine, va plăti consecinţele. Acum era sigur: avea intenţia să facă din ea un exemplu.

Avea mărturii, avea dovezi. Fata aia era prea frumoasă ca să fie şi nevinovată. Şi-apoi omorâse un căpitan al gărzilor! Şi îşi procurase un exemplar din *Beneficium Christi*! Ce altceva mai trebuie ca cineva să fie considerat asasin şi eretic?

Dar Paul III nu terminase încă.

— Cardinale Reginald Pole, sunteţi confirmat în rolul vostru de legat papal. Nu mai e mult până la începerea Conciliului, aşa că vă invit să vă pregătiţi să mergeţi la Trent. Vă cunosc poziţia şi o sprijin. Acum plecaţi.

Carafa îl văzu pe cardinalul englez aruncându-i o ultimă privire plină de otravă şi ranchiună. Se apropie de Papă şi, după ce îngenunche şi îi sărută inelul, se ridică îndreptându-se spre uşă.

După ce Pole ieşi, Paul III i se adresă lui Carafa, care recunoscu în privirea lui o furie rece, dar şi ceva mai devastator: o tristeţe infinită, ca şi cum, la sfârşitul acelei conversaţii, şi-ar fi pierdut orice încredere în el, în Biserică şi în Roma.

58
Grijile cardinalului Carafa

— Mărturisesc că nu mă aşteptam să văd un spectacol atât de dezolant, spuse Paul III clătinând din cap. Curaj, spuse, povestiţi-mi tot. Sunteţi cu adevărat convins că o fată este ucigaşa căpitanului Vittorio Corsini? Desigur, faptul în sine e o autentică tragedie, deoarece vorbim despre un soldat capabil, un om de arme valoros, care a servit întotdeauna cu curaj Biserica. Omorât în Trastevere, în zorii zilei! Ce făcea acolo? De ce era fără escortă? Ce dovezi aveţi? Dar, mai ales, ce vă face să spuneţi că persoana care l-a ucis a fost o fată?

Carafa tăcu. Apoi, după ce-şi adună ideile, vorbi. Ştia că nu poate lăsa nimic la întâmplare. Trebuia să înlăture orice emoţie şi să fie cât mai logic şi mai convingător cu putinţă.

— Sanctitatea Voastră, începu, iată faptele. Cum aţi spus voi, căpitanul a fost găsit mort, pe o străduţă din Trastevere. Lângă locuinţa fetei, Dizgraţia.

— Dizgraţia? întrebă Papa.

— Da, acesta e numele fetei.

— Melancolic şi fatal.

— Cred şi eu. În orice caz, arma care a dat lovitura mortală e un jungher aparţinând acestei fete. O confirmă înlocuitorul oficial al căpitanului Corsini şi actualul comandant al gărzilor Sfântului Oficiu.

— Cine e?

— Mercurio Caffarelli.

— Şi cum de ştie asta?

— Pentru că a văzut această armă cu câtva timp în urmă.

— Cu ce ocazie?

— Când, atacată de un mercenar, Dizgraţia s-a apărat înjunghiindu-l.

— Fir-ar să fie!

— Da. Dar nu e tot.

— Vă rog, povestiţi-mi.

— Fata a fost găsită lângă victimă. Iar câinele ei împuşcat. Corsini probabil că s-a apărat de atac şi a omorât molosul, un animal enorm. După care ea l-a înjunghiat cu pumnalul.

— De ce s-o fi făcut?

— Fata lucra pentru Imperia, o curtezană respectată în oraş, care, în ciuda profesiunii, a reuşit să devină una dintre cele mai avute şi importante femei. Imperia susţine că motivul asasinatului este cel mai vechi din lume: dragostea. Înţeles, desigur, ca interes şi garanţie pentru

viitor. O fetişcană, crescută pe stradă, care are posibilitatea de a obţine favoruri de la căpitanul gărzii Sfântului Oficiu...

— Cardinale, voi ştiţi că ar fi mai bine să nu lăsăm să se afle povestea asta.

— Evident.

— Nu numai că oricine ar putea să se simtă îndreptăţit să atace gărzile nocturne, dar imaginea Sfântului Oficiu *in primis* ar rezulta peste măsură de compromisă! Deci, chiar dacă acesta e adevărul, noi nu putem niciodată să-l confirmăm.

— De aceea m-am gândit că motivaţia cea mai corectă ar putea fi aceea a ereziei.

— La ce anume vă referiţi?

— La faptul că anumite persoane ar fi gata să confirme că Dizgraţia aparţine acelei biserici din Biserică...

— Am înţeles, îl întrerupse Papa, dar nu-l putem implica pe cardinalul Pole în asta. Aşa cum v-am spus, nu vreau să încurajez diviziunile.

— Atunci ne întoarcem la ipoteza crimei.

— Nu putem, nu în felul acesta. Trebuie să găsim o altă cale.

— Sanctitate, vă rog, fata e o cititoare a cărţii *Beneficium Christi.*

— Textul veneţian care, reluând scrisorile Sfântului Pavel, propune o viziune de compromis între credinţa catolică şi cea protestantă?

— Exact.

— Şi ar fi cineva dispus că confirme această teză? Că fata era o cititoare a volumului *Beneficium Christi*?

— O curtezană, Imperia, şi un tipograf.

— Atunci, poate că soluţia e în faţa ochilor voştri.

— Ce vreţi să spuneţi?

— Ce aţi auzit, cardinale. Acum, dacă vreţi să mă, scuzaţi, trebuie să văd alte persoane. Dacă sunteţi atât de inteligent, cum cred eu, veţi găsi o cale de ieşire acceptabilă şi dreaptă pentru acest caz. Voi înşivă aţi sugerat-o acum câteva clipe. Singurul lucru pe care vi-l cer e să nu ajungeţi s-o condamnaţi fără dovezi şi, în orice caz, să n-o faceţi înainte de întoarcerea lui Michelangelo. Trebuie să-i dăm posibilitatea de a vorbi cu ea, astfel încât să nu existe nici o suspiciune.

Şi Papa îi dădu de înţeles lui Gian Pietro Carafa că încheiase discuţia.

Cardinalul îngenunche, îi sărută inelul şi ieşi.

59
Dimineaţa

De abia se trezise.

Dormise atât de bine cum nu i se mai întâmplase de multă vreme. În cămin ultimii tăciuni pâlpâiau în cenuşă. Michelangelo îl învioră, adăugând nişte surcele care se aprinseră imediat. Apoi puse pe foc doi butuci.

Tăietorii de piatră şi ciobanii făcuseră din adăpostul acela un loc cât se poate de primitor: lemnele erau uscate şi tăiate bucăţi. Hornul perfect curăţat trăgea minunat. Camera era mare şi caldă. În spate, fusese construit un mic grajd. Inchiostro mâncase fân, bucurându-se apoi de o binemeritată odihnă.

În timp ce pregătea masa, Michelangelo se uită la Vittoria: cât era de frumoasă! Pielea albă ca zăpada, acoperită de o uşoară roşeaţă, părul castaniu care-i cădea în bucle pe obraz, genele lungi şi dese, buzele de coral.

Când era lângă ea, îşi găsea pacea, o pace pe care o căuta de o viaţă întreagă şi n-o găsise niciodată, din cauza

nevoii lui disperate de a lucra mereu, de a fi activ cu orice preţ, de a-şi chinui mâinile sculptând. Le privi. Cum arătau! Ştia, evident, şi se ruşina. Dar nu mai putea face nimic. Păreau strâmbe ca nişte ramuri de fag în vântul de toamnă. Dar îi fuseseră de folos toată viaţa. Îşi aduse aminte când picta şi sculpta cu stânga şi apoi, ca să se obişnuiască să lucreze cu amândouă, începuse să ţină pensula şi chiar ciocanul de lemn cu dreapta. Se zicea că stânga era mâna diavolului! Desigur, nu putea să-şi permită ca preferinţele sale să-l condamne înainte de vreme.

Pâinea neagră mirosea frumos. La fel şi marmelada de gutui.

Diseară vor mânca ciupercile pe care le culesese. Voia să pregătească o mâncare delicioasă pentru Vittoria. De aceea se îmbrăcase să meargă la vânătoare.

O privi o clipă, apoi o sărută tandru pe frunte.

Ea întredeschise ochii şi el o mângâie pe obraz.

— Odihniţi-vă cât doriţi. Eu merg după provizii. Pâinea e pe masă, la fel şi brânza şi veţi găsi şi ceva dulce. Este şi apă. Mă întorc după-masă.

Nu reuşise să doarmă. Deci aceea era problema. Papa îi sugerase, subtil, să găsească un motiv religios care să-i permită s-o sacrifice pe fată. Fusese, încă de la început, ideea cea mai acceptabilă care-i venise în minte, dar acum avea confirmarea suveranului pontif. Exact ceea ce îi trebuia. Cu o asemenea autorizaţie, orice obstacol era înlăturat. A făcut bine că s-a prefăcut că nu se gândise. Poziţia lui era acum mult mai solidă. Dizgraţia va deveni un ţap ispăşitor, dar nu ca amantă a lui Corsini, ci ca fanatică religioasă a unei credinţe care se îndepărta de cea catolică. Căpitanul era o victimă şi fusese ucis tocmai pentru că era comandantul gărzilor Sfântului Oficiu.

În felul acesta, fără a acuza pe faţă curentul pacifist, dădea un mesaj clar celor care se pierdeau în lectura cărţii *Beneficium Christi*, amăgindu-se cu ideea că între om şi Dumnezeu există o legătură, fără intermedierea Bisericii şi a faptelor bune.

Pedepsind o vrăjitoare, o femeie care cedase linguşelilor ereziei, o fată crescută în stradă se transmitea un mesaj clar celor care nutreau asemenea convingeri şi, fără a-i lovi direct, puteau fi ameninţaţi într-un mod atât de eficient, încât să iasă câştigător.

Asta li se întâmplă celor care neagă rolul Bisericii în relaţia dintre om şi Dumnezeu. La urma urmei, Carafa avea multe elemente în favoarea sa. Un nume neobişnuit şi tulburător: Dizgraţia. O fată de o frumuseţe melancolică şi irezistibilă, cu siguranţă diabolică. Şi care, dacă te gândeşti bine, ar fi putut să-l ademenească pe căpitanul gărzilor, să-l seducă cu privirea, să-l distragă şi, profitând de frumuseţea ei, să-şi asmută câinele asupra lui, pentru ca apoi să-l înjunghie. De ce să fi făcut asta? Deoarece căpitanul reprezenta tot ce ea ura din Biserica Romei: un bărbat cinstit, un luptător valoros, un ofiţer al gărzii Sfântului Oficiu. Şi mai ales pentru că era o tânără fanatică, îndoctrinată cu lecturi ca *Beneficium Christi*, fascinată de instigările Reformei protestante şi de toate zecile de alte noi pseudoreligii care răspundeau la numele de Calvin, Zwingli, Juan de Valdés, Ochino.

Ar fi putut deci s-o folosească pe faţă ca un avertisment pentru toţi cei care, în umbră, hrăneau demonul ereziei. Era ceea ce căutase întotdeauna. Nu ar fi existat o acuzaţie pe faţă la adresa Spiritualilor, dar Vittoria Colonna, Alvise Priuli, Marcantonio Flaminio, ba chiar şi Pole şi Morone ar fi văzut ce se putea întâmpla cu cei care încurajau o asemenea atitudine. Fără a mai ţine cont de faptul că ultimii s-ar fi aflat, nu peste mult timp, la Trent,

ocupaţi cu dispute ecleziastice, departe de ceea ce se întâmpla la Roma.

În fond, cea mai bună soluţie era să aştepte. O va ţine pe fată închisă la Tor di Nona. O va interoga, o va tortura, dacă va fi necesar, astfel încât să-i smulgă o confesiune. Dar înainte de asta va face în aşa fel încât să-şi procure mărturiile necesare de la Imperia şi de la tipograful roman.

Şi cu o asemenea acuzaţie, poziţia lui va fi inatacabilă. Apoi o va arde pe eretică în Campo de' Fiori.

Şi atunci, era sigur de asta, impulsurile anticatolice se vor potoli, ca un început de incendiu după o furtună de zăpadă.

Dumnezeu îi încredinţase o misiune şi, pentru a o pune în practică, trebuia să se folosească de o curtezană. Dar nu tot o prostituată era şi Maria Magdalena? Care însă se pocăise, mântuindu-se. Iar acum se întâmplase acelaşi lucru cu Imperia.

Sarcina lui nu era simplă, dar era limpede ca un cer în zori. Şi o va îndeplini cât se poate de bine.

60
Să simţi absenţa

Îl aşteptase în după-amiaza aceea de toamnă. Şi încă o dată fu surprinsă de faptul că îşi dorea să sosească. Orele fără el aproape că îi provocau o durere în inimă. Ca şi cum ar fi înţepat-o un pumnal. Se bucura nespus să-l aştepte, ştiind că în curând îl va vedea apărând la marginea pădurii.

Zâmbea fără motiv.

Sau poate că motivul era cel mai mare şi mai frumos dintotdeauna.

Era dragostea?

Vittoria credea că da, cu condiţia să fie înţeleasă în modul cel mai frumos, mai pur, mai bogat. Într-un anumit sens însemna împărtăşire de speranţe, înţelegere, consolare, însemna să privească împreună valea, sau să rămână în aşteptarea lui Michelangelo, care se apropia călcând pe frunze şi pe prima zăpadă din acel colţ de paradis.

Iubirea, aşa cum o înţelegea ea, însemna să te ţii de mână privind soarele care dispărea într-o fâşie de aur topit, la apus.

În dimineaţa aceea, imediat după ce se trezise, se rugase. Apoi mâncase ceea ce-i pregătise el. Exista atât de multă grijă şi atenţie în gestul acela! O emoţiona profund, pentru că descoperea toată gentileţea şi bunătatea care sălăşluiau în el, în ciuda a ceea ce gurile rele spuseseră în trecut.

Michelangelo nu se bucurase, cu siguranţă, de o faimă prea bună, îi fusese întotdeauna reproşat caracterul focos, neliniştit, chinuit. Nu se punea în discuţie artistul, dar omul, atât de avar şi de irascibil, de o îndărătnicie aparent invincibilă, tot timpul gata să conteste ceea ce i se spunea chiar şi într-o manieră amabilă, nu se bucura de aceeaşi simpatie. Iar, cu trecerea timpului, spuneau unii, nu devenise cu nimic mai bun.

Dar ceea ce alţii considerau mânie, pentru ea era o simplă coerenţă, avariţia era prudenţă, fără să ţinem cont că Michelangelo le dădea o mare parte din ceea ce câştiga fraţilor săi, ţinând pentru el puţin şi făcând mereu opere de bine la care ţinea mult, nu pentru a-şi câştiga un loc în paradis, ci pur şi simplu pentru a-şi întări şi într-un mod concret acea credinţă în Cristos pe care o hrănea în fiecare zi.

Era obsedat de artă şi îşi găsea în ea fericirea, nu pentru a se slăvi pe el însuşi, ci pentru a omagia gloria lui Dumnezeu.

Iar faptul că el căuta şi descoperea liniştea în locuri ca acela în care se aflau o fermeca nespus. Frumuseţea naturii, simplitatea acelei vieţi în care se realiza pe el însuşi, renunţând la fastul şi la luxul pe care fără îndoială ar fi putut să şi le permită. Era un om rar.

Succesul îi dăduse putere, mai mult decât îşi imaginase. Şi totuşi nu abuza de ea, mai mult, nici nu-i păsa, deşi era fără îndoială artistul cel mai celebru al vremii.

Ea admira din tot sufletul toate astea.

Iată de ce nutrea pentru el un sentiment profund. Iar în clipa aceea îi lipsea mai mult ca oricând.

Şi totuşi chiar atunci regăsea frumuseţea absenţei, acea senzaţie de infinit şi totodată de precar, nesiguranţa. Şi în timp ce se gândea la asta, vedea fulgii de zăpadă căzând. Stele albe plouau din cer şi se aşezau uşoare pe pământ, formând un unic covor moale.

Se simţea în siguranţă lângă el. Pentru că, în ciuda vârstei, era încă un bărbat puternic. Forţa lui rezida în principii, în autoritate, în acea severitate cu el însuşi, pe care o pretindea şi de la alţii, căci, în ultimă instanţă, o considera o formă de iubire.

Şi era cu atât mai mult într-o lume care îşi pierduse mult prea uşor valori ca modestia, discreţia, tandreţea, altruismul, generozitatea, curajul.

Poate ea şi Michelangelo aparţineau unei lumi pierdute, care se încăpăţâna să reziste într-un oraş, frumos ca un zeu, dar sfâşiat în fiecare zi de o infinită dorinţă de putere. Şi în dihotomia aceea, în acea uriaşă contradicţie, Oraşul Etern se înveşmânta în măreţia artei, graţie unei Biserici iluminate şi unor oameni sensibili la minunăţia unor opere care îl făceau nemuritor, dar, în acelaşi timp, se colora în

nuanţele întunecate ale lăcomiei celor care intenţionau să adapteze această minune la propria lor imagine, ca să-şi satisfacă o dorinţă de glorie personală.

Şi atunci soluţia era fuga? Vittoria nu credea asta. Ştia că exilul aurit în care se refugiase cu Michelangelo nu putea dura. Ceea ce i se întâmplase căpitanului gărzilor era oribil, cu toate că omul acela nu fusese un sfânt. Dar se putea să-l fi omorât fata aia? Sigur, fusese în stare să-i urmărească şi să-i spioneze, iar apoi să spună totul la Sfântul Oficiu. Şi-atunci, ce motiv avea să-l omoare pe Corsini? Care părea mai degrabă cel care îi dădea ordine decât un duşman, şi cu atât mai puţin cineva de omorât.

Mâncaseră carnea la frigare şi ciupercile. Michelangelo se întorsese târziu, spre seară, şi acum, împreună cu Vittoria beau vin roşu în faţa focului din cămin.

Stăteau unul lângă celălalt, umăr lângă umăr. Flăcările ardeau vesele. O căldură plăcută se răspândea în toată încăperea.

— Nu cred că l-a ucis, spuse Michelangelo.

— Sunteţi sigur?

— Am văzut-o, Vittoria, şi nu are o privire de ucigaşă. Dacă aţi fi putut-o privi în ochi, chiar şi pentru o clipă, v-aţi fi convins şi voi. În ultima vreme, am lăsat-o să vină la mine. Am împărtăşit câteva lecturi, am încercat să vorbesc cu ea şi am descoperit o minte lucidă, o gingăşie dezarmantă. Dizgraţia e o victimă, nimic altceva.

Vittoria închise ochii. Se abandonă căldurii focului.

— Dar eu n-am nevoie să fiu convinsă. Mă încred în ce spuneţi. De ce ar trebui să mă îndoiesc?

— Iertaţi-mă. Îmi dau seama că-mi bazez afirmaţia pe senzaţii. În fond, fata aia a reuşit să ne spioneze cine ştie cât timp şi să dezvăluie mişcările noastre Sfântului Oficiu...

— Da, îl întrerupse ea, deci ce motiv ar fi avut să-l omoare pe omul de încredere al cardinalului Carafa?

— N-are sens...

Michelangelo rosti rar cuvintele, în şoaptă, lăsându-le să plutească în aerul încăperii. Pentru o clipă păru să caute o idee, ca şi cum nu reuşea s-o prindă, o intuise şi se căznea, în van, s-o definească.

— De asta vreau s-o văd. Ca să înţeleg dacă o pot ajuta. Pentru că nu mai are pe nimeni şi pentru că, atunci când am vorbit cu ea, mi s-a părut că regretă atât de mult, încât e în stare să-şi rişte viaţa, numai să nu ne compromită şi mai mult situaţia. Şi, culmea, printr-o oribilă glumă a destinului... tocmai asta face. Sigur, un lucru îl ştiu, dar...

Atunci înţelese care era ideea pe care o căuta de ceva vreme într-un colţişor al minţii.

— Persoana pentru care lucra e o curtezană pe nume Imperia, proprietara locantei Gâsca roşie şi a multe altele în Roma.

— Vă gândiţi să-i faceţi o vizită?

Michelangelo dădu din cap în semn că da.

— Nu pot să nu fiu de acord. În locul vostru aş face-o şi eu. Ba chiar, dacă-mi permiteţi, vreau să vin cu voi.

— Nu pot să accept, Vittoria. Amintiţi-vă că sunteţi femeia cea mai suspectată, şi deci cea mai în pericol, din toată Roma. V-aş invita la mine, dacă n-aş considera mănăstirea locul cel mai sigur. În ciuda afirmaţiilor lui Corsini, care oricum nu mai există, nimeni nu va îndrăzni să pătrundă cu forţa într-o mănăstire de călugăriţe. Sau nu mai mult decât ar face-o în casa mea.

— Aici am ajuns, deci?

Întrebarea căzu în gol. Michelangelo simţea că se sufocă. Percepea iminent un destin întunecat şi nemilos. Şi voia să se întoarcă la Roma, lăsând în ochii Vittoriei ceva frumos. În fond, nu veniseră până acolo tocmai de asta?

— Urmaţi-mă, spuse şi o ajută să se ridice.

O cuprinse tandru de umeri. O sărută pe gât, apoi îi aranjă pelerina, ca să fie bine apărată de frig. O îmbrăţişă.

— Veniţi,vreau să vă arăt ceva.

Vittoria îl dădu ascultare.

Michelangelo scoase din cămin un vreasc aprins.

Ieşiră pe pajişte. Nu mai ningea. Torţa improvizată răspândea o lumină de aur roşu în jur.

— Priviţi, spuse el arătând cerul cu privirea.

Vittoria se uită la bolta cerească şi văzu întunericul spuzit cu mii şi mii de lumini de argint. Rămase fără cuvinte. I se tăie respiraţia. Zăpada scânteia în jur. Liniştea era absolută. Natura părea să respire în faţa lor. Stătură să contemple măreţia lui Dumnezeu.

Michelangelo o strânse pe Vittoria în braţe. Iar ea se pierdu în tandreţea acelui gest.

61
Începutul calvarului

Îi strânseseră sfoara în jurul mâinilor. Iar acum o ridicau. Dizgraţia simţi o durere cumplită care de la mâini se întinse la braţe, până la umeri, pentru a-i cuprinde apoi spatele făcând-o să devină de gheaţă.

Îi scăpă un strigăt ascuţit şi nimic altceva, pentru că suferinţa, profundă şi devastatoare, o cuprinsese brusc şi aproape nu-i dăduse nici timpul, nici forţa să explodeze într-un urlet.

Începură să-i curgă lacrimile. Ar fi vrut să le oprească, dar nu era în stare. Nu mai exista decât durerea acum. Şi era mult prea mare pentru a putea fi suportată. Cu privirea înceţoşată de plâns, se uită la monstruoasa roată care se învârtea.

Văzu chipul unui bărbat dedesubtul ei. Habar n-avea cine e, dar, după cum era îmbrăcat, trebuia să fie un cardinal. O fixa. Un zâmbet răutăcios îi ridica colţul gurii şi, în expresia lui, Dizgraţia descoperi toată plăcerea pe care omul acela o simţea văzând-o cum suferă.

Dacă ar fi avut destulă putere, l-ar fi scuipat. Dar nu reuşi.

— Cum vă numiţi? întrebă cardinalul.

— D... Dizgraţia, murmură fata între un geamăt de durere şi altul.

— Deci: cea de azi nu e decât o probă, un mod de a vă da o idee despre durerea ce vă aşteaptă. Dar, fie vorba între noi, eu sper să nu trebuiască să ajungem la mai mult. Apoi cardinalul Carafa îi făcu un semn cu capul bărbatului de la roată: *Mastro* Villani, aduceţi-o jos încet. Apoi dezlegaţi-o şi lăsaţi-o să se îmbrace.

Când fu aşezată în faţa conducătorului Sfântului Oficiu, Dizgraţia nu reuşea să ţină ochii deschişi din cauza durerii. Nu-şi mai simţea braţele şi se lăsă ca o păpuşă de cârpe pe scaun.

Inchizitorul nu părea prea impresionat. O privea, fără ca în ochii lui să se vadă nici cea mai mică urmă de milă.

Ea îi auzea cuvintele ca şi cum ar fi venit de departe. Desluşea un bâzâit care-i umplea urechile, şi în spatele lui întrebările inchizitorului.

— Îl cunoşteaţi pe căpitanul Vittorio Corsini?

— Da, şopti ea.

— De ce l-aţi omorât?

— Nu eu l-am omorât.

Inchizitorul clătină din cap. Oftă. Începu să-şi mângâie mâinile şi afişă un alt zâmbet răutăcios.

— Nu cred că vă e clară situaţia în care vă aflaţi. Facem aşa. O iau de la început, dintr-o altă perspectivă. Îl cunoaşteţi pe cardinalul Reginald Pole?

— Da, spuse Dizgraţia fără ezitare.

Era tânărul prelat pe care-l văzuse la mănăstirea din Viterbo.

— Ce ştiţi despre el?

— Că se întâlneşte la Viterbo cu câteva persoane.

— Aha! Şi de ce?

— Ca să citească paginile unei cărţi.

Inchizitorul aprobă, ca şi cum ar fi ştiut exact tot ce Dizgraţia îi dezvăluia.

— Şi vă amintiţi titlul?

Dizgraţia se gândi. Încerca să spună ce putea, fără să-i compromită pe Michelangelo Buonarroti şi pe marchiza de Pescara.

— *Beneficium Christi.*

— Foarte bine. Şi spuneţi-mi, cum de ştiţi lucrurile astea?

— Curtezana Imperia mi-a cerut să descopăr aceste informaţii.

— Şi a făcut-o pentru că aşa a vrut ea?

— Nu, a fost plătită.

— De cine?

— De căpitan, şi în momentul în care spuse cele două cuvinte, îşi dădu seama că a comis o greşeală foarte gravă.

Inchizitorul clătină din cap. Din nou blestematul acela de zâmbet. Tot mai diabolic.

— Nu minţiţi, spuse.

— Nu mint. Căpitanul i-a cerut ajutor Imperiei şi ea m-a însărcinat pe mine să-l urmăresc pe Reginald Pole.

— Nu-i deloc aşa.

— D... dar..., spuse Dizgraţia, care nu înţelegea... chiar aşa s-a întâmplat.

— Încep să mă satur.

Cu un gest rapid al capului, Inchizitorul dădu un ordin.

O clipă mai târziu, Dizgraţia simţi o lovitură puternică, şi capul îi căzu într-o parte. Durerea îi ajunse la baza gâtului, o ploaie de fiori reci îi străbătu spinarea.

— Vă rog, nu-i lăsaţi semne vizibile, *mastro* Villani, spuse, perfid inchizitorul.

IARNA 1544–1545

62
Inutilitate

Michelangelo nu-şi imagina că o va găsi pe Dizgraţia în starea aceea. Înţelese imediat că promisiunea lui Pole nu fusese de ajuns. Deşi nu avea răni, fata era devastată. Ceva o răvăşise.

Şi îi făcuse rău. În profunzime. Până acolo de unde nu te mai poţi ridica.

Putoarea din celulă îţi întorcea stomacul pe dos.

Nu văzu vânătăi pe pielea ei albă. Şi totuşi Dizgraţia aproape că nu reuşea să stea în picioare şi nici nu putea să-şi mişte braţul drept, care-i atârna moale, ca şi cum cineva i l-ar fi smuls şi apoi lipit de umăr cosându-l cu ac şi aţă.

Ochii ei, de obicei frumoşi ca nişte geme strălucitoare, păreau acum lipsiţi de viaţă, albiţi de oroarea simţită. Din minunatul ei păr negru nu mai rămăsese decât un cuib

întunecat, un ghem format din noapte şi câlţi, care-şi pierduse splendoarea obişnuită, ce-i făcea pe toţi bărbaţii din oraş să-şi întoarcă privirile după ea.

O mângâie pe obraz şi i se păru că atinge sticlă. Era rece, de parcă ar fi fost din marmura albă pe care el o cunoştea atât de bine.

— *Messer* Michelangelo, spuse ea în şoaptă, vorbind pentru prima oară, nu am spus nimic, vă jur, nu am scos un cuvânt despre ce ne-am spus în ziua aceea.

Când o auzi cum şopteşte, Michelangelo simţi că i se strânge inima. Deci asta era grija ei? Primul ei gând?

— V-am promis, nu-i aşa? Când m-aţi descoperit… şi spunând asta făcu până şi un efort să zâmbească.

Apoi închise ochii şi se lăsă pe culcuşul din lemn şi paie putrede, care era patul ei din încăperea aceea mizerabilă.

Lui Michelangelo i se păru că Dizgraţia îşi terminase toată energia pusă deoparte până în momentul acela.

Era sfârşită.

Ar fi vrut atât de mult să-i răspundă! S-o încurajeze. Dar cu cât căuta cuvintele potrivite, cu atât mai puţin le găsea. Ascunse cum erau din cauza ruşinii care-l apăsa pe umeri asemenea batjocorii cu care era împroşcat nebunul regelui. Se simţi laş şi neputincios. Pentru că, în ciuda tuturor afirmaţiilor sale, artei, rugăciunilor şi fugii, nu ştia cum s-o protejeze pe fata aia.

Nu ştia nici măcar de unde să înceapă.

Ba, sincer să fie, ea era cea care în momentul acela îi proteja pe el, pe Pole şi pe toţi ceilalţi.

Michelangelo înţelegea perfect care era intenţia acelei gigantice uneltiri. Inchiziţia avea nevoie de un exemplu, de un caz emblematic. Poate nu-şi putea permite încă să-i atingă pe el sau pe Vittoria, chiar dacă Dizgraţia demonstra destul de bine că atunci când putuseră, nu au ezitat.

Dar, în ciuda ameninţărilor şi a urmăririi, nici lui nici marchizei de Pescara nu li se întâmplase cu adevărat nimic.

Iar fata aia, folosită la început ca spioană, era acum aruncată ca apa murdară şi transformată în ţapul ispăşitor al acelei mizerabile poveşti.

N-avea idee de ce se întâmpla asta, cum era posibil ca o tânără atât de frumoasă şi de amabilă să fie acuzată de omorârea căpitanului gărzilor Sfântului Oficiu. Cu atât mai mult cu cât Vittorio Corsini nu era soldat de ieri de azi, şi ştia, fără îndoială mult mai multe decât ea despre spade şi pistoale.

Nu, acuzaţia era pur şi simplu absurdă. Dar oricare ar fi fost motivul ascuns, e clar că Sfântul Oficiu nu i-l va spune lui.

Era atât de dezgustat, că se hotărî să facă singurul lucru care-i venea în minte. Nu ştia dacă va reuşi în intenţia lui.

O mângâie încă o dată pe Dizgraţia pe obraz.

Apoi o lăsă să se odihnească.

Bătu în uşă, cu inelul de fier.

Veni să-i deschidă un gardian uriaş, cu barba prost tunsă şi respiraţia mirosind a vin.

Michelangelo nici nu se uită la el. Coborî treptele turnului şi ieşi în vântul rece din Roma.

Dintre toate persoanele la care s-ar fi aşteptat să-l caute, cardinalul Carafa n-ar fi crezut niciodată că se va trezi cu cel care-i stătea acum în faţă.

Rostise de multe ori numele acela în conversaţiile sale. Fusese primul care îl pronunţase cu o senzaţie de ranchiună şi frică, de furie şi dezgust. Pentru că Michelangelo primise de la Biserică tot ce-şi putea dori un om şi un artist: comenzi, bani, glorie şi faimă nemuritoare.

Ce făcuse cu muntele de bani pe care-i primise? Carafa n-avea nici cea mai mică idee, cu siguranţă nu-i folosise ca

să-şi cumpere haine potrivite cu rolul său, de vreme ce se prezenta în faţa lui cu nişte haine uzate, ca să nu spunem zdrenţăroase, care păreau smulse de pe un soldat muribund pe câmpul de bătălie.

Michelangelo intrase în palat ca o furtună. Ceruse să-l întâlnească, iar acum fremăta de furie şi foc. Pronunţă cuvintele de parcă ar fi vrut să-l scuipe:

— Eminenţă, spuse, aţi condamnat o tânără pentru uciderea căpitanului gărzilor Sfântului Oficiu, Vittorio Corsini. Acum, lăsând la o parte faptul că o astfel de idee sună absurd în urechile oricărui om dotat cu bun-simţ, intenţionez să vă comunic că o asemenea faptă e puţin spus ciudată, deoarece tocmai căpitanul i-a cerut unei curtezane pe nume Imperia să pună o spioană pe urmele unei posibile secte eretice.

— Spiritualii lui Reginald Pole, spuse dispreţuitor Carafa.

— Exact! îi răspunse Michelangelo.

— Pe care îi cunoaşteţi, dacă nu greşesc.

— Ştiţi doar. De ce mă mai întrebaţi? Dar problema nu e asta. Ceea ce încerc să vă spun e că găsesc fără sens ca o spioană angajată de căpitan să ajungă să-l omoare...

— Tânăra aceea, cum i-aţi spus voi... îl întrerupse Carafa.

— Vă rog, Eminenţă, lăsaţi-mă să termin, reluă Michelangelo. Ceea ce intenţionez să vă promit n-are nici o legătură cu faptul că Dizgraţia e sau nu e vinovată.

— Aveţi deci intenţia să-mi faceţi o promisiune? Sunt efectiv uimit. Să auzim: care sunt intenţiile voastre, *messer* Michelangelo, pentru că vă spun cât se poate de sincer, nu ştiu ce să fac cu promisiunile voastre.

Carafa îl văzu pe artist închizând ochii pentru o clipă, şi-l imagină făcând apel la toată stăpânirea de sine, doar ca să nu-i răspundă. Ştia perfect cât trebuia să-l coste. Dar în momentul acela, Michelangelo părea ocupat să obţină

ceva. Ţinea cu adevărat la proasta aia. Asta îl amuza pe cardinal, făcea ca planul lui să devină şi mai plăcut.

— Vreau să vă spun Eminenţă, că dacă nu-i luaţi viaţa Dizgraţiei voi pleca din Roma, mă voi întoarce la Florenţa. O să mă ocup eu de ea. N-o să mai auziţi vorbindu-se de mine, de opera mea imorală şi neruşinată, de nudurile mele, de frescele mele scandaloase şi, cu atât mai puţin, de nepotrivitele mele amiciţii. O s-o iau cu mine şi pe marchiza de Pescara, Vittoria Colonna, şi astfel o să vă eliberaţi de toată eretica adunătură care vă strică atât de mult planurile.

Michelangelo spusese totul atât de repede şi cu atâta pasiune, încât cardinalul Carafa trebui să recunoască faptul că, cel puţin în urechile sale, vorbele acelea sunau sincer.

Dar, chiar admiţând că ar fi făcut ceea ce spunea, cum putea el s-o elibereze pe fetişcana aia? În momentul acela, era cea mai bună garanţie de succes pentru tot planul său. Aşa că n-avea nici o intenţie să i-o lase artistului ăluia prost şi bătrân. Îi era milă de el, drept să spună. Consumat de arta lui obscenă, fără să fi avut timp să-şi facă o familie. Nu tu o femeie, un copil, o casă demnă de numele lui. Se spunea că trăieşte într-un soi de cocioabă în Macel de’ Corvi, împreună cu un ajutor de-al lui, un om extrem de simplu.

Ba chiar, auzindu-l vorbind aşa, părea că Michelangelo, după atâtea succese şi necazuri laolaltă, nutreşte un vis de normalitate.

Dar el nu intenţiona să-l lase să şi-l trăiască. Dimpotrivă, faptul că putea să-l împiedice îl bucura peste măsură, şi pentru că, în felul acesta, ar fi intensificat sentimentul de vinovăţie despre care Carafa ştia că este foarte prezent la maestrul florentin, până acolo încât îşi punea amprenta pe

întreaga lui existenţă. Şi cine era el, să-l elibereze de un asemenea calvar?

Clătină din cap.

— Dragul meu Michelangelo, apreciez oferta voastră, credeţi-mă, dar nu pot absolut deloc să vă ofer ceea ce-mi cereţi.

În timp ce spunea asta, simţea cum interlocutorul său devine tot mai ostil. Fu ca o pală de vânt îngheţat care-l făcu pe Michelangelo să se albească la faţă. Începu să-şi învârtească pe degetele sale umflate barba murdară. Ochii adânci păreau să ardă devenind nişte găuri negre.

— Vedeţi, dincolo de ceea ce pare, fata aia chiar l-a omorât pe căpitanul gărzilor, Vittorio Corsini. Iar motivul pentru care s-a întâmplat e foarte simplu: era o eretică din *Ecclesia Viterbiensis* a lui Reginald Pole, citea *Beneficium Christi* şi îl ura pe Corsini, care pentru ea reprezenta emblema celor care luptă pentru gloria unei Biserici false şi vinovate de a-L fi trădat pe Dumnezeu, predicând înfăptuirea de fapte bune, recomandându-i creştinului să urmeze şi să onoreze sacramentele, frecventând sfânta liturghie. Deci vedeţi bine că, oricât aş vrea, nu pot să răspund cererii voastre.

Palid ca moartea, Michelangelo păru să nu audă ceea ce i se spunea.

— Vă rog, Eminenţă, repetă, o să fac tot ce doriţi. Dar permiteţi-mi să am grijă de fata aia.

— V-am spus deja nu.

Michelangelo se puse în genunchi.

— Vă implor, insistă.

— Îmi pare rău, dar am un singur răspuns.

Apoi îl privi pe artist drept în ochi. Văzu infernul crescând în el, dar nu se lăsă intimidat, dimpotrivă, cu o oarecare semeţie îi făcu un semn.

— Şi-acum vă cer să plecaţi.

Michelangelo se ridică în picioare. Îl privi pentru ultima oară plin de ură.

— Cândva, spuse, o să plătiţi scump acest refuz.

După care ieşi, lăsându-l pe Carafa uimit de obrăznicia la care tocmai asistase.

63
Aiax

Era disperat.

Îl văzuse pe Carafa şi îl recunoscuse drept ce era: un animal de pradă. Nu-i va fi milă nici de Dizgraţia, nici de Vittoria, nici de nimeni altcineva.

Michelangelo ştia că nu are nici o speranţă. Se gândise să-i ceară o audienţă Papei, dar dacă aceea era hotărârea conducătorului Sfântului Oficiu, cu siguranţă suveranul pontif ştia, şi orice rugăminte a lui ar fi fost perfect inutilă. Cu atât mai mult cu cât tocmai Paul III îl numise pe cardinal conducătorul Inchiziţiei romane.

Deci ce să facă? Să-i spună lui Pole? Dar Pole era ocupat cu alte treburi în ajunul Conciliului. În plus, îi promisese că se va interesa de caz şi reuşise să obţină ca el s-o vadă pe Dizgraţia, ajunsă umbra ei înseşi. Nu, trebuia să caute o altă cale.

Se trezise rătăcind prin curtea de la Belvedere. I se întâmpla deseori când se simţea pierdut. Era o manieră de a uita lumea înconjurătoare. Şi în momentele cele mai întunecate, în ocaziile cele mai amare, reuşea cel puţin pentru o clipă să dea la o parte dezamăgirile şi durerea. Se plimba printre logii, coloane, statui şi grădini, şi în fantasmagoria aceea, scăldată în lumina toamnei, ajungea iremediabil în faţa unei opere, care era în stare întotdeauna să-i fure privirea.

Aşa că, şi în ziua aceea, sau poate tocmai în ziua aceea, se trezi din nou, fără să ştie cum, în faţa *Torsului*, o sculptură antică mutilată, a cărei frumuseţe Michelangelo n-ar fi putut s-o descrie în cuvinte.

Rămânea întotdeauna încântat de ea: masa musculară perfectă, absoluta îndemânare cu care artistul o definise în marmură, reuşind să redea într-o manieră magnifică ideea de mişcare, avântul cu care figura părea pe punctul de a se ridica.

Pielea era atât de lucioasă şi de netedă, muşchii păreau că zvâcnesc, încât nu putea decât să se oprească s-o privească. Cât de des mersese să admire statuia aceea, pe vremea când lucra la *Judecata de Apoi* ! Ce sursă de inspiraţie! La muşchii şi la pieptul acela se gândise când îl pictase pe Isus în fresca datorită căreia câştigase glorie şi faimă.

Dar pe cine reprezenta statuia aceea mutilată? Cui îi aparţinea corpul acela atât de puternic şi de extraordinar? Căci anatomia formelor era armonioasă şi formidabilă totodată, dar exprima şi un tragism, o senzaţie de dramă iminentă, care-l impresiona pe Michelangelo.

Fuseseră avansate multe şi diferite teorii pentru a rezolva acel mister. Cea mai serioasă susţinea că era vorba de Hercule, care intenţiona să se odihnească după cele douăsprezece munci. Alţii însă spuneau că e Polifem. Altcineva sugerase destul de convins că-l reprezenta pe Prometeu, titanul care sfidându-l pe Zeus, le dăruise oamenilor focul, dar Michelangelo dintotdeauna, fără nici o îndoială, le spunea tuturor acelaşi lucru: nu putea fi decât legendarul erou grec Aiax Telamonianul.

Ideea aceea nu avea un fundament sigur, documentat şi nici măcar dovezi de altă natură, şi totuşi Michelangelo simţea aproape fizic că are dreptate. Era ca şi cum statuia i-ar fi vorbit.

Cu timpul înţelesese de ce nu putea exista o soluţie diferită de cea imaginată. În torsul acela vedea o fatalitate şi o tensiune tragică trimiţând la destinul nefericitului erou. Poate pentru că în Aiax se vedea pe el însuşi. Şi într-un anumit sens se simţea asemenea prinţului din Salamina. Îl admira dintotdeauna din străfundul sufletului. Pentru că Aiax era un om valoros, cel mai mare războinic al grecilor, după Ahile. Dar, spre deosebire de acesta, el nu era invulnerabil, nici nu-şi permisese să-şi părăsească tovarăşii, oricare ar fi fost motivul. Atunci când Ahile, după o ceartă cu Agamemnon, îi lăsase singuri pe ahei, el le apărase corăbiile de asaltul troienilor, şi tot el îl înfruntase pe Hector în luptă şi, aruncând în el cu o piatră uriaşă, aproape îl omorâse.

În exact clipa în care Patrocle fusese rănit de moarte şi Hector încercase să-i ia cadavrul, Aiax fusese cel care protejase până la capăt eroul căzut, punându-l pe fugă pe campionul troian. Apoi îl ridicase pe Patrocle, care avea armele lui Ahile, şi, punându-l pe carul său de luptă, îl dusese până în cortul Peleianului. Campionul îl plânsese îndelung, apoi se întorsese, în sfârşit, pe câmpul de luptă, orbit de furie. Ca un copil capricios şi rănit. Un copil care nu voia să se predea în faţa iubitului asasinat.

Apoi şi Ahile a fost ucis. De către Paris. Cel mai timid dintre războinici. Şi atunci când Ulise îi recuperase cadavrul, Aiax, cu securea lui uriaşă, îi ţinuse la distanţă pe troieni, permiţându-i fiului lui Laertes să-l ducă în tabăra aheilor. Se luptase apoi cu duşmanii, ucigându-l pe Glaucus şi rănindu-i grav pe Enea şi pe Paris.

Şi după multe alte fapte, după ce se aflase întotdeauna exact în locul în care bătălia era mai aprigă, după ce se dedicase în întregime luptei, bătându-şi joc de moarte, după ce Hector îi dăruise o spadă, la sfârşitul uneia dintre cele mai teribile lupte, după ce îşi pusese braţele în slujba

prietenilor sau, mai bine zis, a celor pe care-i credea prieteni, ei bine, grecii cum îi mulţumiseră? Care fusese recompensa lor pentru toată valoarea şi curajul demonstrate?

Acceptaseră ca Ulise, şi nu el, să aibă armele lui Ahile, aşa îi plătiseră! Arme pe care, desigur, le meritase mai mult decât oricine. Dar cu subterfugii şi înşelătorii, folosindu-se de arta cuvântului şi a falsităţii, în care era maestru, Ulise reuşise să-şi convingă tovarăşii să-i dea armele Peleianului.

Aiax, orbit de durere şi de nedreptatea suferită, se simţise rănit, mai rău, distrus. Şi jurase să se răzbune.

Dar zeii, care-l iubeau pe Ulise, reuşiseră să-i rezerve lui Aiax cel mai cinic şi mai teribil destin cu putinţă. În timp ce dormea, Atena îl blestemase cu o vrajă, şi atunci când se trezise, înnebunit de înşelătoria zeiţei, Aiax măcelărise o turmă de oi, convins că îi omorâse pe Agamemnon şi pe Menelau, atrizii care conduseseră expediţia ahee, vinovaţi de a-l fi preferat pe Ulise la dăruirea armelor.

Când îşi reveni, văzând ce făcuse, acoperit de sângele animalelor omorâte şi de o ruşine fără margini, Aiax alesese sinuciderea pentru a şterge onoarea pierdută. Luase spada dăruită de Hector şi îşi tăiase gâtul. Pământul îi înghiţise sângele şi din balta stacojie se născuse o floare roşie.

Michelangelo citise plângând *Aiax* de Sofocle, ca să afle tragedia morţii lui. Şi apoi îşi amintise de fragmentul din *Odiseea* – Ulise, ducându-se în împărăţia umbrelor, îi vorbise cu cuvinte dulci, încercând să înlăture ranchiuna. Ştia că-i smulsese prin înşelăciune armele binemeritate.

Dar orice efort fusese în van, pentru că Aiax, în infinitul său curaj şi cu demnitatea oamenilor drepţi, nu-i dăduse nici un răspuns, izgonindu-l cu tăcerea lui, devenită şi mai amară la auzul acei mizerabile şi ridicole apărări.

Deci în torsul acela Michelangelo îl revedea pe eroul trădat, cel mai pur, mai sincer, cel care-şi ţinuse întotdeauna cuvântul, fără să-i fi fost vreodată de folos. Pentru că oamenii erau uşuratici, proşti, consumaţi de dorinţă şi de mândrie deşartă, şi nu le păsa de principii. Promisiunile lor erau alcătuite din aliajul cel mai ticălos, făcute pentru a fi călcate în picioare.

De aceea, măcinat de durere, într-o lume pe care dintr-odată n-o mai înţelesese, după ce pierduse prin înşelăciune până şi onoarea, lucrul cel mai preţios pe care-l avea, Aiax se aşezase, după ce măcelărise animalele, cele mai inocente şi mai slabe. Văzuse mieluşeii albi făcuţi bucăţi, candoarea pângărită de roşul sângelui. Descoperind pentru prima oară ce făcuse cu adevărat, izbucnise în lacrimi. Se ridicase în picioare, exact cum spunea sculptura aceea, şi se dusese după spadă ca să-şi ia viaţa.

Astfel, în acea minunată statuie mutilată, Michelangelo îl vedea pe Aiax şi totodată se vedea pe el însuşi şi tot ce simţea în momentul acela: faptul că fusese trădat, şantajat, lovit în puţinele sentimente care-i rămăseseră. Sfântul Oficiu, ştiind că nu-l poate ataca direct, pentru că se temea de ceea ce el, prin muncă şi dăruire, reuşise să creeze şi să obţină de-a lungul vremii, nu-şi făcea scrupule să ameninţe şi să tortureze femeile. Iar asta era cu atât mai insuportabil.

O folosiseră pe fata aceea, care avea drept singură vină faptul că fusese mai întâi părăsită şi apoi crescută de o curtezană, devenind o spioană. Când situaţia le scăpase din mână, pentru că cineva îl asasinase pe căpitanul gărzilor, atunci Dizgraţia devenise o problemă, un cost pe care Sfântul Oficiu nu şi-l mai putea permite.

Şi totuşi, în acele uneltiri pline de cruzime, în planul acela neruşinat şi revoltător, Carafa adunase probabil

nişte dovezi care să susţină faptele. Michelangelo ştia bine că Inchiziţia romană nu avea, fără îndoială, nevoie să facă publice mărturisirile, dar ceva, mai bine zis cineva, susţinuse probabil acel joc infernal.

Şi cine altcineva decât Imperia putea şti cu adevărat ce se întâmplase? Nu ea o crescuse? Şi o alese pentru sarcina aceea? Dizgraţia îi datora totul... poate chiar şi închisoarea şi tortura.

64
Imperia

Când întrebase de Imperia, hangiul îi făcuse semn să urce pe scara din fundul sălii. Ajuns sus, Michelangelo se trezise în faţa unui coridor pe care-l parcurse până la capăt, unde dăduse peste un bărbat uriaş, cu un zâmbet neomenos, îmbrăcat în nişte culori ţipătoare, cu cizme înalte şi, la brâu, cu un pistol şi o spadă. Avea aerul să fie o gardă de corp. Fără să ţinem cont de faptul că mustăţile pe oală, ochii deschişi la culoare, expresia sălbatică îl situau în categoria soldaţilor mercenari, numiţi Lanzichenecchi, cei mai cruzi dintre toţi.

Foarte probabil fusese angajat de Imperia şi devenise slujitorul ei. Nu ştia cum să treacă de el, dar era sigur că dincolo de draperia de catifea roşie va găsi ce căuta.

De aceea încercă să se arate mai sigur pe el decât era în realitate şi i se adresă fără nici o introducere.

— Sunt Michelangelo Buonarroti. Sculptor şi pictor al Palatelor Vaticane, mi-ar plăcea să pot vorbi cu stăpâna voastră, Imperia, despre un lucru la care ţin destul de mult.

— Michelangelo! spuse bărbatul, cu o lumină amuzată în priviri. Artistul! Maestre, chiar dacă munca mea e cea care

e, să nu credeţi că operele voastre îmi sunt indiferente! Despre voi se vorbeşte până dincolo de graniţele Romei! Apoi, pe un ton mai puţin respectuos şi mai direct, întrebă: Deci voi vreţi s-o vedeţi pe stăpâna mea? Cu ce scop?

— Dacă-mi permiteţi, mi-ar plăcea să pot ţine pentru ea şi numai pentru ea motivul vizitei mele.

— Înţeleg, spuse bărbatul. Dacă e aşa, aşteptaţi aici un moment, şi fără să mai adauge ceva, dispăru în spatele draperiei de catifea roşie.

Nu aşteptă prea mult. Se auzea cineva vorbind dincolo de draperie. Foarte curând însă, mercenarul apăru şi cu un gest teatral, simulând o plecăciune, îl lăsă pe Michelangelo să treacă.

Artistul se trezi într-o încăpere sobră, cu doar o pereche de fotolii din catifea şi o masă de scris, la care stătea o femeie nu foarte tânără, dar încă frumoasă. O grijă deosebită pentru aspectul ei şi experienţa acumulată înlocuiau perfect prospeţimea dispărută. Era îmbrăcată cu o rochie nu foarte decoltată, din brocart turcoaz, care contrasta cât se poate de bine cu tenul oacheş, ochii întunecaţi şi părul negru, strâns într-o pieptănătură sofisticată, cu perle şi pietre semipreţioase.

Înţelese perfect în ce fel, o femeie ca ea putea ţine în mâini firele destinului cuiva. Şi se întrebă dacă şi Corsini, care fără îndoială vorbise cu ea înainte, nu se lăsase sedus de farmecul ei evident.

Imperia îl privi cu un amestec de surpriză şi neîncredere. Sigur, nu făcea o bună impresie. Cu tunica lui maro, pătată de vopsea, barba lungă, privirea stinsă, părul murdar, trezea probabil tot dezgustul posibil. Dar nu asta era grija lui. Nu se îngrijea să fie rafinat în îmbrăcăminte şi comportament, dimpotrivă, un dezinteres total pentru ordinea exterioară era felul său de a declara, ajuns acolo unde ajunsese, cât de puţin contau pentru el chestiunile

lumeşti. Pentru el existau doar arta, Dumnezeu şi puţinii prieteni care-i mai rămăseseră. Şi într-un mod straniu, inexplicabil, absurd, faptul că o cunoscuse pe Dizgraţia îl făcuse responsabil, ba chiar implicat în ceva ce îi alungase puţinele ore de somn de care avea parte noaptea.

Nu avusese copii tocmai pentru că arta îi lua tot, orice energie posibilă, dar fata aia cu un nume deosebit, victimă a unei răsturnări a destinului, îi pătrunsese puţin câte puţin în suflet, şi acum voia s-o ajute cu orice preţ.

— *Messer* Michelangelo, mărturisesc că sunt destul de surprinsă să vă văd aici, aşa că vă întreb ce v-a adus la *Gâsca roşie*.

Michelangelo păru să se gândească o clipă. Apoi înţelese că nu va fi în stare să adopte nici un fel de strategie cu o femeie obişnuită să manipuleze minţile, şireată şi pregătită să domine una ca a lui, simplă şi elementară în ceea ce priveşte intrigile şi uneltirile. Aşa că începu direct.

— Doamnă, vă spun imediat motivul vizitei mele. Aş vrea să vă cer veşti despre o tânără aflată în slujba voastră, pe nume Dizgraţia, ajunsă într-o celulă la Tor di Nona.

În ochii Imperiei apăru un fulger.

— Veşti? Ce fel de veşti? Din câte ştiu, Dizgraţia a fost arestată cu acuzaţia de a-l fi ucis pe căpitanul gărzilor Sfântului Oficiu, Vittorio Corsini.

— Nimic altceva? insistă Michelangelo, fără să reuşească să-şi ascundă neplăcerea care creştea în el văzând cu câtă înfumurare intenţiona Imperia să termine cu povestea aia. Haideţi, reluă, asta e tot ce ştiţi să-mi spuneţi despre o fată care lucra pentru voi de mult timp?

La aluzia aceea cât se poate de directă, Imperia răspunse cu un zâmbet, ca o bună actriţă ce era.

— Vedeţi, *messer* Michelangelo ceea ce spuneţi e atât de adevărat, încât eu, în primul rând, n-am reuşit să-mi găsesc liniştea, atunci când am aflat. Dar apoi au apărut detalii îngrijorătoare. Am descoperit că Dizgraţia citea cărţi inacceptabile, cu iz de erezie, că se întâlnea cu persoane nepotrivite, că avea un soi de exaltare pentru căpitan şi că probabil acest sentiment nu era decât o mască pentru a-l atrage în patul ei ca să-l ucidă. Dizgraţia umbla cu un câine, un molos însetat de sânge...

— Ceea ce spuneţi e atât de fals, că aproape nu reuşesc să vă ascult! exclamă Michelangelo. Voi aţi obligat-o să ne urmărească pe mine şi pe marchiza de Pescara, pentru că aveaţi nevoie de dovezi despre cardinalul Reginald Pole şi despre *Ecclesia Viterbiensis*. Ceea ce spun e adevărat, deoarece căpitanul a ajuns chiar s-o ameninţe pe Vittoria Colonna, atunci când se ducea spre mănăstirea benedictină Sant' Anna din Roma. Cât despre molos, ei bine, eu l-am văzut şi, în ciuda aspectului, era un câine pe care Dizgraţia ştia cum să-l ţină în frâu.

— Cum să nu! tună Imperia. Şi în acelaşi timp era cu siguranţă în stare să-l asmută împotriva duşmanilor ei! Dar spuneţi-mi, *messer* Buonarroti, ce dovezi aveţi despre aşa-zisa nevinovăţie a Dizgraţiei? Pentru că, vedeţi, există atât de multe persoane dispuse să depună mărturie despre vinovăţia ei, că nici nu le pot număra. Încăpăţânarea ei de a duce o existenţă rebelă nu i-a adus decât necazuri... iar eu ştiu câte ceva despre asta. Vă seamănă oarecum în ce priveşte caracterul, şi poate tocmai de asta a ajuns unde a ajuns, lipsită cum e de orice fel de talent. În timp ce darul vostru e, puţin spus, uriaş, atât de mare încât nouă, muritorilor de rând, ni se pare inexplicabil şi tulburător. Dar nu uitaţi că nimeni nu e de neatins pentru Sfântul Oficiu, mai ales după ce comandantul gărzilor a fost ucis în mod barbar. Iar faptul că voi, în acest moment, veniţi la

mine, o sărmană curtezană, atât de departe de chestiunile de putere, încât face ca această vizită să apară de-a dreptul grotescă, nu e deloc în favoarea voastră. De fapt, de ce o apăraţi? Ce vă face să spuneţi că e nevinovată? În afară, desigur, de presupunerile voastre?

— Nu sunt deloc presupuneri, mârâi Michelangelo. Vittoria Colonna, Reginald Pole, Alvise Priuli, Marcantonio Flaminio pot confirma ce spun!

— Sigur! Un grup de eretici care are zilele numărate. Vă repet că, în situaţia asta, ce puteţi voi dovedi şi ce pot dovedi eu se află pe talerele opuse ale balanţei, care se înclină în favoarea mea. Sfatul meu e să vă întoarceţi de unde aţi venit, iar eu mă voi preface că n-am auzit nimic din ce mi-aţi spus azi! În caz contrar...

— În caz contrar ce-o să se întâmple? Îndrăzniţi să mă ameninţaţi?

— Eu? Nici vorbă. Vă cunosc faima, puterea pe care aţi câştigat-o, strânsa prietenie cu iubitul nostru Papă. După cum vedeţi, eu sunt perfect la curent cu cât de sus puteţi ajunge. Ce vă sugerez e să vă informaţi despre persoanele cu care vă întâlniţi înainte de a azvârli sentinţe. Şi acum, dacă vreţi să mă scuzaţi...

Imperia îşi coborî privirea şi Michelangelo văzu apărând în spatele lui mercenarul pe care-l întâlnise mai devreme.

— Maestre, n-am nici o intenţie să vă ating, cu condiţia să nu mă obligaţi s-o fac.

Michelangelo se întoarse brusc, cu o viteză care-l surprinse pe Gramigna însuşi.

— Voi! exclamă cu toată furia pe care o simţea. Aţi spus bine! Aveţi grijă să nu mă atingeţi. Sunt bătrân, dar, dacă vi se pare că mă tem de o sperietoare ca voi, atunci nu ştiţi cu cine aveţi de-a face.

Drept singur răspuns Gramigna îşi netezi mustaţa, fără să-şi schimbe expresia, cu o nuanţă de amuzată

obrăznicie, chiar dacă Michelangelo văzu clar în ea o violenţă ţinută în frâu, dar gata să explodeze.

Şi, nedorind să descopere dacă ar fi putut încă să-l înfrunte pe bărbatul acela, se îndreptă spre draperia roşie fără să-i arunce vreo privire Imperiei. Mercenarul îi ridică draperia de catifea, dându-se la o parte.

În timp ce străbătea coridorul, Michelangelo înţelese că situaţia devenea tot mai disperată.

PRIMĂVARA 1545

65
Mastro Villani

Mastro Villani era temnicer, ca şi tatăl lui. Ca şi bunicul lui. Şi aşa mai departe, până în urmă cu şase generaţii. Era o meseria pe care familia Villani o stăpânea până în cele mai intime nuanţe, o artă pe care o dominau cu iscusinţă, graţie unei cunoaşteri dobândite în mai mult de un secol şi jumătate de experienţă.

Şi nu numai că profesia lor nu căzuse niciodată în dizgraţie în toată acea perioadă, dimpotrivă, le procurase tuturor celor şase un important câştig, cu cât mai mult cu cât fiecare dintre ei, cu zel şi tenacitate, reuşise să devină temnicer-şef în închisoarea în care lucra.

Fără să mai ţinem cont de faptul că, odată cu trecerea anilor, meseria de temnicer câştigase tot mai multă importanţă, mai ales în ultima perioadă, când instituirea Sfântului Oficiu şi, în consecinţă, naşterea Inchiziţiei romane, le cerea inevitabil gardienilor şi temnicerilor o practică şi o măiestrie a provocării durerii care mergea dincolo de orice obişnuinţă cunoscută.

Orice element al formelor de detenţie în celulă, de la distribuirea mâncării până la tortură, urmărea un cod rigid, care ţinea cont de practicile sugerate de Nicolas Eymerich în lucrarea sa *Directorium inquisitorum*. Cardinalul Gian Pietro Carafa nu admitea greşeli, deoarece buna reuşită a unui proces putea să fie grav prejudiciată de neglijenţă şi aproximaţie în aplicare principiilor. Cu cât mai mult, atunci când acestea priveau o anumită fază a procesului care se numea „Examen riguros”. Dar înainte de a ajunge acolo, multe şi diferite erau stratagemele şi bunele practici care puteau garanta un rezultat satisfăcător pentru inchizitor, în special pentru Carafa, un om de o ireproşabilă inflexibilitate.

De săptămâni întregi, de exemplu, hotărâse şi îi ceruse lui *mastro* Villani s-o lase pe tânăra acuzată de erezie într-o izolare absolută, evitând să-i adreseze vreun cuvânt chiar şi numai pentru o clipă şi fiind atent s-o hrănească extrem de puţin, cât să n-o lase să moară de foame, dar să fie tot mai slăbită, supusă durerii şi suficient de înfricoşată de ceea ce putea să i se întâmple. Recomandările nu erau simple elemente de stil, ci trucuri preţioase menite să îmblânzească voinţa rebelă a unei tinere eretice, care, conform faptelor confirmate, îl omorâse pe căpitanul Vittorio Corsini. Un om pe care Villani îl întâlnise în diferite ocazii şi care fusese întotdeauna amabil cu el. Nu putea să spună că vorbiseră atât de mult, încât să-l poată considera un prieten, dar că era un gentilom, putea să jure. Poate

era prea legat de anumite frivolităţi, cum sunt femeile sau hainele frumoase, dar, la urma urmei, cine e lipsit de slăbiciuni?

Privind-o pe fata aia, pe Dizgraţia, Villani n-avea nici o îndoială că un bărbat ar putea să-şi piardă minţile pentru ea. El însuşi se trezise că o privea mai mult decât ar fi fost normal. Părul lung şi negru, ochii de un verde intens, pielea ca zăpada. Şi totuşi până şi frumuseţea aceea atât de proaspătă, de intensă, de fermecătoare se veştejise în câteva zile de aşteptare şi de privaţiuni. Dizgraţia devenise tot mai slabă şi mai fără vlagă. Privirea îi era stinsă şi ea devenise umbra splendidei fete care era înainte ca gardienii de la Sfântul Oficiu s-o arunce în Infern, celula cea mai întunecată şi mai înfricoşătoare din turn. De altfel toate cuştile din închisoare aveau un nume: Purgatoriul, Paradisul, Schiloada, Măicuţa, Puţul şi, ultima, Pendulul, unde el practica tortura, cum cerea inchizitorul.

În dimineaţa aceea, ştiind că însuşi Carafa intenţiona să conducă rigurosul examen al fetei, pregătise frânghia, controlase scripetele, verificase restul, cu tot zelul şi atenţia de care era în stare. „Nu trebuie să improvizăm” era mottoul lui. Aplicarea torturii nu ar fi trebuit să se transforme într-o practică vătămătoare pentru totdeauna. Era fără îndoială o experienţă dureroasă şi aşa trebuia să fie percepută, ca asociată mărturisirii, dar nu se putea rezuma la producerea unei suferinţe fără margini şi doar ca scop în sine.

În orice caz, *mastro* Villani verificase totul şi se simţea gata de lucru. Dar pentru că nu ştia dacă frânghia avea să ajungă, se pregătise şi pentru probele cu apă şi cu foc. Nici una din ele nu era aproape niciodată folosită, dar, dată fiind gravitatea delictului de care era acuzată Dizgraţia, temnicerul nu putea, desigur, exclude că inchizitorul ar fi dorit să se folosească de orice mijloc pentru a ajunge la o

concluzie satisfăcătoare a rigurosului examen. Pregătise deci pâlnia şi lighenaşele din metal, pline cu apă, pentru tortura care-şi lua numele de la aceasta din urmă. Plus borcanul cu untură de porc, butucii de lemn şi cuptorul aprins că să pună în aplicare şi ultima probă: a focului, cea mai groaznică şi mai dureroasă dintre toate.

Gian Pietro Carafa strânsese documentaţia. Avea denunţul scris al Imperiei şi pe cel al tipografului Antonio Blado. Amândouă vorbeau cât se poate de clar şi de exact despre natura eretică a modului de trai al Dizgraţiei, începând cu numele acela blestemat. Totuşi, dintr-un punct de vedere strict juridic, denunţul bătrânului tipograf era mai punctual şi mai precis, referindu-se la o zi exactă şi la un text anume, *Beneficium Christi*, precum şi la insistenţa cu care tânăra îl ceruse, cu toate că era la curent cu periculozitatea operei. În schimb denunţul Imperiei era mai vag şi, dintr-un anumit punct de vedere, mai neconcludent. Făcea mai mult referire la întâmplări amoroase decât la erezie, la faptul că Vittorio Corsini fusese omorât pentru că era comandantul gărzilor şi deci, oarecum, campionul creştinătăţii prin excelenţă. Dar denunţul apărea plin de judecăţi personale, ipoteze, afirmaţii tendenţioase. Sigur, ar fi fost de ajuns, dar o confesiune ar fi fost lucrul cel mai bun.

Şi iată de ce, acum, Carafa se pregătea să intre în turn, urmat de doi medici de la universitate, care ar fi asistat la examenul riguros, ca să constate că prizoniera nu era vătămată în mod ireversibil.

Urcară treptele care duceau la celula Pendulei, destinată torturii. În ciuda zilei călduţe de primăvară, pereţii reci de piatră, treptele rapide şi înguste, lumina slabă care intra pe ferestrele atât de strâmte şi de adânci încât erau de fapt nişte fisuri dădeau acelei reprezentanţe compacte a puterii inchizitoriale aspectul unei delegaţii

infernale: cardinalul cu talarul purpuriu, medicii în togile lor negre cu gulere cenuşii păreau nişte păsări de pradă.

Ajunseră în celulă. Uşa era deschisă.

Mastro Villani îi aştepta.

Fata, complet goală, atârna cu mâinile legate de o frânghie, ca un sfert de mânzat agăţat de cârligul măcelarului.

— E totul pregătit, Eminenţă, spuse temnicerul cu tot zelul şi solicitudinea posibile.

Carafa dădu din cap, *mastro* Villani îi plăcea pentru că era întotdeauna punctual, atent şi îşi făcea datoria cu grijă, calculând clipele, ştiind exact când să dea drumul unei porţiuni de frânghie, până când să toarne apă în pâlnie fără să-l înece pe suspectul de erezie, cum să întindă untura pentru ca tălpile să se inflameze şi să producă o durere cumplită, care să-l facă pe prizonier să mărturisească. Exista în el o pasiune sinceră pentru propria-i muncă, echilibru, atenţie, fără ca vreodată zelul să cedeze locul fanatismului.

Îl admira. Pentru atitudinea lui ştiinţifică.

Cu oameni ca Villani, ar fi putut fără îndoială să ţintească la scaunul papal. Avea nevoie de o asemenea fidelitate, de un asemenea zel, de un respect pentru meserie.

Zâmbi.

— Să începem, spuse.

Şi fără să mai aştepte, *mastro* Villani începu să tragă de frânghie.

66
Suferinţa unui maestru

Va picta capela în aşa fel, încât toţi să înţeleagă. Dacă mormântul lui Iulius II era un monument care, prin statui şi prin felul în care folosea lumina, arăta cum gândea, credinţa lui în Dumnezeu, înţelească ca o relaţie directă, fără intervenţia unei Biserici care se pierduse pe ea însăşi şi ameninţa femei ca Vittoria sau le condamna, ca pe Dizgraţia, atunci capela palatină nu va face mai puţin. Oare nu tocmai Sfântul Pavel fusese cel care reprezentase prin vorbele sale începutul scandalului? Nu tocmai asta spunea *Beneficium Christi*? Ei bine, atunci va face modificări la *Convertirea* sa, cea pentru care Paul III se agita atâta, cerându-i s-o termine la timp, ignorându-i pe cei care sufereau cu adevărat.

Papa se aştepta la un cer albastru, gol, doar cu Dumnezeu în mijloc. El, în schimb, îl va umple cu figuri: sfinţi, oameni drepţi, femei oneste.

Cei care puteau dialoga direct cu Dumnezeu, fără nici un fel de filtru, fără medieri.

Nu-i vor da o completă libertate artistică? Atunci le va arăta el.

Cât de nedreaptă era viaţa, se gândi descurajat. Îi lovea pe cei mai slabi, se servea de femei, îşi bătea joc de ele. Cum putea să accepte aşa ceva? În sufletul lui plângea toate lacrimile care-i mai rămăseseră. Pentru că ar fi vrut s-o vindece pe Vittoria, care suferise o reîntoarcere a bolii, dar nu ştia cum. Pentru că ar fi vrut s-o elibereze pe Dizgraţia, care murea în fiecare zi câte puţin în celula ei din Tor di Nona, dar nu ştia cum. Pentru că încercase să-l roage pe Pole să se întoarcă, dar nici măcar el nu putea să-şi conceadă un asemenea lux, nu cu Conciliul din Trent la uşă.

Aşa că asta era revanşa lui! Singura pe care putea să şi-o ia.

Nu va fi de ajuns. O ştia. Sentimentul de vinovăţie şi de neputinţă îl va urmări pentru totdeauna. Dar cel puţin va încerca să facă un lucru concret. Intenţiona să vorbească din nou cu Papa, dar nutrea puţine speranţe. Voia doar să facă tot ce-i stătea în putinţă. Să-i dezvăluie cum acuzaţiile la adresa Dizgraţiei se bazau pe vorbele unei curtezane. O prostituată onestă, desigur! Dar oricum o femeie care-şi câştigase o poziţie făcând comerţ cu propriu-i corp! La asta ajunsese deci Biserica?

Izbucni în râs, în timp ce cu mâna stângă picta figura unui sfânt. De câteva zile îl durea dreapta. Şi atunci, fără să fie văzut, ca să înainteze cu lucrul folosea cealaltă mână. Ştia că riscă, mai ales, ţinând cont de puterea extraordinară pe care Carafa o câştiga în interiorul Curiei, dar îl lăsaseră singur şi, în taina capelei, putea să folosească şi mâna diavolului, cu care începuse să lucreze cu mult timp în urmă. Va amplifica la maximum coroana de martiri a primilor discipoli ai lui Cristos, care se adunau în jurul lui, urmaţi de alaiul îngerilor. Era un mod de a relua ceea ce făcuse în *Judecata de Apoi*, dar mai ales pentru a sublinia voinţa de a înlătura ideea unei realităţi intermediare între om şi Dumnezeu. Era maniera sa de a nega funcţia Bisericii, pentru a-i stigmatiza acţiunea. Nu avea intenţia să critice instituţia ca atare, ci doar ceea ce devenise ea în mâna unor oameni ca Gian Pietro Carafa sau Pier Luigi Farnese.

Teologia, Filozofia, Poezia şi Jurisprudenţa îl priveau de pe tot atâţia pereţi. Rafael realizase o operă extraordinară. În ciuda a tot, trebuia s-o admită – tânărul acela din Urbino, amuzat şi zăpăcit, aproape eteric, în zborul său deasupra lumii, primise în dar un talent extraordinar.

Ridică ochii, răpit de frumuseţea bolţii, cu stema familiei Della Rovere în mijloc şi cele patru tronuri pe care stăteau

cele patru virtuţi ale culturii umanistice, fiecare pe latura medalionului corespunzând peretelui dedicat ei.

Era o avalanşă de culori în care privirea se pierdea: albastrul limpede al cerului, aproape orbitor, o fantasmagorie în care erau montate cheile familiei Della Rovere, aurul greu al medalioanelor şi al ramelor, roşul, violetul, albastrul închis şi din nou azuriul hainelor celor patru femei reprezentând virtuţile.

Ar fi putut să rămână acolo, uitându-se la boltă, o zi întreagă. Recunoscu graţia trăsăturilor, acel gust subtil, rafinat, ca şi cum Dumnezeu ar fi suflat propria-i inspiraţie pe culori şi forme.

— Deci, prietene, care e motivul ce vă poartă să-mi faceţi o vizită azi?

Cu barba albă şi lungă, ochii vii, privirea cercetătoare, Paul III era curios să afle ce-l împingea pe Michelangelo spre acel colocviu neaşteptat. Îl primise în Camera Semnăturii, pentru că ştia că Michelangelo îl stima foarte mult pe Rafael, deşi nu se străduia prea mult s-o arate. Dovadă era privirea sa răpită de bolta sălii. Totuşi se ferea să exprime aprecieri. Era o latură a caracterului său care nu-i făcea întotdeauna cinste. Părea mai degrabă logic ca artiştii să cultive o rivalitate între ei, şi Michelangelo, din punctul ăsta de vedere, era cel mai neîndurător, dar Paul III ştia că între el şi Rafael existase întotdeauna, aproape invizibilă, o admiraţie reciprocă. Rafael, la drept vorbind, nu făcuse niciodată un mister din asta. Michelangelo, din cauza caracterului său urâcios şi zgârcit cu complimentele, nu prea folosise cuvinte de stimă.

Aşa că faptul că-l surprinsese privind răpit bolta îl amuză mult pe suveranul pontif. Se feri să facă vreun comentariu, pentru că ştia că ar fi fost o manieră cât se poate de nepotrivită pentru a începe o conversaţie cu

Michelangelo, care, privindu-l în ochi, se hotărî în sfârşit să-i răspundă.

— Sanctitate, vă mulţumesc că m-aţi primit. Îmi cer scuze dacă ceea ce am de gând să vă spun v-ar putea tulbura în vreun fel, dar nu ştiu cu cine altcineva aş putea vorbi.

Papa înţelese că era ceva ce nu merge şi speră să nu fie nimic grav.

— Vă întreb dacă, sincer, credeţi că fata închisă la Tor di Nona poate fi cu adevărat ucigaşa căpitanului Corsini. Şi dacă are sens să fie considerată eretică. Ştiu sigur că tocmai Sfântul Oficiu a pus-o să mă urmărească pentru a afla mişcările mele şi ale Vittoriei Colonna, din cauza anumitor întâlniri ale mele, considerate periculoase. Fac aluzie, Sanctitate, la cardinalul Reginald Pole, care, în timp ce noi vorbim, este la Trent pentru a susţine cauza iubitei noastre Biserici, învestit cu autoritatea legatului pontifical chiar de către Sanctitatea Voastră.

Deci acela era motivul? Ştia că mai devreme sau mai târziu se va întâmpla. Iar acum trebuia să dea socoteală de alegerile pe care le făcuse. Şi erau alegeri ireversibile. Sigur, el era Papa, cea mai mare autoritate în materie, şi era mult prea nefiresc ca Michelangelo să-i vorbească în felul acesta. Dar, pe de altă parte, prietenia lor se baza tocmai pe asta, aşa că Paul III n-ar fi putut să nu răspundă la întrebare, chiar să fi vrut. Ştia că-i acordase mult spaţiu de mişcare cardinalului Carafa, dar faptele vorbeau clar şi dovezile erau toate împotriva fetei.

— Prietene, spuse, pot înţelege ce vă nelinişteşte. Mă credeţi sau nu, povestea asta mă întristează nespus şi pe mine, dar tot ceea ce i se impută fetei este de netăgăduit: denunţurile, omorul, convingerile eretice dovedite de lecturi.

— Dar denunţul e făcut de o curtezană! Cum e posibil ca Biserica Romei să dea crezare unei asemenea femei?

— Dacă faceţi aluzie la Imperia, aş putea chiar să vă înţeleg şi să fiu de acord cu voi. Dar nu e singurul denunţ furnizat.

— Cum adică?

— Chiar aşa. Mai există încă unul detaliat şi cât se poate de precis. Cel mai important, drept să spun.

67
Lasă-mă să plec

Dizgraţia ar fi vrut mult să reziste. Dar era atât de obosită, atât de obosită că, dacă ar fi putut, i-ar fi cerut lui Dumnezeu să poată muri imediat. La ce i-ar fi servit să se împotrivească durerii, întrebărilor, torturii? Îşi simţea corpul cedând la trasul frânghiei. Iar când, în cele din urmă, deranjat de tăcerea ei, Carafa dăduse ordin să fie supusă la proba apei, se întrebase de ce nu vorbea, de ce nu mărturisea orice, chiar şi ceea ce nu făcuse, numai ca ei să înceteze.

Era nevinovată. Nu-l omorâse pe Vittorio Corsini. Dar îi păsa într-adevăr cuiva care e adevărul? Sau chiar de adevărul acela se temea Carafa? Şi dacă ar fi minţit, punând capăt acelui chin îngrozitor, ce ar fi câştigat? Poate că durerea ar fi încetat, dar pe urmă? Cum va ajunge în cer? Cu ce curaj va da ochii cu căpitanul? Şi cum ar fi fost privirea lui Mârâilă? Pentru că era sigură că, de undeva, şi el se uita la ea. El, care nu ezitase să se lase omorât numai ca s-o apere. Câtă demnitate era în câinele ei curajos şi fidel, nici măcar unul din oamenii din oraşul acela blestemat nu îl putea ajunge!

Toţi, în afară de unul. Michelangelo o vizitase. Singurul om pe care ea îl spionase, despre care le povestise totul duşmanilor lui.

Nu era nevinovată. Sigur că nu. Făcuse lucruri de care nu putea fi câtuşi de puţin mândră.

Şi poate acela era sfârşitul pe care-l merita. Pentru că nu ştiuse să găsească un mod onorabil pentru a-şi câştiga traiul de zi cu zi.

Dar ceea ce o făcea cel mai mult să sufere era că se simţea singură. Cel mai important lucru acum era să ajungă lângă căpitan sau lângă Mârâilă, undeva într-o altfel de lume, mai bună, mai curată şi mai dreaptă. Din cauza asta, în loc să lupte cu durerea, se lăsă în voia ei, o primi cu toată fiinţa ei, o găzdui în ea, îşi transformă corpul într-o catedrală în care răul pe care i-l făceau alţii era bine-venit.

Şi atunci când pâlnia, înfiptă în gâtul ei, îi ţinea deschise buzele, iar apa rece îi umplu gura, umflând-o până când simţi că plesneşte şi începu să tuşească, exact în momentul acela Dizgraţia închise ochii, lăsându-se cotropită, ca şi cum ar fi fost o plajă gata să primească urletul furios al mării.

Într-un anumit sens se desprinse de ea. Nu-i mai păsa de nimic. Conducătorul Sfântului Oficiu şi temnicerul ei ar fi putut să facă orice cu ea, ceea ce conta cu adevărat era să ajungă în cealaltă parte, oriunde ar fi fost, cu convingerea că nu-i trădase pe cei care ţinuseră la ea. Erau cu adevărat puţini, dacă se gândea bine, pentru că, e adevărat că vreme de câţiva ani, Imperia fusese ca o mamă pentru ea, dar apoi o vânduse Inchiziţiei cu singurul scop de a-şi primi banii promişi şi de a se răzbuna pentru trădarea ei. Dar ce vină avusese ea, în afară de aceea că îşi pierduse minţile pentru un bărbat frumos şi gentil? Era oare aceasta o trădare? Nu credea câtuşi de puţin.

Şi chiar dacă s-ar fi putut întoarce înapoi în timp, să trăiască fiecare clipă şi să aleagă între Imperia şi căpitan, n-ar fi avut nici o îndoială şi ar fi ales iubirea, care o făcuse să se simtă vie, arzând ca o flacără în noapte, proaspătă şi dorită ca o roză de mai. Se lăsa legănată de senzaţia aceea unică, minunată, uitând tot răul pe care oamenii îl revărsau peste ea.

Aproape că-i era milă de cei care o torturau. Putea să-şi imagineze chipurile lor: expresia de nemulţumire a cardinalului Carafa, concentrarea absolută a temnicerului, *mastro* Villani, stupoarea medicilor. Poate, ajunşi în acel punct, fiecare dintre ei spera ca tortura să înceteze, pentru că nu ducea la nimic. Oricât de nemilos putea fi instinctul inchizitorului, poate chiar şi el era, în momentul acela, obosit să-i mai vadă buzele care la început refuzau, iar acum nu mai erau în stare să rostească un cuvânt.

Carafa subestimase curajul femeilor, se gândi Dizgraţia. Puteau continua toată ziua, înţelesese deja că se va lăsa să moară, dar nu va vorbi.

Era revanşa ei, felul ei de a-i face să i-o plătească.

Să nu le dea satisfacţie.

Oricum ea era deja moartă. Murise atunci când îi omorâseră căpitanul.

Murise când glonţul se înfipsese în pieptul lui Mârâilă. Murise când înţelesese că o vor învinovăţi.

Şi când îl văzuse pe Michelangelo că voia s-o salveze, dar nu ştia cum.

68
Ultima speranţă

Tipograful. Poate el ştia ceva. În cele din urmă, după ce insistase în toate felurile, Papa îi dezvăluise numele celui

care, cu denunţul său, ajutase complotul acela. Şi acum Michelangelo alerga către prăvălia lui Antonio Blado, în Campo de' Fiori. Trebuia să se grăbească. Fiecare clipă putea fi ultima. În timp ce el încerca să pună la un loc fragmentele acelei şarade, Dizgraţia risca probabil să moară.

Când aflase numele se repezise afară din apartamentul Papei, afară din palatul apostolic şi, alergând ca un nebun se îndreptase către Campo de' Fiori. Nu avusese timp să treacă pe acasă şi să ia calul. Ar fi pierdut clipe preţioase.

Îşi simţea pieptul arzând, un gust de fier îi umplea gura, picioarele ţepene ca lemnul îl dureau, dar făcea tot ce putea să nu se gândească la asta. Ce era în fond durerea aceea în comparaţie cu ce pătimea Dizgraţia?

Se gândi la cum se schimbase povestea vieţii lui. Crezuse că poate oferi o viziune proprie a artei şi poate în asta reuşise, dar nu fusese în stare să contribuie la pacificarea Bisericii. Nici un pic.

Punea tot sufletul în ceea ce făcea, nimeni n-ar fi putut afirma cu seriozitate contrariul, el nu era ca Bramante, care îşi manipula interlocutorii cu ajutorul cuvintelor, şi nici măcar ca Leonardo, care privea pe oricine de sus, el nu acceptase să i se impună nimic, aşa cum făceau mulţi colegi de-ai lui, care-şi plecau capul şi se prefăceau că se bucură, doar ca să linguşească şi să-şi primească plata. Categoric nu. Spusese întotdeauna ce gândeşte, fără să-i pese de consecinţe, pentru că era convins că sinceritatea este cea mai bună manieră ca să cultivi claritatea, onestitatea intenţiilor.

Dar mai târziu înţelesese că exact acea ambivalenţă insuportabilă îl ucidea pe om puţin câte puţin. Distanţa care separa cuvântul de acţiune, discursurile, bulele papale, tezele, fără ca ele să însemne absolut nimic, căci pentru a ajunge la pace e nevoie de acţiuni şi de voinţă.

Voinţa e singurul lucru care face posibilă schimbarea şi, în consecinţă, acţiunile supuse ei. Dar nu exista din partea curiei nici o intenţie de schimbare, cu toate că el voia s-o creadă, cu toate că spera ca fiecare papă să fie mai puternic, mai drept, mai milostiv.

Dar nu era aşa.

Nu fusese niciodată.

Nu va fi niciodată.

Papii erau oameni şi ca atare imperfecţi, plini de vicii, cu puţine virtuţi. Exact ca el. Care greşise, desigur, dar care acum plătea mult mai mult decât ar fi trebuit.

Inima îi sălta în piept, zbătându-se ca un catâr. Nu intenţiona să se oprească, dar simţea că nu va mai rezista mult. Şi totuşi se sili să alerge.

Ajunsese în via dei Cappellari, lungă şi îngustă, despărţind cartierele Pergola şi Parione. Era o stradă întunecată, cu felurite lucruri claie peste grămadă, cu prăvăliile pălărierilor pe o parte şi pe alta, şi câteva case mai elegante.

La capătul străzii se vedea Campo de’ Fiori.

Trebuia să se grăbească şi mai tare.

Dacă ar fi reuşit să-l convingă pe tipograf să-şi retragă denunţul, să mărturisească faptul că fusese constrâns, ar fi putut să răstoarne verdictul. Dar trebuia să ajungă cât mai repede. Dacă era necesar putea să folosească bani, singurul lucru care nu-i lipsea. Îl va plăti pe tipograf ca să-l facă să-şi schimbe versiunea.

Deja nu mai reuşea să alerge.

Începu să meargă cât de repede putea.

Când, în sfârşit, ajunse în Campo de’ Fiori şi găsi prăvălia tipografului, răsuflă uşurat.

Acum depindea totul de capacitatea lui de a-l convinge.

Imediat cum intră, văzu în faţa lui o tejghea. Despărţea intrarea pentru public de atelier. Înăuntru Michelangelo

văzu tipografi şi zeţari care umpleau cu cerneală formele de tipar. Se mişcau cu iuţeală şi precizie, în mijlocul unei infinităţi de obiecte, de la casete tipografice la prese, topuri de hârtie şi litere mobile împrăştiate pe mese.

Pe neaşteptate, în spatele tejghelei apăru un bărbat între două vârste. Avea părul cărunt, mâini noduroase şi pătate de cerneală şi o privire vie din cauza ochilor strălucitori, căprui închis.

— *Messer* Buonarroti, voi nu mă cunoaşteţi, spuse pe un ton grav, dar, credeţi-mă, doar faptul că aţi intrat în această prăvălie e pentru mine o onoare deosebită.

— Mă cunoaşteţi? întrebă Michelangelo surprins, în timp ce încerca să-şi revină după alergătură, apoi, fără să mai aştepte răspuns, spuse: Trebuie neapărat să-l văd pe *messer* Blado, proprietarul tipografiei.

La auzul acelor cuvinte omul coborî privirea.

Michelangelo intui că ceva scârţâie. Ce era greşit în întrebarea lui?

— Scuzaţi-mă, *messer*...

— ... Ricci, Fabio Ricci, completă bărbatul.

— Scuzaţi-mă, nici nu v-am salutat, adevărul e că trebuie să vorbesc cu proprietarul prăvăliei, *messer* Blado.

Omul făcu un efort să vorbească.

— Din păcate, *messer* Buonarroti, nici nu ştiţi cât mă îndurerează să vă spun că *messer* Blado a murit.

Michelangelo nu-şi crezu urechilor.

— Ce spuneţi? întrebă, tulburat de o asemenea veste.

— Nici mie nu-mi venea să cred! Dar când l-am văzut, în momentul în care îl scoteau din Tibru... şi Fabio Ricci nu mai reuşi să continue. Vocea îi era frântă de o durere sinceră. Apoi reluă: Se spune că a alunecat în fluviu, dar eu nu cred.

Michelangelo se uita la el, fără să ştie ce să mai spună.

Totul era pierdut deci.

69
Campo de’ Fiori

Piaţa era plină de oameni. Toţi voiau să ocupe un loc cât mai aproape de locul execuţiei: oamenii din popor, nobilii şi negustorii, meşteşugarii, târfele şi ucigaşii. Copiii se urcau pe umerii taţilor. Femeile trăncăneau într-o larmă bâzâitoare.

Era frig, dar vasele cu jăratic, care umpleau Campo de’ Fiori cu nişte globuri pâlpâitoare, făceau ca piaţa să pară aproape o prăpastie a infernului.

Toţi voiau s-o vadă pe vrăjitoare.

Carafa era mulţumit de rezultatul obţinut, era nevoie de un mare ritual de masă, de o execuţie purificatoare, în stare să vâre spaima în oraş şi să-i avertizeze pe locuitorii lui să nu cedeze linguşelilor ereziei.

Biserica trebuia să se afirme şi să-şi consolideze puterea şi rolul. De prea multe ori fuseseră puse în discuţie. O cerea cadavrul căpitanului Corsini, dar şi curentul intransigent al Curiei, care – daţi la o parte pacifiştii, la Conciliul din Trent, unde s-ar fi străduit să găsească o înţelegere cu protestanţii, pe care n-o vor găsi niciodată, de asta Carafa era sigur – putea exploata situaţia pentru a câştiga teren. Nu numai. Norocul părea să-i surâdă în continuare, căci Pietro Paolo Parisio, inchizitor al Consiliului general al Sfântului Oficiu, aparţinând curentului pacifist, nu se bucura de o sănătate prea bună în zilele acelea. Cu un pic de noroc, Paul III îl va înlocui şi Carafa avea intenţia să obţină o consolidare a poziţiei intransigente în interiorul Consiliului general.

Într-adevăr, în după-amiaza aceea, Parisio nu era prezent.

Competenţa execuţiei aparţinea în mod natural braţului secular, şi noul căpitan al gărzilor era cel care o prezida,

dar atât Carafa, cât şi Mercurio Caffarelli ştiau cât se poate de bine că, lăsând la o parte chestiunile formale, cardinalul fusese cel care o condamnase pe Dizgraţia la arderea pe rug.

De aceea ceruse ca omul său cel mai fidel, *mastro* Villani, să se ocupe de execuţie.

Mastro Villani era încordat cum nu i se întâmplase niciodată înainte. Poate doar unuia dintre strămoşii lui, când o arsese, în aceeaşi piaţă, pe vrăjitoarea Finnicella, mai avusese aceeaşi senzaţie. O astfel de execuţie presupunea o pregătire meticuloasă şi punctuală, trebuia ţinut cont de fiecare detaliu. Lemnele trebuiau să fie uscate, stâlpul de care era legată vrăjitoarea, robust şi de dimensiuni impunătoare, butucii, lemnele mai subţiri şi paiele trebuiau aranjate cu grijă. Muiase cârpa în ulei şi amnarul părea să-i aştepte doar mâna.

Ajutoarele lui urmau s-o conducă pe eretică pe podium, printre cele două şiruri de oameni.

Piaţa era un cazan infernal. După-amiaza cenuşie şi rece de februarie era luminată de focurile vaselor cu jăratic, tarabele din piaţă cedaseră locul coregrafiei scânteietoare a execuţiei.

Îi văzu pe cei patru inchizitori generali aşezaţi pe fotoliile de pe podiumul de lemn, pe care-l aranjase personal, construindu-l zi după zi, din scânduri de brad, pe care le montase cu ajutoarele lui. Alesese un lemn solid şi intens parfumat, pentru că nu voia ca inchizitorul Carafa să sufere din cauza miasmelor malefice pe care le-ar fi răspândit carnea vrăjitoarei când era arsă de vie.

Inspiră aerul rece. Exista o puritate în el care foarte curând se va pierde. *Mastro* Villani îşi trase gluga din piele pe cap. În ziua aceea, cardinalul Carafa dorise ca el să fie călăul. Nu era meseria lui. Dar în calitate de temnicer-şef la Tor di Nona, ştia destul de bine ce are de făcut. De două

zile repeta în minte operaţiunile care îl aşteptau. Se simţea pregătit. Lipsea doar eretica.

Michelangelo îi privea pe oamenii din piaţă exaltaţi de rug. Voiau moartea vrăjitoarei. O doreau ca şi cum de asta depindea viitorul Romei. Nu ştiau nimic despre viaţa Dizgraţiei, nu-i cunoşteau nici măcar numele şi, foarte probabil, chiar de aceea erau atât de dispuşi s-o vadă arzând pe rug.

De multă vreme deja se simţea o ruină. Povestea aceea nu numai că-l speriase, dar îl şi frânsese.

Steaua cardinalului Carafa era în plină ascensiune şi nici măcar el nu putea s-o împiedice. În dimineaţa aceea se dusese la mănăstirea Sant' Anna s-o vadă pe Vittoria şi o găsise slabă şi obosită. Boala o măcina. Umbla greu. Ar fi vrut mult să-l însoţească, dar el nu i-a îngăduit, trebuia să se odihnească. Pretindea prea mult de la ea însăşi, îi spusese, jurându-i că va merge s-o vadă a doua zi şi în cea care va urma.

Era singura prietenă care-i mai rămăsese.

Simţea că lumea lui se face ţăndări. Şi, avea într-un fel senzaţia clară că vrea să moară.

Ce mai căuta acolo? Într-un oraş pe care nu-l mai înţelegea? Într-o lume care-l refuzase? Care îi preamărea arta, dar n-avea intenţia să-l asculte? De parcă operele lui, sculpturile, frescele, desenele ar fi fost altceva decât ce era el. La ce-i folosea să fie ridicat în slăvi, dacă după aceea voinţa lui conta atât de puţin? Dar dacă se gândea bine, nu fusese întotdeauna aşa? Nu acela era motivul pentru care evita în toate felurile să iubească viaţa? Îşi dedicase întotdeauna întreaga fiinţă numai şi numai artei, tocmai ca să nu sufere, să nu suporte dezamăgirile pe care iubirea i le-ar fi provocat. Întotdeauna. Ca să nu mai pună la socoteală faptul că să sculptezi o statuie, să pictezi o frescă pe o boltă, pe un perete, să proiectezi o piaţă sau

un palat erau opere care-l prindeau complet, îi luau şi totodată îi dădeau totul.

Dar în ultima vreme nu mai fusese aşa. Sau, mai bine zis, nu numai aşa. Mai întâi Vittoria, apoi Dizgraţia rupseseră acel sistem perfect, creat pentru a se izola într-o lume diferită, care-i aparţinea doar lui.

Aşa că, atunci când o văzu pe Dizgraţia în căruţă, îmbrăcată în hainele ei sfâşiate, ajunsă doar piele şi os, cu părul negru căzându-i pe ochi, mâinile legate la spate, stând în genunchi, împroşcată cu batjocură şi scuipată de mulţimea urlătoare şi orbită de dorinţa de moarte şi de violenţă, Michelangelo nu reuşi să-şi oprească lacrimile.

Şi în timp ce oamenii se dădeau la o parte la trecerea căruţei, trasă de un catâr cenuşiu şi obosit, îşi vârî unghiile în palme şi îşi muşcă buzele până îi dădu sângele. Dar nu era de-ajuns. N-ar fi fost niciodată de-ajuns. Pentru că ştia că încercase să facă tot ce putea, fără să reuşească să o scape de rug. Cu toate astea, simţea că ar fi trebuit să se dea pe el însuşi, viaţa lui, dacă era necesar.

Dar n-o făcuse.

Fusese învins. Asemenea Romei, care privea de sub cer castelele papilor, podurile, arcadele şi coloanele, minunăţiile ridicate de confraţii lui, de artişti. Şi în timp ce ei se chinuiau să umple oraşul cu frumuseţe, teama creştea, alimentată de dorinţa de putere. Deoarece cineva îndrăznise să-l ucidă pe căpitanul gărzilor Sfântului Oficiu, şi apoi fugise, printre pliurile răului, la umbra cupolelor. Iar acum era nevoie să se găsească un vinovat, n-avea importanţă cine. Cu cât victima era mai slabă şi mai neputincioasă, cu atât ar fi fost mai bine pentru toţi.

Iar Dizgraţia era victima perfectă. Şi ucigaşa. Şi vrăjitoarea. Într-o unică, scelerată execuţie, Roma se elibera de propriile spaime. Sau cel puţin le dădea pentru

o vreme la o parte. Până la următorul carnaval al morţii, până la următorul rug.

Privi în faţa lui: călăul îi scosese fetei cătuşele. Luase un cuţit cu lama lungă, strălucitoare şi îi tăiase hainele zdrenţuite lăsând-o goală. Michelangelo îi văzu pielea albă, acoperită de vânătăi. Nu exista sânge. Durerea fusese închisă în interiorul corpului, cum predica Inchiziţia. Dar trebuie s-o fi lovit atât de tare, încât ceea ce se întâmplase se percepea totuşi cât se poate de bine.

La vederea tinerei femei, masacrată în felul acesta, simţi că înnebuneşte. Mulţimea răcni şi mai tare când Dizgraţia fu expusă goală. Mâini se ridicau, întinzându-se ca şi cum ar fi vrut s-o atingă, s-o blesteme, să scuipe pe ea toată ura şi teama care alunecau una peste alta într-un amestec periculos şi exploziv. Exact amestecul de care avea nevoie Gian Pietro Carafa. Iar Michelangelo o ştia. Şi îl ura pentru asta. Şi se ura pe el însuşi pentru că nu ştiuse să împiedice ce avea acum sub ochi.

Călăul o împinse pe fată.

O duse pe podium şi o legă de stâlpul de lemn.

Dizgraţia nu avea putere să se împotrivească. Între timp, ajutoarele călăului aşezau în jurul fetei şi la picioarele ei bucăţile de lemn, paiele şi surcelele, vreascurile subţiri muiate în ulei, care se vor aprinde imediat.

Mulţimea îşi răcni încuviinţarea. În ochii lui Michelangelo imaginea începu să se învârtă ca o roată înnebunită: urletele, înjurăturile, scuipăturile, blestemele, braţele ridicate, ochii injectaţi de sânge, gurile deformate de răutate, corpurile strânse unul într-altul, care se împingeau într-o maree umană, într-un singur ciorchine de carne, care se înălţa în piaţă, îngroşându-se ca un unic organism scârbos.

Călăul luă vătraiul, pe care se afla cârpa muiată în ulei. O apropie de vasul cu jăratic aprinzând-o. Apoi, fără nici o ezitare, dădu foc lemnelor.

Paiele şi surcelele se aprinseră într-o clipă. În scurtă vreme o flacără înaltă cuprinse întreaga piramidă de lemne şi de acolo se lungi maiestuoasă şi teribilă devorând picioarele şi şoldurile Dizgraţiei.

Michelangelo nu auzise niciodată un asemenea urlet. Era un sunet care spărgea urechile. Care le amintea tuturor nedreptatea unei dureri inumane şi monstruoase. Când fata strigă în felul acela sfâşietor, păru să înşface inima mulţimii pentru a o face bucăţi. Toţi tăcură brusc, o capă de ruşine şi linişte şterse cutezanţa arogantă a celor prezenţi.

Singurul cu privirea fixă pe rug, observând flăcările, care pocnind se răsuceau ca nişte limbi din infern în jurul fetei, era cardinalul Carafa. Pe chipul lui apăru o expresie mulţumită.

Michelangelo nu va uita privirea aceea niciodată.

Când mirosul de carne arsă umplu aerul, inchizitorul îşi duse pomanderul la nas pentru a respira aromele camforate, ca şi cum ar fi fost deranjat de situaţie.

Urletele Dizgraţiei nu mai aveau nimic uman şi ea nu mai era decât o bucată de carne neagră şi urlătoare care se contorsiona printre flăcările sângerânde.

Liniştea devoră piaţa ca o fiară. Bărbaţii şi femeile nu mai vorbeau. Aveau ochii sticloşi, buzele strânse, măşti de teroare în locul feţelor.

Nu vor uita spectacolul acela obscen.

Se vor agăţa de Biserica din Roma, de frică să n-o sfârşească în felul acela.

Iar cardinalul Carafa o ştia.

O ştiuse întotdeauna.

IARNA 1546–1547

70
Scrisoarea lui Reginald Pole

Sperase ca scrisoarea ce-i fusese adusă în ziua aceea de Urbino să nu sosească niciodată.

Dar întotdeauna veştile rele veneau toate împreună. Dimineaţa se dusese s-o vadă pe Vittoria şi o găsise atât de suferindă, încât aproape îşi dorea ca ea să se stingă cât mai repede. Era oribil chiar şi numai să gândească asta, dar era exact ce îşi dorea ea.

Nu suporta s-o vadă în starea aceea. Palidă, fără vlagă, un spectru. Vorbea cu greu. De abia reuşea să se aşeze. Situaţia se înrăutăţise tot mai mult în acel an şi jumătate. De când Dizgraţia fusese arsă de vie pe rug, un blestem părea să se fi abătut peste toţi cei pe care-i iubea.

Le promisese călugăriţelor că se va întoarce a doua zi.

Clătinând din cap, deschise deci scrisoarea care purta sigiliul cardinalului Pole şi-i citi cuvintele.

Dragul meu Michelangelo,

Vă scriu această scrisoare, conştient de amărăciunea pe care inevitabil o să v-o provoc. Înainte de orice altceva, vă rog s-o îmbrăţişaţi pentru mine pe marchiza de Pescara, Vittoria Colonna, pe care o consider o mamă, pentru infinita ei răbdare şi bunăvoinţa pe care cu multă generozitate mi le-a dăruit întotdeauna. Ştiu că e bolnavă şi nu e zi în care să nu mă rog pentru ea.

Sperând să o pot vedea în curând şi având încredere că Dumnezeu o va ajuta să se vindece, mă întorc la voi şi la ceea ce vă spuneam despre amărăciunea pe care o să v-o provoace epistola mea.

Motivul e lesne de aflat: în aceste ultime luni, la Conciliul din Trent, situaţia s-a înrăutăţit. În special, cei care, ca şi mine sau ca şi voi, încearcă dintotdeauna să ajungă la o înţelegere cu protestanţii, pentru a închide fisura din interiorul Bisericii, au pierdut.

Astfel încât chiar în zilele acestea am hotărât să abandonez Conciliul, pentru că nu văd nici o posibilitate de a găsi o cale de mijloc în această situaţie.

Fără să mă opresc asupra detaliilor, vă pot spune că tezele care susţin valoarea operelor bune în plus faţă de credinţă au predominat, la fel cum a ieşit învingătoare dogma care prevede valoarea obiectivă a celor şapte sacramente. Acelaşi lucru aş putea să vă spun despre recunoaşterea versiunii latine drept unica versiune a Bibliei.

În ciuda eforturilor mele şi ale cardinalului Morone, s-a impus poziţia celor care au ales o ruptură deschisă cu tezele lui Luther, înlăturând toate opiniile care alegeau o cale intermediară. Şi nu numai. Conciliul va decreta victoria şi proclamarea unor proprii şi adevărate dogme capitale: cea asupra justificării şi cea asupra revelaţiei. Făcând astfel, intransigenţii creează o distanţă incredibilă între Biserica noastră şi protestanţi, în aşa fel încât orice poziţie conciliantă ar fi întru totul inacceptabilă şi considerată imediat eretică. Acest grup de oameni foarte puternici intenţionează să disciplineze clerul din mănăstiri şi parohii, cu scopul de a exclude orice fel de interese personale, uniformizând oamenii şi subordonându-i în mod categoric ierarhiei. În plus, vor să catehizeze predicatorii, dictându-le teme şi modalităţi de a le trata, legându-i în

felul acesta de precise formalisme teologice. Intenţionează să exercite un control tot mai strâns asupra episcopilor şi asupra inchizitorilor locali, pentru ca erezia să fie pedepsită cu singurul instrument posibil: focul.

Ţineţi cont că, în paralel cu aceste principii, care îşi găsesc o primire extraordinară la Conciliul din Trent, există o a doua forţă care câştigă rapid teren în Europa şi, fără îndoială, şi în Italia. Fac aluzie la Compania lui Isus, fondată de Ignaţiu de Loyola, care, după cum puteţi înţelege, e un ordin religios cu caracter internaţional de inspiraţie militară. Cei care fac parte din ea se consideră oarecum soldaţi ai lui Cristos şi se supun numai Papei. Un asemenea devotament este evident legat de persoana lui Loyola, care înainte de a fi hirotonisit, avusese o carieră militară, în timpul căreia cunoscuse şi pusese în practică o disciplină de fier.

Ordinul iezuit cunoaşte multă apreciere din partea Papei şi devine oarecum elementul ideal complementar al curentului intransigent al Curiei.

Din aceste motive, vă spun că orice poziţie ca a noastră, care încearcă dintotdeauna să găsească o cale de înţelegere, este rău văzută acum, ajungând chiar să fie acuzată de nicodemism, iar cei care au asemenea atitudine sunt consideraţi la fel cu cei care în public se arată a fi catolici, participând la funcţiunile religioase, dar în privat practică erezia. Cu alte cuvinte idolatri şi, în ultimă instanţă, eretici.

E inutil să vă spun că de multă vreme sunt considerat ca făcând parte din grupul duşmanilor Bisericii. Şi chiar dacă Papa continuă să aibă o oarecare încredere în mine, duşmanii mei de abia aşteaptă să mă doboare. Deci această scrisoare e pentru a vă spune să staţi cât mai departe de mine.

Spre norocul meu, graţie poziţiei de legat pontifical pe care am avut-o până în urmă cu câteva zile, am fost apărat, dar a trebuit să invoc o boală neaşteptată pentru a mă putea îndepărta de Conciliu, ştiind bine că n-o să mă mai pot întoarce.

Cum vă spuneam, nu veţi avea nici un avantaj dacă veţi continua să mă mai frecventaţi, motiv pentru care, vă recomand, pentru binele vostru şi pentru cel al Vittoriei, să nu încercaţi să luaţi legătura cu mine.

O s-o fac eu, imediat ce voi putea.

În final, vă mulţumesc pentru minunatul vostru dar, pe care Vittoria mi l-a înmânat. Tabloul e pur şi simplu extraordinar. Cardinalul Ercole Gonzaga mi-a cerut să-i permit lui Giulio Romano să facă o copie, dar, înţelegeţi prea bine, că acum, mai mult ca oricând, voi evita asemenea lucruri.

Mulţumindu-vă şi cerându-mi încă o dată scuze pentru veştile pe care vi le-am comunicat cu această scrisoare, vă transmit cele mai afectuoase şi mai sincere salutări.

Al vostru
Reginald Pole

Lui Michelangelo nu-i venea să creadă ce citise. Gian Pietro Carafa ţinea tot mai mult în pumn Curia şi astfel era pregătit să le dea lovitura fatală lui Pole, Morone şi tuturor celor care, de acum înainte, ar fi ajuns să fie suspectaţi de erezie.

Aceasta era deci perspectiva. Să se ascundă. Să se prefacă. Să fie atent. Ştia că Papa îi este prieten. Dar până când va dura invulnerabilitatea lui? Trebuia să spere că Paul III va trăi cât mai mult posibil? Probabil, dacă se gândea la ce se întâmplă. Şi după aceea?

Deocamdată nu se simţea atacat de furtuna aceea care părea să se anunţe pentru toţi, nu şi pentru el. Tocmai în

ultimele luni, Papa îl numise, în ciuda repetatelor sale refuzuri, arhitect al Fabricii Sfântului Petru[18]. Desigur, era mai mult un ghinion decât o onoare, judecând după ceea ce li se întâmplase tuturor celor care îl precedaseră, ca să nu mai vorbim de faptul că, ajuns la aproape şaptezeci de ani, se simţea într-adevăr prea bătrân pentru o asemenea sarcină. Care se adăuga la proiectul pentru Piaţa Capitoliului.

Toate demonstraţii evidente că Papa avea deplină încredere în el şi era gata să-l protejeze.

Se ruşina de meschinăria lui. Într-un asemenea moment, după ceea ce i se întâmplase Dizgraţiei şi după boala Vittoriei, care risca să o ducă la moarte, instinctul îl făcea să se interogheze din nou cu privire la propriu-i destin, să cultive un ridicol instinct de conservare.

Se ridică în picioare şi aruncă scrisoarea în focul din cămin.

Flăcările devorară hârtia. Foile se încreţiră într-o spirală neagră, dispărând repede de tot.

Poate, în fond, era adevărat: îmbătrânind devenea tot mai laş şi semăna prea mult chiar cu Nicodim, cel care, în Evanghelia după Luca, asculta noaptea predicile lui Isus, iar ziua se declara fariseu.

71
Moartea Vittoriei Colonna

Vittoria îl privea cu ochii umezi.

— Aţi venit deci şi azi, spuse.

— V-am promis doar.

[18] Instituţie care se ocupa de administrarea operelor arhitecturale şi artistice ale Bazilicii San Pietro din Vatican.

Marchiza de Pescara dădu din cap. Apoi fu prinsă de un acces de tuse. Părea s-o rupă în două. Se aplecă înainte, spatele i se scutura de parcă cineva i-ar fi înfipt unul după altul nişte cuţite ruginite.

Michelangelo se apropie s-o ajute. Vittoria se sprijini de el, privindu-l cu ochi ce implorau:

— Vă rog, duceţi-mă afară, vreau să văd claustrul.

El încercă să se împotrivească, dar Vittoria îl strânse de braţ cu o forţă surprinzătoare.

— Vă promit că e pentru ultima oară.

Cuvintele astea îi sfâşiară sufletul.

Acceptă cu amărăciune. Înţelesese că i se apropia clipa morţii.

O ridică în braţe, ţinând-o strâns, ca şi cum ar fi fost o vrăbiuţă cu aripile frânte.

Ieşi. Străbătu coridorul până când ajunse la uşa care dădea spre claustru. Vittoria aproape simţi că orbeşte când ochii ei dădură de lumina acelei dimineţi de februarie.

— Ce frumos, spuse, pentru o clipă mi se pare că mă întorc în zilele din Alpii Apuani. Vi le mai amintiţi?

— Cum aş putea să le uit? răspunse el cu un fir de voce.

— Mulţumesc pentru darul acela minunat, continuă ea, au fost cel mai frumos lucru pe care mi-l amintesc, şi-mi vor fi nespus de preţioase în această ultimă călătorie...

— Vittoria, vă rog, nu spuneţi asta, şopti el.

Dar ea îi puse un deget pe buze, cum de atâtea ori făcuse în alte timpuri.

— Vă rog, Michelangelo, ascultaţi. Ascultaţi ce am de spus, căci timpul e puţin, iar eu sunt... Sunt cea care mai mult decât toţi a încercat să vă iubească, poate nu destul, dar fără îndoială cu toată puterea cu care sărmana mea inimă a fost în stare. Văd încă gestul acela al vostru când, obosit şi nemulţumit de ceea ce făceaţi, vă ştergeaţi

fruntea, în timp ce lucraţi cu marmură sau cu vopsele. Revăd zilele de la Viterbo, minunatele voastre desene pe care le ţin mereu alături, pentru că e suficient să le privesc şi simt că renasc, şi îmi revine în minte acel moment de infinită bucurie în claustrul de la Santa Caterina, când v-am dat sticla veneţiană să vă protejeze ochii.

Michelangelo îşi stăpâni lacrimile. Nu voia să se arate trist. Vittoria merita să părăsească lumea asta cu un zâmbet în ochi.

— Dacă azi reuşesc încă să mai lucrez, i-o datorez generozităţii voastre, mereu gata să simtă nevoile celorlalţi şi niciodată pe ale voastre. Ce exemplu aţi fost pentru mine, Vittoria! Iar eu am greşit încă o dată pentru că nu v-am dat suficient, nu am înţeles natura profundă a iubirii voastre sau, poate, tocmai pentru că era aşa, am ascuns-o ca să mă protejez, ca un laş ce sunt.

— Nu, nu, spuse ea cu o şoaptă uşoară de iubire, nu trebuie să spuneţi asta. Nimeni nu m-a iubit ca voi! Voi, care m-aţi înţeles, protejat, ascultat. Voi, Michelangelo, care mi-aţi redat speranţa şi mi-aţi fost prieten, când pentru alţii nu eram decât sora unui trădător, voi mi-aţi dăruit inima prin arta voastră, care e tot ce-L poate slăvi mai minunat pe Dumnezeu aici, pe pământ.

— Vittoria...

— Priviţi soarele, Michelangelo, priviţi-l şi spuneţi-mi ce vedeţi.

— Văd chipul vostru, Vittoria, lumina pe care o răspândeşte privirea voastră atât de atentă, de pasionată, de intensă, şi în timp ce spunea asta, o mângâie pe obraz, ţinând-o în braţe şi lipindu-şi uşor buzele de ale ei.

Le simţi reci. Ca nişte petale din corole nocturne de abia deschise. Ca nişte geme transparente de gheaţă. Ca aerul acelei zile de februarie, atât de pur şi de luminos.

Şi atunci înţelese.

Vittoria, Vittoria lui, murise.

Şi nu se va mai întoarce.

O ţinu în braţe, în timp ce lacrimile-i cădeau în liniştea claustrului pustiu.

72
Piaţa Capitoliului

Vântul iernii urla printre marile palate din jurul lui.

O ploaie rece şi subţire cădea ritmic pe pietre.

Michelangelo privi statuia de bronz a lui Marcus Aurelius. Ceruse să fie mutată din bazilica San Giovanni in Laterano, unde era păstrată, în mijlocul Pieţei Capitoliului. O transformase astfel în pivotul întregului spaţiu. Sculptase personal soclul de marmură pe care se afla monumentul ecvestru.

Privi Aracoeli şi muntele Caprino, colina Capitoliului, numită astfel, deoarece, până cu puţin timp în urmă, ciobanii îşi aduceau aici la păscut caprele şi oile. Tocmai de aceea Papa îl rugase să-şi imagineze piaţa *ex novo*, ca să-i redea splendoarea apusă, când pe timpul Imperiului Roman, în urmă cu două mii de ani, era sediul templului lui Jupiter Capitolinul, ţinta ultimă a ceremoniilor triumfale, dedicate generalilor victorioşi.

Numai el, spusese Paul III, putea reuşi să ducă la bun sfârşit o asemenea sarcină titanică.

Deoarece piaţa se afla în depresiunea dintre cele două înălţimi ale Capitoliului, Aracoeli şi Capitolino, Michelangelo trebuise să ţină cont de denivelări. Desenase deci două scări opuse şi aproape perfect simetrice, care, exploatând o înclinare diferită, conduceau spre o cotă ideală cele trei puncte considerate focale: culmea scării

Palatului Senatorio şi cele ale celor două scări pe care urma să le realizeze.

Palatul Senatorio urma să aibă o nouă faţadă, care nu va mai fi orientată spre Forul roman, ci spre San Pietro. O desenase cu nişte lezene uriaşe şi o formidabilă scară monumentală până la primul etaj. Intenţiona să facă şi o fântână arteziană cu apă limpede şi trei statui. În poziţie heraldică statuile Nilului şi Tibrului, aşezate la picioarele Palatului dei Conservatori, iar în mijloc monumentul antic închinat zeiţei Minerva.

Palatului dei Conservatori i-ar fi făcut şi un portic nou, mai elegant, datorită unui şir de coloane corintice. Şi pentru că acesta devia puţin de la linia ideală trasată din centrul Palatului Senatorio cu statuia de bronz a lui Marcus Aurelius, hotărâse să construiască un palat geamăn care va primi numele de Palazzo Nuovo, completând astfel un plan trapezoidal în stare să garanteze o simetrie aşa cum o imaginase el. În felul acesta, ar fi putut închide piaţa, lăsând în afară biserica Santa Maria in Aracoeli.

Pentru pavaj ar fi creat un joc de elipse împletite, aşa încât să ilumineze de jos unitatea obţinută cu desene delicate şi hipnotice totodată. Alesese forma aceea particulară nu numai din motive arhitectonice şi decorative, dar şi pentru că simbolizau buricul pământului, în felul acela putea slăvi sacralitatea unui loc unic pentru romani şi, înaintea lor, pentru etrusci, reuşind astfel să unească, cel puţin ideal, Cetatea Eternă cu propriile rădăcini mai profunde în timp şi în spaţiu.

Stătu să asculte vântul care continua să urle, părea să poarte cu el vocile tuturor celor care-i adulaseră pe consuli şi generali, pe împăraţi şi papi.

Pentru o clipă fu linişte. Şi în absenţa aceea Michelangelo îşi regăsi amintirile. Şi, odată cu ele, voinţa.

I-o luaseră pe Dizgraţia.

O persecutaseră pe Vittoria.

N-o să-i ia şi Roma. Se va bate până la sfârşit pentru ea, pentru oraşul acela magnific şi rănit, învăluit în splendoarea artei, dar sfâşiat de dorinţa de putere, slăvit în poeme şi şantajat de calcule politice, omorât de sute de ori, dar mereu înviat în gloria timpului, în istorie, în memoria generaţiilor.

Per aspera ad astra, îşi spuse.

Trecu de statuia lui Marcus Aurelius până când ajunse în marginea pieţei. Acolo va realiza o scară monumentală, care, de la San Pietro, să poată duce direct la Palatul Senatorio.

Apoi privi în jos.

Şi văzu Roma.

Nota autorului

Michelangelo ereticul a fost de departe cel mai greu roman pe care l-am scris vreodată. Înainte de a-l începe, eram pur şi simplu terorizat. În timp ce-l scriam frica nu m-a părăsit niciodată. Temele pe care le tratam erau de o dificultate absolută, iar protagonistul romanului este poate artistul cel mai incredibil, controversat, chinuit din toată istoria artei. Ca să nu mai punem la socoteală faptul că acest roman ar fi trebuit să-l prezinte pe campionul Bisericii creştine dintr-o perspectivă complet nouă, diferită, încercând să înţeleagă şi să transcrie într-o carte toată suferinţa şi amărăciunea cuibărite în sufletul său, în

perioada în care trebuia să termine monumentul funerar al lui Iulius II, pe care el însuşi n-a ezitat să-l definească drept „tragedia vieţii mele”. O asemenea perspectivă porneşte de la nişte idei precise, aparţinând unui curent special al criticii de artă, reprezentat de Antonio Forcellino, Adriano Prosperi şi Maria Forcellino. Romanul meu se situează, cu toată modestia necesară, pe drumul deschis de cercetările lor, care pun în evidenţă apartenenţa lui Michelangelo la aşa-numita „sectă” a Spiritualilor, la *Ecclesia Viterbiensis* a lui Reginald Pole, şi sugerează cum ultima parte a creaţiei maestrului trebuie citită în lumina acestei apartenenţe. Munca cercetătorilor amintiţi a fost deci primul far pentru acest roman. În ceea ce-l priveşte pe Antonio Forcellino, fost responsabil cu restaurarea monumentului funerar al lui Iulius II şi cea mai mare autoritate în materie, citez dintre operele sale cele mai reprezentative: *Michelangelo, una vita inquieta*, Bari-Roma, 2005; *1545, gli ultimi giorni del Rinascimento*, Bari-Roma, 2008, şi, în sfârşit *La pietà ritrovata. Storia di un capolavoro ritrovato di Michelangelo*, Firenze, 2010. Din opera lui Adriano Prosperi – profesor emerit la Scuola Normale Superiore din Pisa – nu pot să nu citez fundamentala *Introducere* la volumul *Michelangelo, storia di una passione eretica*, Torino, 2002. Amintesc şi *Il concilio di Trento, una introduzione storica, Torino 2001*. În sfârşit, din operele Mariei Forcellino, cercetătoare şi cadru didactic universitar, menţionez indispensabilul volum *Michelangelo, Vittoria Colonna e gli „Spirituali”. Religiosità e vita artistica a Roma (1540-1550)*, Roma, 2009.

Iată de ce, mai mult ca oricând, studiul a fost fundamental.

Pentru a înţelege cât mai bine gândirea marelui artist, am citit şi recitit scrisorile şi poeziile sale, recent republicate într-o culegere extrem de îngrijită şi atentă: Michelangelo Buonarroti, *Rime e Lettere*, volum îngrijit de

Antonio Corsaro şi Giorgio Masi, Milano, 2016. Căci, adevărul e că nu există nimic comparabil cu vocea protagonistului poveştii pe care vrei s-o spui.

Ca să înlătur orice dubiu, mărturisesc de la bun început că textele la care am făcut apel au fost multe. În primul rând, cele clasice ale lui Giorgio Vasari, *Le vite dei più eccellenti pittori, scultori e architetti*, Roma, 2015, şi Ascanio Condivi, *Vita di Michelangelo Buonarroti*, Milano, 1965. Apoi: Charles de Tolnay, *Michelangelo*, Firenze, 1951. Acestor texte fundamentale li se adaugă o mulţime de alte scrieri. Printre ele, vreau să citez imediat culegerea de eseuri, în două volume, semnate de Charles de Tolnay, Umberto Baldini, Roberto Salvini, Guglielmo de Angelis d'Ossat, Luciano Berti, Eugenio Garin, Enzo Noè Girardi, Giovanni Nencioni, Francesco de Feo, Peter Meller, cu o introducere de Mario Selmi, *Michelangelo. Artista, pensatore, scrittore*, Novara, 1965; Michael Hirst, *Michelangelo, i disegni*, Torino, 1991.

Am mai consultat: Frank Zöllner, *Michelangelo. L'opera completa. Edizione. Illustrata*, Koln 2013; Bruno Nardini, *Michelangelo. Biografia di un genio*, Firenze, 2013; Costantino d'Orazio, *Michelangelo. Io sono fuoco*, Firenze, 2016; Giulio Busi, *Michelangelo: mito e solitudine del Rinascimento*, Milano, 2017.

Şi pentru Vittoria Colonna am pornit de la texte originale, începând cu Vittoria Colonna, *Rime*, Bari, 1982. Căruia i s-au adăugat apoi Maria Serena Sapegno (ed.), *Al crocevia della Storia. Poesia, religione e politica in Vittoria Colonna*, Roma 2016, Augusto Galassi, *Michelangelo e Vittoria Colonna. Un amore nella Roma rinascimentale*, Roma, 2011.

Complexitatea unei teme ca apariţia şi procedurile Sfântului Oficiu sau Inchiziţia romană au avut nevoie de un studiu aparte, atât de multe au fost problemele, dinamica

puterii, figurile de luat în considerare, mai ales pentru că toate aceste lucruri trebuiau puse în relaţie cu necesităţile derivate din curentul de „rebeliune” al Reformei protestante. De aici un şir de monografii. Printre ele s-au numărat: Christopher F. Black, *Storia dell’ Inquisizone in Italia: tribunali, eretici, censura*, Roma, 2013; Andrea Vanni, *„Fare diligente inquisitione”: Gian Pietro Carafa e le origini dei chierici regolari teatini*, Roma, 2013; Irene Fosi, *Convertire lo straniero: forestieri e inquisitori a Roma in età moderna. (La corte dei papi)*, Roma, 2013; Massimo Firpo, *La presa di potere dell’ Inquisizione Romana: 1550-1553*, Bari 2014; Angela Santangelo Cordani, *„La pura verità”. Processi antiereticali e inquisizione romana fra Cinque e Seicento*, Milano, 2017; Claudio Rendina, *Storia segreta della Santa Inquisizione*, Roma, 2014.

Un fapt care m-a impresionat în mod deosebit şi pe care am considerat oportun să-l transfigurez şi să-l introduc în roman a fost asasinarea unui căpitan al gărzilor, care la Roma era numit *Bargello*. Episodul se regăseşte cât se poate de clar ilustrat în opera lui Peter Blastenbrei, *Kriminalität in Rom 1560–1585 (Bibliothek des Deutschen Historischen Instituts in Rom, Band 82*), Berlino, 2016, unde există o descriere detaliată şi teribilă, dar absolut adevărată şi tocmai de asta şi mai şocantă. Apropo de asta, tocmai ca să înlătur orice dubiu, specific că personajul căpitanului Vittorio Corsini conduce unul din grupurile de gărzi din oraş, cel care avea sarcina tutelării şi apărării Sfântului Oficiu şi care se comporta ca un soi de poliţie/braţ armat în serviciul Inchiziţiei romane, dorită de Paul III şi la conducerea căreia fusese numit cardinalul Gian Pietro Carafa. Gardienii erau, de altfel, o forţă în slujba guvernatorului Romei. Numit direct de suveranul pontif, din doi în doi ani, acesta cumula trei funcţii diferite: cea de judecător ordinar, de şef al poliţiei şi de

vicecamerleng[19] al Camerei apostolice. Tribunalul prezidat de el judeca în materie civilă şi penală. Bargello era căpitanul corpului de gardieni sau gărzi ale oraşului. În cazul lui Corsini, iată de ce în roman se vorbeşte tot timpul despre căpitanul gărzilor Sfântului Oficiu ca să se deosebească de *Bargello*.

Nu era, desigur, posibil un roman ca acesta fără o idee cel puţin generală despre Roma papilor, acel oraş incredibil, care a fost capitală înainte, în timpul şi după Jaful Lanzichenecchilor[20]. Printre cei mai violenţi şi sângeroşi soldaţi mercenari, aceştia erau prezenţi în număr mare în Cetatea Eternă. Ei, împreună cu curtezanele reprezintă câteva dintre cele mai incredibile tipologii umane din istoria Romei în acei ani.

Şi pentru aceste teme lecturile au fost numeroase: André Chastel, *Il sacco di Roma. 1527*, Torino, 2010; Antonio di Pierro, *Il Sacco di Roma: 6 maggio 1528, l'assalto dei Lanzichenecchi*, Milano, 2015; Jacques Heers, *La vita quotidiana nella Roma Pontificia ai tempi dei Borgia e dei Medici*, Milano, 2017; Paul Larivaille, *La vita quotidiana delle cortigiane nell'Italia del Rinascimento*, Milano, 2017; Gabriela Häbich, *La Roma segreta dei Papi*, Roma, 2017. Pentru o atenţie deosebită în ceea ce priveşte comportamentul şi obiceiurile vezi în special Reinhard Baumann, *I Lanzichenecchi. La loro storia e cultura dal tardo Medioevo alla guerra dei trent'anni*, Torino, 1997.

În ceea ce priveşte maniera narativă, am continuat să folosesc povestirea în capitole, impunându-mi însă o fereastră temporală mai îngustă. Romanul acoperă o

---

[19] *Camerlengo* se ocupa de administrarea proprietăţilor Sfintei Biserici Romane.

[20] Sacco dei Lanzichenecchi, în original.

perioadă de circa cinci ani, asta deoarece, în lunga viaţă a lui Michelangelo – aproape nouăzeci de ani – perioada ce se referă la terminarea mormântului lui Iulius II, la adeziunea sa la cercul Spiritualilor şi la prietenia profundă cu Vittoria Colonna este în acelaşi timp foarte specială şi puţin frecventată de romancieri. Mai trebuie spus că nu sunt multe cărţi de ficţiune dedicate acestui incredibil campion al istoriei artei. În orice caz, voiam să încerc să povestesc despre un Michelangelo inedit în literatură, în anumite privinţe. Mi-am îndreptat deci atenţia spre acea parte a vieţii sale în care îşi schimbă convingerile, în lumina inevitabilelor repercusiuni avute de difuzarea tezelor protestante. Prietenia cu Vittoria Colonna şi adeziunea la *Ecclesia Viterbiensis* a lui Reginald Pole au determinat o regândire a credinţei şi a artei, în aşa fel încât, tocmai el, considerat dintotdeauna campionul catolicismului, devine oarecum şi mai catolic, şi într-o manieră şi mai intransigentă şi mai draconică, înţelegând prin asta o întoarcere la esenţă, la raportul cu Dumnezeu. Întregul roman e impregnat de această viziune care îşi are obârşia în lectura unor texte şi în studiul repetat şi intens al unui anumit curent al criticii de artă.

În ultimii ani am cultivat o pasiune imensă pentru Roma, pentru frumuseţea ei infinită şi orbitoare. Le mulţumesc mereu şi pentru totdeauna numeroşilor prieteni şi prietene care mi-au arătat minunăţiile ei.

Să-mi fie dat voie să-i mulţumesc în mod special aici lui Federico Meschini, pentru că mi-a fost teribil de frică să vorbesc despre Viterbo, unde se desfăşoară o parte destul de importantă din roman. El mi-a fost consultant şi prieten preţios, lămurindu-mi anumite îndoieli care mă făcuseră să pierd câteva nopţi.

Şi pentru asta, ca în precedentele cărţi, romanul istoric a fost un model absolut. Nu e greu de amintit printre

altele, *Contele de Monte-Cristo* de Alexandre Dumas, *Agonie şi extaz* de Irving Stone, dar şi o nestemată aproape necunoscută, dar absolut minunată: *Under the Red Robe* de Stanley J. Weyman. Nu trebuie uitat un anumit teatru, mă gândesc mai ales la romantismul impregnat de mâhnire şi melancolie al lui Friedrich Schiller, şi mai ales la două dintre operele sale cele mai cunoscute: *Hoţii* şi *Maria Stuart*.

Şi de data aceasta secvenţele despre duel le datorează mult manualelor de scrimă istorică: Giacomo di Grassi (*Ragione di adoprar sicuramente l'Arme sì da offesa, come da difesa; con un Trattato dell'inganno, et con un modo di esercitarsi da se stesso, per acquistare forsa, giudizio, et prestezza*, Venezia, 1570) şi Francesco di Sandro Altoni (*Monomachia – Trattato dell'arte di scherma*, îngrijit de Alessandro Battistini, Marco Rubboli, Iacopo Venni, San Marino, 2007).

Padova – Roma, 15 septembrie 2018

Cuprins

TOAMNA 1542
1. Macel de' Corvi
2. Inchiziţia romană
3. Întâlnirea
4. Refugiul
5. Natura sălbatică
6. Cariera de marmură
7. Alegerea unui spion
8. Curtezana
9. Dizgraţia
10. Guidobaldo II della Rovere
11. Jungherul
12. Obsesia

13. Înşelătoria
14. San Pietro in Vincoli
IARNA 1542–1543
15. Apatie
16. Priviri din naos
17. Adeveriri şi bănuieli
18. Umbra fricii
VARA 1543
19. Viterbo
20. Aventură nocturnă
21. Locanta
22. Noapte zbuciumată
23. Către mănăstire
24. Mănăstirea
25. Beneficium Christi
26. O fugă rocambolescă
27. Novicea
TOAMNA 1543
28. Bătrânul tipograf
29. Colegiul reunit
30. Furie şi invidie
31. Forţa ideilor
32. Întâlnire în Capela Sixtină
33. Furia
34. Să sculptezi în numele luminii
35. Moise
IARNA 1543–1544
36. Surpriza
37. O promisiune periculoasă
38. O vizită neaşteptată
39. O chestiune teribil de complicată
40. La mănăstirea benedictină Sant’ Anna
41. Piaţa Navona
42. Poveste încrucişată

PRIMĂVARA 1544
43. O prietenă neaşteptată
44. Conducătorul Inchiziţiei
VARA 1544
45. Când adevărul sperie
46. Când îţi pierzi minţile
47. Boala
48. Blestemul
49. Gramigna
50. Presentimente
51. Neputinţă
52. Moarte şi uneltiri
53. Viaţa activă şi viaţa contemplativă
54. Sacru şi profan
55. Tor di Nona
TOAMNA 1544
56. În fugă
57. Intransigenţi şi pacifişti
58. Grijile cardinalului Carafa
59. Dimineaţa
60. Să simţi absenţa
61. Începutul calvarului
IARNA 1544–1545
62. Inutilitate
63. Aiax
64. Imperia
PRIMĂVARA 1545
65. Mastro Villani
66. Suferinţa unui maestru
67. Lasă-mă să plec
68. Ultima speranţă
69. Campo de’ Fiori
IARNA 1546–1547
70. Scrisoarea lui Reginald Pole

71. Moartea Vittoriei Colonna
72. Piaţa Capitoliului
Nota autorului